

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เบญจรัตน์ ขุนศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2562

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เบญจรัตน์ ขุนศิริ

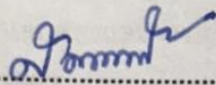
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2562

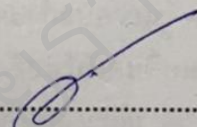
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เสนอโดย นางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

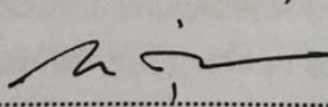

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาสินี ศิริโกคาภิรมย์) และการจัดการทรัพย์สิน
วันที่ 25 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2562 และรายได้

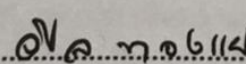
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

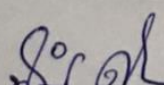
.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.เนติ เจลยวาระศ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแม่)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.นันทิยา ทองหล่อ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่
ชื่อนักศึกษา	เบญจรัตน์ ขุนศิริ
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และ 3) ศึกษาความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้อง รวม 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.772 และ 3) แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.934 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.11/82.66
2. ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

Thesis Title	A Development of a Learning Package on Sing Buri History of Local Heroes, Social Studies, Religion and Culture Strand Group, for Grade 8 Students
Thesis Advisors	Asst. Prof. Dr. Songsri Toonthong Asst. Prof. Dr. Wilai Thongpae
Name	Benjarat Kunsiri
Program	Curriculum and Instruction
Academic Year	2019

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) develop of a learning package on Sing Buri History of Local Heroes, Social Studies, Religion and Culture Strand Group, for grade 8 students, 2) compare the knowledge and understanding of the students before and after using the developed learning package, and 3) study the students' pride in Sing Buri History of Local Heroes. Selected by cluster random sampling, the sample consisted of a classroom of 30 eighth graders from Bangrachanwittaya School, during the academic year 2018. The research instruments included: 1) a learning package, 2) an achievement test on Sing Buri History of Local Heroes with a reliability value of 0.772, and 3) an evaluation form on pride in Sing Buri History of Local Heroes with a reliability value of 0.934. Data were analyzed in terms of percentage, mean, standard deviation, and t-test.

Findings revealed that:

1. The learning package had the efficiency of 85.11/82.66.
2. The students' learning achievement after using the developed learning package was significantly higher than that before using it ($p < .05$).
3. The students' overall pride in Sing Buri History of Local Heroes was at the highest level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ แนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อุทิศเวลาให้คำปรึกษา แนะนำและชี้แนะแนวทางข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเรียบร้อยไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส อาจารย์ ดร.บุญยานุช เจวียงหงส์ และอาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะตลอดจนคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์สำหรับการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบางระจันวิทยา คณะครู และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว ที่อยู่เบื้องหลังคอยให้การสนับสนุนส่งเสริม และเป็นกำลังใจให้เสมอมาจนประสบความสำเร็จ

ขอบพระคุณบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งหลายให้แก่ผู้วิจัย และสุดท้ายขอขอบคุณทุกๆ ท่าน ที่ได้กล่าวถึงในที่นี้แต่คอยเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมาแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เบญจรัตน์ ขุนศิริ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศคุณูปการ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	11
ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	11
เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	12
คุณภาพผู้เรียน.....	12
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้.....	13
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง.....	14
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	17
ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	17
แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	19
คุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	20
ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	22

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	26
องค์ประกอบคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	30
ทฤษฎีสำหรับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	32
ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	36
ประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	40
การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	43
ความรู้ ความเข้าใจ.....	49
ความหมายของความรู้.....	49
ความหมายของความเข้าใจ.....	51
ความหมายของแบบทดสอบ.....	53
ประเภทของแบบทดสอบ.....	53
ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ.....	55
แนวทางการสร้างแบบทดสอบ.....	56
การหาคุณภาพของแบบทดสอบ.....	57
ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี.....	59
ประวัติของจังหวัดสิงห์บุรี.....	59
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสิงห์บุรี.....	60
ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรี.....	61
บทบาทของเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา.....	64
วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน.....	65
วีรชนค่ายบางระจัน.....	67
วัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรี.....	70
ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชน.....	76
ความหมายของความภูมิใจ.....	76
ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง.....	76
การสร้างแบบวัดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชน.....	79
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	86
งานวิจัยในประเทศ.....	86
งานวิจัยต่างประเทศ.....	90

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	92
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	92
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	92
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	93
การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	99
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	105
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	110
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	110
สมมติฐานการวิจัย.....	110
วิธีดำเนินการวิจัย.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	112
อภิปรายผล.....	112
ข้อเสนอแนะ.....	115
บรรณานุกรม.....	116
ภาคผนวก.....	124
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	125
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	127
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	133
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	

ภาคผนวก (ต่อ)

	แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	
ภาคผนวก ง	แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง.....	291
	แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ วัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี	
ภาคผนวก จ	การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเครื่องมือ.....	314
	การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ในการทดลองใช้แบบกลุ่ม (small group try out) การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ในการทดลองใช้แบบภาคสนาม (field group try out) การวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัด สิงห์บุรี ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ โดยใช้สูตร KR-20 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความภาคภูมิใจ ในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 20 ข้อ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค	

	หน้า
ภาคผนวก (ต่อ)	
ภาคผนวก ฉ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	326
การวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ	
ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test)	
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	330

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานที่ ส 4.1.....	14
ตาราง 2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานที่ ส 4.2.....	15
ตาราง 3 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานที่ ส 4.3.....	16
ตาราง 4 หน่วยการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	17
ตาราง 5 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	93
ตาราง 6 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 30 คน โดยการวิเคราะห์ ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80.....	105
ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน.....	106
ตาราง 8 ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี.....	107

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
ภาพ 2 รูปแบบการทดลอง.....	98

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบัน สังคมโลกของเราอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีสื่อสาร ระบบสารสนเทศ และการคมนาคม ทำให้ประเทศต่างๆ ได้เข้ามาใกล้ชิดกันมากขึ้น เป็นโลกไร้พรมแดน ไร้ขีดจำกัดทางการสื่อสาร ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแข่งขันทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการจัดการศึกษาให้คนในประเทศมีการพัฒนาตนเองให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคนและความเจริญของประเทศในทุกๆ ด้าน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 วรรค 3 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย และวรรค 4 การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, หน้า 14)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5) จึงต้องมีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 25)

ซึ่งกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่บังคับให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องเรียน ซึ่งมีอยู่ 5 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 132-133) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ทักษะสำคัญหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 10) และในสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ถือได้ว่าเป็นสาระที่สำคัญ เนื่องจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงมีพระราชดำริแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 2551 ที่ห้วงไยการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และปรับรายละเอียดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ เพื่อสนองนโยบายตามแนวพระราชดำริและกำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพและให้จัดเป็นวิชาเฉพาะตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด (ธนา ชูศรีวรรณ, และบุษบง พุฒพรหม, ม.ป.ป.)

ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 5) เปรียบเสมือนกระจกที่ส่องให้เห็นสังคมมนุษย์ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ในพื้นที่หนึ่งที่มีพัฒนาการสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การศึกษาประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญเพื่อสอนให้รู้จักตนเอง รู้ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นและประเทศชาติของตน เข้าใจพัฒนาการของผู้คนที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยตั้งแต่อดีต และความรุ่งเรืองที่วิวัฒนาการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกในความเป็นชาติ เกิดความรักความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษที่ก่อตั้งชาติบ้านเมือง ยังความเป็นปึกแผ่นดำรงเอกราชมาจนปัจจุบัน

รวมถึงการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่คงความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งถือเป็นหน้าที่คนรุ่นหลังจะต้องสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป อีกทั้งประวัติศาสตร์ยังเป็นบทเรียนจากอดีตทำให้ผู้คนในสังคมได้เรียนรู้ความเป็นมาในสังคม ในพื้นที่และบริบทของเวลาต่างๆ กัน เห็นบทเรียนในอดีตที่มีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจและช่วยตัดสินใจที่จะดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชาติบ้านเมือง บทเรียนในอดีตจะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมในชะตากรรมให้กับคนในสังคมเดียวกัน ปลุกฝังความรู้สึกในความเป็นชาติ หวงแหนอิสรภาพและเอกราช ของชาติตน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 11-12)

จังหวัดสิงห์บุรีเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และเป็นจังหวัดที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมปกป้องชาติ ปกป้องผืนแผ่นดินในสมัยกรุงศรีอยุธยาเกิดศึกสงครามระหว่างไทยกับกองทัพพม่าหลายครั้ง เนื่องจากเมืองสิงห์บุรีในสมัยนั้นมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นในและเมืองชั้นจัตวาคือเมืองเล็กที่อยู่ใกล้เมืองหลวงที่ขึ้นตรงต่อราชธานีคือกรุงศรีอยุธยา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558, หน้า 100) ซึ่งถ้าเอ่ยถึงประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดสิงห์บุรีก็ต้องนึกถึงวีรกรรมของชาวบ้านบางระจันที่ร่วมกันต่อสู้กับกองทัพพม่าที่มารุกรานและได้พลีชีพเพื่อปกป้องผืนแผ่นดิน และเหตุการณ์สำคัญนี้เอง ที่จะสร้างความผูกพันความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความรักและภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและท้องถิ่นของตนเอง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558, หน้า 110)

แต่ทุกวันนี้ ประวัติศาสตร์สำหรับเยาวชนไทยเป็นเพียงเรื่องราวในอดีตที่เต็มไปด้วย พ.ศ. สิ่งของเก่าแก่ ผู้คนที่ล้มหายตายจากไปหมดแล้ว เหตุการณ์ที่ต้องจดจำและจำเรียนเพื่อสอบตามเกณฑ์ในระบบการศึกษาเท่านั้น แม้ว่าจะมีผู้เรียนบางคนชอบและสนุกสนานที่จะฟังเกร็ดประวัติศาสตร์ ได้เรียนรู้อดีต มีความภาคภูมิใจในชาติและบรรพบุรุษ แต่ผู้เรียนก็ยังมีคำถามเสมอว่าเรียนประวัติศาสตร์ไปทำไม ประวัติศาสตร์มีประโยชน์อย่างไรในโลกยุคโลกาภิวัตน์ และจะใช้ประวัติศาสตร์ไปประกอบอาชีพอะไร (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 5) และหากครูเน้นแต่ประเด็นศึกษาว่า มีใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ไม่เพียงแต่จะสร้างความเบื่อหน่ายให้กับผู้เรียนแล้วยังไม่สามารถสร้างประโยชน์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนได้ แต่ถ้าสร้างความเข้าใจว่าทำไมถึงเกิด ทำไมถึงเป็น ทำไมถึงเปลี่ยน และเกิดขึ้นได้อย่างไร เปลี่ยนแปลงอย่างไร มีผลต่ออะไรอย่างไรบ้าง จะทำให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 7) และจากการสังเกตในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระประวัติศาสตร์พบว่า ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนประวัติศาสตร์ คิดว่าเป็นเรื่องที่ต้องท่องจำและน่าเบื่อ เป็นเรื่องไกลตัว ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลต่อความสนใจในการเรียนการสอนสาระประวัติศาสตร์ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสาระประวัติศาสตร์บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร จึงต้องเลือกวิธีการสอนให้ตรงเป้าหมาย ที่มีทั้งวิธีการสอนโดยทั่วไปและวิธีการสอนเฉพาะทางก็จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐาน

การศึกษา, 2554, หน้า 21) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ของ ชูติมา ศิริวงศ์ (2551, หน้า 3-4) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะยึดรูปแบบเดิมๆ ย่อมยากที่จะทำให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ทางประวัติศาสตร์ได้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนและ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป รวมถึงการเลือกวิธีการสอนให้ตรงเป้าหมาย ที่มีทั้งวิธีการสอนโดยทั่วไปและวิธีการสอนเฉพาะทางก็จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 21) ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2551, หน้า 222) กล่าวว่า การ จัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอนต้องอาศัยวิธีการและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้าไปช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ

การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการผสมผสานวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบจนมีความเหมาะสม เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยในชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนการวัดและการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (บริบูรณ์ ชอบทำดี, 2559, หน้า 53-54) ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523, หน้า 118) ที่กล่าวว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นสื่อประสมที่ได้จากการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับหน่วย หัวเรื่อง และจุดประสงค์ เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 208-209) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทำได้โดยใช้วิธีการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ เน้นการเรียนที่พัฒนาแนวคิดและความคิดรวบยอด ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือการเรียนรู้และสามารถจัดระบบความรู้โดยใช้แผนผังกราฟฟิค ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิดและกระบวนการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน โดยนักเรียนทำกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติร่วมกัน กิจกรรมการเรียน ได้แก่ การระดมสมอง กรณีศึกษา การเรียนแบบร่วมมือ การศึกษานอกสถานที่ การเขียนบรรยาย การสัมภาษณ์ การใช้แบบฝึกทักษะ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ชุดการสอน และ การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านต่างๆ พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี คระนันท์ (2553, หน้า 59) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยสุโขทัย

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดทุกชุด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษางานวิจัยของ ดวงกมล อ่ามिनทอน (2557, บทคัดย่อ) เกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แผนผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แผนผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้แผนผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แผนผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้แผนผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้แผนผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในประวัติศาสตร์ เกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคุณภาพ
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี สูงขึ้น
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีสูงขึ้น
4. เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษาในระดับชั้นอื่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 180 คน
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม
2. ตัวแปรที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ คือ
  - 2.1 ตัวแปรต้น (independent variables) คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
  - 2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่
    - 2.2.1 ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
    - 2.2.2 ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย ตัวชี้วัดที่ 1 ตัวชี้วัดที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 3 โดยเนื้อหา ดังนี้ ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน วีรชนค่ายบางระจัน และสิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำศัพท์โดยมีความหมายและขอบเขต ดังนี้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี หมายถึง สื่อการสอนที่สร้างขึ้นสำหรับกำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ โดยมีครูเป็นผู้คอยชี้แนะ แนะนำและช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม มีจำนวนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นทั้งหมด 4 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรี ในสมัยอยุธยา ชุดที่ 2 วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน ชุดที่ 3 วีรชนค่ายบางระจัน และชุดที่ 4 สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งภายในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) คู่มือสำหรับใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) คำนำ 3) สารบัญ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ 5) คำชี้แจง 6) คำแนะนำสำหรับครู 7) คำแนะนำสำหรับนักเรียน 8) ใบคำสั่ง 9) ใบความรู้ 10) ใบกิจกรรม 11) เฉลยใบกิจกรรม 12) แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 13) เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งจะมีการจัดกิจกรรมไว้อย่างเป็นระบบ ผ่านการวิเคราะห์ และทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพก่อนนำมาใช้จริง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละที่กำหนดสำหรับการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อนำมาใช้สอนแล้วนักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยกำหนดการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ที่ระดับ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ ที่ได้มาจากร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำกิจกรรมระหว่างใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

80 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ ที่ได้มาจากร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

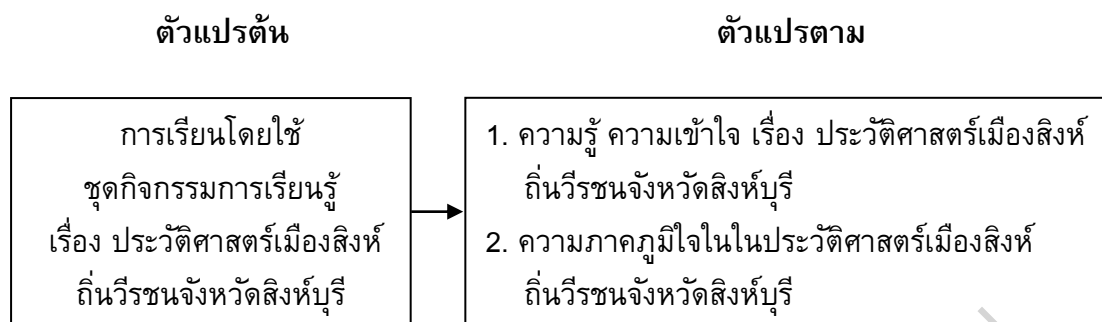
ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน วีรชนค่ายบางระจัน และวัฒนธรรม ประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรี โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้รับ จากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ

ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี หมายถึง ความรู้สึกตระหนัก ให้ความสำคัญ มีจิตสำนึก รักและเห็นคุณค่า ในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรี มีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษที่เสียสละต่อแผ่นดิน ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและประเพณีของ จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่น วีรชนจังหวัดสิงห์บุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตาม แบบประเมินของ ลิเคิร์ต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532ก, หน้า 119) มาใช้เป็นขั้นตอนการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ดังนี้ 1) กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหา และ ประสพการณ์ 2) กำหนดหน่วยการสอน 3) กำหนดหัวเรื่อง 4) กำหนดมโนทัศน์และหลักการหรือ ความคิดรวบยอด 5) กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 6) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) กำหนด กระบวนการประเมินผล 8) การเลือกและผลิตสื่อการสอน 9) การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม การเรียนรู้ และ 10) การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการศึกษาแนวคิดความภาคภูมิใจใน ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน ได้นำแนวคิดของแซสซี (Sasse, 1978, p.48) ที่ได้ให้ความหมาย ของความภาคภูมิใจไว้ว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลว่าตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่า มีความ ต้องการได้รับความเชื่อถือ การยอมรับนับถือ โดยได้รับการสนับสนุนหรือยอมรับนับถือจาก ผู้อื่นเพื่อที่จะได้เกิดความรู้สึกภูมิใจและนับถือตนเอง และแนวคิดของ กิจจา จริยะประดับ (2545, หน้า 30) ที่ได้กล่าวถึงความภาคภูมิใจไว้ว่า เป็นความรู้สึกพอใจในตนเองและสังคม อันเนื่องจาก การยอมรับในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และการปรับตัวให้เหมาะสมกับตนเอง สอดคล้อง กับสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งได้ถ่ายทอดจากบรรพชนรุ่นหนึ่งมาสู่อีกรุ่นหนึ่งโดยการทำตาม อย่างลอกเลียนแบบและค่อยๆ พัฒนามาตามยุคสมัย นำมาแสดงเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
  - 1.1 ทำไม่ต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
  - 1.2 เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
  - 1.3 คุณภาพผู้เรียน
  - 1.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
  - 1.5 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.1 ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.2 แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.3 คุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.4 ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.5 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.6 องค์ประกอบคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.7 ทฤษฎีสำหรับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.8 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.9 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.10 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ความรู้ ความเข้าใจ
  - 3.1 ความหมายของความรู้
  - 3.2 ความหมายของความเข้าใจ
  - 3.3 ความหมายของแบบทดสอบ
  - 3.4 ประเภทของแบบทดสอบ
  - 3.5 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ
  - 3.6 แนวทางการสร้างแบบทดสอบ
  - 3.7 การหาคุณภาพของแบบทดสอบ

4. ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
  - 4.1 ประวัติของจังหวัดสิงห์บุรี
  - 4.2 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสิงห์บุรี
  - 4.3 ประวัติศาสตร์จังหวัดสิงห์บุรี
  - 4.4 บทบาทของจังหวัดสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา
  - 4.5 วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน
  - 4.6 วีรชนค่ายบางระจัน
  - 4.7 วัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรี
5. ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน
  - 5.1 ความหมายของความภูมิใจ
  - 5.2 ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง
  - 5.3 การสร้างแบบวัดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 3)

1. ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 132)

2. เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 132) โดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ดังนี้

1. ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. คุณภาพผู้เรียน

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 135) ไว้ดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้รับการพัฒนาแนวคิด และขยายประสบการณ์เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์

3. รู้และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

4. สารและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐานที่ ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 154-159) ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไว้ดังนี้

ตาราง 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานที่ ส 4.1

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ	- วิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ อย่างง่าย ๆ เช่น การศึกษาภูมิหลังของผู้ทำหรือผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ช่วงระยะเวลา รูปลักษณะของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น - ตัวอย่างการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง หรือหลักฐานสมัยอยุธยา
2. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ในสมัยอยุธยาและธนบุรี เช่น ข้อความบางตอนในพระราชพงศาวดารอยุธยา/จดหมายเหตุชาวต่างชาติ - การแยกแยะระหว่างข้อมูลกับความคิดเห็นรวมทั้งความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
3. เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ	- ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี - ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูล และการตีความทางประวัติศาสตร์

ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, หน้า 78-79)

ตาราง 2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐาน ส 4.2

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย	- ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย(ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป - พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)
2. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชีย	- ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณ ในภูมิภาคเอเชีย เช่น แหล่งมรดกโลกในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย - อิทธิพลของอารยธรรมโบราณที่มีต่อภูมิภาคเอเชียในปัจจุบัน

ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, หน้า 82-83)

ตาราง 3 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานที่ ส 4.3

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และธนบุรีในด้านต่าง ๆ	- การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา - พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้าน การเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา	- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของ อาณาจักรอยุธยา - การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 และการกู้เอกราช - การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี - วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคล สำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ ชาติไทย
3. ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย สมัยอยุธยาและธนบุรีและอิทธิพลของ ภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยใน ยุคต่อมา	- ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคน และศิลปวัฒนธรรม - ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี

ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, หน้า 89)

จากตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐาน ส 4.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนได้นำมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาประวัติศาสตร์ (ส22104) ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

คำอธิบายรายวิชาประวัติศาสตร์ (ส22104)

ศึกษา วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีในด้านต่าง ๆ ปัจจัยที่ส่งผล ต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย สมัยอยุธยาและธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา

เพื่อให้สามารถวิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีในด้านต่าง ๆ และ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยาระบุภูมิปัญญา

และวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าว ต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา

จากการศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พุทธศักราช 2551 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.3 ตัวชี้วัดที่ 1 ตัวชี้วัดที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 3 สำหรับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 10 ชั่วโมง จากคำอธิบายรายวิชา ส 22104 ประวัติศาสตร์ ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบางระจันวิทยา ปีพุทธศักราช 2553 ได้กำหนดหน่วยการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ตาราง 4 หน่วยการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วย ที่	เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	หมายเหตุ
1	พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา	10	
2	พัฒนาการของอาณาจักรธนบุรี	10	
รวม		20	

สรุปได้ว่า จากการศึกษหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบางระจันวิทยา ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคำที่ใช้เรียกในภาษาไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น คำว่าชุดการเรียนการสอน ชุดการสอน ชุดการเรียนรู้ เป็นต้น และคำที่ใช้ในภาษาอังกฤษ เช่น Instructional Package, Learning Package หรือ Instructional Kits เป็นต้น แต่เดิมใช้คำว่าชุดการสอนเนื่องจากเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน โดยมีผู้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 185) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลายอย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่ออย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจ สื่ออีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบาย

ข้อเท็จจริงของเนื้อหาและสื่ออีกอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดการเสาะแสวงหา อันนำไปสู่ความเข้าใจอันลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด สื่อการสอนเหล่านี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสื่อประสม นำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539, หน้า 113-114) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นสื่อประสมประเภทหนึ่งที่ได้จากการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ภายในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย รูปภาพ ตำรา เอกสาร แผนภูมิ แผ่นคำบรรยาย วัสดุ อุปกรณ์

บุญชม ศรีสะอาด (2541, หน้า 95) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า คือสื่อการเรียนหลายอย่างประกอบกันจัดเข้าไว้กันเป็นชุด (package) เรียกว่า สื่อประสม (multi media) เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีชื่อหลาย เช่น learning package, Instructional package หรือ instructional kits

ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี (2545, หน้า 49-50) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือสื่อการสอนที่ประกอบไปด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สะท้อนถึง ปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมประเมินผลการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542, หน้า 3) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การผลิตและการนำเสนอประสมตามรายวิชา หน่วยการเรียนการสอน มาช่วยให้การจัดการเรียนการสอนได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

บุญเกื้อ ควรวาเวช (2543, หน้า 91) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ว่าเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งของสื่อประสม (multi-media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียน ตามหัวข้อ เนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ โดยจัดเอาไว้เป็นชุด ๆ แล้วแต่ผู้สร้างจะทำขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้สอนเกิดความมั่นใจที่พร้อมจะสอน

อรนุช ลิมตศิริ (2546, หน้า 169) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่าเป็นการนำสื่อการสอนหลายชนิดเข้ารวมไว้ด้วยกัน โดยให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2547, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเนื้อหาสาระที่จะทำการสอนเป็นนวัตกรรมที่ใช้สื่อการเรียนการสอนแบบประสมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนในเนื้อหา หน่วยการเรียน

เกริก ท่วมกลาง, และจินตนา ท่วมกลาง (2555, หน้า 123) ได้ให้ความหมายของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การนำเสนอสื่อประสมโดยมีองค์ประกอบตั้งแต่เนื้อหาสาระ เอกสารประกอบคำแนะนำ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวบรวมไว้เป็นชุด การเรียนการสอนเพื่อครูจะได้นำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การผลิตและการนำเสนอสื่อประสมที่มีการนำ สื่อและกิจกรรมหลายๆ อย่างมาจัดเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด ประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยมีจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

บุญเกื้อ คอระหาเวช (2543, หน้า 31) ได้เสนอแนวคิดและหลักการในการนำเอาชุด กิจกรรมการเรียนรู้มาใช้ โดยมีหลักอยู่ 5 ประการ คือ

1. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึง ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน จะต้องจัดการเรียนการสอนรายบุคคลให้สอดคล้องกับ ความต้องการ ความถนัดและตามความสนใจ ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนจะต้อง ปรับบทบาทเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาแนะนำ

2. ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการใช้สื่อ การเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน มาจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษา หาความรู้ด้วยตนเองในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาสาระจากครูผู้สอนเพียง บางส่วน และในส่วนที่เหลือผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3. การปรับเปลี่ยนวิธีการใช้สื่อการเรียนการสอน จากเดิมที่ครูผู้สอนเป็นผู้ใช้สื่อ เพื่อมาประกอบการจัดการเรียนการสอน เป็นการให้ผู้เรียนใช้สื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อประสมที่อยู่ในรูปของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. คำนึงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ตั้งแต่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนจะส่งผลให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตั้งแต่การสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้สื่อ การทำกิจกรรมต่างๆ ในชุดกิจกรรม การเรียนรู้ ฯลฯ การมีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

5. การใช้แนวคิดทางจิตวิทยามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งลักษณะของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะอยู่ในรูปของโปรแกรมการสอน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีสิ่งเร้าด้วยสื่อและกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการเสริมแรงเมื่อ ผู้เรียนทำแบบทดสอบได้

บลูม (Bloom, 1976, pp.115-124) ได้เสนอแนวคิดและหลักการในการนำเอาชุดกิจกรรม การเรียนรู้มาใช้ ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่

1. การให้แนวทาง หมายถึง คำแนะนำของครูที่ทำให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนว่าเมื่อเรียนเรื่องนั้นๆ แล้ว จะต้องมีความสามารถอะไรบ้าง ต้องทำอะไรบ้าง
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน หมายถึง การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. การเสริมแรง หมายถึง การเสริมแรงจากภายนอก ได้แก่ ให้สิ่งของ การกล่าวชื่นชม หรือจากภายในตัวนักเรียนเอง ได้แก่ การอยากรู้ อยากเห็น เป็นต้น
4. การให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไขข้อบกพร่อง หมายถึง การแจ้งผลการเรียน และข้อบกพร่องต่างๆ ให้นักเรียน

สรุปได้ว่า แนวคิดและหลักการในการนำเอาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ผู้เรียนมีอิสระในการจัดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา แนะนำ และเสริมแรง

3. คุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 192-193) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ช่วยอำนวยความสะดวกในการสอนของครู ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ส่งเสริมการศึกษาเป็นรายบุคคลตามความสนใจ ตามเวลา ตามวาระและโอกาสเอื้ออำนวยแก่ผู้เรียน
3. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้โดยอาศัยความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะเรียนด้วยตนเอง
4. ช่วยในการจัดการศึกษานอกระบบ เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้เรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลา

จิราพร ชารแก้ว (2545, หน้า 30-33) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายถอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน และลักษณะที่เป็นนามธรรมสูง เพราะมีสื่อหลายอย่างในการสร้างความเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นๆ
2. ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนได้มากขึ้น จากสื่อที่ได้จัดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน
4. ทำให้ผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน
5. ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในแนวเดียวกัน การสอนแบบเดิมครูผู้สอนแต่ละคนอาจจะสอนหลายแบบในเรื่องเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาความแตกต่างในด้านประสิทธิภาพของการสอน การมีชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะแก้ปัญหานี้ได้

6. ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้สูงขึ้น เพราะการสร้างสื่ออย่างมีระบบและคำนึงถึงจิตวิทยาการเรียนรู้

7. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายชัดเจนที่เน้นพฤติกรรม มีข้อแนะนำกิจกรรมการใช้สื่อการเรียนรู้ และข้อทดสอบประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนไว้อย่างพร้อมมูล

8. แก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการสอนได้ เพราะผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองหรือต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนเพียงเล็กน้อย

9. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นสามารถทำให้ผู้เรียนทดสอบผลสำเร็จของตนเองว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยการทำข้อทดสอบหลังเรียนและตรวจคำตอบด้วยตนเองหรือครูเป็นผู้ตรวจคำตอบ

10. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนอย่างเชื่อถือได้ เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผลิตขึ้นด้วยวิธีการวิเคราะห์ระบบ มีการทดลองใช้และปรับปรุงจนแน่ใจว่าได้ผลดีหลายครั้งตามสถานการณ์ที่กำหนดไว้ จึงจะนำออกมาใช้ทั่วๆ ไป เพื่อครูจะได้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการสอนที่มีประสิทธิภาพ

11. สามารถใช้ช่วยประกอบการศึกษาระยะไกล ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
บริบูรณ์ ชอบทำดี (2559, หน้า 54-56) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อการจัดการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาประสบการณ์ที่ยากแก่การเข้าใจหรือมีความซับซ้อนสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนเนื่องด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยที่ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้และทำกิจกรรมได้ด้วยตนเองจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ตามความสามารถของตนเอง ตามความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้เป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือ แนะนำและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน

3. ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม แบบร่วมมือ เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่ม และให้ผู้เรียนร่วมมือกันในการศึกษาหาความรู้ ทำกิจกรรมและร่วมกันแก้ปัญหาได้

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถสร้างความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่ผู้เรียนกำลังจะศึกษาหาความรู้ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน สามารถแสดงความคิดเห็น แสวงหาความรู้ ฝึกปฏิบัติ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ผ่านการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

5. ช่วยเพิ่มสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนของครูเนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถหยิบไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาที่จะต้องทำการเรียนการสอนได้ทันที ส่งผลให้ผู้สอนมีความมั่นใจและความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนได้มากขึ้น

6. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องการขาดบุคลากรครู ครูไม่ครบชั้นเรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถจัดการเรียนการสอนได้พร้อมๆ กันเป็นจำนวนมาก โดยผู้สอนที่มีจำนวนน้อยสามารถใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการเรียนการสอนพร้อมๆ กันในห้องเรียนขนาดใหญ่ แล้วผู้สอนคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ แล้วให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้

7. ช่วยการศึกษานอกระบบได้ เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้เคลื่อนย้ายได้ง่ายสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ทุกระดับชั้นการศึกษา ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการศึกษานอกระบบได้ด้วย

8. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อถูกพัฒนาขึ้นมาแล้วก็สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนได้เป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้ประหยัดงบประมาณ เวลา ค่าใช้จ่าย ฯลฯ ผู้สอนไม่ต้องเตรียมงานสอนมากจนเกินไปและไม่ต้องจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่อยู่ตลอดเวลา

9. การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนก็จะใช้ความรู้จากเนื้อหาเดียวกันไม่ว่าจะเป็นผู้สอนท่านใดก็ตาม ผู้เรียนจะได้รับเนื้อหาความรู้ในเรื่องเดียวกันและส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นตามลำดับ

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีคุณค่าต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะสามารถถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีกิจกรรมที่สร้างความสนใจของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น แสวงหาความรู้และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน

4. ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 185-186) และ ชม ภูมิภาค (2524, หน้า 101-102) ได้แบ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรือชุดการสอนตามลักษณะของการใช้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับประกอบคำบรรยายหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าชุดการสอนสำหรับครูใช้ คือ เป็นชุดการสอนสำหรับกำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนให้ครูได้ใช้ประกอบคำบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทการพูดของครูให้น้อยลงและเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนให้มากยิ่งขึ้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นจะมีเนื้อหาเพียงหน่วยเดียวและใช้กับนักเรียนทั้งชั้น

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับกิจกรรมแบบกลุ่ม ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นที่ตัวนักเรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกันและอาจจัดการเรียนในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ การเรียน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่มประกอบด้วยชุดการสอนย่อยๆ ที่มีจำนวนเท่ากับศูนย์ที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วยแต่ละศูนย์ มีสื่อการเรียนหรือบทเรียนครบชุดตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์กิจกรรมนั้น

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดระบบขั้นตอนเพื่อให้ให้นักเรียนใช้เรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้นความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อศึกษาจบแล้วจะให้ทำการทดสอบประเมินผลความก้าวหน้าและการศึกษาชุดอื่นต่อไปตามลำดับ เมื่อมีปัญหา นักเรียนสามารถจะปรึกษากันได้ระหว่างนักเรียนกับผู้สอนพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทันทีในฐานะผู้ประสานงานหรือผู้ชี้แนะแนวทาง การเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลให้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองไปจนสุดความสามารถโดยไม่ต้องเสียเวลารอคอยผู้อื่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้บางครั้งเรียกว่า บทเรียนโมดูล (instructional module)

จากการศึกษาประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้สรุปได้ว่า ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับประกอบคำบรรยาย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับกิจกรรมแบบกลุ่ม และชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532ก, หน้า 114) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรือชุดการเรียนการสอนออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการบรรยาย เป็นชุดการสอนที่มุ่งช่วยขยายเนื้อหาสาระการสอนแบบบรรยายให้ชัดเจนขึ้น ช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยลงและให้สื่อการสอนทำหน้าที่แทน ชุดการเรียนการสอนแบบบรรยายนี้นิยมใช้กับการฝึกอบรมและการสอนในระดับอุดมศึกษา ถือว่าการสอนแบบบรรยายมีบทบาทสำคัญการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมกลุ่ม เช่น ในการสอนแบบกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเอกัตภาพหรือชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจเป็นการเรียนในโรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ เพื่อให้นักเรียนก้าวไปข้างหน้าตามความสามารถ ความสนใจและความพร้อมของนักเรียน ชุดการเรียนการสอนรายบุคคลนี้อาจออกมาในรูปของหน่วยการสอนย่อยหรือโมดูล

4. ชุดการเรียนการสอนทางไกล เป็นชุดการเรียนการสอนที่ผู้สอนกับนักเรียนอยู่ต่างถิ่นต่างเวลากัน มุ่งสอนให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา เช่น ชุดการสอนทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นต้น

บุญเกื้อ คอระหาเวช (2543, หน้า 94-95) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบคำบรรยาย เป็นชุดการสอนสำหรับผู้สอนจะใช้สอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้นักเรียนส่วนใหญ่รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งในการขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนลดการพูดน้อยลงและการใช้สื่อการสอนที่มีพร้อมอยู่ในชุดการสอนในการเสนอเนื้อหามากขึ้น สื่อที่ใช้อาจได้แก่ รูปภาพแผ่นภูมิ สไลด์ ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียงหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เป็นต้น ข้อสำคัญก็คือสื่อที่จะนำมาใช้นี้จะต้องให้นักเรียนได้เห็นอย่างชัดเจนทุกคน ชุดกิจกรรมชนิดนี้บางคนอาจจะเรียกว่าชุดการสอนสำหรับครู

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนสำหรับให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 5-7 คน โดยใช้สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในกิจกรรมแต่ละชุด มุ่งที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนและให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชนิดนี้มักจะใช้ในการสอนแบบกิจกรรมรวมกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรายบุคคลหรือชุดกิจกรรมการสอนตามเอกัตภาพ เป็นชุดการสอนสำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือนักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจจะเรียนที่บ้านหรือที่โรงเรียนก็ได้ ส่วนมากมักจะมุ่งให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่จะเรียนเพิ่มเติม นักเรียนสามารถจะประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจจะวัดในลักษณะของหน่วยการสอนย่อยหรือโมดูลก็ได้

บริบูรณ์ ขอบทำดี (2559, หน้า 56-58) ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีกี่ประเภทอะไรบ้าง โดยในแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์ที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร จะได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้พัฒนา ซึ่งประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยาย หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครู เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สอนเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน โดยมีกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนประกอบการบรรยายของผู้สอน เพื่อลดบทบาทของผู้สอนให้บรรยายเนื้อหาสาระน้อยลง แล้วให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยายนี้จะมีเนื้อหาเพียงหน่วยเดียวและแบ่งหัวข้อในการบรรยายประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นลำดับ สามารถใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่และผู้เรียนสามารถรับประสบการณ์การเรียนรู้ได้โดยพร้อมๆ กัน

เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542) ได้เสนอแนะสื่อที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยาย อาจเป็นบัตรคำ บัตรภาพ แผนภูมิ แนวการทำกิจกรรมกลุ่ม ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อความสะดวกในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยาย สื่อและกิจกรรมต่างๆ มักบรรจุในกล่องที่มีขนาดพอเหมาะ แต่มีสื่อบางประเภทที่ไม่นิยมใส่ไว้ในกล่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้เนื่องจากข้อจำกัดบางประการ เช่น

1. วัสดุอุปกรณ์บางอย่างมีราคาแพง หากใส่ไว้ในกล่องอาจสูญหายได้
2. สื่อการสอนที่มีขนาดใหญ่อาจไม่สามารถนำมาใส่ไว้ในกล่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

3. วัสดุอุปกรณ์ที่แตกหักและเสียหายได้ง่าย เช่น อุปกรณ์หลอดทดลอง แก้วหลอดไฟ ไม่สมควรบรรจุไว้ในกล่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. สื่อการสอนที่เสื่อมสภาพได้ง่าย เช่น ผัก ผลไม้ต่างๆ

5. สิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์ต่างๆ

สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ที่กล่าวมาข้างต้นไม่สมควรบรรจุไว้ในกล่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่สามารถจัดเตรียมแยกไว้ต่างหากเพื่อทำกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างสมบูรณ์แบบ ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติ จับต้อง และได้ศึกษาหาความรู้จากสื่อต่างๆ ที่ไม่ได้บรรจุในกล่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับกิจกรรมกลุ่ม หรือชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียน เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประเภทนี้จะมีองค์ประกอบในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นชุดย่อยๆ ตามจำนวนศูนย์การเรียนที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วยกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องชี้แจงรายละเอียดให้ผู้เรียนปฏิบัติตามบัตรคำสั่งทุกขั้นตอน โดยในแต่ละศูนย์จะมีสื่อการเรียนการสอน เนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมครบชุดตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์นั้นๆ สื่อการเรียนการสอนในศูนย์จะอยู่ในรูปแบบของสื่อประสมซึ่งอาจใช้สื่อเป็นแบบบุคคลหรือแบบกลุ่มก็ได้ กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละศูนย์จะมีความเป็นเอกเทศและมีกิจกรรมเสริมในศูนย์สำรอง ผู้เรียนสามารถเวียนกันเรียนได้ในแต่ละศูนย์กิจกรรม บทบาทของผู้สอนจะต้องคอยให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในระยะเริ่มแรกให้ผู้เรียนเริ่มทำกิจกรรม หลังจากนั้นเมื่อผู้เรียนมีความสามารถและความเคยชินในการทำกิจกรรมตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนก็สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ โดยผู้สอนจะคอยช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาเมื่อผู้เรียนทำกิจกรรม คอยตอบคำถาม ช่วยแก้ไขปัญหา และแนะนำ เป็นต้น

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรายบุคคล เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนสามารถที่จะศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยที่ผู้เรียนสามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทำการศึกษาหาความรู้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา

เมื่อศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จครบทุกชั้นตอนก็ทำการประเมินความก้าวหน้าของตนเองจากการทำแบบทดสอบได้ด้วยตนเอง เมื่อประเมินเสร็จแล้วก็สามารถศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดอื่นได้ต่อไปตามลำดับ ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประเภทนี้เน้นหน่วยการเรียนการสอนแบบย่อย ซึ่งบางครั้งเรียกว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ย่อยหรือโมดูล (module)

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทางไกล เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเดินทางมาเข้าชั้นเรียนแบบปกติ เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่อยู่ต่างถิ่นเดินทางมาทำการศึกษามากลำบาก มีระยะทางไกล โดยมีสื่อประกอบชุดกิจกรรม เช่น รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุเพื่อการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ การเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) การเรียนผ่านอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ ได้แก่ โทรศัพท์ที่เชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตได้ (smart phone) หรือคอมพิวเตอร์แบบพกพา (tablet) เป็นต้น ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลายๆ สถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นต้น

5. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสม เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการใช้สื่อการเรียนการสอนและกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถใช้ได้ทั้งประกอบการบรรยายของผู้สอนและผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองเป็นรายบุคคลผ่านสื่อการเรียนการสอนและกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมได้ด้วยเช่นกัน

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งได้ 5 ประเภท ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการบรรยาย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเอกัตภาพหรือชุดการสอนรายบุคคล ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทางไกล และชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสม การจะเลือกใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรมสำหรับผู้เรียนร่วมกันเรียนรู้เป็นกลุ่ม โดยใช้สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุด

5. องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ ตามประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละประเภทก็จะมีลักษณะการใช้งานที่แตกต่างกันไป องค์ประกอบภายในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละประเภทก็มีองค์ประกอบในรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกัน ดังนี้

กิตานันท์ มะลิทอง (2540, หน้า 85) ได้แบ่งส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

1. คู่มือครู สำหรับผู้สอนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
2. คำสั่ง เพื่อกำหนดแนวทางในการสอนหรือการเรียน

3. เนื้อหาบทเรียน จัดอยู่ในรูปของสไลด์ फिल्मสตริป เทปบันทึกเสียง วัสดุ กราฟฟิก ม้วนวีดิทัศน์ หนังสือบทเรียน บทเรียนคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

4. กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนทำรายงานกิจกรรมที่กำหนดให้หรือค้นคว้าต่อจากบทเรียนไปแล้วเพื่อความรู้ที่กว้างขวางขึ้น

5. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่เกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนนั้นเพื่อการประเมิน
บุญชม ศรีสะอาด (2541, หน้า 95-96) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 4 ส่วน คือ

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ศึกษาและปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ อาจประกอบด้วยแผนกิจกรรม สิ่งที่คุณต้องเตรียมก่อนสอน บทบาทของผู้เรียน และการจัดชั้นเรียน

2. บัตรงาน เป็นบัตรที่มีคำสั่งว่าจะให้นักเรียนปฏิบัติอะไรบ้าง โดยระบุกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของการเรียน

3. แบบทดสอบวัดผลความก้าวหน้าของนักเรียน

4. สื่อการเรียนต่างๆ เป็นสื่อสำหรับผู้เรียนได้ศึกษามีหลายชนิดประกอบกัน อาจเป็นประเภทสิ่งพิมพ์หรือสื่อทัศนูปกรณ์

ทิสนา แชมมณี (2543, หน้า 10-12) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย ส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม ประกอบด้วย หมายเลขกิจกรรม ชื่อกิจกรรม และเนื้อหาของกิจกรรมนั้น

2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายหลักของกิจกรรมและลักษณะของการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

3. จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่ระบุจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรม

4. ความคิดรวบยอด เป็นส่วนที่ระบุเนื้อหาหรือมโนทัศน์ของกิจกรรมนั้น ส่วนนี้ควรได้รับการย้ำและเน้นเป็นพิเศษ

5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรม

6. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่ระบุเวลาโดยประมาณในการทำกิจกรรม ได้แก่

6.1 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

6.2 ขั้นนำ เป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียน

6.3 ขั้นกิจกรรม เป็นส่วนที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

6.4 ขั้นอภิปราย เป็นส่วนที่นักเรียนจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

6.5 ขั้นสรุป เป็นส่วนที่คุณและนักเรียนประมวลข้อความรู้ที่ได้แล้วนำมาสรุป

สาระสำคัญ

6.6 ชั้นฝึกปฏิบัติ เป็นส่วนที่ช่วยให้นักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเขียนในกิจกรรมไปฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม

6.7 ชั้นประเมินผล เป็นส่วนที่วัดความรู้ความเข้าใจของนักเรียนหลังจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมครบถ้วนทุกขั้นตอนแล้ว

สุนีย์ เหมาะะประสิทธิ์ (2546, หน้า 37) พบว่านักการศึกษาแต่ละท่านกล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในทำนองเดียวกันไว้ดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้ใช้ได้ศึกษาและปฏิบัติตาม เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายของกิจกรรม ลักษณะของการจัดกิจกรรม และแนวทางในการทำกิจกรรมอย่างคร่าวๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

3. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นส่วนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์ของการเรียนแต่ละครั้งว่าจะประสบผลสำเร็จอะไรหลังจากที่เรียนแล้ว ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม

4. สื่อและแหล่งเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในกิจกรรม โดยจัดให้อยู่ในรูปของสื่อการสอนแบบผสม

5. เนื้อหาสาระของบทเรียน เป็นส่วนที่เสนอเนื้อหาความรู้ให้กับผู้เรียน

6. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่ระบุจำนวนเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม

7. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ระบุเพื่อไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้

8. การวัดผลประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุเกี่ยวกับแนวทางในการวัดผลและประเมินผล ซึ่งอาจเป็นการทดสอบย่อย การตรวจสอบผลงาน และการสังเกตพฤติกรรมหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดของผู้เรียน เพื่อดูพัฒนาการว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด หรือบางครั้งอาจทำการทดสอบก่อนเรียนด้วยก็ได้

สุนันท์ สินธพานนท์ (2551, หน้า 18) ได้นำเสนอองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. คำชี้แจงในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นคำชี้แจงให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียน ศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น บัตรคำสั่ง บัตรปฏิบัติการ บัตรเนื้อหา บัตรฝึกหัดและบัตรเฉลย บัตรปฏิบัติการและบัตรเฉลย บัตรทดสอบและบัตรเฉลย

2. บัตรคำสั่ง เป็นการชี้แจงรายละเอียดของการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เห็นว่าต้องปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างไร

3. บัตรกิจกรรมหรือบัตรปฏิบัติการ บางชุดกิจกรรมการเรียนรู้อาจออกแบบให้มีบัตรกิจกรรมหรือบัตรปฏิบัติการ ซึ่งเป็นบัตรที่บอกให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่างๆ
4. บัตรเนื้อหา เป็นบัตรที่บอกเนื้อหาให้ผู้เรียนศึกษา สิ่งที่ควรมีในบัตรเนื้อหา คือ หัวเรื่อง สูตร นิยาม และคำอธิบาย
5. บัตรแบบฝึกหัดหรือบัตรงาน เป็นแบบฝึกหัดที่ให้ผู้เรียนทำหลังจากได้ทำกิจกรรมและศึกษาเนื้อหาจนเข้าใจแล้ว
6. บัตรเฉลยบัตรแบบฝึกหัด เมื่อผู้เรียนทำบัตรแบบฝึกหัดเสร็จแล้ว สามารถตรวจสอบความถูกต้องจากบัตรเฉลยแบบฝึกหัด
7. บัตรทดสอบ เมื่อผู้เรียนได้ทำแบบฝึกหัดเสร็จแล้ว ผู้เรียนจะมีความรู้ในหัวข้อที่เรียนนั้นๆ ต่อจากนั้นจึงให้ผู้เรียนทำบัตรทดสอบ
8. บัตรเฉลยบัตรทดสอบ เป็นบัตรที่มีคำเฉลยของบัตรทดสอบที่ผู้เรียนได้ทำไปแล้ว เป็นการตรวจสอบหรือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ในการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น

กฤษมันต์ วัฒนานรงค์ (2554, หน้า 107-108) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านการจัดการ ประกอบด้วยคู่มือและแบบฝึกปฏิบัติ สำหรับครู ผู้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้และผู้เรียนที่เรียน เป็นการจัดเตรียมการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้เรียน มีคำสั่งหรือการมอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนให้นักเรียนและการสอนของผู้สอน
2. องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ เป็นเนื้อหาสาระที่ถูกออกแบบให้อยู่ในรูปของสื่อการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งกำหนดไว้ให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. องค์ประกอบด้านการประเมินผล เป็นการประเมิน “กระบวนการ” โดยวัดจากแบบฝึกหัด รายงานการค้นคว้า จากใบงาน ใบประลอง (การประลองเป็นการทำกิจกรรมตามคำสั่งในใบประลองเพื่อให้ได้ผลตามที่ได้ถูกกำหนดไว้แล้ว ถ้าทำกิจกรรมไม่ได้ผลตามที่กำหนดไว้ แสดงว่าเป็นการทำกิจกรรมที่ไม่ถูกต้อง จึงเป็นการทดลองเพื่อยืนยันผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม ส่วนการทดลองเป็นทั้งการประลองและเป็นการทำกิจกรรมที่อาจจะยังไม่ทราบผลของการกระทำก่อนลงมือทำกิจกรรม เมื่อทำกิจกรรมแล้วจึงจะทราบผลของกิจกรรมที่ได้ทำ) และจากการทดลอง เป็นต้น

องค์ประกอบทั้งหมดจะเห็นเป็นรูปธรรมในลักษณะต่างๆ เช่น อยู่ในกล่องหรือซอง โดยจัดลำดับไว้เป็นหมวดหมู่ หรือจัดเก็บไว้เป็นแผ่นซีดี ดีวีดี และเทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ที่มีการพัฒนาคิดค้นขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ถูกจัดกระทำไว้บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือใน Website ต่างๆ ในลักษณะที่ออกแบบไว้เป็นชุดกิจกรรมการ

เรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนและเพื่อสะดวกต่อการใช้ เช่น โปรแกรมด้านการศึกษาของ iPad และ iPhone เป็นต้น

บริบูรณ์ ขอบทำดี (2559, หน้า 58) ได้กล่าวว่า ทุกชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมี องค์ประกอบหลักๆ ที่ต้องบรรจุอยู่ในชุดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. คู่มือสำหรับผู้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นคู่มือที่อธิบายขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่จะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ศึกษารายละเอียดตั้งแต่ ข้อมูล ขั้นตอน สื่อการเรียนการสอน กิจกรรม กระบวนการต่างๆ ในการใช้ชุดกิจกรรมได้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้ที่จะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเข้าใจในกระบวนการใช้

2. คำชี้แจง คำสั่ง คำแนะนำหรือบัตรคำสั่ง เป็นองค์ประกอบในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อกำหนดแนวทางในการเรียนให้กับผู้เรียน เป็นส่วนที่บ่งบอกในการทำกิจกรรมว่ามีแนวทางอย่างไร มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ควรปฏิบัติตามขั้นตอนใดเป็นลำดับก่อนหลัง

3. เนื้อหาสาระ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีเนื้อหาสาระ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของ สื่อการสอนต่างๆ และกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะต้องศึกษาเนื้อหาสาระจากสื่อและ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ถูกรวบรวมอยู่ในชุดกิจกรรมตามที่กำหนดไว้

4. การวัดและประเมินผล ผู้เรียนสามารถทำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง ก่อนเรียนและระหว่างเรียนและหลังเรียนได้ด้วยตนเอง โดยใช้แบบวัดและประเมินผลใน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ เช่น แบบทดสอบ แบบฝึกหัด ผลการทดลอง การทำกิจกรรม เป็นต้น

จากการศึกษาองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้บางอย่างสามารถรวมหรือเพิ่มเข้าไปได้ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ ดังนี้

- 1) คู่มือสำหรับผู้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- 2) คำนำ
- 3) สารบัญ
- 4) แผนการจัดการเรียนรู้
- 5) คำชี้แจง
- 6) คำแนะนำสำหรับครู
- 7) คำแนะนำสำหรับนักเรียน
- 8) ใบคำสั่ง
- 9) ใบความรู้
- 10) ใบกิจกรรม
- 11) เฉลยใบกิจกรรม
- 12) แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- 13) เฉลยแบบทดสอบหลัง ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

6. องค์ประกอบคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นส่วนที่สำคัญในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เปรียบเสมือนผู้ที่คอยชี้แนะ ให้คำแนะนำการใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้ที่จะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทราบถึงบทบาทของตนเองและของ ผู้เรียนว่าจะต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ได้อย่างไร เพื่อที่จะใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและถูกต้องตามวัตถุประสงค์ได้สูงสุด ดังที่ บริบูรณ์ ขอบทำดี (2559, หน้า 58-60) ได้กล่าวว่า คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่ สำคัญดังต่อไปนี้

1. คำนำ เป็นส่วนที่ผู้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ ความคิดเห็นในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้เพื่ออะไร และเพื่อให้ผู้ที่จะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เห็นคุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนั้นแล้วยังเป็นการชี้แจงข้อมูลอื่นๆ เช่น จุดแข็งจุดอ่อน ข้อดี ข้อจำกัดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น
2. ส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องบอกรายละเอียดเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีส่วนประกอบในชุดกิจกรรมการเรียนรู้อะไรบ้าง เช่น บัตรกิจกรรม สื่อการเรียนการสอนต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ที่จะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะได้ทำการตรวจสอบก่อนนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้
3. คำชี้แจง เป็นการบอกขั้นตอนต่างๆ ด้วยคำชี้แจงในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ เพื่อให้ผู้ที่จะนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. สิ่งที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเตรียม เป็นการบอกให้ผู้ที่จะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรือก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เครื่องโพรเจคเตอร์ เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่สามารถนำไปบรรจุไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ผู้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องจัดหามาไว้ก่อนการทำกิจกรรมเรียนการสอน เป็นต้น
5. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน เป็นการกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในคู่มือการใช้ เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนเข้าใจบทบาทของตนเองขณะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงบทบาทของผู้เรียนขณะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
6. การจัดการชั้นเรียน ต้องมีการจัดแผนผังชั้นเรียนในลักษณะศูนย์การเรียนและแนวทางในการเปลี่ยนศูนย์การเรียนแต่ละช่วงการทำกิจกรรม เพื่อให้การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
7. แผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้พัฒนาจะต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล
8. เนื้อหาสาระของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนในแต่ละศูนย์ เช่น เนื้อหาของศูนย์ที่ 1, 2, 3 ในแต่ละศูนย์จะประกอบไปด้วยบัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม บัตรคำถามและบัตรเฉลย
9. แบบฝึกต่างๆ เช่น แบบฝึกหัด แบบฝึกปฏิบัติ ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พร้อมเฉลยคำตอบของแบบฝึก
10. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยอาจใช้เป็นแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องทำการทดสอบผู้เรียนก่อนใช้ชุดกิจกรรมการ

เรียนรู้ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดความรู้เบื้องต้นของผู้เรียนก่อนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และหลังจากใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จแล้วก็ทำการทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ ความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยแบบทดสอบควรมีอยู่ในคู่มือสำหรับใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเพื่อให้ผู้สอนจัดทำสำเนาแบบทดสอบไว้ล่วงหน้าก่อนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และนอกจากนั้นจะต้องมีเฉลยคำตอบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถตรวจคำตอบได้ด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้

จากการศึกษาของค้ประกอบคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปได้ว่า คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบดังนี้ 1) คำนำ 2) ส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) คำชี้แจง 4) สิ่งที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเตรียม 5) บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน 6) การจัดการชั้นเรียน 7) แผนการจัดการเรียนรู้ 8) เนื้อหาสาระของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) แบบฝึกต่าง ๆ 10) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

7. ทฤษฎีสำหรับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ (2554, หน้า 109-113) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีกลุ่มใหญ่ๆ ที่สำคัญอยู่ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปัญญานิยม (cognitive) หรือ เกสตัลท์ หรือ ทฤษฎีสนาม

แนวคิดกลุ่มปัญญานิยมเห็นว่าการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์นั้นมองเพียงพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ควรจะคำนึงถึงกระบวนการทางสมอง หรือกระบวนการทางความคิดเห็นซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรมโดยตรง ซึ่งนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้จะมองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ว่าเป็นเรื่องของการเกิด Insight หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงความคิดเดิมและการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การหยั่งเห็น นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้แก่ Bruner, Lewin, Kohler และ Ausubel เป็นต้น การนำแนวคิดของกลุ่ม Cognitive มาใช้ในการเรียนมีดังนี้

1.1 สร้างบรรยากาศที่มีลักษณะเป็นกันเอง นักเรียนควรมีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น เป็นบรรยากาศที่จะช่วยให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของสาระและข้อมูลต่างๆ ได้ด้วยตนเอง และการกระทำที่ผิดพลาดเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้

1.2 มีการอภิปรายโดยมีโครงสร้าง เสนอข้อความหรือคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการหยั่งเห็น หรือ Insight การจัดสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญของการเรียนการสอนแบบค้นพบหรือค้นหา (discovery) ที่จะก่อให้เกิดการหยั่งเห็น หรือ Insight ขึ้นได้

1.3 การอภิปราย ถ้าออกนอกประเด็นผู้สอนใช้ความสามารถในการนำกลับเข้าประเด็นและกระทำโดยไม่ทำลายบรรยากาศของการเรียน

1.4 การจัดบทเรียนโดยมีโครงสร้างเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ การที่จะต้องจัดบทเรียนให้มีโครงสร้าง ก็เพื่อจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนบทต่างๆ ที่กำหนดไว้ บทเรียนมีโครงสร้าง เป็นบทเรียนที่

ออกแบบให้มีเนื้อหาสาระที่สามารถเข้าใจได้อย่างเป็นขั้นตอน และมองเห็นความสัมพันธ์ของสาระต่างๆ ในบทเรียนได้

การนำหลักการ Cognitive มาใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความเชื่อว่าการออกแบบบทเรียนให้มีโครงสร้าง ถือว่าเป็นสาระสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ลักษณะของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการออกแบบการเรียนให้ผู้เรียนได้พบคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนต้องเห็นความสัมพันธ์ของสาระต่างๆ จึงจะเกิดการเรียนรู้แบบหยั่งเห็น (insight) ด้วยตนเองได้ ซึ่งเป็นการนำหลักการที่ว่า “เมื่อมนุษย์ทำสิ่งใดแล้วจะต้องการความสำเร็จและต้องการทราบผลทันที” ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะจัดเนื้อหาให้เป็นระบบซึ่งใช้หลักของ Cognitive ที่ว่าการจัดบทเรียนโดยมีโครงสร้างเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของเนื้อหาเรื่องอย่างต่อเนื่องระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เริ่มต้นด้วยการสอบก่อน หรือ Pretest และจบลงด้วยการสอบหลังเรียน หรือ Posttest ซึ่งคล้ายหลักการของ Ausubel ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียนก่อนและจะต้องมีการลงท้ายด้วย Posttest นอกจากนี้กิจกรรมของการค้นพบหรือค้นหา (discovery) มุ่งทำกิจกรรมใน “ศูนย์การเรียนรู้” ซึ่งเป็นการวางแผนการเรียนของแต่ละบุคคล ซึ่งศูนย์การเรียนนั้นมีชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้

2. กลุ่มพฤติกรรมนิยม (behaviorism หรือ S-R associations)

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ให้ความสนใจศึกษาพฤติกรรมซึ่งสามารถวัดได้ สังเกตได้ และทดสอบได้ แนวความคิดกลุ่มนี้ถือว่าสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อเชื่อมโยงสิ่งเร้าและการตอบสนอง การแสดงพฤติกรรมจะมีความถี่มากขึ้นถ้าหากได้รับการเสริมแรง นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้แก่ Pavlov, Watson, Skinner, Thorndike ซึ่ง Skinner ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ดังนี้

2.1 Classical Conditioning ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการมีสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยอาศัยสิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไขเป็นพื้นฐานก่อน ถ้าอยากให้เกิดการเรียนรู้ให้หาสิ่งเร้าที่ต้องการวางเงื่อนไขมาจับคู่กับสิ่งเร้าที่ต้องการวางเงื่อนไขในเวลาใกล้เคียงกัน ทำซ้ำๆ (ฝึกฝน) ในที่สุดสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขก็จะเกิดการตอบสนองโดยถูกวางเงื่อนไข

2.2 Operant Conditioning เป็นการเรียนรู้ที่ต้องเรียน ต้องลงมือกระทำเองมีต้องรอให้สิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้น แต่เกิดจากสิ่งเร้าภายในตัวผู้เรียนเองเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรม เช่น การกิน การเดิน การพูด Skinner เห็นว่าพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็น Operant Learning และสิ่งสำคัญที่ทำให้คนแสดงพฤติกรรมซ้ำเดิม คือ การเสริมแรง หรือ Reinforcement นอกจากนี้ Skinner ยังได้แสดงความคิดเห็นว่า ข้อเสีย ของการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีดังนี้

2.2.1 ครูไม่สามารถเสริมแรงได้อย่างทันท่วงที ต้องใช้เวลามาก กว่าจะตรวจงานแต่ละคนเสร็จ และเมื่อเด็กสอบเสร็จแล้วก็ไม่สามารถให้ทราบผลได้ทันที

2.2.2 เนื้อหาต่างๆ ที่จะนำมาสอนขาดการจัดชั้นตอนอย่างมีระบบ ระเบียบ บางครั้งยากเกินกว่าเด็กจะเข้าใจได้ การให้แบบฝึกหัดไม่มีความสัมพันธ์กัน

2.2.3 การเสริมแรงไม่ทั่วถึงและไม่สม่ำเสมอ เพราะมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ครูจึงให้การเสริมแรงแก่นักเรียนไม่ทั่วถึง

การนำหลักการของกลุ่ม Behaviorism มาใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้นำหลักการเสริมแรงของ Skinner มาใช้ นอกจากนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ยังสามารถแก้ปัญหาของการจัดการศึกษาข้างต้นที่ Skinner เสนอไว้ได้ด้วย เพราะ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการส่งเสริมให้มีการเรียนด้วยตนเอง ผู้เรียนจะลงกระทำด้วยตนเอง ตัดสินใจเลือกการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถแก้ไขปัญหาของการเสริมแรงได้อย่างทั่วถึง เพราะผู้เรียนที่เรียนจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถทราบผลการเรียนได้อย่างทันที เป็นการเสริมแรงและยังสามารถแก้ปัญหาในกรณีที่มีผู้เรียนจำนวนมากแต่มีผู้สอนน้อย แบ่งเบาภาระตรวจงานของผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนทราบผลการเรียนของตนเองได้ทันทีไม่ต้องรอผลการตรวจงานจากผู้สอน ทำให้ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงอย่างทั่วถึง

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีการจัดเนื้อหาการเรียนเป็นระบบ มีระเบียบ (มีโครงสร้าง) โดยการจัดเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่สอนเข้าเป็นส่วนๆ เรียงลำดับความยากง่ายมีลักษณะให้เรียนตามลำดับขั้น ค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จที่ละขั้นก่อนจะได้เป็นกำลังใจให้เรียนในขั้นต่อไป

3. กลุ่มมนุษยนิยม (humanism)

แนวคิดของกลุ่ม Humanism มีความเชื่อว่ามนุษย์มีความดีติดตัวมาแต่เกิด มนุษย์เป็นผู้มีอิสระที่จะนำตนเองและพึ่งตนเองได้ มีอิสระที่จะกระทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ให้อื่นเดือดร้อนซึ่งรวมทั้งตนเองด้วย มนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบและเป็นผู้สร้างสรรค์สังคม นอกจากนั้นยังเน้นถึงการรับรู้ตนเองในด้านบวกและเชื่อว่าบุคคลจะต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอ นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้แก่ Roger, Maslow และ Combs การนำแนวความคิดของกลุ่ม Humanism มาใช้ในการเรียนมีดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกเรียนสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองเท่าที่จะเป็นไปได้
2. สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ให้การยอมรับ เคารพในความเป็นมนุษย์กับทุกคน และพยายามอย่างที่สุดที่จะสื่อความรู้สึกของผู้สอนที่เชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนได้
3. ผู้สอนทำตัวเป็นผู้สนับสนุนการเรียนและอำนวยความสะดวก เป็นผู้คอยให้กำลังใจตลอดจนเป็นผู้คอยช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้

4. ผู้สอนไม่ควรแสดงอารมณ์โกรธหรือไม่พอใจกับสถานการณ์ของการเรียน และไม่แสดงอารมณ์โกรธกับผู้เรียน การเรียนด้วยชุดกิจกรรมเป็นศูนย์การเรียนผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการเรียนเป็นสำคัญ

5. ผู้สอนต้องมีทักษะกับตนเองในด้านบวกก่อน เพราะผู้ที่เห็นว่าผู้อื่นมีความสามารถนั้นจะต้องมองเห็นว่าตนเองเป็นเช่นนั้นก่อน

6. ผู้สอนทำอย่างดีที่สุดที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกนึกคิดกับตัวเองในด้านบวก และผู้สอนควรเป็นผู้ไวต่อความรู้สึกของผู้เรียน เช่น พยายามมองทุกสิ่งทุกอย่างให้เห็นดังที่ผู้เรียนเห็น สะท้อนให้เห็นว่าครั้งที่ผู้สอนเป็นผู้เรียนก็เคยมีความรู้สึกเช่นนั้นเหมือนกัน เช่น ความรู้สึกกลัว ความรู้สึกอาย และแม้แต่การก้าวร้าว

7. ถ้าเป็นไปได้จัดเวลาให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งนั่นเอง

8. ฝึกให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมของตนเอง โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นค่ากับสิ่งที่เลือกให้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถหาตัวเลือกอื่นแทนได้ เมื่อพบกับสถานการณ์ที่ต้องเลือก ช่วยให้ผู้เรียนให้นำหนักกับตัวเลือกนั้นได้ จัดลำดับพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าทำไมจึงจัดลำดับเช่นนั้น กระตุ้นให้เลือกอย่างอิสระ กระตุ้นให้แสดงออกหรือทำตามสิ่งที่ตนเลือก ช่วยให้แสดงพฤติกรรมที่ตนเองเลือกนั้นซ้ำแล้วซ้ำอีก เป็นต้น

9. ในการจัดการเรียนการสอนให้คำนึงถึง Affective Domain ควบคู่กับ Cognitive Domain ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของกลุ่มมนุษยนิยม

นอกจากทฤษฎีที่กล่าวมาแล้ว หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้เป็นส่วนมาก ได้แก่

1. ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งนักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยาไปใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ บุคคลมีความแตกต่างกันหลายด้าน กล่าวคือ ความสามารถ สถิติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย สังคม อารมณ์ และความแตกต่างปลีกย่อยอื่นๆ การนำเอาหลักความแตกต่างเหล่านี้มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้อาจกระทำได้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการที่เหมาะสมที่สุดคือ การจัดการสอนรายบุคคลหรือการศึกษาตามเอกัตภาพ การศึกษาโดยเสรี และการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามสติปัญญา ความสามารถและความสนใจ โดยมีผู้คอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. การนำเอาสื่อประสมมาใช้ หมายถึง การนำเอาสื่อการสอนหลายๆ อย่าง มาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างมีระบบ สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อเร้าความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหาและอีกชนิดหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง การใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จาก

ประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ให้นักเรียนได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

3. การนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ แนวโน้มในปัจจุบันและในอนาคตกระบวนการเรียนรู้จะต้องนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มจึงเป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งนำมาไว้ในรูปแบบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉพาะ

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทราบผลการเรียนของตนทันทีที่มีการเสริมแรงอันจะทำให้นักเรียนกระทำพฤติกรรมซ้ำหรือหลีกเลี่ยงไม่กระทำ ได้เรียนรู้ไปที่ละขั้นตามความสามารถและความสนใจของนักเรียน และการนำวิธีวิเคราะห์ระบบ (systems analysis) มาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งแตกต่างไปจากการทำโครงการสอนในปัจจุบันตรงที่ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีการจัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัยของผู้เรียน รายละเอียดต่างๆ ได้นำไปทดลองปรับปรุงจนมีคุณภาพเชื่อถือได้แล้วจึงนำมาใช้ ซึ่งมีการเสนอแนะการสอนสำหรับครูตั้งแต่การตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการสอน ตลอดจนเครื่องมือและวิธีการประเมินผล ทุกสิ่งทุกอย่างในระบบจะต้องสร้างขึ้นเป็นแบบบูรณาการมีความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกันเป็นอย่างดี

จากการศึกษาทฤษฎีสำหรับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปรัชญานิยม กลุ่มพฤติกรรมนิยม และกลุ่มมนุษยนิยม นอกจากนี้ยังมีหลักการและทฤษฎี ดังนี้ ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล การนำเอาสื่อประสมมาใช้ การนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ และทฤษฎีการเรียนรู้ที่ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้

8. ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 189-192) ได้อธิบายขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาสาระของรายวิชาอย่างละเอียดว่า สิ่งที่จะนำมาทำเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นจะมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้อะไรกับผู้เรียน และวิเคราะห์แบ่งหน่วยการสอน หรือหน่วยการเรียนรู้ และแบ่งเนื้อหาออกเป็นเรื่องย่อยๆ พิจารณาเนื้อหาไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนกับหน่วยการสอน หรือ หน่วยการเรียนรู้อื่นๆ ควรเรียงลำดับเนื้อหาตามขั้นตอนจากพื้นฐานเดิมของผู้เรียน

2. เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระแล้วจึงตัดสินใจว่าจะออกแบบการสอนอย่างไร โดยพิจารณาว่าผู้เรียนคือใคร จะให้อะไรแก่ผู้เรียน จะให้ทำกิจกรรมอย่างไร จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถหรือสมรรถนะได้ถึงเกณฑ์มาตรฐาน สิ่งเหล่านี้นำไปใช้เป็นการพิจารณาเลือกวิธีการเรียน

3. กำหนดหน่วยการสอน หรือ หน่วยการเรียนรู้ โดยกำหนดปริมาณของเนื้อหาสาระที่จะถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสมกับเวลา และวัยของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสุขสนุกสนาน นำเรียนให้ความรู้ขึ้นบนแก่ผู้เรียน และหาสื่อการเรียนได้ง่าย ศึกษาความคิดรวบยอด (concepts) ในแต่ละหัวเรื่อง และพยายามดึงเอาสาระหลักการในการเรียนรู้ออกมาให้ได้

4. กำหนดความคิดรวบยอด หรือแนวคิดที่สอดคล้องกับหน่วยการสอน หรือ หน่วยการเรียนรู้ และหัวเรื่อง โดยการสรุปหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะความคิดรวบยอดเป็นเรื่องของความเข้าใจอันเกิดจากประสบการณ์สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสมองจะสรุปแก่นแท้ของเรื่องนั้นๆ

5. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอด โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งหมายถึงความสามารถของผู้เรียนที่แสดงออกมาให้วัดได้ สังเกตได้หลังจากจบการเรียนรู้แล้ว ถ้าผู้สอนกำหนดชัดเจนมากเท่าใดจะทำให้ประสบความสำเร็จในการสอนมากเท่านั้น จึงควรตรวจสอบวัตถุประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อให้ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา

6. วิเคราะห์งาน เป็นการนำวัตถุประสงค์แต่ละข้อมาทำการวิเคราะห์เพื่อหากิจกรรมการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์

7. เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน ภายหลังจากที่นำวัตถุประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อมาวิเคราะห์งานแล้ว ทำการจัดเรียงลำดับกิจกรรมทั้งหมดให้เป็นกิจกรรมการเรียนที่สมบูรณ์ ไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนในการเรียน โดยคำนึงถึงพื้นฐานของผู้เรียน วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนการติดตามผล การประเมินผล

8. พัฒนาสื่อการเรียน เป็นการจัดหาสื่อให้มีขึ้น อาจเป็นการซื้อ ยืม หรือทำขึ้นใหม่ เพื่อใช้สำหรับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งอาจประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรมที่ครูและนักเรียนต้องทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูต้องจัดทำหรือหามาไว้ให้เรียบร้อยถ้าสื่อนั้นมีขนาดใหญ่หรือมีราคาแพงมากต้องจัดเตรียมเอาไว้ก่อน แล้วเขียนไว้ในคู่มือให้ชัดเจนว่าอยู่ที่ใด จะเข้าถึงได้อย่างไร จะนำมาใช้ได้อย่างไร เช่น ถ้าเป็น Websites ต้องระบุ URL ไว้ด้วย และถ้าเป็นสิ่งที่เก็บได้ไม่ทนทาน เน้าเปื่อยได้ เช่น ใบไม้ พืช สัตว์ ต้องเตรียมไว้ให้เรียบร้อยด้วย

9. ประเมินผล เป็นขั้นของการตรวจสอบหลังการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่เราตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้ควรเลือกใช้วิธีที่สามารถให้ผลตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้าการประเมินผลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมาจะไม่มีคุณค่าตามที่ต้องการ

10. ทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหาประสิทธิภาพ เป็นขั้นตอนของการพิจารณารูปร่างภายนอกของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลักษณะรูปร่างจะเป็นของ แฟ้ม กล่อง หรือบรรจุอยู่ในแผ่นซีดี ดีวีดี หรือ Websites แล้วแต่ความสะดวกในการใช้ การเก็บรักษา ความ

สวยงาม ส่วนการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีจุดประสงค์เพื่อการปรับปรุงให้เหมาะสม โดยการนำไปทดลองกับกลุ่มผู้เรียนขนาดเล็กๆ ก่อน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงเสียก่อนจึงนำไปทดลองกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ต่อไป โดยกำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

- 10.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการความรู้เดิมของนักเรียนหรือไม่
- 10.2 การนำเข้าสู่บทเรียนของชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้เหมาะสมหรือไม่
- 10.3 การประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสับสนวุ่นวายกับนักเรียนและดำเนินไปตามขั้นตอนที่กำหนดหรือไม่
- 10.4 การสรุปผลการเรียนการสอน
- 10.5 การประเมินผลหลังการเรียน เพื่อตรวจสอบดูว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นนั้น มีความเชื่อมั่นได้มากน้อยแค่ไหน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532ก, หน้า 119) ได้อธิบายขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีระบบ 10 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ ในขั้นนี้เป็นการกำหนดหมวดวิชา รายวิชา กลุ่มประสบการณ์หรืออาจจะเป็นการบูรณาการกับเนื้อหาวิชาอื่น สาขาวิชาอื่นที่ต้องการให้มีความสัมพันธ์กัน
2. กำหนดหน่วยการสอน ในขั้นนี้ก็เป็นการแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วย สำหรับการสอนในแต่ละครั้งซึ่งอาจเป็นหน่วยการสอนละ 60 นาที 120 นาที หรือ 180 นาที โดยจะขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาหรือระดับชั้น
3. กำหนดหัวเรื่อง เมื่อกำหนดหน่วยการสอนแต่ละครั้งได้แล้ว ก็เป็นการแบ่งเนื้อหา ของหน่วยการสอนนั้นให้ย่อยลงมาอย่างที่เราเรียกว่า หัวเรื่อง โดยพิจารณาเนื้อหาและกิจกรรม การเรียนในเนื้อหานั้นๆ ประกอบกัน
4. กำหนดมโนทัศน์และหลักการ หรือความคิดรวบยอด เป็นขั้นของการกำหนด สาระสำคัญจากหัวเรื่องในหน่วยการสอนนั้นๆ โดยพิจารณาว่าในหัวเรื่องนั้นมีสาระสำคัญหรือ หลักเกณฑ์อะไรบ้างที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้หรือให้เกิดขึ้นหลังจากเรียนจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้สำหรับกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของการสอนจาก เนื้อหาในหน่วยนั้น เพื่อจะทราบได้ว่าผู้เรียนควรจะต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้วัดได้ สังเกตได้อย่างไร หลังจากที่เรียนในหัวเรื่องของหน่วยการสอนนั้นแล้ว (ดังนั้น ต้องมีเนื้อหา ก่อน จึงจะเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการสอนได้)
6. กำหนดกิจกรรมการเรียน ในขั้นของการกำหนดกิจกรรมการเรียนในชุดกิจกรรม การเรียนรู้ในแต่ละหน่วย จะต้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ ซึ่งจะ เป็นแนวทางในการผลิตสื่อการสอนที่ใช้ประกอบในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป ในขั้นนี้เป็นการ นำหลักการของการออกแบบการสอนมาใช้

7. กำหนดกระบวนการประเมินผล ในขั้นนี้เป็นการกำหนดวิธีการที่จะวัดว่าผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนนั้นๆ หรือไม่ โดยพิจารณาวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่เตรียมไว้

8. การเลือกและผลิตสื่อการสอน ในขั้นนี้พิจารณาถึงลักษณะของเนื้อหาและลักษณะของผู้เรียนเหมาะสมกับสื่อประเภทและชนิดใด หรือกิจกรรมการเรียนแบบใดจึงจะทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนได้มากที่สุด

9. การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จเรียบร้อยแล้วจำเป็นต้องนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์เพียงใด และหากพบว่ายังมีข้อบกพร่องก็จะนำไปปรับปรุงแก้ไขจนทำให้การเรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

10. การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการทดลองหาประสิทธิภาพและปรับปรุงแล้วจึงจะสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนปกติได้ ไม่แนะนำให้นำไปใช้โดยไม่มี การทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อน โดยจะมีขั้นตอนต่างๆ ในการใช้ดังนี้ คือ

10.1 ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

10.2 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

10.3 ชี้นำกิจกรรมการเรียนการสอน

10.4 ชี้นำสรุปบทเรียน

10.5 ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

เกษมสันต์ วัฒนาณรงค์ (2554, หน้า 113-114) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น หากจะพิจารณาแล้วจะมีขั้นตอนที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการ 4 ขั้นตอนใหญ่ๆ ดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์เนื้อหา
2. ขั้นการวางแผนการสอน
3. ขั้นการผลิตสื่อการสอน
4. ขั้นการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การจำแนกเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยแยกย่อยลงไปจนถึงหน่วยระดับบทเรียน ซึ่งเป็นหน่วยที่ใช้สอนได้ 1 ครั้ง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นจึงเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประจำหน่วยระดับบทเรียน คือ 1 ชุดกิจกรรม สำหรับการสอนแต่ละครั้ง โดยส่วนที่จะต้องทำในการวิเคราะห์เนื้อหา คือ

1. การกำหนดหน่วย คือ การนำหน่วยเนื้อหาบทเรียนมากำหนดให้เป็นหน่วยระดับบทเรียน ซึ่งแต่ละหน่วยจะใช้สอนได้ประมาณ 50-90 นาที

2. การกำหนดหัวเรื่อง เป็นการนำแต่ละหน่วยมากำหนดเป็นหัวเรื่องย่อย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมต่าง ๆ และกำหนดจุดประสงค์จากเนื้อหาในหัวเรื่อง

3. การกำหนดสาระสำคัญที่เป็นความคิดรวบยอด หรือ แนวคิด เป็นการเขียนข้อความที่เป็นสาระสำคัญของแต่ละหัวเรื่องเพื่อสรุปใจความสำคัญของเรื่อง

ขั้นที่ 2 การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าเมื่อเริ่มใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องทำอะไรบ้างตามลำดับก่อนหลัง หรือเมื่อมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องทำอะไรบ้างตามลำดับขั้น

ขั้นที่ 3 การผลิตสื่อการสอน

เป็นการผลิตสื่อการสอนประเภทต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

ขั้นที่ 4 การทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้

เป็นการประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้แล้วปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุป ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ศึกษาเนื้อหาสาระกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง กำหนดโครงสร้าง หน่วยการเรียนรู้ หัวเรื่อง สาระสำคัญ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบวัดผลประเมินผล เลือกลงและผลิตสื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่กำหนดในขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วจึงนำไปใช้ต่อไป

9. ประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

กาญจนา เกียรติประวัติ (2542, หน้า 174) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนของครู ลดบทบาทในการบอกของครู
2. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะสื่อประสมที่ได้จัดไว้ในระบบเป็นการแปรเปลี่ยนกิจกรรมและช่วยรักษาระดับความสนใจของผู้เรียนตลอดเวลา
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ทำให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ พิจารณาข้อมูล ฝึกความรับผิดชอบและการตัดสินใจ
4. เป็นแหล่งความรู้ที่ทันสมัยและคำนึงถึงหลักจิตวิทยา
5. ช่วยขจัดปัญหาขาดแคลนครู เพราะนักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้
6. ส่งเสริมการศึกษาอิสระ เพราะสามารถนำไปใช้ได้ตลอดเวลาและไม่จำเป็นต้องใช้เฉพาะในโรงเรียน

เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542, หน้า 6) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน และมีคุณลักษณะเป็นนามธรรมสูง
2. ทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ
3. ทำให้นักเรียนได้ความรู้ในแนวเดียวกันไม่ว่าครูใดสอน
4. ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียน เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเอง
5. ช่วยสร้างความพร้อม มั่นใจ แก่ผู้สอน เพราะสามารถหยิบไปใช้ได้ทันที ประหยัดเวลา แรงงานและรายจ่าย
6. แก้ปัญหาในโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น
7. ใช้ได้ทุกระดับการศึกษา

บุญเกื้อ ควรรหาเวช (2543, หน้า 10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนแบบรายบุคคล นักเรียนได้เรียนตามความสามารถ ความสนใจตามเวลาและโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน
2. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู
3. ช่วยในการศึกษานอกระบบโรงเรียน
4. ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้ครู
5. เป็นประโยชน์ในการสอนแบบศูนย์การเรียน
6. ช่วยให้ผู้วัดผลนักเรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย
7. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
8. ช่วยให้นักเรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ
9. ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จัก หนักถือ ความคิดเห็นของผู้อื่น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545, หน้า 121) ได้สรุปคุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี
2. ได้รับความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยตนเองและสังคม
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

4. เป็นการสร้างความพร้อมและมั่นใจแก่ผู้เรียน เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถหยิบมาใช้ได้ทันที

5. ทำให้การเรียนของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือความขัดแย้งทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด

6. ช่วยให้ผู้เรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอน เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แทนผู้สอน แม้ผู้สอนจะพูดหรือสอนไม่เก่งผู้เรียนก็สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพมาแล้ว

7. กรณีที่ครูประจำวิชาไม่สามารถเข้าสอนได้ตามปกติ ครูคนอื่นก็สามารถสอนแทนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ มิใช่เข้าไปคุมชั้นเรียนและปล่อยให้นักเรียนอยู่เฉยๆ เพราะเนื้อหาอยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว ครูผู้สอนไม่ต้องเตรียมพร้อมมาก

กฤษมันต์ วัฒนานรงค์ (2554, หน้า 108-109) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ทำให้การสอนแต่ละเนื้อหามีความคงเส้นคงวา (consistency) เนื่องจากมีขั้นตอนและกระบวนการของการเรียนการสอนกำกับอยู่ ไม่ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมทางการเรียนทั้งของผู้สอนและผู้เรียน เช่น เป็นอิสระจากภาวะทางอารมณ์ บุคลิกภาพของผู้สอนและภาวะขัดข้องทางความพร้อมของผู้เรียน เป็นต้น

2. สามารถจัดเก็บ เรียกใช้ ปรับปรุงแก้ไขได้ง่าย เนื่องจากมีการออกแบบไว้เป็นระบบและมีส่วนประกอบที่แยกส่วนกันไว้อย่างเป็นระบบเช่นกัน

3. เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีร่วมสมัยมาใช้กับการเรียนการสอน เนื่องจาก การพัฒนาและออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะสอดคล้องกับเทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลและกระบวนการในการสื่อสารของผู้เรียนและผู้สอน

4. สร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน โดยเฉพาะผู้สอนที่ไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า

5. เป็นการแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริมการศึกษารายบุคคล เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจตามเวลาและโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียนซึ่งแตกต่างกัน ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู ช่วยในการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปสอนนักเรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลา

บริบูรณ์ ชอบทำดี (2559, หน้า 66-67) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อและนวัตกรรมที่สามารถช่วยในการจัดการเรียนรู้ทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม จึงทำให้ชุดกิจกรรมการ

เรียนรู้มีประโยชน์มากมายหลากหลายดังที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองและแบบกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้กับสื่อ กับกลุ่มเพื่อน ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มจนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ใหม่

2. ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการทำงานร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ทำให้เกิดการยอมรับในความรู้ของผู้เรียนซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน และส่งผลให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองและรับผิดชอบตนเองได้

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยสร้างความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยภารกิจกิจกรรมและฝึกปฏิบัติกับสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

4. ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างฉับพลัน โดยการตรวจคำตอบจากบัตรเฉลย

5. ช่วยเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน สร้างความมั่นใจในการสอน เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีสื่อการสอนที่หลากหลาย มีกระบวนการจัดกิจกรรม และการวัดประเมินผลที่ชัดเจน ผู้สอนสามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนได้เลย

6. ในบางครั้งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ก็สามารถช่วยแก้ปัญหาในการขาดแคลนครูผู้สอน เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

7. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปศึกษาหาความรู้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา และใช้ประกอบการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาได้ด้วยเช่นกัน

จากประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยจัดการเรียนการสอนได้ในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นสื่อและนวัตกรรมที่สามารถช่วยแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้

10. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ทราบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพหรือมีความเชื่อมั่นมากน้อยเพียงใด

10.1 ความหมายของการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมมาไว้ ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532ข, หน้า 252) ได้ให้ความหมายของการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า หมายถึง การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้โดยการทดลอง

ตามขั้นตอนที่กำหนด เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแล้วนำไปทดลองสอนจริงแล้วทำการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 153) ได้ให้ความหมายการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน วิธีสอน หรือนวัตกรรมจำเป็นอย่างยี่งที่ต้องมีการทดลองใช้และหาประสิทธิภาพที่ต้องพัฒนา เพื่อจะมั่นใจในการนำไปใช้ต่อไป

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ (2554, หน้า 119) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทดลองใช้ เป็นการหาประสิทธิภาพด้วยกระบวนการเชิงประจักษ์ โดยการนำไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำไปใช้ต่อไป

ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ว่า เป็นการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้ต่อไป

10.2 ความจำเป็นของการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

เมื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วต้องมีการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเป็นหลักประกันว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความจำเป็นของการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540, หน้า 129) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. สำหรับหน่วยการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการประกันคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ว่าอยู่ในขั้นสูงเหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก หากไม่มีการทดสอบประสิทธิภาพแล้วออกมาใช้ประโยชน์ได้ไม่ดี ก็จะเป็นการเปลืองทั้งเวลา แรงงานและเงินทอง

2. สำหรับผู้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะทำหน้าที่สอน โดยที่ช่วยสร้างสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่มุ่งหวัง ดังนั้น ก่อนที่จะนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ครูจึงควรมั่นใจว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง

3. สำหรับผู้ผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การทดสอบประสิทธิภาพจะทำให้ผู้ผลิตมั่นใจได้ว่าเนื้อหาสาระที่บรรจุลงในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม ง่ายต่อการเข้าใจ อันจะช่วยให้ผู้ผลิตมีความชำนาญสูงขึ้น เป็นการประหยัดแรงสมอง แรงงาน เวลา และเงินทองในการเตรียมต้นแบบ

ศิริชัย จิรจรัสชัย (2545, หน้า 48) การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความจำเป็นด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้

1. เหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก หากไม่มีการหาประสิทธิภาพเสียก่อนเมื่อผลิตออกมาใช้ประโยชน์ได้ไม่ดีก็ต้องทำใหม่ เป็นการสิ้นเปลืองทั้งเวลา แรงงานและเงินทอง

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะทำหน้าที่สอนโดยสร้างภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เปลี่ยนพฤติกรรมตามที่มุ่งหวัง บางครั้งช่วยครูผู้สอน บางครั้งต้องสอนแทนครู ดังนั้น ก่อนนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ครูจึงควรมั่นใจว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง การหาประสิทธิภาพตามลำดับขั้นจะช่วยให้เราได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณค่าทางการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. การทดสอบประสิทธิภาพจะทำให้ผู้ผลิตมั่นใจได้ว่า เนื้อหาสาระที่บรรจุลงในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม เข้าใจง่าย อันจะช่วยให้ผู้ผลิตมีความชำนาญสูงขึ้น และเป็นการประหยัดแรงสมอง แรงงาน เวลา และเงินทองในการเตรียมต้นแบบ

กฤษมันต์ วัฒนานรงค์ (2554, หน้า 120) ได้กล่าวถึงเหตุผลความจำเป็นในการทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมามีคุณภาพ
2. เพื่อให้แน่ใจได้ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง

3. เพื่อเป็นหลักประกันได้ว่าเมื่อผลิตออกมาเป็นจำนวนมากๆ แล้ว สามารถใช้ได้เป็นอย่างดี คุ่มค่ากับการลงทุน

ผู้วิจัยสามารถสรุปความจำเป็นของการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ว่า ทำให้เกิดความมั่นใจว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมามีคุณภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่มุ่งหวัง และเมื่อผลิตออกมาแล้วจะคุ้มค่ากับการลงทุน

10.3 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่คุณสอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดเกณฑ์ร้อยละของผลเฉลี่ยคะแนนซึ่งคะแนนได้มาจากการประเมินผลกิจกรรมของผู้เรียน ซึ่งมีการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540, หน้า 129-131) ได้กล่าวถึงการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า การผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้ผลิตจะต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้พึงพอใจ ถ้าหากชุดกิจกรรม

การเรียนรู้มีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นก็มีความค่าที่จะนำไปสอน ผู้เรียนและคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ กระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 (ประสิทธิภาพของ กระบวนการ) E_2 (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์)

1. ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง คือ ประเมินผลต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมย่อยหลายๆ พฤติกรรม เรียกว่า “กระบวนการ” ของผู้เรียนที่สังเกตจากการประกอบ กิจกรรมกลุ่ม (รายงานของกลุ่ม) และรายงานบุคคล ได้แก่ งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใด ที่ผู้สอนกำหนดไว้

2. ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย คือ ประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียน โดยพิจารณา จากการสอบหลังเรียนและการสอบไล่

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอน คาดหมายว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดให้เป็นร้อยละของผลเฉลี่ย ของการทำงานและประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อร้อยละของผลการทดสอบหลังเรียน ของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ตัวอย่าง 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนจะทำแบบฝึกหัดหรืองานได้ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 80% และทำแบบทดสอบหลังเรียน ได้ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 80%

การที่จะกำหนด E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้น ให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความ พึงพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำ มักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหา ที่เป็นทักษะหรือเจตคติอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ ต่ำ เพราะตั้งเกณฑ์ไว้เท่าใดก็มักได้ผลเท่านั้น

เกษมสันต์ วัฒนานรงค์ (2554, หน้า 120-121) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ประสิทธิภาพ ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ไว้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นจะต้องผลิตให้ได้ตามเกณฑ์ ประสิทธิภาพและกระบวนการหาประสิทธิภาพที่ตั้งไว้จึงจะถือได้ว่า “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น มีคุณภาพ” การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพและกระบวนการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ผู้ผลิตสามารถเลือกกำหนดได้ตามความเหมาะสมโดยใช้ดุลยพินิจของผู้ผลิต หรือ อาจใช้การระดมสมอง หรือ การประชุมกลุ่มเฉพาะ หรือกรรมวิธีอื่นๆ ในการกำหนดระดับ เกณฑ์ประสิทธิภาพและวิธีการหาประสิทธิภาพก็ได้ การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพสามารถ กระทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้ (กระบวนการ) เป็นการ กำหนดให้ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเป็น E_1 ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยๆ หลายๆ อย่าง

สังเกตได้จากการประกอบกิจกรรมกลุ่ม การปฏิบัติงานรายบุคคล ผลการประเมินมักได้มาจากคะแนนที่เป็นแบบฝึกหัดระหว่างเรียน

2. การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการเรียน (ผลลัพ์) เป็นการกำหนดให้ค่าประสิทธิภาพของผลลัพ์เป็น E_2 เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหาแต่ละหน่วยโดยพิจารณาผลการสอบหลังเรียน

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะพิจารณาจากเกณฑ์ที่ผู้ผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้กำหนดขึ้นมาว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับใดจึงจะเป็นที่ยอมรับได้ว่าอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจ โดยจะกำหนดไว้ 2 ส่วน คือ E_1/E_2 โดยกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ ของผลเฉลี่ยของคะแนนแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมอื่นใดที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของผู้เรียนทุกคนต่อเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของผลการสอบหลังเรียนของผู้เรียน และเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ควรใช้ไม่ควรต่ำกว่า 80/80

ผู้ผลิตไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำจนเกินไปเพราะจะทำให้ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นผู้ผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องตรวจสอบกระบวนการในการผลิตแต่ละขั้นว่าถูกต้องเหมาะสมเพียงใด โดยเฉพาะแบบฝึกหัดและแบบทดสอบที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำ มักจะกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ที่ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติ มักจะกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ที่ 75/75

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้อัตราส่วนระหว่างประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพ์ที่ 80/80

10.4 ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสร็จครั้งแรกนั้น ต้องมีการนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพตามขั้นตอนต่างๆ ตามที่มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540, หน้า 129-131) ได้กำหนดขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1) หรือ (one group try out) โดยทดลองกับนักเรียนที่มีระดับการเรียนรู้ เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ในขั้นนี้ E_1/E_2 จะมีค่าประมาณ 60/60

2. ทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย (1:10) หรือ (small group try out) เป็นลักษณะของกลุ่มย่อย โดยทดลองกับนักเรียนที่มีระดับการเรียนรู้ เก่ง ปานกลาง และอ่อน

กลุ่มละ 3 คน เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องและพัฒนาสื่อให้ดีขึ้น ในขั้นนี้ E₁/E₂ จะมีค่าประมาณ 70/70

3. ทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มใหญ่ (1:100) หรือ (field try out) โดยทดลองกับนักเรียนจำนวน 30 คน ที่มีระดับการเรียนรู้ เก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละ 10 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง นำผลการทดสอบหาผลลัพธ์ที่ได้กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5% ให้ยอมรับได้ หากแตกต่างกันมากต้องปรับปรุง เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ได้ 80/80

เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542, หน้า 86) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. แบบเดี่ยว (1:1) คือ ทดลองกับผู้เรียน 1 คน โดยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปใช้กับเด็กที่มีระดับ เก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน นำผลที่ได้จากการทดลองมาคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หาแบบเดี่ยวนี้อาจต่ำกว่าเกณฑ์มาก

2. แบบกลุ่ม (1:10) คือ ทดลองกับผู้เรียน 6-10 คน แล้วคำนวณหาประสิทธิภาพ นำข้อบกพร่องมาแก้ไขปรับปรุงในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หาแบบกลุ่มนี้จะเพิ่มขึ้นเกือบเท่ากับเกณฑ์ โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณ 10%

3. แบบภาคสนาม (1:100) คือ ทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้นประมาณ 40-100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงแก้ไข ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หาแบบภาคสนามนี้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5% ก็ให้ยอมรับได้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2547, หน้า 54-55) ได้เสนอขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ขั้นแบบทดสอบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) เป็นการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 3 คน โดยเลือกทดลองกับนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง เพื่อที่จะศึกษาถึงข้อบกพร่องของภาษา สื่อการสอน ลำดับของการนำเสนอ ความเหมาะสมของวิธีการนำเสนอเนื้อหา ซึ่งการทดลองในขั้นนี้ไม่ได้ทดลองตามกระบวนการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากไม่ได้มุ่งเน้นที่จะนำเอาคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังจากที่ศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาเป็นเครื่องตัดสินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่อย่างใด แต่จะนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงส่วนที่เห็นว่ายังบกพร่อง เช่น ภาษา เนื้อหา วิธีการนำเสนอ สื่อการสอนต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

2. ขั้นทดสอบแบบกลุ่มเล็ก (1:10) เป็นการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูงและต่ำแบบคละกัน ประมาณ 6-10 คน การทดลองในขั้นนี้เป็นทดลองตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาจากชุดกิจกรรมเรียนรู้นั้นครูผู้สอน

ต้องคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน จับเวลาในการเรียน และคอยช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหาในการเรียน ภายหลังจากที่ศึกษาเนื้อหาจบแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน จากนั้นเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการทั้งหมดแล้ว ถ้าคะแนนที่ได้ออกมาเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก็สามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดสอบประสิทธิภาพในการทดลองภาคสนามต่อไป แต่ถ้าคะแนนที่ได้ออกมาต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก็ต้องนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้แบบกลุ่มเล็กกับนักเรียนกลุ่มต่อไป เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขและขจัดข้อบกพร่องให้มากที่สุด เป็นการทดลองซ้ำจนกระทั่งแน่ใจว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์แล้วจึงนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพในขั้นตอนต่อไป

3. ขั้นทดลองภาคสนาม (1:100) ในการทดลองขั้นนี้จะเป็นการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ในชั้นเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 30-100 คน โดยดำเนินการทดลองตามกระบวนการเช่นเดียวกับการทดลองแบบกลุ่มเล็ก เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องเป็นขั้นสุดท้าย ซึ่งหากการทำลองภาคสนามชี้ให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ก็จะต้องนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปปรับปรุงแก้ไขและทำการทดสอบหาประสิทธิภาพซ้ำอีกจนกระทั่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

จากการศึกษาขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการหาประสิทธิภาพเพื่อให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยทำการทดสอบจำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ แบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม

ความรู้ ความเข้าใจ

1. ความหมายของความรู้

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมมาไว้ดังนี้

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การระลึกถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว และรวมถึงการจำเนื้อเรื่องต่างๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแต่ละเนื้อหาวิชา และวิชาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชานั้นด้วย

เกษม วัฒนชัย (2544, หน้า 39-40) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การรวบรวมความคิดของมนุษย์ จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นสิ่งที่เป็นสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในระบบข้อมูลข่าวสาร

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2544, หน้า 76) ความรู้ (knowledge) หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยประสบมา โดยเรื่องราวนั้นอาจได้มาจากที่ไหนก็ได้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2551, หน้า 31-33) ได้ให้ความหมายของความรู้-ความจำไว้ว่า หมายถึง ความสามารถทางสมองในการทรงไว้ หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ที่บุคคลได้รับรู้ไว้ในสมองได้อย่างถูกต้องแม่นยำ จำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ความรู้ในเรื่องเฉพาะ (knowledge of specifics) เป็นสมรรถภาพทางสมองขั้นต่ำสุดที่จะเป็นพื้นฐานให้เกิดสมรรถภาพสมองขั้นสูงที่ซับซ้อน และเป็นนามธรรมต่อไป จำแนกเป็น 2 ข้อ คือ

1.1 ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม (knowledge of terminology) เป็นความสามารถในการบอกความหมายของคำและสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ให้คำนิยามศัพท์ทางคณิตศาสตร์ได้ บอกความหมายของ “การวิจัย” ได้ เป็นต้น

1.2 ความรู้เกี่ยวกับกฎและความจริงบางอย่าง (knowledge of specific facts) เป็นความสามารถในการบอกกฎ สูตร ทฤษฎี และข้อเท็จจริงต่างๆ เช่น สามารถบอกสูตรการหาพื้นที่สามเหลี่ยมได้ บอกสาเหตุที่ไทยเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ตามที่เรียนรู้อมาได้

2. ความรู้ในวิธีดำเนินการ (knowledge of way and means of dealing with specifics) เป็นความรู้ในเรื่องของวิธีการและการจัดระเบียบ จำแนกเป็น 5 ลักษณะ คือ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน (knowledge of conventions) เป็นความสามารถในการบอกรูปแบบ การปฏิบัติ และแบบฟอร์มหรือระเบียบที่เหมาะสมในการปฏิบัติซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ เช่น บอกลักษณะการแต่งกายของชาวเขาเผ่าต่างๆ ได้ บอกแผนผังโคลงสี่สุภาพได้ เป็นต้น

2.2 ความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้นและแนวโน้ม (knowledge of trends and sequence) เป็นความสามารถในการบอกขั้นตอนก่อนหลัง และทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ เรื่องราวหรือปรากฏการณ์ต่างๆ เช่น บอกได้ว่าการขบถกบฏควรทำอะไรก่อนหลัง บอกแนวโน้มของปัญหาจราจรในกรุงเทพฯ ในอนาคตได้ เป็นต้น

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภท (knowledge of classification and categories) เป็นความสามารถในการจำแนก จัดหมวดหมู่ ความเหมือนและความแตกต่างตามคุณลักษณะคุณสมบัติและหน้าที่ของสิ่งต่างๆ เรื่องราว หรือปรากฏการณ์ต่างๆ เช่น สามารถจัดประเภทของอาหารจำแนกตามคุณค่าอาหารได้ สามารถจัดหมวดหมู่ของวันตามเหตุการณ์ได้ เป็นต้น

2.4 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ (knowledge of criteria) เป็นความสามารถในการบอกเกณฑ์ หลักการในการตรวจสอบ และวินิจฉัยข้อเท็จจริงต่างๆ เช่น บอกได้ว่าอะไรเป็นเครื่องชี้ว่าสารนั้นเป็นกรดหรือด่าง บอกได้ว่าอะไรเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าใครผ่านหรือไม่ผ่าน เป็นต้น

2.5 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ (knowledge of methodology) เป็นความสามารถในการบอกเทคนิค กระบวนการ และวิธีการสืบเสาะหาความรู้ในอันที่จะให้ได้มาของผลลัพธ์ที่ต้องการ เช่น บอกวิธีการเตรียมดินปลูกผักได้ บอกวิธีการแก้สมการได้ เป็นต้น

3. ความรู้รวบยอดเนื้อเรื่อง (knowledge of the universal and abstractions in a field) เป็นความรู้เกี่ยวกับข้อสรุปลักษณะสามัญของสิ่งต่างๆ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาและการขยายหลักวิชา (knowledge of principles and generalizations) เป็นความรู้ในการสรุปใจความสำคัญของเรื่องและนำหลักหรือความรู้ที่ได้ไปอภิปรายเรื่องอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันได้ เช่น บอกได้ว่าการเกิดฝนตกเกิดจากอะไร จำนวนผู้แทนราษฎรแต่ละจังหวัดพิจารณาจากสิ่งใด เป็นต้น

3.2 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง (knowledge of theories and structures) เป็นความสามารถในการนำหลักวิชาหลายๆ หลักวิชา ซึ่งอยู่ในสกุลเดียวกันมาสัมพันธ์กันจนได้เป็นโครงสร้างของเนื้อความใหม่ในเรื่องเดียวกันได้ เช่น สามารถสรุปคำสอนของพุทธศาสนาที่ได้เรียนรู้อมาได้ บอกคุณสมบัติร่วมของเพศชายและเพศหญิงได้ บอกคุณสมบัติร่วมของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสและรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าได้ เป็นต้น

ชวาล แพร์ตกุล (2552, หน้า 133) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การระลึกได้ของเรื่องราวต่างๆ ที่นักเรียนเคยมีประสบการณ์มาแล้ว จะเป็นเรื่องราวที่นักเรียนได้รับการอบรมสั่งสอนในโรงเรียนหรือจากที่บ้าน จากสังคมสิ่งแวดล้อม หรือจากตัวนักเรียนเองก็ได้ทั้งสิ้น ความรู้นี้ยังครอบคลุมถึงการนึกออกของเนื้อเรื่องต่างๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแต่ละเนื้อหาวิชาโดยตรง และที่เกี่ยวพันกับเนื้อหาวิชานั้นๆ อีกด้วย เช่น การระลึกได้ถึงจุดประสงค์ วิธีการ แบบแผน และเค้าโครงเรื่อง เป็นต้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 243) ได้ให้ความหมายของความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยินได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ ความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากการประสบการณ์

ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของความรู้ได้ว่า เป็นการศึกษา ค้นคว้า และสามารถระลึกถึงเรื่องราว เหตุการณ์หรือประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกันมาใช้ให้เกิดประโยชน์

2. ความหมายของความเข้าใจ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความเข้าใจไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมมาไว้ ดังนี้

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจว่า ความเข้าใจ (comprehension) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการแปล

การตีความ และการสรุปอ้างอิง ซึ่งจะต้องเข้าใจ จับใจความสำคัญของเรื่อง และสามารถ
ดัดแปลงของที่พบเห็นที่คล้ายกับของเก่าที่เคยประสบมาแล้วได้ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่
การมีความสามารถและมีทักษะเกี่ยวกับ

1. การแปล (translation)
2. การตีความ (interpretation)
3. การขยายความ (xtrapolation)

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 136) ความเข้าใจ (comprehension)
หมายถึง ความสามารถในการแปลความ ตีความและขยายความ จากสื่อความหมายต่างๆ ที่ได้
พบเห็น นั่นก็คือพฤติกรรมด้านความเข้าใจ เป็นพฤติกรรมที่สามารถดัดแปลงแก้ไขสิ่งยาก
มาเป็นสิ่งง่าย สิ่งซับซ้อนให้เป็นสิ่งธรรมดาตนเอง ความเข้าใจจึงแตกต่างจากความจำ แต่จะ
เกิดความเข้าใจก็ต้องมีพื้นฐานความจำอยู่บ้างเหมือนกัน คนที่สามารถอ่านพฤติกรรมของสัตว์
รู้ความต้องการของคนไข้ ทายเหตุการณ์อันจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ดี เหล่านี้เป็นพฤติกรรมของ
ความเข้าใจทั้งสิ้น

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2544, หน้า 76) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจ
(comprehension) คือ ความสามารถในการขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิม ทั้งการ
แปลความ การตีความ และการขยายความ

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2551, หน้า 33) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจ (comprehension)
ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการจับใจความสำคัญของเรื่อง สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเดิม
ออกมาเป็นภาษาของตนเองได้โดยที่ยังมีความหมายเหมือนเดิม พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก
ว่ามีความเข้าใจ มี 3 ลักษณะ คือ

1. การแปลความ (translation) เป็นความสามารถในการถอดความหมายจาก
ภาษาหนึ่งหรือแบบฟอร์มหนึ่งไปสู่ภาษาหนึ่งหรืออีกแบบฟอร์มหนึ่ง ซึ่งอาจแปลได้หลาย
ลักษณะ ดังนี้

- 1.1 แปลจากภาษาสามัญเป็นภาษาเทคนิค หรือจากภาษาเทคนิคเป็นภาษาสามัญ
- 1.2 แปลจากภาษาพูดเป็นภาษาเขียน
- 1.3 แปลจากพฤติกรรม รูปภาพ ท่าทาง เป็นข้อความหรือจากข้อความ เป็น

พฤติกรรม รูปภาพ และท่าทาง

ตัวอย่างการแปลความ เช่น แปลประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย แปลความหมาย
จากคำสุภาษิต แปลความหมายจากแผนภูมิ เป็นต้น

สมนึก ภัททิยชนี (2551, หน้า 138) ได้กล่าวถึงความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถ
ในการนำความรู้ความจำไปดัดแปลงปรับปรุง เพื่อให้สามารถจับใจความหรือเปรียบเทียบ
ย่อเรื่องราวความคิด ข้อเท็จจริงต่างๆ ทั้งยังสามารถอธิบายและเปรียบเทียบสิ่งที่มีลักษณะ

หรือสภาพคล้ายคลึงเป็นทำนองเดียวกับของเดิมได้ บุคคลมีความเข้าใจในสิ่งใดจะสามารถ แปลความ ตีความหรือขยายความเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้

ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของความเข้าใจได้ว่า เป็นความสามารถในการ จับใจความสำคัญของความรู้ไปแปลความ ตีความและขยายความ โดยถ่ายทอดเรื่องราวออกมา เป็นภาษาของตนเอง

3. ความหมายของแบบทดสอบ

คำว่า แบบทดสอบ นักวัดผลและนักการศึกษา มีการเรียกชื่อแตกต่างกันไปเป็น แบบทดสอบความสัมฤทธิ์ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หรือ แบบสอบผลสัมฤทธิ์ และได้ให้ความหมายไว้ในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2536, หน้า 146) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้วซึ่งมักจะเป็น ข้อคำถามที่นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอให้นักเรียนปฏิบัติจริง

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2548, หน้า 28) ได้สรุปให้แนวคิดไว้ว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบวัดความรู้เชิงวิชาการ มักใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เน้นการวัดความรู้ ความสามารถจากการเรียนรู้ในอดีต หรือในสภาพปัจจุบันของแต่ละบุคคล

อัจฉรา วงศ์โสธร (2544, หน้า 352) ได้กล่าวว่า เป็นแบบทดสอบที่เนื้อหาสัมพันธ์ กับหลักสูตร และวิธีการเดียวกับวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน ใช้เพื่อกำหนดระดับความสำเร็จ โดยพิจารณากับเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือกับกลุ่มผู้เรียน

สมบุรณ์ ตันยะ (2545, หน้า 143) ได้ให้ความหมายว่า แบบทดสอบที่ใช้วัด พฤติกรรมทางสมองของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถในเรื่องที่เรียนรู้อยู่แล้ว หรือได้รับการ ฝึกฝนมาแล้วมากน้อยเพียงใด

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2551, หน้า 96) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็น แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อยู่แล้ว ว่า บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

กรอนลันด์ (Gronlund, 1993, p.1) ให้แนวคิดว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็น กระบวนการเชิงระบบ เพื่อการวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกิจกรรม การเรียนรู้ โดยมีหน้าที่หลักสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของแบบทดสอบได้ว่า เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ทักษะและความสามารถทางวิชาการ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อยู่แล้ว

4. ประเภทของแบบทดสอบ

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2536, หน้า 146-147) ได้แบ่งแบบทดสอบไว้ 2 พวก คือ

1. แบบทดสอบของครู (teacher made test) หมายถึง ชุดของคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนว่านักเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บทพร้อมที่จุดไหน จะได้สอนซ่อมเสริม หรือเป็นความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนไหน ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) แบบทดสอบประเภทนี้ได้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา หรือจากครูที่สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดสอบหาคุณภาพหลายครั้งจนมีคุณภาพดีพอ จึงสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนั้น สามารถใช้เป็นหลักเปรียบเทียบผลเพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอนในเรื่องใด ๆ ก็ได้ แบบทดสอบมาตรฐานจะมีคู่มือดำเนินการสอน บอกวิธีสอน และยังมีมาตรฐานในด้านการแปลคะแนนด้วย

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2542, หน้า 73) ได้แบ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (achievement test) ไว้ 2 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (teacher made test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างกันโดยทั่วไป เมื่อต้องการใช้ก็สร้างขึ้นใช้แล้วก็เลิกกัน ถ้าจะนำไปใช้อีกก็ต้องดัดแปลง ปรับปรุงแก้ไข เพราะเป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นใช้เฉพาะครั้ง อาจยังไม่มีการวิเคราะห์หาคุณภาพ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) เป็นแบบทดสอบที่ได้มีการพัฒนาด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติมาแล้วหลายครั้งหลายหนจนมีคุณภาพสมบูรณ์ ทั้งด้านความตรง ความเที่ยง ความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ความเป็นปรนัย และมีเกณฑ์ปกติ ใช้เปรียบเทียบด้วย รวมความแล้วต้องมีมาตรฐานทั้งด้านการดำเนินการสอบและการแปลผลคะแนนที่ได้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2551, หน้า 96) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน (paper and pencil test) ซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิดคือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย (subjective or essay test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ (objective test or short answer) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ (restricted response type) ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือมีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

สรุปได้ว่า แบบทดสอบสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น และแบบทดสอบมาตรฐาน

5. ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2551, หน้า 97-98) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร

การสร้างแบบทดสอบ ควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด ตารางวิเคราะห์หลักสูตรจะใช้เป็นกรอบในการออกข้อสอบ โดยระบุจำนวนข้อสอบในแต่ละเรื่องและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดไว้

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง

โดยการศึกษารายละเอียดหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาและตัดสินใจเลือกใช้ชนิดของข้อสอบที่จะใช้วัดว่าจะเป็นแบบใด โดยต้องเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน แล้วศึกษาวิธีเขียนข้อสอบชนิดนั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการเขียนข้อสอบ

4. เขียนข้อสอบ

ผู้ออกข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร และให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยอาศัยหลักและวิธีการเขียนข้อสอบ

5. ตรวจสอบข้อสอบ

เพื่อให้ข้อสอบที่เขียนไว้แล้วมีความถูกต้องตามหลักวิชา มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาทบทวนตรวจสอบข้อสอบอีกครั้งก่อนที่จะจัดพิมพ์และนำไปใช้ต่อไป

6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง

เมื่อตรวจสอบข้อสอบเสร็จแล้วให้พิมพ์ข้อสอบทั้งหมด จัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับทดลองโดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีตอบแบบทดสอบ (direction) และจัดวางรูปแบบการพิมพ์ให้เหมาะสม

7. ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ

การทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดลองกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

กับกลุ่มที่ต้องการสอบจริง แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์และปรับปรุงข้อสอบให้มีคุณภาพ โดยสภาพการปฏิบัติจริงของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียนมักไม่ค่อยมีการทดลองสอบ และวิเคราะห์ข้อสอบ ส่วนใหญ่นำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบแล้วจึงวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อปรับปรุงข้อสอบและนำไปใช้ในครั้งต่อไป

8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

จากผลการวิเคราะห์ข้อสอบ หากพบว่าข้อสอบข้อใดไม่มีคุณภาพหรือมีคุณภาพไม่ดีพอ อาจจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบให้มีคุณภาพดีขึ้น แล้วจึงจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริงที่จะนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

สรุปได้ว่าการสร้างแบบทดสอบมีขั้นตอนอยู่ 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร 2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง 4. เขียนข้อสอบ 5. ตรวจสอบข้อสอบ 6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง 7. ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ 8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

6. แนวทางการสร้างแบบทดสอบ

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2551, หน้า 100-101) ได้กล่าวถึงแนวทางในการสร้างแบบทดสอบไว้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะมีคุณภาพได้นั้นจะต้องอาศัยหลักการสร้างที่มีประสิทธิภาพซึ่งกรอนลันด์ (Gronlund, 1993, pp.8-11) ได้ให้หลักการสร้างไว้ดังนี้

1. ต้องนิยามพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน โดยกำหนดในรูปของจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนหรือรายวิชาด้วยคำที่เฉพาะเจาะจงสามารถวัดและสังเกตได้

2. ควรสร้างแบบทดสอบวัดให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ทั้งหมด ทั้งในระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้และระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น

3. แบบทดสอบที่สร้างขึ้นควรจะวัดพฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ที่เป็นตัวแทนของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะต้องกำหนดตัวชี้วัดและขอบเขตของผลการเรียนรู้ที่จะวัดแล้วจึงเขียนข้อสอบตามตัวชี้วัดจากขอบเขตที่กำหนดไว้

4. แบบทดสอบที่สร้างขึ้น ควรประกอบด้วยข้อสอบชนิดต่างๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด

5. ควรสร้างแบบทดสอบโดยคำนึงถึงแผนหรือวัตถุประสงค์ของการนำผลการทดสอบไปใช้ประโยชน์ จะได้เขียนข้อสอบให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และทันใช้ตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น การใช้แบบทดสอบก่อนการเรียนการสอน (pretest) สำหรับตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนเพื่อการสอนซ่อมเสริม การใช้แบบทดสอบระหว่างการเรียนการสอนเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน (formative test) และ การใช้แบบทดสอบหลังการเรียนการสอนเพื่อตัดสินผลการเรียน (summative test)

6. แบบทดสอบที่สร้างขึ้น จะต้องทำให้การตรวจให้คะแนนไม่มีความคลาดเคลื่อนจากการวัด (measurement errors) ซึ่งไม่ว่าจะนำแบบทดสอบไปทดสอบกับผู้เรียนในเวลาที่แตกต่างกันจะต้องได้ผลการวัดเหมือนเดิม

สรุปได้ว่าในการสร้างแบบทดสอบ มีหลักการสร้าง ดังนี้ 1. มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน 2. ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ 3. ต้องเขียนข้อสอบตามตัวชี้วัด 4. ควรมีข้อสอบหลากหลายแบบ 5. ข้อสอบต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 6. การตรวจให้คะแนนต้องไม่มีความคลาดเคลื่อน

นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการเขียนข้อสอบไว้ ดังนี้ (Gronlund, 1993, pp.36-37)

1. ควรเลือกชนิดของข้อสอบให้ตรงกับลักษณะของพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่ต้องการจะวัดให้มากที่สุด
2. เขียนข้อสอบที่จะวัดผลการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติ
3. เขียนข้อสอบแต่ละข้อให้ชัดเจน เฉพาะเจาะจงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
4. เขียนข้อสอบเพื่อให้วัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์อื่นช่วย เช่น เขียนข้อสอบโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ใช้วัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์ช่วย
5. พยายามป้องกันสิ่งต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อสอบ แต่จะมีผลต่อคำตอบของผู้สอบ เช่น แบบทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ที่ใช้ภาษาซับซ้อนที่ต้องตีความและยากเกินวัยของผู้สอบ
6. หลีกเลี่ยงคำ ข้อความ หรือร่องรอยต่างๆ ที่จะแนะนำคำตอบถูก
7. เขียนข้อสอบให้มีความยากง่ายพอเหมาะกับระดับพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่จะวัด วัยของผู้เรียน และการนำผลการทดสอบไปใช้
8. เขียนข้อสอบให้สามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้หรือคำตอบที่ดีที่สุดโดยไม่มีข้อโต้แย้งในการตัดสินคำตอบถูก
9. ควรเขียนข้อสอบไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้มีเวลาในการทบทวน ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้ข้อสอบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
10. ควรเขียนข้อสอบให้มีจำนวนข้อเกินกว่าที่ต้องการใช้จริง เพราะอาจจะต้องตัดข้อสอบบางข้อที่ไม่เหมาะสมออกในภายหลัง

7. การหาคุณภาพของแบบทดสอบ

แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำเป็นต้องตรวจสอบคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้จริง เพื่อให้การวัดผลมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ โดยมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงการหาคุณภาพของแบบทดสอบไว้ดังนี้

บุญศรี พรหมมาพันธุ์, และนวลเสนาห์ วงศ์เชิดธรรม (2545, หน้า 221-223) ได้กล่าวถึง การตรวจสอบคุณภาพข้อสอบก่อนนำไปใช้ ดังนี้

1. นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านการวัดผล การศึกษา จำนวน 3-5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยให้ ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อนั้นสร้างขึ้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพียงใด พิจารณา ความสอดคล้องของข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือเนื้อหา ตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร หรือไม่ โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

นำข้อสอบที่ได้หาค่าความสอดคล้อง IOC และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับใหม่

2. ทดลองสอบ นำแบบทดสอบที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ (try out) กับ นักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงหรือนักเรียนที่ฟังเรียนในเรื่องนั้นๆ จำนวนตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป

3. วิเคราะห์หาคุณภาพข้อสอบ นำผลการสอบมาวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จากนั้นให้นำข้อสอบที่ได้ คัดเลือกแล้วจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับใหม่ นำไปทดสอบกับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึง หรือนักเรียนที่ฟังเคยเรียนในเรื่องนั้นๆ จำนวนตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น

4. จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับจริง เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2554, หน้า 240-250) ได้กล่าวถึงการหาคุณภาพของแบบทดสอบ ไว้ว่า เป็นการตรวจสอบคุณสมบัติของแบบทดสอบในเรื่องต่อไปนี้

1. ความเที่ยงตรง เป็นความสามารถของแบบทดสอบในการวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้ หรือวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ความเชื่อมั่น เป็นคุณสมบัติของเครื่องมือที่แสดงความคงที่ของผลการวัด ไม่ว่าจะวัดกี่ครั้งก็ตามกับกลุ่มเดิม

3. ความเป็นปรนัย เป็นความชัดเจนของคำถาม คำตอบและการตรวจให้คะแนน

4. อำนาจจำแนก เป็นคุณสมบัติของแบบสอบถามที่สามารถจำแนกบุคคลออกเป็น 2 กลุ่ม ที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันในเรื่องที่ศึกษา

5. ความยาก เป็นคุณลักษณะเฉพาะของแบบทดสอบที่บ่งบอกว่าข้อสอบนั้นมีคน ทำถูกมากน้อยเพียงใด ถ้าข้อนั้นมีคนทำถูกน้อย ข้อสอบข้อนั้นก็มีความยากมาก ถ้าข้อนั้นมีคน ทำถูกมาก ข้อสอบข้อนั้นก็มีความยากน้อย

รัชภูมิ สมสมัย (2558, หน้า 12) ได้กล่าวถึงการหาคุณภาพของแบบทดสอบ ไว้ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบเป็นรายข้อ

1.1 ในกรณีเป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์ จะตรวจสอบอำนาจจำแนก และดัชนีความไว

1.2 ในกรณีเป็นแบบทดสอบอิงกลุ่ม จะตรวจสอบความยาก และอำนาจจำแนก

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2.1 ความตรง ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

2.2 ความเที่ยง ตรวจสอบความเที่ยงโดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนจากการวัด 2 ครั้ง ซึ่งอาจได้จากการวัดซ้ำ, การใช้แบบทดสอบคู่ขนาน หรือการหาค่าความเที่ยงตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20, KR-21)

สรุปได้ว่า การหาคุณภาพของแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ได้มีการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง นำไปปรับปรุงและทดลองสอบเพื่อนำผลไปวิเคราะห์หาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก จากนั้นนำข้อสอบที่ได้คัดเลือกไปทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้วิธีการของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน สูตร KR-20

ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

1. ประวัติของจังหวัดสิงห์บุรี

สิงห์บุรีเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเมืองเก่าแก่ก่อนสุโขทัย สร้างขึ้นราว พ.ศ.1650 โดยพระเจ้าไกรสรราช โอรสพระเจ้าพรหม (พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก) ซึ่งครองเมืองชัยปราการ (ปาง) ได้สร้างขึ้น ครั้งเมื่อเสด็จพาไพร่พลมาครองเมืองลพบุรีตามรับสั่งพระราชบิดา ซึ่งเข้าใจว่าคงจะมาพักขึ้นบก ณ ที่เป็นที่ตั้งเมืองสิงห์เดิม คือ ตั้งอยู่ลำน้ำจักรสิทธิ์ ตำบลจักรสิทธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ในปัจจุบันใกล้วัดหน้าพระธาตุ มีเมืองเก่า เรียกว่า "บ้านหน้าพระลาน" เพื่อที่พระองค์จะเดินทางลงเรือที่วัดปากน้ำ แม่น้ำลพบุรี ต่อมาได้ย้ายเมืองไปตั้งทางแม่น้ำน้อย ตำบลโพสังโฆ ไตวัดสิงห์ ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอค่ายบางระจัน

ครั้น พ.ศ.2310 เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าแล้ว จึงย้ายเมืองสิงห์มาตั้งทางแม่น้ำเจ้าพระยา ริมปากคลองนกกระทุง ตำบลบางมอญ (ปัจจุบัน คือ ตำบลต้นโพธิ์ จังหวัดสิงห์บุรี) การย้ายครั้งนี้ น่าจะเป็นสมัยเดียวกับการตั้งเมืองอ่างทองในสมัยธนบุรี ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ราว พ.ศ.2473 (รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ได้มีการจัดรูปการปกครองเมืองระบอบมณฑลเทศาภิบาล จึงได้จัดตั้งกรุงเก่า (มณฑลอยุธยา) ขึ้นประกอบด้วยเมือง 8 เมือง คือ กรุงเก่า พระพุทธบาท พรหมบุรี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และ อินทร์บุรี ใน พ.ศ.2439-2440 ได้มีการยุบเมืองพรหมบุรี เมืองอินทร์บุรีลง ให้เป็นอำเภอขึ้นกับเมืองสิงห์บุรี และย้ายไปตั้งที่ตำบลบางพุทรา อันเป็นที่ตั้งจังหวัดสิงห์บุรีในปัจจุบันเนื่องจากมีชัยภูมิที่ดีกว่าเดิม เพราะพื้นที่เป็นเนินสูง น้ำท่วมไม่ถึง (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 1)

สรุปได้ว่า จังหวัดสิงห์บุรีเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย เมืองสิงห์เดิมตั้งอยู่ลำน้ำจักรสีห์ ต่อมาได้ย้ายเมืองไปตั้งทางแม่น้ำน้อยตำบลโพสังโฆ ใต้วัดสิงห์ ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอค่ายบางระจัน จนถึงในสมัยธนบุรีได้ย้ายเมืองสิงห์มาตั้งทางแม่น้ำเจ้าพระยาริมปากคลองนกกระทุง ตำบลต้นโพธิ์ และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (ร.5) ได้ย้ายเมืองสิงห์ไปตั้งที่ตำบลบางพุทรา

2. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสิงห์บุรี

คำขวัญประจำจังหวัดสิงห์บุรี

ถิ่นวีรชนคนกล้า คู่หล้าพระนอน นามกระฉ่อนช่อนแม่ลา เทศกาลกินปลาประจำปี

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสิงห์บุรีเป็นจังหวัดขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในเขตภาคกลาง ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางเหนือประมาณ 140 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดชัยนาท และจังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดลพบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดอ่างทอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดชัยนาท และจังหวัดสุพรรณบุรี

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีห้วย หนอง คลอง บึง เป็นจำนวนมาก ในฤดูน้ำหลากจึงมักมีน้ำท่วมเป็นเวลานาน พื้นที่ทางตะวันตก เป็นที่ราบสลับกับเนินมีระดับค่อนข้างสูง น้ำท่วมไม่ถึง

ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดสิงห์บุรีมีทรัพยากรดินและน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ดินในจังหวัดสิงห์บุรีเกิดจากตะกอนที่แม่น้ำพามาทับถมกันทุกปี ลักษณะของของเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่งถึงดินเหนียว ชั้นล่างมีชั้นทรายเป็นหย่อมๆ ดินจึงมีความเหมาะสมด้านการเพาะปลูก ทำอัญ และเครื่องปั้นดินเผา

ส่วนทรัพยากรน้ำ จังหวัดสิงห์บุรีมีแม่น้ำไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย และแม่น้ำลพบุรี จึงได้รับสมญาว่า “ดินแดนแห่งแม่น้ำสามสาย” นอกจากนี้ยังมีลำน้ำธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวสิงห์บุรี ได้แก่ ลำน้ำแม่ลา ลำน้ำการ้อง และลำน้ำเชียงราก

การปกครองของจังหวัดสิงห์บุรี

สิงห์บุรีในปัจจุบันแบ่งเป็น 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี อำเภอบางระจัน อำเภอค่ายบางระจัน อำเภอพรหมบุรี อำเภอท่าช้าง และอำเภออินทร์บุรี อำเภอที่มีประชากรอาศัยมากที่สุด คือ อำเภออินทร์บุรี อำเภอที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมากที่สุด คือ อำเภอเมืองสิงห์บุรี

สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดสิงห์บุรี

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจที่เพาะปลูกมาก ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน และถั่วลิสง การเลี้ยงสัตว์มีทั้งเลี้ยงเพื่อการบริโภค ไช้ งาน และเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ สัตว์ที่เลี้ยงมาก ได้แก่ ไก่พื้นเมือง รองลงมา คือ โคเนื้อ สุกร ไก่เนื้อ นกกระทา เป็ดไข่ และไก่ไข่ การทำประมงน้ำจืดในจังหวัดสิงห์บุรี มีทั้งเลี้ยงในบ่อ ในร่องสวน ในนาข้าว ในกระชัง และในบ่อซีเมนต์ รวมทั้งมีการจับสัตว์น้ำตามแหล่งน้ำธรรมชาติ

สภาพทางสังคมของจังหวัดสิงห์บุรี

ด้วยลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรดินและน้ำ เป็นแหล่งพืชพันธุ์ธัญญาหารโดยเฉพาะสัตว์น้ำนานาชนิด ทำให้ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวไทยพื้นถิ่น ชาวไทยจีน ชาวไทยลาว ชาวไทยญวน รวมทั้งชาวไทยมุสลิมจากจังหวัดใกล้เคียง และจังหวัดอื่นๆ ได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยกระจัดกระจายตามบริเวณลุ่มน้ำสำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำน้อย ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลำน้ำแม่ลา ลำน้ำการ้อง และแม่น้ำลพบุรี กลุ่มชาวไทยหลากหลายเชื้อชาติเหล่านี้ได้ผสมกลมกลืนเป็นชาวไทยในจังหวัดสิงห์บุรี แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำน้อยถือว่าเป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัดสิงห์บุรี เป็นแหล่งกำเนิดของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เป็นเส้นทางคมนาคม เส้นทางการค้า และเส้นทาง การถ่ายทอดและผสมผสานทางวัฒนธรรม เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยเกิดขึ้นบนสอง ฝากฝั่งของแม่น้ำทั้งสองนี้ โดยในอดีตบริเวณสองฝั่งแม่น้ำเป็นที่ตั้งของเมืองสำคัญ ทั้งเมืองสิงห์ เมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี ชุมชนต่างๆ มักตั้งถิ่นฐานเป็นแนวยาวขนานไปกับลำน้ำ ทั้ง แพ บ้านเรือน ตลาด วัด และศาสนสถาน ต่างหันหน้าลงแม่น้ำ บ้านริมน้ำส่วนมากมีเรือประจำ บ้าน เป็นเรืออีโปง ทุกวัดจะมีเรือบดสำหรับใช้บิณฑบาต เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก พระสงฆ์และ ชาวบ้านจะใช้เรือเป็นพาหนะ ในฤดูทอดกฐินชาวบ้านก็นำเรือร่วมแห่ขบวนกฐินจนเต็มแม่น้ำ เมื่อยามว่างหนุ่มสาวก็ใช้เรือเป็นพาหนะเที่ยวพาราฮี มีพ่อเพลงแม่เพลงเป็นผู้นำทำให้เกิดเพลง เรือพื้นบ้าน หรือนำมาแข่งเรือยาวประเพณีสืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้

3. ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรี

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเสด็จประพาสมาทางชลมารค ทรงเล่มาถึงเมืองสิงห์ถวายสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ไว้ในสาสน์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชว่า ".....เมืองสิงห์บุรีเป็นเมืองใหญ่และเก่า มีป้อมปราการ วัง วัดมหาธาตุ และของสำคัญ คือ พระนอนจักรสีห์ ใหญ่ยาวกว่า พระนอน องค์อื่น ๆ ในเมืองไทย ทำเป็นแบบพระนอนอินเดียเหมือนเช่นที่ถ้ำเมืองยะลา คือ พระกรขวา คอยกขึ้นไปทางด้านหน้า ไม่ทำอพระกรตั้งขึ้นรับพระเศียร แบบพระนอนไทย เมืองสิงห์เรียกชื่อ ต่างๆ ดังนี้ เมืองสิงห์ราชาธิราช เมืองสิงห์ราชา เป็นเมืองตั้งอยู่ริมแม่น้ำจักรสีห์อันเป็นลำน้ำใหญ่ ห่างแม่น้ำเจ้าพระยา 200 เส้น เพราะแม่น้ำจักรสีห์ต้นเขิน เมืองสิงห์จึงกลายเป็นเมืองอยู่ลับลิ้น....." ก็แสดงว่า สิงห์บุรีเป็นเมืองที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ มีอดีตยาวนาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

และโบราณคดี พบว่า มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณมาเป็นเวลานานหลายยุคหลายสมัย (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 1) ดังนี้

1. ยุคก่อนประวัติศาสตร์

พบร่องรอยหลักฐานมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านชีน้ำร้าย อำเภออินทร์บุรี บ้านบางวัว ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน บ้านคู ตำบลพิกทัน อำเภอบางระจัน คือ ขวานหิน แวดินเผา หินดู ชิ้นส่วนกำไลสำริด เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 2)

2. สมัยทวารวดี

พบหลักฐานที่เมืองโบราณบ้านคูเมือง ตำบลห้วยชัน อำเภออินทร์บุรี เป็นการตั้งถิ่นฐานแบบ "เมืองคูคลอง" มีแผนผังเกือบเป็น รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีคูน้ำ คันดินล้อมรอบ โบราณวัตถุที่ขุดพบ เช่น ภาชนะดินเผา ลูกปัด แทนหินบด แวดินเผา (ส่วนประกอบของเครื่องมือปั้นผ้าฝ้าย) ตะคัน (ภาชนะดินเผาใช้ใส่น้ำมันจุดไฟต่างตะเกียง) ฯลฯ ส่วนหนึ่งจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอินทร์บุรี ปัจจุบันสถานที่ดังกล่าวเป็นสวนรุกขชาติและที่ตั้งหน่วยอนุรักษ์พันธุ์ไม้ จังหวัดสิงห์บุรี เมืองวัดพระนอนจักรสีห์ ตำบลจักรสีห์ อำเภอเมือง รูปแบบเมืองเป็นเมืองซ้อน มีเมืองชั้นในรูปค่อนข้างกลมและเมืองชั้นนอกล้อมรอบรูปสี่เหลี่ยมมน ไม่ปรากฏร่องรอยกำแพงเมือง (ที่ทำด้วยดินพูนสูง) แต่คูเมืองบางด้านยังปรากฏให้เห็น สิ่งที่พบคือ ลูกปัด แวดินเผา เศษภาชนะ ฯลฯ แหล่งโบราณคดีบ้านคิม ตำบลสระแจง อำเภอบางระจัน มีสภาพเป็นเนินดินรูปรี กว้าง 200 เมตร ยาว 500 เมตร มีคูน้ำขนาด กว้าง 5 เมตร (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 3)

3. สมัยสุโขทัย

มีการค้นพบเครื่องสังคโลกสมัยสุโขทัยตามวัดร้างและลำน้ำเจ้าพระยา แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าชุมชนต่าง ๆ นั้นมีความสำคัญมากน้อยเพียงไร เพราะในช่วงที่อาณาจักรสุโขทัยรุ่งเรืองนั้น ได้มีอำนาจแผ่ขยายอาณาเขตครอบคลุมในบริเวณภาคกลางและลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี อาจอยู่ในการปกครองของอาณาจักรสุโขทัยก็ได้ แต่ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเมืองทั้งสามสร้างขึ้นในสมัยไหน (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 4)

4. สมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงศรีอยุธยา ปรากฏเหตุการณ์ที่สำคัญคือ สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ได้ตั้งเมืองสิงห์บุรีเป็นเมืองลูกหลวง เมืองอินทร์บุรี เมืองพรหมบุรี เป็นเมืองหลานหลวง นอกจากนี้แล้วเมืองทั้งสามยังเป็นหัวเมืองชั้นใน และหัวเมืองชั้นในหน้าด่านรายทางด้านทิศเหนืออีกด้วย โดยมีเมืองลพบุรีเป็นเมืองหน้าด่านหลัก แสดงให้เห็นว่า เมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี มีอยู่แล้ว สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้จัดการปกครองใหม่ โดยกำหนด ให้หัวเมืองชั้นในเป็นเมืองจัตวา ดังนั้น เมืองอินทร์บุรี เมืองพรหมบุรี และเมืองสิงห์บุรี จึงเปลี่ยนเป็นเมืองจัตวา ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เมื่อปี พ.ศ.2086 เมืองสิงห์เป็นเมือง

ที่สมเด็จพระมหาธรรมราชาให้ทหารไปสืบข่าวเรื่องศึกสงครามกับพม่า ขณะเดียวกัน ก็ได้ยกกองทัพไปตั้งที่เมืองอินทร์บุรี เพื่อหยั่งเชิงดูข้าศึกอีกด้วย ดังปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา สมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา ในปี พ.ศ.2110 หลังจากสมเด็จพระนเรศวร ทรงประกาศอิสรภาพได้ไม่นาน พม่าก็ได้ยกกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาอีกครั้ง ครั้นนี้ พม่ายกกองทัพมาสองทาง คือ ทางเหนือมีพระเจ้าเชียงใหม่เป็นแม่ทัพ และทางตะวันตกมี พระยาพลิมเป็นแม่ทัพ แต่ทัพของพระยาพลิมถูกกองทัพกรุงศรีอยุธยาตีแตกไปก่อน โดยที่พระเจ้าเชียงใหม่ยังไม่ทราบ เมื่อกองทัพพระเจ้าเชียงใหม่ยกมาถึงเมืองชัยนาท ก็ให้แต่งทัพหน้ามาตั้งที่บางพุทรา ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ภายหลังคือตัวจังหวัดสิงห์บุรี ปี พ.ศ.2308 สมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ ในขณะที่พม่าตั้งค่ายล้อมกรุงศรีอยุธยาอยู่ ชาวบ้านบางระจันได้รวมตัวกันต่อสู้กับพม่าที่บ้านบางระจัน เมืองสิงห์บุรี ซึ่งมีผู้นำสำคัญของชาวบ้าน และปรากฏชื่อ คือ 1. พระอาจารย์ธรรมโชติ 2. นายแท่น 3. นายโชติ 4. นายอิน 5. นายเมือง 6. นายทองแก้ว 7. นายดอก 8. นายจันทนวด เขี้ยว 9. นายทองแสงใหญ่ 10. นายทองเหม็น 11. ขุนสรรงค์ 12. พันเรือง โดยชาวบ้านบางระจันได้ต่อสู้กับพม่า และสามารถเอาชนะกองทัพพม่าได้ถึง 7 ครั้ง จนถึงครั้งที่ 8 ชาวบ้านบางระจันจึงพ่ายแพ้ ในวันจันทร์ แรม 2 ค่ำ เดือน 8 ปีจอ พ.ศ. 2309 รวมเวลาที่ไทยรบกับพม่าทั้งสิ้น 5 เดือน คือ ตั้งแต่เดือน 4 ปลายปีระกา พ.ศ.2308 ถึงเดือน 8 ปีจอ พ.ศ.2309 (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 5)

5. สมัยธนบุรี

เมืองอินทร์บุรี เมืองพรหมบุรี เมืองสิงห์บุรี ขึ้นกับกรุงธนบุรี ในประชุมพงศาวดาร ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กล่าวถึงสำเนาท้องตรา พ.ศ.2316 เกณฑ์ผู้รักษาเมืองสิงห์บุรี เมืองพรหมบุรี เมืองอินทร์บุรี ยกทัพไปสกัดข้าศึกด้านตะวันออกและคุมพรรคพวกช่องสุ่มกำลังยกไปขุดคูเลนพระนครเมืองธนบุรี (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 6)

6. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

มีหลักฐานที่ปรากฏคือพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้จัดการปกครองมณฑลเทศาภิบาล เมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี เมืองพรหมบุรี เข้าอยู่ในมณฑลกรุงเก่า (รัชกาลที่ 6 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นมณฑลอยุธยา) และปี พ.ศ.2439 ยุบเมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี เป็นอำเภอขึ้นกับเมืองสิงห์บุรี พร้อมกับตั้งเมืองสิงห์บุรีขึ้นใหม่ที่ตำบลบางพุทรา ส่วนเมืองสิงห์บุรีเดิมยุบเป็นอำเภอสิงห์ และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบางระจัน ปีพ.ศ.2444 อำเภอเมืองสิงห์บุรีเปลี่ยนเป็นอำเภอบางพุทราและในปี พ.ศ.2481 ทางราชการสั่งให้เปลี่ยนชื่อว่าการอำเภอที่ตั้งอยู่ในเมืองให้เป็นชื่อของจังหวัดนั้นๆ อำเภอบางพุทราจึงได้กลับไปใช้ชื่ออำเภอเมืองสิงห์บุรีมาจนถึงปัจจุบันนี้ จากหลักฐานที่ปรากฏ สิงห์บุรีเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ที่ริมลำน้ำจักรสิทธิ์ ตำบลจักรสิทธิ์ อำเภอเมือง ต่อมาได้มีการย้ายเมืองไปอยู่ที่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน้อยบริเวณใต้วัดสิงห์สุทธาวาสและย้ายมาอยู่ที่ปากบางนกระทุง

ตำบลตันโพธิ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2439 ได้ย้ายไปอยู่ที่ตำบลบางพุทรา (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, ม.ป.ป., ย่อหน้า 7)

สรุปได้ว่า เมืองสิงห์บุรีมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน มีหลักฐานทางโบราณคดีที่พบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในเขตจังหวัดสิงห์บุรีมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ตั้งแต่สมัยทวารวดี สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน

4. บทบาทของเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

จากร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่าเมืองต่างๆ ในจังหวัดสิงห์บุรีมีพัฒนาการจากชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์มาช้านาน ชุมชนสามารถผลิตปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของชุมชน แม้ไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเมืองต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีก่อตั้งขึ้นเมื่อใด แต่เมื่อกรุงศรีอยุธยาได้สถาปนาขึ้นใน พ.ศ. 1893 นั้น เมืองที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ เมืองอินทร์บุรี เมืองพรหมบุรี และเมืองสิงห์บุรี เป็นเมืองที่มีความสำคัญต่ออาณาจักรอยุธยา ดังปรากฏในกฎหมายตราสามดวงฉบับปฐมฤกษ์เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติในราชสำนักซึ่งบัญญัติขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1903 ในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ปฐมกษัตริย์ของอยุธยาได้ระบุฐานะของเมืองสิงห์บุรีว่าเป็นเมืองลูกหลวง ซึ่งหมายถึง เมืองที่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้พระราชโอรสไปปกครอง ส่วนเมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี มีฐานะเป็นเมืองหลานหลวงหรือเมืองที่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้พระราชนัดดาไปปกครอง เรียกว่า กินเมือง

และหากพิจารณาถึงนามของเมืองทั้งสาม ทั้งสิงห์บุรี อินทร์บุรีและพรหมบุรี ล้วนเป็นนามที่แสดงถึงอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูที่มีต่ออาณาจักรอยุธยา โดยเฉพาะในราชสำนักและการปกครอง กล่าวคือ พระอินทร์ เป็นประมุขของเหล่าเทวดาทั้งปวง ทำหน้าที่ปกครองสวรรค์และอภิบาลโลก พระพรหม เป็นเทพเจ้าสูงสุด เป็นเทพเจ้าแห่งการสร้างสรรค์และความเมตตา ส่วน สิงห์ หรือราชสีห์ เป็นสัตว์ที่สง่าผ่าเผย มีปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับจากอินเดีย จากนามดังกล่าวจึงสะท้อนถึงความสำคัญของเมืองทั้งสามในสมัยอยุธยาอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามฐานะของเมืองดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้โปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงการปกครองทั้งส่วนกลางและส่วนหัวเมืองของอาณาจักรอยุธยา โดยทรงแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน เพิ่มเติมจากกรมจตุสดมภ์ทั้งสี่ และทรงแต่งตั้งอัครมหาเสนาบดี คือ สมุหพระกลาโหมควบคุมดูแลฝ่ายทหาร สมุหนายกควบคุมดูแลฝ่ายพลเมือง หัวเมืองต่างๆ แบ่งออกเป็น เมืองเอก เมืองโท เมืองตรี และเมืองจัตวา การแบ่งฐานะเมืองดังกล่าวนี้ใช้มาตลอดสมัยอยุธยา ซึ่งเมืองในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี ทั้งเมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี มีสถานะเป็นเมืองจัตวา ดังปรากฏในพระราชกำหนดเก่าที่ตราขึ้นใน พ.ศ. 2302 สมัยอยุธยาตอนปลายว่า มีเมืองเอก 2 เมือง คือ เมืองพิษณุโลก และ

เมืองนครศรีธรรมราช เมืองโท 6 เมือง เมืองตรี 7 เมือง และเมืองจัตวา 30 เมือง เช่น เมืองมโนรม เมืองสรรคบุรี เมืองสิงคบุรี เมืองอินทบุรี เมืองพรหมบุรี เมืองวิเสตไชขาน (สะกดคำตามกฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 หน้า 1002) ในกฎหมายนาทหารหัวเมือง ซึ่งประกาศใช้ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถกำหนดศักดินาเจ้าเมืองของเมืองจัตวาว่า เจ้าเมืองถือศักดินา 3,000 ปลัดเมืองถือศักดินา 600 หัวเมืองทั้งสามคงเป็นเมืองขนาดเล็กที่มีขุนนางบรรดาศักดิ์เป็น พระ หรือ หลวง ปกครอง แต่เนื่องจากเมืองสิงห์บุรี เมืองพรหมบุรี และเมืองอินทบุรี เป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งข้าวปลาอาหารสำคัญของราชอาณาจักรอยุธยา ตั้งอยู่ใกล้เมืองหลวงหรือพระนครศรีอยุธยา สามารถเดินทางติดต่อได้สะดวกและรวดเร็ว เรียกว่า หัวเมืองชั้นใน ซึ่งส่วนใหญ่พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งราชวงศ์ หรือขุนนางที่ไว้วางพระราชหฤทัยไปทำหน้าที่เจ้าเมือง และอยู่ภายใต้การควบคุมของราชธานีอย่างใกล้ชิด หากมีศึกสงครามหรือข้าศึกยกทัพมาโจมตีกรุงศรีอยุธยา หัวเมืองชั้นในทั้งหลายจะถูกกำหนดให้เจ้าเมืองเกณฑ์ไพร่พลเมืองในสังกัดมาช่วยรักษาป้องกันราชธานีที่กรุงศรีอยุธยา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558, หน้า 96-98)

5. วิถีกรรมชาวบ้านบางระจัน

พื้นที่ในค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นสมรภูมิลูกบระหว่างชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่า ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีจอ พ.ศ.2309 ยืนหยัดต่อสู้เป็นเวลานานถึง 5 เดือนอย่างต่อเนื่อง การสู้รบของชาวบ้านบางระจันกลุ่มนี้เป็นวีรกรรมที่แสดงถึงความกล้าหาญ ความรักชาติ รักแผ่นดินถิ่นเกิด และความเสียสละอันยิ่งใหญ่ของคนไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความสามัคคี นึกถึงชาติบ้านเมือง รวมตัวกันตั้งค่ายป้องกันข้าศึกและสามารถต่อสู้กับกองทัพพม่าได้รับชัยชนะ ถึง 7 ครั้ง ด้านทานข้าศึกไม่ให้เข้าตีกรุงศรีอยุธยาได้นานถึง 5 เดือน จนถึงการรบครั้งที่ 8 จึงได้พ่ายแพ้แก่พม่า (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558, หน้า 107-109)

ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ.2308 พม่ายกทัพมาตีไทยและได้ตั้งค่ายอยู่ที่เมืองวิเศษชัยชาญ เทียบปล้นทรัพย์ราษฎร จุดคร่าลูกสาว ช่มเหลงรังแกราษฎร สร้างความเจ็บแค้นให้ราษฎรยิ่งนัก คนไทยที่ไม่ยอมอยู่ใต้พม่าจึงรวมตัวกันหลบหนีเข้าป่าและคิดแก้แค้นต่อสู้พม่าตามกำลังและอาวุธที่มีอยู่ จึงได้ลวงกองทหารพม่าไปฆ่า จากนั้นได้หลบหนีไปยังบ้านบางระจัน เมื่อพม่ารู้ว่าคนไทยที่ฆ่าพม่าหนีไปอยู่ที่บ้านบางระจัน ก็นำกองทหารกว่า 100 คน หมายไปจับคนไทยที่หาญสู้พม่าดังกล่าว ชาวบ้านบางระจันรู้ข่าวก็เตรียมรักษาค่าย และจัดการกองรบให้นายแท่นเป็นผู้นำ พอทหารพม่าไปถึงคลองบางระจัน นายแท่นก็คุมกองรบฆ่าฟันทหารพม่าตายเกือบทั้งหมด เหลือเพียงนายทหารพม่าไม่กี่คนควมม้าหนีกลับไปได้ ชัยชนะครั้งนี้สร้างขวัญกำลังใจให้ชาวบ้านบางระจันมาก กิตติศัพท์ชัยชนะของชาวบ้านบางระจันรบชนะพม่าเลื่องลือไปทั่วราษฎรที่ซุกซ่อนอยู่ในป่าและแขวงหัวเมืองใกล้เคียงก็พากันเข้ามาอยู่ในค่ายบางระจันมากขึ้น จนรวมกำลังเกือบ 1,000 คน พวกหัวหน้าได้จัดหมวดหมู่ควบคุมกันอย่างกองทัพ ใช้อาวุธ

เท่าที่หาได้ แต่ราษฎรมีขวัญกำลังใจเพราะนับถือพระอาจารย์ธรรมโชติ ได้รับเครื่องรางของขลัง เช่น ผ้าประเจียด และตะกรุด ทำให้มีใจกล้าหาญสามารถต่อสู้กับพม่าจนได้ชัยชนะ

ครั้งที่ 2 กองทหารพม่าที่ตั้งอยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เห็นว่ากองกำลังที่มีอยู่ไม่สามารถปราบปรามชาวบ้านบางระจันได้ จึงมีใบบอกแจ้งเนเมียวสีหบดี แม่ทัพใหญ่ ซึ่งให้นายทหารมีฝีมือคุมกำลังกว่า 500 คนไปปราบปรามชาวบ้านบางระจัน แต่ชาวบ้านบางระจัน ยกกองกำลังไปรับที่บ้านหัวไผ่ โจมตีกองทัพพม่าแตกไปได้

ครั้งที่ 3 เนเมียวสีหบดีส่งกองกำลังเพิ่มเติมให้นายทหารคุมไปปราบชาวบ้านบางระจันอีก คราวนี้ชาวบ้านบางระจันออกศึกโดยใช้วิธีซุ่มโจมตี เมื่อพม่าเข้ามาถึงทุ่งขุนโลก (ปัจจุบันคือวัดประดัม) ชาวบ้านบางระจันโจมตีพม่าโดยไม่ทันรู้ตัว กองทหารพม่าต้องแตกพ่ายอีกครั้ง

ครั้งที่ 4 กองทหารพม่ากว่า 1,000 คน ยกพลมาตั้งค่ายอยู่ที่บ้านหัวไผ่ (ทุ่งหัวไผ่) แขวงเมือง วิเศษชัยชาญ ใกล้ค่ายบางระจัน ชาวบ้านบางระจันเห็นทัพพม่ายกมาตั้งค่ายใหญ่ จึงจัดกองกำลังเป็น 4 กอง คือ นายแท่นเป็นแม่ทัพใหญ่คุมกองกลางคุมไพร่พลประมาณ 200 คน นายทองเหม็นเป็นปีกขวา คุมไพร่พลประมาณ 200 คน นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย คุมไพร่พลประมาณ 200 คน ให้ขุนสรรค์เป็นกองหน้าคุมไพร่พลประมาณ 100 คน ใช้ปืนของชาวบ้านบ้าง ปืนของพม่าที่เก็บได้บ้าง ส่วนใหญ่ใช้อาวุธสั้นเป็นพื้นโจมตีค่ายพม่า พวกพม่ามีกำลังมากกว่า จึงระดมยิงเพื่อให้ไทยถอย แต่เนื่องจากชาวบ้านชำนาญภูมิประเทศมากกว่าจึงสามารถโจมตีพม่าได้สำเร็จ แต่ต้องสูญเสียชีวิตของชาวบ้านบางระจันจำนวนมาก นายแท่น ผู้นำทัพไทย ถูกปืนที่เข้าล้มลง ชาวบ้านหามพาตัวกลับมา การรบรุนแรงตั้งแต่เช้าจนเที่ยง และตั้งแต่บ่ายจนค่ำมืด ต่างสู้รบจนอ่อนแรงทั้งสองฝ่าย ในระหว่างการสู้รบนั้น กองกำลังของชาวบ้าน โพร้ทองคำหยาด แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ รวม 30 คน ได้ผ่านมาและเข้าช่วยชาวบ้านบางระจัน โจมตีกองทัพพม่าแตกพ่ายยับเยิน

ครั้งที่ 5 ศักราชเนเมียวสีหบดีแม่ทัพพม่าจัดทหารฝีมือดีคุมทหารพม่าราว 1,200 คน เข้ามาปราบชาวบ้านบางระจัน ชาวบ้านใช้วิธีดักซุ่มระหว่างทาง ทหารพม่าไม่เชื่อความเก่งกล้าของชาวบ้านจึงหลงกลเข้าสู่วังล้อมที่บ้านขุนโลก จึงถูกชาวบ้านโจมตี ทหารพม่าบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก

ครั้งที่ 6 เนเมียวสีหบดีจัดกองทัพพม่ามาโจมตีอีก กองทัพทั้งสองฝ่ายปะทะกัน ที่ชายทุ่งบ้านกระทุ่มรายและวัดบ้านสร้าง ชาวบ้านสามารถโจมตีกองทัพพม่าแตกพ่ายไป

ครั้งที่ 7 เนเมียวสีหบดีจัดทหารพม่ากว่า 1,500 คน ทั้งทหารม้า ทหารราบ และ อาวุธยุทโธปกรณ์ ครบครัน มาโจมตีชาวบ้านบางระจัน ด้วยการตั้งค่ายเป็นระยะๆ จนมาตั้งค่ายที่ชายป่าบ้านขุนโลก คราวนี้ชาวบ้านบางระจันมีไพร่พลเพิ่มขึ้นมาก แต่นายแท่นผู้เป็นแม่ทัพ ยังป่วยอยู่จากการศึกครั้งที่ 4 ชาวบ้านบางระจันจึงจัดแบ่งกองกำลังให้นายจันหนวดเขียวเป็นแม่ทัพคุมไพร่พล 300 คน นายโชติเป็นปีกขวาคุมไพร่พล 200 คน นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย

คุมไพร่พล 300 คน ขุนสรรค์ซึ่งยิงปืนแม่นคุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน 120 คน ยกเข้าโจมตี กองทหารพม่าพร้อมกัน สามารถโจมตีค่ายพม่าแตกพ่ายได้สำเร็จ

ครั้งที่ 8 การศึกครั้งนี้เนเมียวสีหบดีเห็นว่าชาวบ้านบางระจันมีกำลังมากขึ้น ท้าพม่า ที่ส่งไปปราบตั้งแต่ปี 2308-2309 ถึง 7 ครั้งด้วยกันก็แตกพ่ายทุกครั้ง ขณะนั้นมีมอญในกองทัพพม่า ที่อาศัยอยู่ในดินแดนไทยมาช้านานได้อาศัยคุมทัพไปตีค่ายบางระจัน เนเมียวสีหบดีจึงแต่งตั้ง ให้เป็นสุกี้ พระนายกองคุมไพร่พล 2,000 คนเศษ พร้อมอาวุธยุทธภัณฑ์ไปปราบบ้านบางระจัน สุกี้พระนายกองรู้ว่าทางชาวบ้านบางระจันรู้ชำนาญทางมากกว่าและมีใจกล้าหาญ ถ้ารบกันในที่แจ้งจะสู้คนไทยไม่ได้ จึงเดินทัพอย่างระมัดระวัง เมื่อถึงที่เหมาะสมจะตั้งค่ายทุกแห่ง แต่ละแห่ง จะตั้งค่ายเป็น 3 ค่ายด้วยกัน แล้วใช้วิธีเคลื่อนทัพด้วยการรื้อค่ายหลังไปตั้งค่ายข้างหน้า ตลอด ระยะทางจนถึงบ้านขุนโลกไใกล้เขตบ้านบางระจัน ครั้งคนไทยออกมาสู้รบสุกี้จะรบป้องกันอยู่แต่ ในค่าย ชาวบ้านบางระจันพยายามโจมตีค่ายพม่าหลายครั้งก็ตีไม่ได้ เพราะค่ายตั้งอย่างมั่นคง เข้าโจมตีครั้งใดก็ถูกพม่ายิงปืนเข้าใส่บาดเจ็บล้มตายเพิ่มขึ้นทุกที ครั้งหนึ่งนายทองเหม็นกำลัง เมาสุรา ขึ้นขี่กระบือพาไพร่พลเข้าไปรื้อค่ายพม่า จึงถูกพม่าทุบตีจนตาย ไพร่พลต้อง แยกพ่าย หนีกลับมา นับเป็นครั้งแรกที่ชาวบ้านบางระจันแพ้พม่าชาวบ้านบางระจันจึงหวังพึ่งเมืองหลวง เพื่อขอปืนใหญ่กับกระสุนดินดำไปยังค่ายพม่า โดยให้นายโชติ นายเมือง นายทัพ และนายรง นำไปบอกซึ่งลงนามโดยพระธรรมโชติและพันเรื่อง ไปยังกรุงศรีอยุธยา แต่ทางกรุงศรีอยุธยา ไม่ยอมให้ปืนใหญ่ไปเพราะเกรงว่าข้าศึกจะชิงเอาไปเสียระหว่างทาง มีแต่ให้พระยารัตนาธิเบศร์ ออกไปบ้านบางระจัน แล้วเรียกรือเร่ราษฎรระยอง เหลือง ทองแดง ตลอดจนโลหะจากชาวบ้าน ช่วยกันหล่อปืนใหญ่ขึ้นที่บ้านบางระจันได้ 2 กระบอก แต่การหล่อด้วยความรีบร้อนปืนใหญ่จึง ร้าวใช้การไม่ได้ พม่าทำศึกกับบ้านบางระจันอย่างต่อเนื่องด้วยการขุดอุโมงค์ประชิดค่ายบ้าน บางระจัน แล้วเอาปืนใหญ่ระดมยิงค่าย จนผู้คนระส่ำระสาย ทหารพม่าจึงกรุณาเข้าไปปล้นค่าย ชาวบ้านบางระจันต่อสู้จนสิ้นกำลัง เสียค่ายแก่ข้าศึกเมื่อวันจันทร์ เดือน 8 แรม 2 ค่ำ ปีจอ พ.ศ. 2309 รวมเวลาต่อสู้พม่าได้ 5 เดือน พวกชาวบ้านบางระจันส่วนใหญ่ได้พลีชีพเพื่อปกป้องแผ่นดิน บ้างสามารถหลบหนีพม่าไปได้บ้างถูกจับเป็นเชลย หลังจากที่พม่าล้อมกรุงศรีอยุธยาได้ 1 ปี กับ 2 เดือน จนถึงวันอังคาร เดือน 5 ขึ้น 9 ค่ำ ปีกุน พ.ศ.2310 ไทยจึงเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า

6. วีรชนค่ายบางระจัน

พระอาจารย์ธรรมโชติ เดิมชื่อโชติ ขณะบวชได้ฉายาทางพระว่า ธรรมโชติรังสี พื้นเพ เป็นชาวเมืองสุพรรณ บวชเรียนแล้วจำพรรษาเป็นเจ้าอาวาสอยู่ ณ วัดเขานางบวช แขวงเมืองสุพรรณเป็นผู้มีความรู้เรื่องวิทยาคมต่าง ๆ และเรื่องยาสมุนไพรไทยโบราณเป็นอย่างดี จึงเป็นที่รู้จักเคารพนับถือมากของประชาชนทั่วไป ในเมื่อภัยสงครามเกิดขึ้นในบ้านเมืองท่านก็ยัง เป็นขวัญกำลังใจให้กับชาวบ้านต่อสู้กับข้าศึก โดยมีนายเมือง ชาวบ้านศรีบัวทองเป็น ผู้นำนิมนต์ ท่านมาอยู่ ณ วัดโพธิ์เก้าต้น ชาวบ้านหนีทหารพม่ามาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก โรคภัยไข้เจ็บ ก็มีเกิดขึ้น ความต้องการยาสมุนไพรและน้ำมนต์ก็มีมากขึ้น พระอาจารย์ธรรมโชติไม่มีภาชนะ

ที่ใหญ่พอกับความต้องการของชาวบ้าน โดยเฉพาะนักรบชาวบ้านที่ต้องการความเป็นสิริมงคล ในการออกรบ พระอาจารย์ธรรมโชติจึงทำน้ำมันดีใส่สระ น้ำในสระจึงมีความศักดิ์สิทธิ์ถึงปัจจุบัน และท่านยังได้ลงวิทยาอาคมกับผ้าประเจียด ตะกรุดพิสมร แจกจ่ายให้กับนักรบค่ายบางระจัน

นายแท่น เป็นคนบ้านศรีบัวทอง แขวงเมืองสิงห์บุรี เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญและมีฝีมือในการวางแผนการรบ จัดได้ว่าเป็นแม่ทัพใหญ่อีกท่านหนึ่ง นายแท่นคุมพลเข้ารบกับทหารพม่าหลายครั้งได้รับชัยชนะ ในการรบครั้งที่ 4 ท่านคุมพล 200 คน และให้ทัพปีกขวาและปีกซ้ายเข้าตีโอบหลังสนามรบคือฝั่งคลองทุ่งห้วยไผ่สะตือสี่ต้น ในการรบครั้งนั้นท่านได้รับชัยชนะ และสามารถฆ่าแม่ทัพพม่าได้ คือ สุรินจอยช่อง แต่ท่านก็ได้รับบาดเจ็บที่ขา ท่านรักษาตัวอยู่ในค่ายได้ไม่นานก็เสียชีวิต

นายพันเรือง เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน เมื่อถูกพม่าเข้าปล้นหมู่บ้านหาข้าวปลาอาหาร ชาวบ้านถูกทหารพม่ารังแกข่มเหงจึงได้รับความเดือดร้อน นายพันเรือง นายทองแสงใหญ่ นายจันทร์หมวดเขี้ยว ปรีภักกันให้ชาวบ้านบางระจันทั้งหมดไปอยู่ในวัดโพธิ์เก้าต้นเพื่อหลบทหารพม่าเพราะคลองธรรมชาติล้อมรอบถึง 2 ชั้น และรวมชายฉกรรจ์ในหมู่บ้านจำนวนหนึ่ง แบ่งกลุ่มกันออกลาดตระเวนหลอกล่อทหารพม่าให้หลงทางเข้าตีไม่ถูก และนายพันเรืองยังเป็นผู้ออกความคิดหล่อปืนใหญ่ เพื่อยิงทำลายค่ายพม่า จึงชักชวนชาวบ้านช่วยกันเสียดสละทองเหลือง ทองแดง หล่อปืนขึ้น 2 กระบอก แต่ใช้การไม่ได้ อาจเป็นเพราะโลหะไม่เป็นชนิดเดียวกันหรือไม่มีความชำนาญ ชาวบ้านต้องอยู่ในสภาพเสียชีวิตกังวลใจ และท่านได้หลบหนีทหารพม่าในคราวค่ายแตก ไปเสียชีวิตริมฝั่งคลองหน้าวัดขุนสงฆ์ ห่างจากค่ายประมาณ 2.5 กิโลเมตร

ขุนสรรค์ จากเมืองสรรค์บุรี ท่านได้รวบรวมชาวบ้านต่อสู้กับทหารพม่าที่ยกทัพ มาทางเมืองอุทัยธานี ท่านมีฝีมือในการยิงปืน เมื่อท่านกับชาวบ้านต่อต้านทหารพม่าไม่ไหวจึงชักชวนชาวบ้านมารวมกันที่บางระจัน และได้รวมรบกับชาวบ้านศรีบัวทอง ชาวเมืองวิเศษชัยชาญ ชาวบ้านที่รวมตัวกันอยู่ ณ วัดโพธิ์เก้าต้น ค่ายบางระจันท่านได้ให้ชาวบ้านรวบรวมอาวุธต่างๆ ที่ยึดได้จากทหารพม่าในการรบครั้งก่อนๆ ที่ได้รับชัยชนะ ครั้งหนึ่งท่านได้ร่วมกับนายจันทร์หมวดเขี้ยว คุมพล 100 คน ตีทัพของ อาคาบันคณูี แตกพ่าย ท่านได้ร่วมรบอยู่ในค่ายจนกระทั่งเสียชีวิตในสนามรบ

นายทองแสงใหญ่ ท่านเป็น 1 ใน 11 ท่าน ที่เป็นผู้นำระดับแนวหน้า และท่านเป็นผู้ที่คิดตั้งค่ายน้อยเพื่อลวงทหารพม่า ท่านคัดชายฉกรรจ์จำนวนหนึ่งตั้งค่ายขึ้นอีกค่ายหนึ่งซึ่งห่างจากค่ายใหญ่ออกไป ในค่ายใหญ่ซึ่งเต็มไปด้วยคนแก่ ทั้งหญิงชาย เด็กเล็ก และผู้ป่วยที่บาดเจ็บจากการสู้รบและมีการเสียชีวิตทุกวัน ท่านต่อสู้กับทหารพม่าด้วยกำลังที่มีอยู่ทั้งหมดจนวาระสุดท้ายท่านก็ได้เสียชีวิตในสนามรบ

นายจันทร์หมวดเขี้ยว ท่านเป็นคนบางระจัน เดิมชื่อจัน เป็นคนชอบไว้หนวด และแต่งหนวดใ้เหมือนเขี้ยว ชาวบ้านทั่วไปจึงเรียกท่านว่า นายจันทร์หมวดเขี้ยว ท่านเป็นผู้กล้าหาญมีฝีมือในการต่อสู้ป้องกันตัวเอง ท่านเป็นเหมือนครูฝึกประจำหมู่บ้านให้เด็กหนุ่มสาว

ใครชอบอาวุธอะไรท่านก็ฝึกให้ในยามว่างงาน ในเมื่อทหารพม่ามาข่มเหงชาวบ้าน ท่านจึงออกช่วยชาวบ้านจึงเกิดการต่อสู้ เด็กหนุ่มที่ท่านฝึกให้รวมพลกันสู้รบทหารพม่าได้รับชัยชนะ ท่านจึงให้ชาวบ้านไปรวมกันอยู่ในค่ายวัดโพธิ์เก้าต้น เพื่อความปลอดภัย ครั้งหนึ่งกองทัพพม่ายกกำลังพลมามาก ท่านให้กองสอดแนมในค่ายออกไปดูกำลังพลพม่าที่ยกมา เมื่อท่านทราบว่ากำลังพลไล่เลี่ยกัน ท่านคุมกำลังพล 1,000 คน ให้แบ่งออกเป็น 2 พวก เข้าตีกองทัพพม่าแตกพ่าย อาคาบั้นคณูเป็นแม่ทัพพม่าเสียชีวิตในสนามรบ ในครั้งสุดท้ายพม่าเปลี่ยนวิธีการรบคือ พม่าสร้างค่ายเป็น 3 ค่าย มาเรื่อยๆ และยิงปืนใหญ่ออกมา ไม่ออกมารบแบบตะลุมบอนเหมือนครั้งก่อนๆ จึงสร้างความกดดันให้ชาวบ้านบางระจันเป็นอย่างมาก นายจันหนวดเขี้ยวพร้อมกับชาวบ้านเข้าตีค่ายพม่า ในค่ายพม่ามีสุกี้เป็นแม่ทัพ ท่านถูกพม่าฆ่าตายในสนามรบ

นายทองเหม็น ท่านเป็นชาวบางระจัน เข้าร่วมในค่ายบางระจัน และเป็นอีกท่านหนึ่งที่ร่วมวางแผนในการรบ ในการรบครั้งที่ 4 ท่านทำหน้าที่เป็นปีกขวาร่วมกับนายโชติ นายดอก นายทองแก้ว คุมพล 200 คน ไปข้ามคลองบ้านขุนโลกดีโอบหลังข้าศึก ผลทำให้พม่าแตกพ่าย และได้ฆ่าแม่ทัพพม่า คือ สุรินจอบช่อง ครั้งสุดท้ายทำการรบแต่ในค่ายโดยยิงปืนใหญ่ออกมา แต่สุดท้ายจะทนจึงร่วมกับพวกชาวบ้านจำนวนหนึ่ง โดยนายทองเหม็นขี่กระบือเผือกตะลุยฝ่าค่ายพม่า จึงเสียชีวิตและถูกพม่าจับฆ่าตายในที่นั้น

นายอิน เป็นคนบ้านศรีบัวทอง ที่มากับนายแท่น นายโชติ และนายเมือง เป็นคนหนึ่งที่ร่วมกันฆ่าทหารพม่าในครั้งแรก แล้วมารวบรวมกำลังตั้งค่ายบางระจันขึ้น ณ วัดโพธิ์เก้าต้น ท่านเป็น 1 ใน 11 ผู้นำชาวบ้านที่ออกต่อสู้กับทหารพม่าด้วยความกล้าหาญ จนตัวตายในสนามรบ

นายเมือง เป็นคนบ้านศรีบัวทอง เมืองสิงห์บุรี ร่วมกับนายอิน นายโชติ นายแท่น และชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่งลงทหารพม่าไปฆ่า และท่านเป็นคนไปนิมนต์ พระอาจารย์ธรรมโชติ จากแขวงเมืองสุพรรณบุรี มาอยู่วัดโพธิ์เก้าต้น ค่ายบางระจัน นายเมืองเป็น 1 ใน 11 ผู้นำชาวบ้านในค่ายที่คุมคนออกต่อสู้กับพม่า จนกระทั่งเสียชีวิตในสนามรบ

นายโชติ เป็นคนบ้านศรีบัวทอง เมืองสิงห์บุรี ติดต่อเมืองสุพรรณบุรี นายโชติได้รวบรวมชาวบ้านที่ถูกกองลาดตระเวนของทหารพม่าข่มเหงและให้ส่งหญิงสาวให้ ในครั้งนั้นท่านกับพรรคพวกได้ลงทหารพม่าไปฆ่าได้กว่า 20 คน จากนั้นท่านและชาวบ้านจึงมาอยู่ร่วมกัน ณ บางระจัน ท่านได้ต่อสู้กับทหารพม่าจนเสียชีวิตในสนามรบ

นายดอก ท่านอยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เมื่อกองทัพพม่ายกมาล้อมกรุงศรีอยุธยา แม่ทัพพม่าสั่งให้กองทัพออกตีหัวเมืองต่างๆ เมืองวิเศษชัยชาญจึงอยู่ในกลุ่มเป้าหมาย เมื่อกองทัพพม่าเข้าตีเมืองวิเศษชัยชาญแตก นายดอกจึงชักชวนชาวบ้านไปอยู่บ้านตลับ คือบ้านกลับในปัจจุบันกองทัพพม่าเที่ยวออกลาดตระเวนเป็นบริเวณกว้างทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน เพราะถูกทหารพม่าข่มเหงจึงชักชวนชาวบ้านหนีกันมาอยู่ที่วัดโพธิ์เก้าต้น ค่ายบางระจัน

นายดอกเป็นผู้นำชาวบ้าน ท่านได้ร่วมรบกับชาวบ้านบางระจัน กองทัพพม่าบุกเข้าตีค่ายทำให้ท่านเสียชีวิตในสนามรบ

นายทองแก้ว อยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เมื่อถูกกองทัพพม่าตีเมืองวิเศษชัยชาญแตกและยึดเมืองได้ นายทองแก้วจึงรวบรวมชาวบ้านหลบหนีไปอยู่บ้านโพธิ์ทะเล ท่านหนีออกมาคราวเดียวกับนายดอก แต่ต้องแยกกันอยู่เพราะมีชาวบ้านจำนวนมากที่เห็นด้วยกับอุดมการณ์ของท่านและขอติดตามมาเป็นจำนวนมาก ต่อมากองทัพพม่าทางเหนือยกลงมาปล้นข่มเหงชาวบ้านมากขึ้น จึงชักชวนกันมาอยู่วัดโพธิ์เก้าต้น บ้านบางระจัน ท่านเป็นบุคคลสำคัญอีกคนหนึ่งในการออกรบและร่วมวางแผนในการรบด้วย ท่านได้ทำการต่อสู้กับกองทัพพม่าจนเสียชีวิตในสนามรบ

7. วัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรี

สิงห์บุรีเป็นเมืองเก่า ตั้งอยู่ริมน้ำเจ้าพระยาในภาคกลางของประเทศ มีคนไทยหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันในดินแดนนี้มาอย่างยาวนาน และได้หล่อหลอมความรัก ความผูกพัน และจิตวิญญาณแห่งความเป็นชาวสิงห์บุรี ผู้คนชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งลาวเวียง ลาวพวน ลาวแง้ว รวมทั้งคนไทยเชื้อสายจีน คนไทยเชื้อสายญวน และคนไทยมุสลิม ต่างยึดมั่นในศาสนาและวัฒนธรรม ดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ยังคงความเป็นเมืองชนบทที่มีวิถีชีวิตริมฝั่งน้ำและสืบสานอาชีพเกษตรกรรม หรือค้าขายตามบรรพบุรุษ ความเป็นอยู่เรียบง่าย ผู้คนมีอัธยาศัยไมตรี มีน้ำใจ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน รวมทั้งผู้มาเยือน จังหวัดสิงห์บุรีจึงมิใช่เป็นเพียงดินแดนแห่งวีรชนคนกล้าที่ปกป้องรักษาแผ่นดินไทยไว้ให้ลูกหลานไทยเท่านั้น หากแต่ยังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณีอันงดงาม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558, หน้า 142-155)

7.1 ประเพณีกำฟ้า

เป็นประเพณีที่สำคัญที่ชาวไทยพวนทุกหมู่บ้านยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นงานนักขัตฤกษ์ประจำปีของหมู่บ้าน คำว่า “กำ” หมายถึง การถือ การเคารพฟ้าหรือเทพดา มีเรื่องเล่าสืบมาว่า สมัยหนึ่งเจ้าเมืองพวน หรือเมืองเชียงขวาง ไม่ยอมขึ้นกับนครเวียงจันทร์ เจ้านครเวียงจันทร์จึงให้ประหารด้วยหอก บังเอิญฟ้าผ่าถูกตำหอกหักสะบั้นลง ด้วยความเชื่อว่าฟ้าย่อมปราณีผู้ไม่ประพฤติผิด เจ้านครเวียงจันทร์จึงให้กลับไปครองเมืองพวนตามเดิม จึงเป็นเหตุให้ชาวพวนถือฟ้าหรือเคารพฟ้าและเกิดประเพณีกำฟ้ามาจนถึงปัจจุบัน การจัดพิธีกำฟ้าจะจัดทำ 2 ระยะ คือ กำฟ้าเมื่อฟ้าร้องครั้งแรก และกำฟ้าในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือนสาม ในวันกำฟ้าชาวไทยพวนทุกครัวเรือนจะหยุดงาน โดยเชื่อกันว่าใครฝ่าฝืนจะถูกฟ้าผ่าตาย บางคนอาจมองว่าเป็นเรื่องเหลวไหล แต่หากพิจารณาให้ดีจะเห็นว่า เป็นกุศโลบายของคนโบราณ ที่ต้องการให้กลับมาพบญาติพี่น้อง และไปร่วมงานด้วยความสามัคคีพร้อมเพรียงกันเป็นการลดความเห็นแก่ตัว ที่เคร่งครัดยิ่งกว่านี้ถึงกับห้ามส่งเสียงดัง อีกทั้งกรีกโครม ในวันกำฟ้าเพราะเกรงว่าฟ้าจะผ่า จนกว่าจะเลยเวลาที่กำหนด ภาษาพื้นบ้าน เรียกว่า “มันกำฟ้า” คำว่า “มัน” แปลว่า พันเขต แต่ปัจจุบันความเชื่อนี้ลดลงจึงมีการจัดมหรสพกันอย่างสนุกสนาน เมื่อพันกำฟ้า 7 วันจะต้อง

กำฟ้าอีกครั้งวัน จากนั้นต่อไปอีก 5 วัน จะจัดอาหารไปถวายพระ เสร็จแล้วนำไฟต้นหนึ่ง ไปลอยตามแม่น้ำ ลำคลอง ถือเป็นคารุณาและการระลึกถึงเทพดา ปัจจุบันชาวไทยพวนที่บ้านบางน้ำเชี่ยว และบ้านดอนคา อำเภอพรหมบุรี ยังคงสืบทอดประเพณีเก่าแก่อันเป็นเอกลักษณ์ของตนไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแก่ลูกหลานชาวไทยพวนต่อไป

7.2 ประเพณีกวนข้าวทิพย์

การกวนข้าวทิพย์เป็นพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ ทั้งยังเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติที่พระพุทธเจ้าทรงรับข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดาก่อนที่จะตรัสรู้ เมื่อศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่มายังดินแดนสุวรรณภูมิ ผู้คนในดินแดนแถบนี้จึงรับวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนามาปฏิบัติ พิธีกวนข้าวทิพย์ของชาวสิงห์บุรีมุ่งหมายที่จะบำเพ็ญกตทานตามประเพณีเมื่อข้าวตั้งท้องเป็นน้ำนม และเป็นการบูชาพระแม่โพสพที่เป็นเทพธิดาประจำท้องนา ให้ช่วย ปกปักษ์รักษา และป้องกันภัยมิให้เกิดแก่ข้าวกล้าในไร่นาที่กำลังตั้งท้องสำหรับส่วนผสมของข้าวทิพย์ก็จัดหาตามที่พอจะหาได้ในท้องถิ่น โดยเลือกไว้ 9 อย่าง คือ ถั่ว งา มะพร้าว นม น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เนย และน้ำนมจากรวงข้าว แต่เดิมพิธีกวนข้าวทิพย์ของชาวสิงห์บุรีจะ ทำกันทุกหมู่บ้านในอำเภอพรหมบุรี ซึ่งเป็นชุมชนของชาวไทยพวน ปัจจุบันหมู่บ้านที่สืบทอดประเพณีนี้มี 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านโกคาภิวัตน์ หมู่บ้านวัดกุฎีทอง และหมู่บ้านวัดอุดมพิชัย จะมาร่วมพิธีอย่างพร้อมเพรียง ในวันพิธี ชาวบ้านจะช่วยกันปลุกประรำพิธี แล้วใช้ด้ายสายสิญจน์ร้อยรอบประรำพิธี นิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ แล้วให้สาวพรหมจารีนำเครื่องต่างๆ ที่เตรียมไว้ใส่ลงในกระทะ ขณะที่ใส่ของเหล่านี้ลงในกระทะพระสงฆ์จะสวดชัยมงคลคาถา ย่ำฆ้อง ย่ำกลอง สาวพรหมจารีจะเริ่มกวนข้าวทิพย์พอเป็นพิธี จากนั้นชาวบ้านจะช่วยกันกวนต่อไป ไม่นานที่ใช้คือไม้ชัยพฤกษ์ เมื่อกวนเสร็จแล้วจะตักใส่ภาชนะเตรียมไว้ถวายพระในวันรุ่งขึ้น เช้าวันรุ่งขึ้น ชาวบ้านจะร่วมกันถวายข้าวทิพย์ และอาหารคาวหวานอื่นๆ แต่พระสงฆ์ ถือเป็นบุญใหญ่เช่นเดียวกับที่นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาส แต่พระพุทธเจ้าก่อนที่จะตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อทำบุญแล้วก็จะแจกจ่ายข้าวทิพย์คนละเล็กคนละน้อยไปรับประทานเพื่อความเป็นสิริมงคล ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ซึ่งเป็นประเพณีงานบุญของชาวไทยพวน อำเภอพรหมบุรี จะจัดขึ้นในเดือนสิบของทุกปี แต่ชุมชนวัดกุฎีทอง ชาวบ้านได้ตกลงกันจัดในวันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี เพราะเป็นช่วงเวลาที่รวงข้าวในนาเป็นน้ำนม

7.3 ประเพณีรับขวัญข้าว

ความเชื่อว่าแม่โพสพเป็นเทพธิดาแห่งความกรุณาปราณี เป็นเทพธิดาประจำท้องนานี้ ไทยได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีพิธีกรรมบูชาแม่โพสพตามฤดูกาล 5 ครั้ง เรียกว่า บุญจลพิธีกรรม คือ 1. พิธีแรกนาขวัญ ก่อนเริ่มฤดูทำนา 2. พิธีรับขวัญข้าว เมื่อข้าวตั้งท้อง 3. พิธีรับขวัญข้าว เมื่อนำข้าวเข้าลาน 4. พิธีเชิญแม่โพสพเข้าสู่ยุ้งฉาง และ 5. พิธีบูชาเมื่อตักดวงข้าวเปลือกออกจากยุ้งฉาง ปัจจุบันนี้ ประเพณีพิธีกรรมแม่โพสพทั้ง 5 ยังคงหลงเหลือ

อยู่บ้างแต่ก็น้อยเต็มที ยกเว้นพิธีรับขวัญแม่โพสพเข้าสู่ลานที่ยังทำกันทุกห้องที่ บางแห่งต่างคนต่างทำ บางแห่งทำรวมกันเป็นประเพณีของหมู่บ้าน โดยเฉพาะหมู่บ้าน “ศรีพรหมประสิทธิ์” อำเภอพรหมบุรี ได้มีการฟื้นฟูให้เป็นประเพณีประจำปีของหมู่บ้าน

7.4 ประเพณีระดับประดิน

คำว่า “ระดับประดิน” มีผู้สันนิษฐานว่า “ระดับ” คือ การตกแต่ง มีคำว่า “ประ” เสริมข้างหน้าคำว่า “ดิน” จึงเป็น “ระดับประดิน” มีความหมายเกี่ยวข้องกับประเพณีที่ตกแต่งอาหารแล้ววางไว้บนพื้นดิน เป็นประเพณีของไทยเวียงบ้านแบ้งที่ปฏิบัติติดต่อกันมาทุกปี ประเพณีนี้ทำในวันสิ้นเดือนเก่า ปัจจุบันเรียกกันว่า ทำบุญวันสารทลาว เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการถือศีลบรรพบุรุษ และการบำเพ็ญกุศลทางศาสนา โบราณถือว่าที่สุนัขพากันเห่าหอนเพราะเห็นผีมาขอส่วนบุญ ด้วยความหิวโหย ออดอยากจึงมาแสดงตัวให้ญาติพี่น้องเห็น ชาวบ้านจึงคิดหาวิธีการที่จะส่งอาหารและสิ่งของจำเป็นไปให้ผีทั้งหลายทั้งที่เป็นญาติและไม่ใช่อยุติ ด้วยการรวบรวมสิ่งของพร้อมทั้งอาหารคาวหวาน จัดบูชาเซ่นไหว้และบำเพ็ญกุศลไปให้ ประเพณีนี้มีคุณค่าในการปลูกฝังคุณธรรมความกตัญญูต่อบรรพบุรุษผู้มีพระคุณ และการบำเพ็ญกุศลทางศาสนาก็เป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาด้วย

7.5 ประเพณีหม่องผ้า

เป็นประเพณีเกี่ยวกับการบวชของไทยเวียงบ้านแบ้ง โดยพระพรหมโมลี วัดกลางชนรินทร์ อดีตเจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี ได้ฟื้นฟูจัดขึ้น เพราะเป็นปีกิ่งพุทธกาล ครบ 25 ศตวรรษ แต่ไม่มีใครปฏิบัติสืบต่อมา ปัจจุบันประเพณีนี้จึงสูญหายไป คำว่า “หม่อง” เป็นสำเนียงของชาวลาวในคำว่า “โหม่ง” เป็นเสียงของฆ้องเล็กที่ใช้ตีกับวงกลองยาว ส่วน “ผ้า” ในที่นี้หมายถึง ผ้าไตรของผู้ที่จะบวช ประเพณีหม่องผ้าจึงเป็นประเพณีที่ผู้จะบวชนำผ้าไตรไปหาผู้ใหญ่หรือผู้ที่ตนเคารพนับถือ และที่ขาดไม่ได้คือ การไปขอขมา “กวนบ้าน” ซึ่งเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านที่อาจเคยล่วงเกินด้วย กาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ให้ท่านเหล่านั้นอโหสิกรรมให้โดยใช้ฆ้องตีเป็นสัญญาณนำไป พิธีกรรมของประเพณีนี้คือ เตรียมหาบหรือกระบุง ข้างหนึ่งใส่ผ้าไตร อีกข้างหนึ่งใส่เครื่องขมาโทษเป็นพานดอกไม้ รูป เทียน ให้หญิงสาวหรือหญิงผู้เป็นญาติหาบเดินไปตามลำดับหลังคาเรือน ส่วนหาบผู้จะบวชจะเดินตามและมีผู้ถือฆ้องเล็กตีนำหน้า เมื่อถึงบ้านใดก็หยุดให้นำคนนำเครื่องขอขมาผู้ใหญ่ในบ้านนั้น แล้วส่งผ้าไตรให้ท่านร่วมอนุโมทนา พร้อมกับแจ้งเวลาบวชให้ท่านทราบ เจ้าของบ้านที่มีศรัทธาก็จะนำเงินหรือสิ่งของมาร่วมทำบุญและอนุโมทนา ประเพณีนี้เป็นการแจ้งงานบวชแบบง่าย ๆ และไปขอขมาลาโทษด้วยตนเอง ผู้ใหญ่ก็ให้อภัยด้วยความเมตตา เป็นการสร้างความรัก ความผูกพัน ความรักใคร่ปรองดอง ความสามัคคีในหมู่เครือญาติและเพื่อนบ้านที่อยู่ร่วมกันฉันญาติพี่น้อง

7.6 ประเพณีตีข้าวบิณฑ์

เป็นประเพณีเก่าแก่ที่ชาวตำบลจักรสิทธิ์ อำเภอเมืองสิงห์บุรี ได้ร่วมกันฟื้นฟูรักษาไว้ ประเพณีนี้นิยมจัดในช่วงสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี ชาวบ้าน

จะเตรียมอาหารทั้งคาวหวานไปถวายพระนอนจักรสีห์ และร่วมทำบุญตักบาตรที่วัด อาหารที่ต้องทำเป็นประเพณีคือ ข้าวเหนียว ที่เรียกว่า ข้าวบิณฑิ์ วิธีทำข้าวบิณฑิ์ ชาวบ้านจะนำข้าวเหนียวหรือ ข้าวเหนียวแดงมาหุงหรือนึ่งพอสุก แล้วใส่ในใบตองพันเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์ แบ่งทำบ้านละ 3 องค์ และมีองค์เล็กๆ อีกหลายองค์ เปรียบเสมือนพระองค์เล็กๆ ที่รายล้อมพระพุทธไสยาสน์ พระแก้ว และพระกาฬ ผู้เฒ่าบางคนเล่าว่าเดิมทำพานข้าวเหนียวรูปเจดีย์ 7 องค์ เพื่อถวายพุทธสาวกที่สำคัญ เช่น พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร ฯลฯ นอกจากข้าวเหนียวที่เป็นรูปเจดีย์และอาหารคาวหวานอื่นๆ แล้ว ยังมีบายศรีปากชาม 2 คู่ ดอกไม้ รูป และเทียน การทำพิธีตีข้าวบิณฑิ์ เมื่อชาวบ้านเตรียมอาหารและสิ่งต่างๆ ที่ต้องใช้ในพิธีเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านก็จะจัดขบวนแห่โดยมีผู้ถือบายศรีปากชาม 2 คู่ เดินนำหน้า ต่อด้วยผู้ถือพานเจดีย์ข้าวเหนียวและอาหารคาวหวาน มีกลองยาวร่วมบรรเลงในขบวนแห่ ขบวนทั้งหมดจะเดินเข้าไปในพระวิหารพระพุทธไสยาสน์ นำของถวายทั้งหมดวางเรียงบนผ้าขาวหน้าองค์พระพุทธไสยาสน์ เมื่อถึงพิธีถวายข้าวเหนียวผู้เข้าพิธีจะจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธไสยาสน์ กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย กล่าวคำถวายข้าวพระพุทธ จากนั้นสวดบทพุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ ตามด้วยบทพาหุง เมื่อสวดจบแล้วจะมีการร้องรำทำเพลงถวายพระพุทธไสยาสน์ เมื่อพระฉันเสร็จก็จะทำพิธีลาข้าวพระ ผู้ร่วมในพิธีจะแบ่งข้าวเหนียวจากกรวยเล็กน้อยใส่กระตังนำมาวางนอกพระอุโบสถ ข้าวเหนียวที่เหลือก็จัดแบ่งเป็นวงๆ ทุกคนนั่งล้อมวงร่วมรับประทานอาหาร เพราะถือว่าเป็นข้าวบิณฑิ์ของพระนอนจักรสีห์

7.7 ประเพณีปาร์ปะนัง

คำว่า “ปาร์ปะนัง” เป็นภาษาบาลี มีความหมายว่า ห่มผ้า ประเพณีนี้เป็นพิธีถวายผ้าห่มองค์พระนอนจักรสีห์ เป็นประเพณีของชาวบ้านตำบลจักรสีห์ที่สืบทอดกันมานาน จัดในช่วงเทศกาลสงกรานต์ในวันที่ 13 เมษายน เวลา 19.09 น. ของทุกปี ประเพณีนี้เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาในองค์พระนอนจักรสีห์ ชาวบ้านจึงร่วมกันคิดทำกิจกรรมเพื่อบูชาจนเป็นแบบแผนประเพณีสืบทอดกันมา โดยเชื่อกันว่าผู้เข้าร่วมพิธีตั้งแต่การเย็บผ้าห่มจนถึงพิธีห่มผ้าพระนอนจะได้รับอานิสงส์ได้ไปเกิดเป็นเทวดา นางฟ้า ก่อนวันงาน ชาวบ้านจะร่วมกันเย็บผ้าห่มโดยใช้ผ้าแพรสีเหลืองมาเย็บติดกันเป็นผืนเดียว ให้มีขนาดกว้าง 10 เมตร ยาว 40 เมตร ในอดีตเย็บด้วยมือ แต่ปัจจุบันเย็บด้วยจักร ช่างเย็บผ้าสตรีจะแต่งกายอย่างสวยงามเป็นนางฟ้า เมื่อถึงเวลา 21.00 น. เป็นพิธีห่มผ้าพระนอน ส่วนผ้าห่มผืนเก่าก็จะตัดแบ่งให้แก่ผู้เข้าร่วมพิธีเพื่อเป็นสิริมงคล

7.8 ประเพณีตักบาตรดอกไม้

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ หรือที่เรียกกันว่า “ยายดอกไม้” เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวลาวเวียงที่อพยพมาตั้งรกรากอยู่ที่ตำบลบ้านแบ้ง ปัจจุบันประเพณีนี้ซบเซาไปมาก พระครูปริยัติกิจจานุกูล เจ้าอาวาสวัดจินตตามณี เจ้าคณะตำบลบ้านแบ้ง ร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานท้องถิ่น จึงได้ฟื้นฟูประเพณีนี้ขึ้นมาใหม่ในปี พ.ศ.2554

โดยได้ปรับกิจกรรมบางอย่างให้เข้ากับยุคสมัย และจัดเป็นประเพณีประจำปีจวบจนปัจจุบัน เล่ากันว่าประเพณี “ยายดอกไม้” นี้ เดิมชาวลาวเวียงใช้กระทงใบตองใส่ข้าวตอกดอกไม้สีขาว แล้วหยิบโปรยลงในบาตรพระสงฆ์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ขณะพระสงฆ์กำลังเดินเข้า พระอุโบสถ เพื่อทำพิธีอธิษฐานจำพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนแปดของทุกปี ในเทศกาลเข้าพรรษา คำว่า “ยาย” ของชาวลาวเวียง หมายถึง การโปรย การแผ่ การกระจาย ดังนั้น ลักษณะการหยิบดอกไม้โปรยลงในบาตรจึงเรียกกันต่อๆ มาว่า “พิธียายดอกไม้” แต่ในปัจจุบัน ประเพณียายดอกไม้ เริ่มจากชาวบ้านจะนำข้าวตอก (ข้าวเปลือกคั่วให้แตกเป็นดอกสีขาว) มาเสียบกับไม้ที่เหลาเป็นก้านแหลม ดอกบัว 1 ดอก ดอกมะลิ 1 ไม้ ดอกกรัก 1 ไม้ ดอกข้าวโพด 3 ช่อ รูป 3 ดอก เทียน 1 เล่ม นำมามัดรวมกัน มีจำนวนเท่ากับพระสงฆ์ พระพุทธรูป 1 ก่า และเจ้าที่อีก 1 ก่า โดยพระสงฆ์จะใช้ถาดรับข้าวตอกดอกไม้จากพุทธศาสนิกชนแทนการใช้บาตรเพราะบาตรเล็กเกินไปที่จะรับดอกไม้ ประเพณีตักบาตรดอกไม้ในจังหวัดสิงห์บุรี จะจัดที่วัดที่ชาวลาวเวียงอาศัยอยู่ ได้แก่ วัดคู วัดกลางชนรินทร์ วัดจินตามณี และวัดพุทธาราม

7.9 ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน

เป็นประเพณีที่ชาวลาวแฉ่งสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นพิธีทำบุญทำทานและฟังเทศน์ ซึ่งมีจำนวนคาถา 1,000 คาถา ในวันเทศน์มหาชาติ ซึ่งถือเป็นประเพณีบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ ชาวบ้านจะถือว่าเป็นสิริมงคลแก่ผู้ร่วมงานให้พบความสุข ความสำเร็จและประกอบอาชีพรุ่งเรือง ในวันนี้จะมีการเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ผู้คนจะตื่นแต่เช้ามีตมาช่วยกันนึ่งข้าวเหนียว แล้วนำมานั้น พันด้วยมือ เรียกว่า พันก้อนข้าวเหนียว ข้าวเหนียวแต่ละก้อนมีขนาดเท่าไข่ไก่ จากนั้นนำมาใส่ในกระทงใบตอง และมีเทียน 1 เล่ม เมื่อถึงกำหนดเวลาที่จะตักถอง ตีระฆัง เรียกชาวบ้านออกมาร่วมขบวนแห่ข้าวพันก้อนจากหมู่บ้านมาถึงศาลาโรงธรรม โดยจะจุดเทียนถือกระทงข้าวเหนียวเดินเวียนขวารอบธรรมาสน์ เมื่อครบ 1 รอบก็จะ โห่ 3 ลา จนครบ 3 รอบ ในขบวนแห่อาจพ้อนรำอยู่หลังขบวนอย่างสนุกสนานเสร็จแล้วนำกระทงข้าวเหนียวไปวางไว้หน้าธรรมาสน์ ส่วนหน้าธรรมาสน์จะมีเครื่องบูชาประกอบด้วย ข้าวพันก้อน เมียงคำ ข้าวตอก และพุ่มดอกไม้สด

7.10 ประเพณีแข่งเรือยาวของชาวสิงห์บุรี

ประเพณีแข่งเรือยาวอันเป็นมรดกวัฒนธรรมแห่งสายน้ำ เป็นการละเล่นพื้นบ้านอันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันระหว่างสายน้ำกับวิถีชีวิต และความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ในสมัยก่อนเมื่อถึงเทศกาลออกพรรษาที่มีการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ราวเดือนสิบถึงเดือนสิบสองซึ่งเป็นช่วยฤดูน้ำมาก ชาวบ้านที่อยู่ริมน้ำจะใช้เรือเป็นพาหนะแห่แห่นางองค์กฐินองค์ผ้าป่าไปยังวัด เมื่อเสร็จพิธีการทางศาสนาแล้วก็จะมีการเล่นแข่งเรือกัน ทุกหมู่บ้านจะส่งเรือเข้าร่วมแข่งขัน นอกจากนี้ บางท้องถิ่นจะจัดแข่งเรือในงานทำบุญไหว้พระประจำปีของวัด บางแห่งจัดแข่งเรือเพื่อบวงสรวงสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือ บางแห่งจัดในเทศกาลสนุกสนานรื่นเริงต่างๆ ก่อนที่จะเอาเรือลงน้ำต้องทำพิธีบวงสรวงแม่ย่านางเรือ คือ จัดเครื่อง

สังเวยให้ถูกต้องตามแบบตำราโบราณเพื่อเชิญแม่ย่านางลงในเรือ ตามตำรากล่าวไว้ว่าจะต้องบูชาสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีเดชาานุภาพแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย รวมทั้งพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ ตลอดถึงพระอริยสงฆ์พุทธสาวกและเทวดาทั่วทั้งจักรวาล ให้คุ้มครองผีพายและผู้ที่อยู่ในเรือให้ทุกคนมีความปลอดภัย โดยเครื่องสังเวยในพิธีบวงสรวงแม่ย่านางเรือจะต้องมีบายศรี 1 คู่ ขนมหอมหยอด ขนมห้อยทอง ขนมห่มแดงขนมห่มขาว ขนมหูช้าง ขนมหีบมือนาง ขนมหิ้วงา ขนมห่มัดขุ่น ข้าวตอก เผือกต้ม มันต้ม นอกจากนี้ยังมีกล้วย มะพร้าวอ่อน ทุ้ม กุ้งต้ม หัวหมู เป็ดต้ม ไก่ต้ม ปลาแป๊ะชะ น้ำ และดอกไม้ ในอดีตแต่ละคุ้มบ้านคุ้มวัด ในทุกลุ่มน้ำ นิยมหาไม้ตะเคียนมาขุดเป็นเรือยาวส่งเข้าร่วมแข่งขัน แสดงให้เห็นถึงความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่ร่วมสืบสานประเพณีนี้ไว้ ปัจจุบันการแข่งขันเรือยาวได้วิวัฒนาการเป็นกีฬาระดับชาติ และนานาชาติ เป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นและประเทศ จังหวัดสิงห์บุรีจัดประเพณีแข่งขันเรือยาวในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลายหน่วยงานจัดแข่งขันเรือยาวประเพณีตามที่ตั้งต่าง ๆ เช่น เทศบาลเมืองสิงห์บุรีจัดที่แม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดหลังเก่า เทศบาลตำบลโพธิ์สามชัย อำเภอค่ายบางระจัน จัดที่แม่น้ำน้อย บริเวณวัดกลางท่าข้าม มีทั้งเรือยาวขนาดเล็ก (30 ฝีพาย) ขนาดกลาง (40 ฝีพาย) และขนาดใหญ่ (55 ฝีพาย) จากจังหวัดต่างๆ เข้าร่วมประลองฝีพายเพื่อชิงถ้วยรางวัลพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นงานประเพณีที่สนุกสนาน ตื่นเต้นเร้าใจ มีผู้คนหลั่งไหลไปชมและให้กำลังใจทีมที่ตนชื่นชอบ

7.11 การเล่นเพลงเรือ

เพลงเรือ เป็นเพลงพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาช้านาน เป็นวิถีชีวิตของผู้คนที่มีชีวิตความเป็นอยู่ผูกพันอยู่กับสายน้ำ โดยใช้ในงานประเพณีต่างๆ เช่น ขบวนแห่ชักพระทางน้ำในวันพระเสด็จ คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือนสิบเอ็ด ซึ่งเป็นวันออกพรรษา และเป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ (เพื่อโปรดพระพุทธมารดา) สู่มนุษยโลก วันนั้นจึงถือว่าเป็น “วันพระเสด็จ” รวมทั้งพิธีทอดกฐิน พิธีทอดผ้าป่า งานบุญและงานนักขัตฤกษ์ต่างๆ ผู้คนที่อยู่ริมน้ำซึ่งใช้เรือเป็นพาหนะก็จะตกแต่งเรืออย่างสวยงามร่วมในขบวนแห่ทางน้ำด้วยชาวสิงห์บุรีจะพากันมาเล่นเพลงเรือ โดยนำบทเพลงพื้นบ้านมาขับร้องกันอย่างสนุกสนาน สะท้อนถึงวิถีชีวิตแห่งลุ่มน้ำภาคกลางที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสายน้ำ ขนบประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมาช้านาน เพลงเรือเล่นได้ทั้งชายและหญิง อาจเป็นเรือหญิงหรือเรือชายล้วนทั้งลำก็ได้ มีผู้ร้องนำเรียกพ่อเพลง หรือแม่เพลง ส่วนฝีพายทุกคนเป็นลูกคู่โดยใช้ฉิ่งและกรับวงเป็นเครื่องประกอบจังหวะ เวลาร้องต้องร้องให้ลงกับจังหวะพาย ก่อนการเล่นเพลงเรือจะต้องมีการกล่าวกลอนไหว้ครูก่อน ต่อจากนั้นจึงจะร้องแกกกันเป็นคู่ๆ (คู่ลำเรือ) จะว่ากันคนละคราวหรือคนละบทก็ได้ตามความพอใจ พ่อเพลงหรือแม่เพลงต้องเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบที่มีคารมคมคาย เผด็จร้อน หรือหยิบยกเหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมเข้ามาสอดแทรกให้

สนุกสนาน เนื้อหาของบทเพลงอาจเป็นการยกย่อง เสียตีสี กล่าวถึงรักหวานชื่น หรือโต้ตอบ แข่งขัน ซึ่งทำให้ผู้ฟังสนุกไปด้วย การร้องเพลงเรื่องจะว่ากันสดๆ สลับกับเสียงโห่ฮาด้วยความ สนุกสนานสำราญใจ สถานที่เล่นเพลงเรือแต่เดิมจะเล่นกันในเรือ แต่ปัจจุบันจะต้องและเล่นกัน บนเวที จัดเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ร้องเพลงแกกัน

7.12 ประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน

ประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน จัดเป็นประจำทุกปีช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน ประกอบด้วย พิธีสักการะรูปจำลองพระอาจารย์ธรรมโชติ พิธีวางพวงมาลาสักการะอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน และพิธีเจริญจิตภาวนา เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของวีรชนค่ายบางระจัน มีการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ ประกอบแสง สี เสียง มีมหรสพ รวมทั้งการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ นอกจากนี้ยังได้จัดงานกตเวทิมหามงคลแด่วีรชนค่ายบางระจัน ในวันแรม 2 ค่ำ เดือนแปดของทุกปี ซึ่งเป็นวันที่วีรชนค่ายบางระจันได้สละชีวิตในการรบ โดยมีพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณ และเจริญจิตภาวนาอุทิศส่วนกุศลให้แก่วีรชนค่ายบางระจันด้วย

ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์วีรชน

1. ความหมายของความภูมิใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 623) ได้ให้ความหมายของความภูมิใจไว้ว่า ความภูมิใจเป็นอาการกระหยิ่มใจ ความรู้สึกว่ามีเกียรติยศ

พจนานุกรมของ American Heritage (American Heritage, 2003, p.16) ได้ให้ความหมายของความภูมิใจไว้ว่า ความรู้สึกมีเกียรติ เห็นคุณค่า ยินดี หรือพึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

พจนานุกรมของ Collins Essential English (Collins Essential English Dictionary, 2006, p.24) ได้ให้ความหมายของความภูมิใจไว้ว่า ความรู้สึกมีเกียรติยศ ความรู้สึกเชื่อมั่นศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

พจนานุกรมของ Oxford (Oxford University Press, 2008, p.7) ได้ให้ความหมายของความภูมิใจไว้ว่า ความรู้สึกพึงพอใจจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความภูมิใจ หมายถึง ความรู้สึกมีเกียรติ เห็นคุณค่า เชื่อมมั่นศรัทธา พึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2. ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง

นักวิชาการหลายท่านได้ใช้คำที่ต่างกัน เช่น ความสำนึกในคุณค่าตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง เกียรติภูมิแห่งตน ความภาคภูมิใจในตนเอง

ความนับถือตนเอง การยอมรับตนเอง หรือ ภาพลักษณ์ของตนเอง การเห็นพ้องด้วยตนเอง เป็นต้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้คำว่าความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

นิพนธ์ แจ้งเอียด (2519, หน้า 32-33) ได้กล่าวถึงลักษณะที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านค่าสัมฤทธิ์ผล ได้แก่
  - 1.1 ความสำเร็จ
  - 1.2 ความเป็นผู้นำ
  - 1.3 การพึ่งตนเอง
  - 1.4 การเป็นนักเรียนที่ดี
  - 1.5 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
  - 1.6 ความรับผิดชอบในงาน
  - 1.7 ความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน
  - 1.8 การทำตามความปรารถนาของพ่อแม่
  - 1.9 การได้รับความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่
  - 1.10 ความมานะ พยายาม และอดทน
  - 1.11 การหยิ่งในศักดิ์ศรีและรักเกียรติ
  - 1.12 การยอมรับบิดามารดา
  - 1.13 ความสามารถในการเรียน
2. ด้านการปรับตัวเกี่ยวกับอารมณ์
  - 2.1 ความวิตกกังวลต่ำ
  - 2.2 การมองโลกในแง่ดี
  - 2.3 ความร่าเริงแจ่มใส
  - 2.4 พฤติกรรมกล้าแสดงออก
  - 2.5 การมีอารมณ์ขัน
  - 2.6 ความสุขในครอบครัว
  - 2.7 ความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.8 ความกระตือรือร้นเอาจริงเอาจัง
  - 2.9 ความมั่นคงทางอารมณ์
  - 2.10 ความพยายามในการตัดสินใจ
3. ด้านการปรับตัวทางสังคม
  - 3.1 ความยุติธรรม
  - 3.2 การเอื้อเฟื้อคนอื่น

3.3 การยอมรับจากสังคม

3.4 การได้รับคำชมเชยจากเพื่อนๆ

3.5 การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

3.6 ความสามารถทำให้คนอื่นรักและสนใจ

3.7 ความอยากให้คนอื่นยอมรับตน

สุภาพรณ โคตรจรัส (2527, หน้า 111) ได้กล่าวถึงความภาคภูมิใจในตนเองไว้ว่าเป็นการแสดงถึงความรู้สึกว่าตนเองมีค่า โดยความภาคภูมิใจเป็นการยอมรับตนเองและการยกย่องนับถือในตนเอง ผู้ที่เห็นคุณค่าในตัวเองย่อมเห็นคุณค่าในผู้อื่น

นภาพร พุ่มพฤษ (2529, หน้า 131) ได้ให้ความหมายความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นความต้องการของมนุษย์ ที่จะรู้สึกถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าที่มีอยู่ในตนเอง เป็นความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและพร้อมที่จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้

สาธิต ดำรงคำภา (2538, หน้า 5) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกพอใจในตนเองและสังคม อันเนื่องจากการยอมรับในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และการปรับตัวให้เหมาะสมกับตนเองสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและสังคม

กิจจา จริยะประดับ (2545, หน้า 30) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความรู้สึกพอใจในตนเองและสังคม เนื่องจากการยอมรับในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และการปรับตัวให้เหมาะสมกับตนเอง สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งได้ถ่ายทอดจากบรรพชนรุ่นหนึ่งมาสู่อีกรุ่นหนึ่งโดยการทำตามอย่างลอกเลียนแบบและค่อยๆ พัฒนามาตามยุคสมัย

ปรีมาพร แสงพยัค (2553, หน้า 33) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การประเมินตนเองตามความรู้สึกของตน ว่าตนเป็นคนมีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ สามารถประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง นับถือตนเอง ยอมรับตนเองและบุคคลอื่น การเห็นคุณค่าจากคนในสังคมที่มีต่อตน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

มาสโลว์ (Maslow, 1970, p.90) กล่าวว่า ความภูมิใจในตนเองของบุคคลเป็นความต้องการในขั้นที่ 4 ซึ่งเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน กล่าวคือ นอกจากมนุษย์จะมีความต้องการในขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการด้านร่างกาย ความปลอดภัย ความรัก และการมีส่วนร่วมแล้ว ยังมีความต้องการความภูมิใจในตนเองและเมื่อได้รับการตอบสนองในขั้นนี้้อย่างเพียงพอแล้ว จะทำให้มนุษย์แสวงหาการตอบสนองในขั้นสูงต่อไป

แซสเซ (Sasse, 1978, p.48) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลว่าตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่า มีความต้องการได้รับความเชื่อถือ การยอมรับนับถือโดยได้รับการสนับสนุนหรือยอมรับนับถือจากผู้อื่นเพื่อที่จะได้เกิดความรู้สึกภูมิใจและนับถือตนเอง

คูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1984, p.5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองแล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง เป็นการแสดงให้เห็น

เห็นถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีคุณค่าของตนเอง บุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทีที่บุคคลนั้นแสดงออกมา

สรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นการที่บุคคลมีความรู้สึกพอใจ เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของตนเองและสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความนับถือตนเอง รวมทั้งสามารถยอมรับการเห็นคุณค่าที่ผู้อื่นมีต่อตน

3. การสร้างแบบวัดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน

3.1 พฤติกรรมด้านจิตพิสัย

ความภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตพิสัย ซึ่ง พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2551, หน้า 37-39) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมด้านจิตพิสัยไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ และคุณธรรมของบุคคลซึ่งต้องอาศัยการสร้างหรือปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยต่างๆ ให้เกิดขึ้นโดยเริ่มจากพฤติกรรมขั้นแรกที่ย้ายไปหาขั้นสุดท้ายที่ยากซึ่งมี 5 ระดับ ดังนี้

1. การรับรู้ (receiving or attending) เป็นขั้นที่บุคคลรู้สึกว่ามีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมและจะเริ่มทำความรู้จักในสิ่งนั้น นั่นคือเริ่มสนใจและเต็มใจในสิ่งนั้น พฤติกรรมขั้นนี้มีพฤติกรรมย่อย 3 ขั้น คือ

1.1 การทำความรู้จัก (awareness) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มมีความรู้สึกว่ามีสิ่งเร้าเข้ามา และยอมให้สิ่งเร้านั้นเข้ามาอยู่ในความสนใจของตน เช่น นักเรียนกำลังคุยกับเพื่อนเห็นครุฑมองมาก็หยุดคุย นักเรียนเดินผ่านตลาดนัดคิดว่าน่าสนใจเหมือนกัน เป็นต้น

1.2 การเต็มใจที่จะรับรู้ (willing to receive) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นกับสิ่งเร้าอื่นๆ และเกิดความพอใจในสิ่งเร้าที่มากกระตุ้น เช่น นักเรียนหยิบสมุด-หนังสือขึ้นมาวางบนโต๊ะเมื่อถึงเวลาเรียน นักเรียนเดินเข้าไปในตลาดนัด เป็นต้น

1.3 การเลือกรับสิ่งเร้าที่ต้องการ (controlled or selected attention) เป็นการเลือกสรรที่จะสนใจหรือเอาใจใส่ต่อสิ่งเร้าที่ตนเองพอใจ หรือค้นหาด้วยตนเอง เช่น เลือกสิ่งของที่ตนเองสนใจในตลาดนัด เป็นต้น

2. การตอบสนอง (responding) เป็นขั้นที่บุคคลแสดงปฏิกิริยาได้ตอบสนองสิ่งเร้านั้นด้วยความยินยอม เต็มใจ พฤติกรรมในขั้นนี้ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 3 ขั้น คือ

2.1 การยินยอมที่จะตอบสนอง (acquiescence in responding) เป็นการแสดงออกมาในลักษณะเชื่อฟังหรือยินยอม เช่น ครูให้ไปอบรมปฏิบัติธรรม ก็ไปทั้งๆ ที่ไม่ค่อยสนใจเท่าไร เห็นป้ายหน้าห้องเขียนว่า ห้ามสูบบุหรี่ ก็ไม่สูบบุหรี่ ทั้งๆ ที่อยากสูบ เป็นต้น

2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง (willingness to response) เป็นการตอบสนองด้วยความเต็มใจ หรือเพิ่มความสนใจในสิ่งเร้ามากขึ้น เช่น ไปปฏิบัติธรรมด้วยความเต็มใจเมื่อครูชวน ยินดีดับบุหรี่เมื่อเห็นป้ายห้ามสูบบุหรี่ ทั้งๆ ที่ไม่มีใครเห็น เป็นต้น

2.3 ความพึงพอใจในการตอบสนอง (satisfaction in response) เป็นการแสดงให้เห็นลักษณะทางอารมณ์ในทางที่ชื่นชอบในสิ่งนั้น และพึงพอใจที่จะตอบสนอง เช่น รู้สึกดีใจที่ไม่ปฏิเสธการไปปฏิบัติธรรม เมื่อไม่สับสนหรือรู้สึกสบายใจที่ได้ปฏิบัติตามระเบียบ เป็นต้น

3. การเกิดค่านิยม (valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมองเห็นคุณค่าของการตอบสนองสิ่งเร้าหรือประสบการณ์แล้วกลายมาเป็นสิ่งที่ยึดถือของบุคคลในโอกาสต่อไป ขั้นการเกิดค่านิยมประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 3 ขั้น คือ

3.1 การยอมรับในคุณค่า (acceptance of value) เป็นขั้นการมองเห็นความสำคัญและยอมรับว่าพฤติกรรมที่แสดงออกไปนั้นเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่า เช่น การไม่สับสนหรือในสถานที่ราชการเพราะเห็นว่าไม่เหมาะสม การไม่ทิ้งเศษกระดาษบนถนนเพราะเห็นว่าควรทิ้งในถังขยะ เป็นต้น

3.2 การชื่นชอบในคุณค่า (preference for a value) เป็นขั้นการนิยมชมชอบในคุณค่า ข้อ 1) ด้วยความพึงพอใจ เช่น มีความพึงพอใจที่จะงดเว้นการสับสนหรือในสถานที่ราชการมีความพอใจที่จะทิ้งขยะในถังขยะ เป็นต้น

3.3 การสร้างคุณค่า (commitment or conviction) เป็นขั้นที่บุคคลนำสิ่งนั้นมาปฏิบัติอยู่เสมออย่างคงเส้นคงวาจนเกิดการยอมรับเป็นค่านิยมของตนเองและแสดงออกอย่างชัดเจนว่ายึดถือคุณค่าของสิ่งใด สนับสนุน ปกป้องคุณค่า ปฏิเสธคุณค่าที่ขัดแย้งและยังพยายามชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามค่านิยมของตนด้วย เช่น งดสับสนหรือในสถานที่ราชการและตักเตือนผู้อื่นที่สับสนหรือในสถานที่ราชการ ชักชวนผู้อื่นให้ทิ้งขยะในถังขยะ เป็นต้น

4. การจัดระบบคุณค่า (organization) เป็นขั้นตอนที่บุคคลนำค่านิยมที่ตนเองสร้างไว้แล้วมาจัดระบบหรือหมวดหมู่โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเหล่านั้น และปรับสิ่งที่ขัดแย้งกันเพื่อนำมาสร้างเป็นค่านิยมสำหรับยึดถือปฏิบัติต่อไป ขั้นการเกิดการจัดระบบค่านิยมประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 2 ขั้น คือ

4.1 การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่า (conceptualization of a value) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะสร้างแก่นสาระสำคัญของคุณค่าของสิ่งนั้นๆ จากการจัดระบบหมวดหมู่ของคุณค้าย่อยๆ เช่น งดสับสนหรือในที่ที่ไม่ควรสับสน เช่น สถานที่ราชการ ในห้องประชุม อาคารเรียน โรงพยาบาล หรือทิ้งขยะในที่ที่จัดไว้ เช่น ถังขยะ หลุมที่เตรียมเผา เป็นต้น

4.2 การจัดค่านิยมให้เป็นระบบ (organization of a value system) เป็นการนำเอาคุณค่าหลายๆ คุณค่ามาจัดระบบให้อยู่ในสภาพที่สอดคล้องกลมกลืนกันเพื่อสร้างเป็นลักษณะภายในตนที่คงที่แน่นอน ลักษณะสุดท้ายของการจัดระบบค่านิยมนี้จะออกมาในลักษณะของปรัชญาแห่งชีวิตหรืออุดมการณ์แห่งความคิด เช่น ชีวิตนี้อยู่ได้ด้วยการแบ่งปันชีวิตสร้างงานแล้วงานจะสร้างชีวิต การทำบุญสร้างพระพุทธรูปประจำตัวเป็นมหากุศล เป็นต้น

5. การสร้างลักษณะนิสัย (characterization by a value complex) เป็นขั้นการนำค่านิยมที่จัดระบบคุณค่าที่มีในตัวเข้าเป็นระบบที่ถาวรและทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรม

ของบุคคลไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดๆ ก็แสดงพฤติกรรมตามค่านิยมที่ยึดถือตลอดไป สม่่าเสมอจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของแต่ละบุคคล การสร้างลักษณะนิสัยมี 2 ลักษณะ คือ

5.1 การสร้างลักษณะนิสัยชั่วคราว (generalized set) เป็นการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมบางอย่างของบุคคล โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดตามมา ในสถานการณ์นั้นๆ ด้วย เช่น บริจาคเงินสร้างพระพุทธรูปเพราะเป็นมหากุศลแต่เนื่องจากยังเสียดายเงินจึงทำเป็นบางครั้งเท่านั้น เป็นต้น

5.2 การสร้างลักษณะนิสัยถาวร (characterization) เป็นขั้นที่บุคคลแสดงลักษณะนิสัยที่แท้จริงออกมาอย่างสมบูรณ์ตามความเชื่อหรือเจตคติที่ได้มาเป็นปรัชญาชีวิตของตน ขั้นนี้ถือว่าเป็นจุดสุดยอดของการพัฒนาคน เช่น นิสัยเรื่องความมีวินัยในตนเอง เกิดจากการเห็นคุณค่าของความมีวินัยในตนเองแล้วพยายามจัดระเบียบความเป็นอยู่ ให้มีวินัยจนเป็นนิสัย เป็นต้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมด้านจิตพิสัยต้องอาศัยการสร้างหรือปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยต่างๆ ซึ่งมี 5 ระดับ คือ การรับรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบคุณค่า และการสร้างลักษณะนิสัย

3.2 รูปแบบการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย

ภัทธา นิคมานนท์ (2538, หน้า 151-152) ได้กล่าวถึงการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ดังนี้

1. การวัดทางด้านจิตพิสัยเป็นการวัดทางอ้อม โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมทางกายและวาจาที่เราคาดว่าเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึก การวัดทางจิตใจผู้วัดจะใช้วิธีกระตุ้นหรือทำให้บุคคลเกิดความคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่นำไปกระตุ้น แล้วจะสนใจลักษณะพฤติกรรมที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึก

2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัยมีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงทำให้เกิดความลำบากในการอธิบายทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ จึงต้องมีการพัฒนาเทคนิคและวิธีการประเมินผล

3. การวัดด้านจิตพิสัยมีความคลาดเคลื่อนได้ง่าย เนื่องจากอารมณ์หรือความรู้สึกอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์และเงื่อนไข วุฒิภาวะและประสบการณ์ของผู้ถูกวัด การวัดด้านจิตพิสัยจึงต้องใช้เครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นสูง

4. การวัดด้านจิตพิสัยไม่มีถูก-ผิด เหมือนข้อสอบวัดด้านพุทธิพิสัย คำตอบของผู้ถูกวัดเพียงแต่บอกให้ทราบว่าผู้ถูกวัดได้ประสพกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์อย่างหนึ่งอย่างไรตามที่กำหนดให้ เขาจะตัดสินใจเลือกกระทำอย่างไร สิ่งที่เขาเลือกกระทำจะเป็นเพียงตัวแทนของความคิดความเชื่อในสิ่งที่คิดว่าเขาพร้อมที่จะประพฤติหรือปฏิบัติเท่านั้น

5. แหล่งข้อมูลในการวัดด้านจิตพิสัย สามารถวัดได้จากหลายฝ่าย ได้แก่ จากบุคคลที่เราต้องการวัด จากบุคคลผู้ใกล้ชิด และจากการสังเกตของผู้วัดเอง ซึ่งพฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลอาจไม่ใช่คุณลักษณะที่แท้จริงของเขาก็ได้

6. การวัดด้านจิตพิสัยต้องใช้สถานการณ์จำลองเป็นเงื่อนไขให้ผู้ถูกวัดตอบปัญหา จึงอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงจะให้แบบทดสอบหรือแบบวัดด้านจิตพิสัยมีผลการวัดตรงกับพฤติกรรม ที่แสดงออกในสถานการณ์ที่เป็นจริง ในสภาพที่เป็นปกติของบุคคลนั้น แบบทดสอบหรือแบบวัด ทางจิตพิสัยต้องการคุณลักษณะด้านความเที่ยงตรงตามสภาพ

7. แบบทดสอบหรือแบบวัดด้านจิตพิสัย มีจุดอ่อนที่ผู้ตอบสามารถบิดเบือนหรือ หลอกผู้ถามได้ โดยผู้ตอบมักตอบในลักษณะให้ดูเหมือนตนเองมีคุณลักษณะที่ดีในสายตาของ ผู้วัด ทำให้ได้ผลการวัดที่ไม่เที่ยงตรง

8. การวัดด้านจิตพิสัย มีวิธีการวัดได้ 2 แบบ ได้แก่ แบบประเมินตนเอง โดย ให้ผู้ถูกวัดตอบแบบวัดประเภทต่างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดด้วยตนเอง โดยการสำรวจตนเองว่า มีความรู้สึกอย่างไรตามหัวข้อของคำถามนั้นๆ แบบที่สองเป็นการประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งเป็นการ วัดโดยผู้ประเมินเป็นผู้วัดเองหรืออาจมอบหมายหรือกำหนดให้เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครอง หรือ เพื่อนครู เป็นผู้ใช้เครื่องมือวัด

9. พฤติกรรมการแสดงออกของคุณลักษณะด้านจิตพิสัย มีทิศทางการแสดงออก ได้สองทางในทางตรงกันข้าม เช่น รัก-เกลียด ชอบ-ไม่ชอบ และมีความเข้มของระดับความรู้สึก เช่น สนใจมากที่สุด ค่อนข้างสนใจ เฉยๆ ไม่ใคร่สนใจ ไม่สนใจเลย ความรู้สึกของบุคคลที่ แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้นั้น เป็นการแสดงความรู้สึกต่อเป้าหมาย เช่น ไม่ชอบ วิชาคำนวณ รักคุณครู ขยันอ่านหนังสือ เป็นต้น

ลัวน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 62, 258-278) ได้กล่าวเกี่ยวกับ รูปแบบที่นิยมใช้ในการวัดทางด้านจิตพิสัย ดังนี้

1. การสังเกต คือ การเฝ้ามองดูสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นสิ่งที่ ยากลำบากที่จะสังเกตได้ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องวางแผนสังเกตเป็นบางเวลา ผู้สังเกตควรมี การรับรู้ที่ดี มีความแม่นยำ จดจำสิ่งที่สังเกตได้อย่างดี เพื่อความแน่ใจในการวิจัยจึงควรใช้ ผู้สังเกตอย่างน้อย 2 คน เพื่อนำผลการสังเกตมาทดสอบความสอดคล้องกัน การวัดโดยวิธีนี้ จะสามารถทำได้ดี ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นจริง ถ้าเสแสร้งย่อเชื้อถือไม่ได้ หรือถ้า ไม่แสดงพฤติกรรมก็ไม่สามารถวัดได้ บางกรณีการสังเกตพฤติกรรมทำทางก็เป็นสิ่งจำเป็น ถ้าสามารถนิยามพฤติกรรมทำทางได้อย่างชัดเจนเพียงพอที่จะสังเกต จะเป็นประโยชน์จาก ผู้สังเกตอย่างมากและสามารถจะวัดพฤติกรรมได้ตรงตามความเป็นจริงมากกว่าเครื่องมืออื่นๆ

2. การสัมภาษณ์ เป็นการพูดจากับคนใดคนหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้ที่สัมภาษณ์ ต้องมีหลักจิตวิทยาในการพูด การถาม เพื่อให้ได้พฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยที่ต้องการทราบ การสัมภาษณ์ต้องสร้างความเป็นกันเองจึงจะได้ข้อมูลที่แท้จริง ควรสร้างคำถามที่สามารถ

กระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงการตอบพฤติกรรมที่ต้องการนั้นได้ การสัมภาษณ์ความเป็นการสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน มีการวางแผนที่ดี มีจุดมุ่งหมาย คำถามมีคุณภาพ ความเชื่อมั่นสูง ความเที่ยงตรงสูง

3. การเขียนตอบ จะต้องมีความเป็นข้อความ ข้อคำถาม สถานการณ์ภาพ สถานการณ์ภาษา หรือเป็นภาพ แล้วแต่ความเหมาะสมในการนำเสนอ เพื่อให้ผู้ตอบ แสดงความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมา บางทีเรียกว่าเป็นการรายงานตนเองออกมา เครื่องมือวัดนี้มีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น แบบทดสอบ แบบสำรวจ แบบสอบถาม หรือ มาตรฐานวัด เป็นต้น แต่เครื่องมือวัดที่ถือว่าเป็นแบบมาตรฐานของการรายงานตนเองนี้ เป็น แนวการสร้างของ เทอร์สโตน (Thurstone) กัตแมน (Guttman) ลิเคอร์ท (Likert) ออสกู๊ด (Osgood) ซึ่ง ลิเคอร์ท (Likert) เป็นผู้ที่ใช้เสนอวิธีสร้างมาตรฐานประมาณค่าในช่วงราว ค.ศ. 1932 และเป็นที่รู้จักในหลายๆ ชื่อ อาทิ Likert Type Scale, Summated Rating Scale, Posteriori Approach และ Sigma Scale เป็นวิธีที่ได้รับความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุดวิธีการหนึ่ง เพราะสามารถสร้างได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมั่นสูง เมื่อเทียบกับมาตรฐานวัดอื่นๆ ที่มีจำนวนข้อเท่ากัน และพัฒนาเพื่อใช้วัดความรู้สึกได้หลายอย่าง

พิชิต ฤทธิจัญญ (2551, หน้า 64-76) ได้กล่าวถึงเครื่องมือวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยว่า เครื่องมือวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยมีหลายประเภทซึ่งแต่ละประเภทมีลักษณะและความเหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัดแตกต่างกัน ผู้ทำหน้าที่วัดผลทางด้านจิตพิสัยควรจะได้ทราบถึงลักษณะของเครื่องมือแต่ละประเภท ดังนี้

1. แบบตรวจสอบรายการ เป็นการสร้างรายการของข้อความที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหรือคุณลักษณะที่ต้องการประเมินว่ามีหรือไม่มี แบบตรวจสอบรายการนิยมใช้ในการประเมินความสนใจของผู้เรียน เจตคติ คุณลักษณะส่วนตัว และยังสามารถใช้ประเมินผลรวมทุกรายการได้

2. มาตรฐานประมาณค่า เป็นความต้องการทราบรายละเอียดว่ามีอยู่เพียงใด หรือมีในระดับใด เพื่อจัดอันดับคุณภาพในการประมาณค่า กระบวนการ ผลผลิต และวัดคุณลักษณะนิสัยหรือลักษณะทางจิตวิทยา เช่น ความสนใจ ค่านิยม การปรับตัว ความคิดเห็น เป็นต้น รูปแบบมาตรฐานประมาณค่านี้หากกำหนดเป็นความรู้สึก ความคิดเห็น เจตคติ หรือพฤติกรรมในเชิงสนับสนุน-ไม่สนับสนุนข้อความนั้น กำหนดคำตอบเป็น 5 ระดับ เป็นการประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert rating scale) หากกำหนดค่าคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม โดยมีคำหรือตัวเลขแสดงระดับพฤติกรรมตั้งแต่ต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด เป็นการประมาณค่าของ ออสกู๊ด (Osgood) หรือวิธีหาความแตกต่างของความหมาย (semantic differential scale)

3. แบบวัดเชิงสถานการณ์ เป็นการจำลองหรือสร้างเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ ขึ้น แล้วให้บุคคลแสดงความรู้สึกว่าตนเองจะกระทำ หรือมีความเห็นอย่างไรต่อสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น โดยปกติแล้วการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นอาจให้ตอบสนองว่าตัวเอง

จะอย่างไร หรือการให้เขาแสดงความคิดเห็นว่าตัวบุคคลในสถานการณ์นั้นๆ จะอย่างไร (สมบุรณ์ ชิตพงศ์, ม.ป.ป., หน้า 38) การตอบอาจจะให้ผู้ตอบเขียนหรือบอกข้อความความคิดเห็นของตนเองหรืออาจจะให้เลือกตัวเลือกที่กำหนดให้ตอบก็ได้

4. การสังเกต เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในลักษณะของการเฝ้าดู ศึกษาเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของสิ่งที่สังเกต หรือพฤติกรรมของสิ่งที่เราต้องการศึกษา อาจเป็นลักษณะบุคลิกภาพ การใช้คำพูด ภาษาท่าทาง กิจกรรม ทักษะและความสามารถ รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆ

5. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยผู้รวบรวมข้อมูลมีโอกาสพบปะสนทนากับผู้ให้ข้อมูลโดยตรงและมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนทั้งสองฝ่ายคือผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จะทำให้ได้ความรู้ ความจริง เกี่ยวกับพฤติกรรม คุณลักษณะ เจตคติ บุคลิกภาพ ท่วงที วาจา อุปนิสัย ปฏิภาณไหวพริบ นับว่าเป็นวิธีการที่รวบรวมข้อมูลได้ละเอียด

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งความมุ่งหมายที่จะสร้างเครื่องมือวัดความภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างเครื่องมือวัดความภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งเป็นการง่ายและสะดวกในการให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง

3.3 แนวทางการสร้างแบบวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย

การสร้างแบบวัดความภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ได้ใช้แนวทางการสร้างมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท โดย ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 93-96) ได้นำเสนอไว้ ดังนี้

การสร้างมาตรวัดตามวิธีนี้ มุ่งประเมินความรู้สึกของบุคคลไปบนช่วงความรู้สึกของการวัดที่ต่อเนื่องกันว่าอยู่ในปริมาณความเข้มข้นระดับใด และมีทิศทางไปทางใด ดังนั้นการวัดจึงเริ่มด้วยการกำหนดข้อความ (statement) ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการวัด แล้วให้ผู้ตอบประเมินความรู้สึกของตนเองต่อข้อความนั้นไปบนมาตรวัดที่มีลักษณะเป็นช่วงของความรู้สึกที่มีระดับความเข้มข้นน้อยไปหามาก มีขั้นตอนในการสร้างมาตรวัดตามวิธีของลิเคิร์ท ดังนี้

1. ศึกษาคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด รวมทั้งคุณลักษณะของกลุ่มผู้ตอบว่ามีภูมิหลังอย่างไร เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ เพศ อายุ เป็นต้น

2. กำหนดนิยามและองค์ประกอบที่ต้องการวัด หลังจากที่มีการศึกษาเอกสารและใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) นำมากำหนดเป็นนิยามและองค์ประกอบเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยกำหนดเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการ (operational definition) เพื่อใช้เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างข้อความในมาตรวัดต่อไป

3. การสร้างข้อความ ข้อความในมาตรวัดที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

3.1 เป็นประโยคหรือวลีสั้นๆ กะทัดรัด ชัดเจน

3.2 ใช้ภาษาเหมาะสมกับกลุ่มผู้ตอบ เช่น ระดับการศึกษา เพศ และวัย เป็นต้น

3.3 ควรมีความคิดเดี่ยวในแต่ละข้อความ และให้ใส่ใจความสมบูรณ์ในตัวเอง เช่น การเรียนในชั้นเรียนและการพูดคุยกับเพื่อนทำให้ข้าพเจ้ามีความสุข ข้อความนี้ถามความรู้สึกของผู้ตอบสนองสองสิ่งพร้อมกัน ควรแยกคำถามเป็นสองข้อ

3.4 ควรหลีกเลี่ยงข้อความที่เป็นความจริงหรือสามารถตีความได้ว่าเป็นความจริง เช่น รัฐบาลต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชาชน

3.5 หลีกเลี่ยงข้อความที่เป็นคำขวัญหรือสุภาษิตที่รู้จักกันทั่วไป เช่น อนุรักษ์สัตว์รอดเป็นยอดดี เพราะผู้ตอบจะตอบทันทีตามความคุ้นเคยโดยไม่คิดให้ลึกซึ้ง

3.6 ควรหลีกเลี่ยงข้อความประโยคปฏิเสธโดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิเสธซ้อน

3.7 ควรใช้วลีหรือถ้อยคำที่แสดงถึงอารมณ์ เช่น ความรัก ความชอบ ความหวัง ความปรารถนา ความเกลียด ความกลัว เป็นต้น

3.8 ควรมีความหมายน่าสนใจ หรือมีลักษณะเกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวันของผู้ตอบ เพื่อสร้างความสนใจในการตอบ

3.9 ควรระมัดระวังไม่ใช้ข้อความที่ถามตรงเกินไป โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัว ควรใช้ศิลปะในการเขียนข้อความทางอ้อมเพื่อป้องกันการตอบแบบเสแสร้งของผู้ตอบ

4. การกำหนดจำนวนมาตราและลักษณะของข้อคำถาม

4.1 ปกติแล้วจำนวนมาตราของมาตรวัตนิยมใช้ 5 ระดับ ตามแบบดั้งเดิมที่ลิเคิร์ทแนะนำไว้ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ ต่อมาได้มีผลงานวิจัยหลายฉบับบ่งชี้ว่าความเชื่อมั่น (reliability) ของมาตรวัตมีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อเพิ่มจำนวนมาตรา อย่างไรก็ตาม การเพิ่มจำนวนมาตราจะก่อให้เกิดความยากลำบากต่อการประเมินความรู้สึกของผู้ตอบไปบนช่วงของความรู้สึกว่าอยู่ในระดับใด นอกจากนี้ยังมีรายงานวิจัยบางฉบับเสนอให้เลิกใช้มาตราที่บอกความรู้สึกระดับกลาง (neutral) เพราะไม่อาจจำแนกทิศทางความรู้สึกของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งที่ต้องการวัดว่าอยู่ทางใดแน่ และปัญหาแนวโน้มการตอบเข้าสู่ส่วนกลาง (central tendency) แต่ประเด็นดังกล่าวนี้ยังไม่เป็นที่ยุติ เพราะยังมีรายงานวิจัยบางส่วนชี้ว่า ไม่มีความแตกต่างมากมายนักระหว่างการใช่และไม่ใช้มาตรวัตดังกล่าว นอกจากนี้ความต่อเนื่องของมาตรวัตตามแนวของลิเคิร์ทจากบวกไปลบจะต้องผ่าน 0 หรือ Neutral ดังนั้นหากไม่มี Neutral ย่อมไม่ใช่วิธีตามแนวคิดของลิเคิร์ท

4.2 ลักษณะของข้อความในมาตรวัต อาจเป็นทางบวก ทางลบ หรือแบบผสมก็ได้ โดยทั่วไปมาตรวัตที่ประกอบด้วยข้อความที่มีลักษณะทิศทางเดียว (monotonous scale) กล่าวคือ เป็นทางบวก หรือลบแบบใดแบบหนึ่ง จะมีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่าแบบผสม แต่บางครั้งมาตรวัตที่เป็นแบบผสมจะมีประโยชน์ต่อการตรวจสอบความคงเส้นคงวาในการตอบ

ของผู้ตอบและป้องกันความคุ้นเคยต่อกระบวนการตอบ เพราะผู้ตอบบางคนอาจตอบข้อความโดยมิได้คำนึงถึงเนื้อหาสาระที่ข้อความมุ่งถาม แต่ตอบเพื่อเสนอภาพพจน์ที่ดีของตนเท่านั้น ในทางปฏิบัติจริงผู้สร้างมาตรวัดจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะ เพศ อายุ หรือระดับการศึกษาของกลุ่มผู้ตอบและธรรมชาติของสิ่งที่ต้องการวัดประกอบการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ

5. การกำหนดน้ำหนักคะแนน การให้น้ำหนักตัวเลือกนั้นก็มีหลายวิธีจะใช้วิธีใดก็ได้ ในระยะหลังลิเคิร์ตได้แนะนำให้ใช้วิธีการกำหนดตัวเลขโดยพลการ (arbitrary weighting method) วิธีนี้เป็นการกำหนดโดยให้ตัวเลขเรียงค่าตามลำดับความสำคัญของตัวเลือก จะใช้ 0, 1, 2, 3, 4 หรือ 1, 2, 3, 4, 5 หรือ -2, -1, 0, 1, 2 ก็ได้ เพราะคะแนนเฉลี่ยจะเปลี่ยนแปลง แต่ความแปรปรวนคงที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้สร้างเครื่องมือวัดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น มากที่สุด
 มาก หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น มาก
 ปานกลาง หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น ปานกลาง
 น้อย หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น น้อย
 น้อยที่สุด หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น น้อยที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุพิชชา ทะแวงพันธ์ (2550, หน้า 165) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.67 / 81.00 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าดัชนีประสิทธิผลคิดเป็นร้อยละ 71.09 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 ที่ตั้งไว้ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยประวัติศาสตร์อยุธยาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) เจตคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยประวัติศาสตร์อยุธยาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก

วีรวิษณุ บุญส่ง (2552, หน้า 101-103) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการปลูกฝังความสำนึกในความเป็นไทยโดยใช้กิจกรรมสถานการณ์จำลองแก่นักเรียนแก่นักเรียนชนกลุ่มน้อยในโรงเรียน

แม่ระมาดวิทยาคม จังหวัดตาก พบว่า 1) ความสำนึกในความเป็นไทยของนักเรียนชนกลุ่มน้อย โดยการเขียนสะท้อนความคิด เรื่อง กว่าจะเป็นที่ชาติไทย โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ระดับความสำนึกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในชั้นความเข้าใจคือ ความเข้าใจ เหตุการณ์สำคัญในอดีตของชนชาติไทย และมีส่วนช่วยให้ชาติไทยเป็นปึกแผ่น 2) ความสำนึกในความเป็นไทยของนักเรียนชนกลุ่มน้อยโดยการเขียนสะท้อนความคิด เรื่อง ศาสนาของชนชาติไทย โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ระดับความสำนึกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในชั้นความรู้ความจำเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามีประวัติความเป็นมาอย่างไรและมีความสำคัญต่อชนชาติไทย 3) ความสำนึกในความเป็นไทยของนักเรียนชนกลุ่มน้อยโดยการเขียนสะท้อนความคิด เรื่อง มหาราชของไทย โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ระดับความสำนึกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในชั้นการประเมินค่าจากการศึกษาพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระมหากษัตริย์ไทย นักเรียนคิดว่านักเรียนควรปฏิบัติตนเช่นไรเพื่อที่จะธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์สืบต่อเป็นมรดกของชาติต่อไป

บัณฑิตา ลิขสิทธิ์ (2553, หน้า 97) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ไทยและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จากการสอนสาระประวัติศาสตร์ไทยที่ใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับการใช้สื่อรับรู้ทางสายตา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหลังการสอนสาระประวัติศาสตร์ไทยที่ใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับการใช้สื่อรับรู้ทางสายตา อยู่ระดับดี 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหลังการสอนสาระประวัติศาสตร์ไทยที่ใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับการใช้สื่อรับรู้ทางสายตาสูงขึ้น 3) ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหลังการสอนสาระประวัติศาสตร์ไทยที่ใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับการใช้สื่อรับรู้ทางสายตา อยู่ในระดับมาก

เฉลิมศรี ไชยบุตดี (2554, หน้า 133-134) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอืดี่อดอนหวายขมิ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทยสูงขึ้น และมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทยได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ชั้นพื้นฐาน หลังใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์ คือ การเข้าค่ายปฏิบัติธรรม กลยุทธ์การสอนสอดแทรก ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลยุทธ์พบพระธรรมในวันธรรมสวนะระหว่างเข้าพรรษา และกลยุทธ์ ส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

ชัยยศ โพธิ์ศรี (2554, หน้า 88-89) ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เมืองจันเสนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถ

ในการใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองจันเสนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์โดยรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และทุกชุดมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 โดยชุดที่ 1 มีประสิทธิภาพ 79.00/76.00 ชุดที่ 2 มีประสิทธิภาพ 78.00/75.60 ชุดที่ 3 มีประสิทธิภาพ 79.60/72.20 และชุดที่ 4 มีประสิทธิภาพ 77.60/76.60
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองจันเสนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 3) ความสามารถในการใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองจันเสน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับสูง
- 4) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองจันเสนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ดวงตา สารศรี (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.62/81.10 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 3) ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม จากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าอยู่ในระดับดี
- 4) ความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก

ปราโมช เวชกิจ (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ชุดการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 84.08/81.67 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 3) ความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 4) พฤติกรรมความปรองดองสมานฉันท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เลิศศิริ เต็มเปี่ยม (2554, หน้า 92) ได้ทำการพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะภูมิศาสตร์ ด้วยการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน

สารสิทธิ์พิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 71.33/71.11 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ผลการเรียนรู้ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะภูมิศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มี ต่อการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะภูมิศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการ สอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะภูมิศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สาวิตรี ม่วงพรวน (2557, หน้า 85-86) ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างทักษะทางสังคมและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเฉลี่ยรวมเท่ากับ 77.87/76.00 2) ความรู้ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะทาง สังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักร อยุธยา ภาพรวมอยู่ระดับมาก 4) ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สิริวิฑู ภูน้อย (2558, หน้า 100) ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้กรณีตัวอย่างเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ธุรกิจในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อ เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ธุรกิจในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ละชุดมีประสิทธิภาพดังต่อไปนี้ ชุดที่ 1 80.67/81.85 ชุดที่ 2 82.67/82.59 ชุดที่ 3 84.00/83.70 ตามลำดับ 2) ผลเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ธุรกิจในชีวิตประจำวัน ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้ กรณีตัวอย่าง เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ธุรกิจในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

กัญฐาภรณ์ พานเงิน (2559, หน้า 95-96) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ชุมชน ริมน้ำจันทบูร กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ $E_1 = 81.59$ $E_2 = 87.91$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนริมน้ำจันทบูร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 3) การวัดเจตคติต่อการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ

พัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ชุมชนริมน้ำจันทบูร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

จิรนนท์ ขุนทอง (2560, หน้า 84) ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรัญประเทศ พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มที่จัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

จอห์นสัน พอล แฟลนคลิน (Johnson Paul Franklin, 1992) ได้ศึกษาพบว่าการสอนเชิงประวัติศาสตร์เป็นวิธีการที่จำเป็นและเหมาะสมในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน ถึงแม้การวิเคราะห์จะมีข้อผิดพลาด แต่ก็พยายามพัฒนาให้ดีขึ้นโดยอาศัยความรู้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์เป็นบรรทัดฐาน

ฟาร์คาส (Farkas, 2005, p.1243) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนแบบปกติและการสอนโดยใช้ชุดการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ การเอาใจใส่ในการเรียน และความสามารถในการแปลความหมายของนักเรียนชั้นปีที่เจ็ด ผลการศึกษาพบว่าในด้านผลสัมฤทธิ์ชุดการสอนที่มีสื่อหลากหลาย ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแปลความหมายดีขึ้น

ออร์ตัน (Ortan, 2006, p.59) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การออกแบบชุดการเรียน โดยใช้สื่อการเรียนมัลติมีเดีย โดยนำมาใช้ในการเรียนในเรื่องที่ยากสำหรับนักเรียน โดยนำชุดการเรียนที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ของสื่อมัลติมีเดีย (multimedia interaction calculator) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนโดยให้นักเรียนไม่ต้องเผชิญหน้ากัน จะมีการสังเกตและพิจารณาจากผลงานของนักเรียนที่เรียนจากชุดการเรียนแบบ MIC ผลการศึกษาพบว่าชุดการเรียนมีประสิทธิภาพโดยจะช่วยให้นักเรียนค้นพบรูปแบบของจำนวนและเข้าใจความจริงของจำนวนและแสดงได้ถึงประโยชน์ในการเรียนคณิตศาสตร์สำหรับเนื้อหาที่ยาก

มีค (Meek, 2007, p.4296) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบใช้ชุดกิจกรรมกับวิธีสอนแบบธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนด้วยวิธีสอนแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้วิจัย

ได้สำรวจความคิดเห็นของกลุ่มทดลองทุกคน โดยทำการสำรวจทั้งก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ทุกคนมีพัฒนาการทางเจตคติที่ดีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจึงสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมจะดีกว่าการสอนแบบธรรมดา

ฟิลลิส, และคนอื่นๆ (Phyllis, et al., 2011, pp.39-41) ได้ทำการวิจัย การประเมินผล การเรียนการสอนประวัติศาสตร์อเมริกันพบว่า ความชำนาญของนักประวัติศาสตร์มืออาชีพและครูต้นแบบที่ได้เพิ่มความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อเมริกันและทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ แสดงความคิดเห็นว่า การเรียนการสอนดีขึ้น มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของนักเรียน กรณีศึกษาการวิจัยการพัฒนามืออาชีพที่รวมเนื้อหาประวัติศาสตร์และการเรียนการสอน ความพยายามที่จะช่วยให้ครูกิจในประวัติศาสตร์ไม่ได้เป็นตัวที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงความรู้ แต่เป็นวินัยสื่อความหมายในทางประวัติศาสตร์ซึ่งการวิเคราะห์และการตีความจะส่งผลให้ในหลายๆ มุมมองเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ โดยวิธีการสร้างแบบจำลองสำหรับการใช้เอกสารแหล่งหลักในห้องเรียน เช่น การตั้งคำถามและการใช้เอกสารหลายมุมมองที่แตกต่างกัน ครูต้นแบบที่มีความสามารถที่จะแสดงให้เห็นว่าการฟังพาดำร่าจำกัดตัวเลือกสำหรับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ การปฏิบัติที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาแผนการสอน โดยใช้แหล่งที่มาหลักของการวิจัย ครูเติมโครงการตามคำสั่งในการที่นักเรียนจะค้นพบประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านแหล่งที่มาหลักของครูทุกคน ช่วยให้ได้รับความเข้าใจที่ลึกซึ้งของการทำงานของนักประวัติศาสตร์และสื่อสารให้กับนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมากกว่าการสอนแบบปกติ และการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ได้สูงกว่าการสอนแบบปกติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรและส่งเสริมค่านิยมให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 180 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
2. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
3. แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อย่างละเอียด

1.2 ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรี

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา จุดประสงค์ และกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม

1.4 สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 4 ชุดกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง 5 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชุดกิจกรรม ที่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา	เวลา (ชั่วโมง)
1	ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรี ในสมัยอยุธยา	- บทบาทเมืองสิงห์บุรีในสมัย อยุธยา - การปกครองในสมัยอยุธยา - การทำสงครามกับพม่าในพื้นที่ จังหวัดสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา	2
2	วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน	- การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจัน กับกองทัพพม่าทั้ง 8 ครั้ง	3
3	วีรชนค่ายบางระจัน	- วีรชนค่ายบางระจัน ทั้ง 12 ท่าน	2
4	สิงห์บุรีดินแดนแห่งความ หลากหลายทางวัฒนธรรม	- วัฒนธรรมและประเพณีของชาว จังหวัดสิงห์บุรี	3
รวม			10

- 1.5 กำหนดส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้
- 1) คู่มือสำหรับใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2) คำนำ
  - 3) สารบัญ
  - 4) แผนการจัดการเรียนรู้
  - 5) คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายและความสำคัญของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 6) คำแนะนำสำหรับครู เป็นส่วนที่แนะนำสำหรับครูในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้จัดกิจกรรม
  - 7) คำแนะนำสำหรับนักเรียน เป็นส่วนที่แนะนำสำหรับนักเรียนในการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการเรียน
  - 8) ใบคำสั่ง เป็นการสั่งงานเพื่อทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 9) ใบความรู้ เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 10) ใบกิจกรรม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ
  - 11) เฉลยใบกิจกรรม เป็นการเฉลยการทำใบกิจกรรม
  - 12) แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจก่อนเรียนกับหลังเรียน เป็นแบบทดสอบที่ให้นักเรียนทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 13) เฉลยแบบทดสอบ เป็นการเฉลยแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ทำ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน
- 1.6 กำหนดแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
- 1.7 เลือกลงและผลิตสื่อการเรียนการสอนสำหรับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้กำหนดสื่อการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ใบคำสั่ง ใบความรู้ ใบกิจกรรม สื่อวีดิทัศน์ แผนภาพ แผนผัง โดยรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่
- 1.8 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม
- 1.9 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน คือ ผู้เชี่ยวชาญทางการเรียนการสอน และด้านประวัติศาสตร์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.10 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1) แบบเดี่ยว (individual tryout) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับความรู้แตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน รวมจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบางระจันวิทยา เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา ซึ่งได้ทำการปรับปรุงขั้นตอนของกิจกรรมให้เข้าใจง่ายมากขึ้น

2) แบบกลุ่ม (small group try out) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับความรู้แตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 โรงเรียนบางระจันวิทยา และหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 กำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 83.52/81.92 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

3) แบบภาคสนาม (field group try out) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับความรู้แตกต่างกัน คือ กลุ่มเก่ง 10 คน ปานกลาง 10 คน และอ่อน 10 คน รวมจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนบางระจันวิทยา โดยหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 กำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 85.11/82.66 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.11 จัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล วิธีการสร้างแบบทดสอบ การวิเคราะห์ข้อสอบ จากหนังสือและเอกสารวิชาการต่างๆ

2.2 ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด เนื้อหารายวิชาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ที่จะใช้สร้างแบบทดสอบ

2.3 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยออกข้อสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ เป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ (multiple choice) ชนิด 4 ตัวเลือก

2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม

2.5 นำแบบทดสอบที่ผ่านคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา คำสั่ง ระยะเวลา ความครอบคลุมเนื้อหา และจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.6 นำแบบทดสอบที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่าง ที่ผ่านการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี มาแล้ว

2.7 วิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบหาค่าความยาก (level of difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (discrimination power) แล้วคัดเลือกแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ ความยากของข้อสอบ (p) ไว้ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.25 - 0.75 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.38 - 0.63 แล้วจึงนำผลการทดสอบไปหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบทดสอบ ทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) สูตร KR-20 (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554, หน้า 247) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นไว้ มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป และในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.772

2.8 ปรับปรุงแบบทดสอบความรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล

3. แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี มีวิธีการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 กำหนดขอบเขตเนื้อหาของแบบประเมินความภาคภูมิใจในความคิดเห็นของนักเรียนในเรื่อง ต่อไปนี้

3.2.1 ประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรี

3.2.2 วีรกรรมบรรพบุรุษของจังหวัดสิงห์บุรี

3.2.3 วัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรี

3.3 สร้างแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ตามวิธีการของลิเคิร์ท ซึ่งประกอบด้วยรายการประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยกำหนดคะแนนของระดับความภาคภูมิใจแต่ละช่วงคือ

5	หมายถึง	ภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรีมากที่สุด
4	หมายถึง	ภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรีมาก
3	หมายถึง	ภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรีปานกลาง
2	หมายถึง	ภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรีน้อย
1	หมายถึง	ภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรีน้อยที่สุด

การแปลความหมายคะแนนโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานประมาณค่า (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 102-103) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.49	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ

3.5 นำแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างข้อรายการประเมิน พฤติกรรมที่แสดงออก และความเหมาะสมของแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.6 นำแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา จำนวน 30 คน

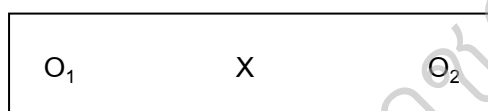
3.7 นำแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554, หน้า 248) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่น มีค่า ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป และในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความภาคภูมิใจ ในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี เท่ากับ 0.934

3.8 พิมพ์แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัด สิงห์บุรีฉบับจริง เพื่อไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (pre-experimental design) แบบกลุ่มทดลอง กลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one-group pretest-posttest design) ซึ่งเขียนเป็น รูปแบบการทดลองได้ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554, หน้า 137-138)

ภาพ 2 รูปแบบการทดลอง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการทดลอง

O_1 แทน คะแนนก่อนการทดลอง

X แทน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

O_2 แทน คะแนนหลังการทดลอง

2. ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

2.1 ประชุมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนบางระจันวิทยา 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

2.2 ทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัด สิงห์บุรี ก่อนเรียนกับผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ

2.3 ดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้และมีผู้วิจัย เป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ 10 ชั่วโมง

2.4 เมื่อสิ้นสุดการทดลองทำการทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี หลังเรียน และดำเนินการประเมินความภาคภูมิใจใน ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

2.5 ตรวจสอบผลการทดสอบ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อ ตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการนำคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำใบกิจกรรม ระหว่างเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วทดสอบหาค่าเฉลี่ยร้อยละเพื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี โดยการทดสอบค่าที่ (t-test) แบบ dependent

3. วิเคราะห์ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัด สิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการทดสอบค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (standard deviation)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (mean)

สูตรการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยคำนวณจากสูตร (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2551, หน้า 176) สัญลักษณ์ทางสถิติ ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สูตรการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยคำนวณจากสูตร (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2551, หน้า 186) มีสัญลักษณ์ทางสถิติ ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์โดยใช้สูตร (IOC) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554, หน้า 242) มีสัญลักษณ์ทางสถิติ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การหาค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2551, หน้า 140) มีสัญลักษณ์ทางสถิติ ดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ดัชนีความยากง่ายของข้อสอบ
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบข้อนั้นได้ถูกต้อง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบทั้งหมด

2.3 การหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ (พีชิต ฤทธิ์จรูญ, 2551, หน้า 141) มีสัญลักษณ์ทางสถิติ ดังนี้

$$r = \frac{P_H - P_L}{n}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	P_H	แทน	จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มสูง
	P_L	แทน	จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

2.4 การหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ โดยวิธี KR20 ของ กูเดอว์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (พีชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554, หน้า 247) มีสูตร ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
	p	แทน	สัดส่วนของคนทำถูกแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของคนทำผิดแต่ละข้อ ($q = 1-p$)

2.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความภาคภูมิใจในประวัติเมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พีชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554, หน้า 248) มีสูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (สัมประสิทธิ์แอลฟา)
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	$\sum s_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

2.6 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) เกณฑ์ประสิทธิภาพเท่ากับ 80/80 โดยใช้สูตรของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539, หน้า 495) ดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนของใบกิจกรรมระหว่างเรียน
	A	แทน	คะแนนเต็มของใบกิจกรรมระหว่างเรียนทุกชั้นรวมกัน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผลลัพธ์หลังเรียน
	B	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณจากสูตร t-test (dependent sample) (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2554, หน้า 307)

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n-1}}}, \text{ df} = n-1$$

เมื่อ	df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ
	t	แทน	ค่าทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายคู่
	D	แทน	ผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
	n	แทน	จำนวนคนทั้งหมด
	ΣD	แทน	ผลรวมความแตกต่างของคะแนนก่อน-หลังเรียนรายคู่
	ΣD^2	แทน	ผลรวมของคะแนนกำลังสองของความแตกต่างก่อน-หลังเรียนรายคู่ยกกำลังสอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอข้อมูลดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมาย ได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน (mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบที (t-test)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ dependent

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี จากการทดสอบค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 30 คน โดยการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

ที่	เรื่อง	n = 30				E_1/E_2	แปล ความ
		ระหว่างเรียน		หลังเรียน			
		คะแนน เต็ม	เฉลี่ย	คะแนน เต็ม	เฉลี่ย		
1	ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา	25	21.53	20	16.40	86.13/82.00	สูงกว่าเกณฑ์
2	วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน	8	6.70	15	12.23	83.75/81.56	สูงกว่าเกณฑ์
3	วีรชนค่ายบางระจัน	5	4.27	12	10.13	85.33/84.44	สูงกว่าเกณฑ์
4	สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม	22	18.57	12	10.00	84.39/83.33	สูงกว่าเกณฑ์
	รวม	60	51.07	59	48.77	85.11/82.66	สูงกว่าเกณฑ์

จากตาราง 6 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดกิจกรรม เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ dependent ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัด สิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	30	30	12.17	3.28	7.40*	
หลังเรียน	30	30	16.93	3.08		

* $p < .05$

จากตาราง 7 พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัด สิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี จากการทดสอบค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี	4.67	0.48	มากที่สุด
2	นักเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีไปยังคนรุ่นหลังต่อไป	4.53	0.51	มากที่สุด
3	นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนจังหวัดสิงห์บุรี	4.67	0.48	มากที่สุด
4	เมื่อนักเรียนได้ยินเพลงชาติ นักเรียนจะหยุดยืนตรง เพื่อแสดงความเคารพด้วยความภาคภูมิใจในเอกราช และความเสียสละของบรรพบุรุษไทย	4.70	0.53	มากที่สุด
5	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย	4.73	0.52	มากที่สุด
6	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของไทยที่ได้ร่วมปกป้องชาติไทยไว้	4.70	0.47	มากที่สุด
7	นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานวีรชนค่ายบางระจันที่ได้ร่วมปกป้องชาติไทยไว้	4.70	0.60	มากที่สุด
8	สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรีเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ ควรให้ความเคารพและรักษาไว้	4.80	0.48	มากที่สุด
9	นักเรียนเห็นด้วยกับการแต่งกายสุภาพเข้าเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรี	4.70	0.53	มากที่สุด

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
10	นักเรียนมักหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ เพื่อจะได้เข้าร่วมประเพณีนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง	4.50	0.63	มากที่สุด
11	วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ควรจะรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป	4.57	0.57	มากที่สุด
12	นักเรียนจะสนับสนุนการสืบสานประเพณีไทยและประเพณีท้องถิ่นของสิงห์บุรีให้คงอยู่ต่อไป	4.40	0.56	มาก
13	นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในประเพณีไทยและประเพณีท้องถิ่นของสิงห์บุรี	4.60	0.56	มากที่สุด
14	นักเรียนเข้าร่วมงานประเพณีของสิงห์บุรีทุกครั้งที่มีโอกาส	4.40	0.67	มาก
15	นักเรียนมักจะชักชวนพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ ของจังหวัดสิงห์บุรี	4.43	0.73	มาก
16	นักเรียนชักชวนให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์	4.43	0.68	มาก
17	นักเรียนมักจะชักชวนพ่อแม่ หรือผู้ปกครองไปร่วมงานวีรชนค่ายบางระจันที่จัดขึ้นทุกปี	4.43	0.77	มาก
18	นักเรียนรู้สึกชอบที่ต้องแต่งกายด้วยชุดไทย	4.47	0.78	มาก
19	นักเรียนชอบอ่านหนังสือ ดูละคร และภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์	4.20	0.85	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
20	นักเรียนรู้สึกชื่นชมคนไทยที่สร้างละคร และภาพยนตร์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ไม่แพ้ต่างชาติ	4.67	0.55	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.57	0.60	มากที่สุด

จากตาราง 8 พบว่า โดยภาพรวมความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน
จังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง
ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.60)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของ
จังหวัดสิงห์บุรีเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ ควรให้ความเคารพและรักษาไว้ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. =
0.48) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย ($\bar{X} = 4.73$
, S.D. = 0.52) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนชอบอ่านหนังสือ ละคร และภาพยนตร์
ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.85)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอนการวิจัยและสรุปผล ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 180 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางระจันวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

3.2 แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

3.3 แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการนำคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำใบกิจกรรมระหว่างเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วทดสอบหาค่าเฉลี่ยร้อยละเพื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี โดยการทดสอบค่าที่ (t-test) แบบ dependent

4.3 วิเคราะห์ผลการศึกษาค้นคว้าความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการทดสอบค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเฉลี่ยรวมเท่ากับ 85.11/82.66 โดยชุดที่ 1 มีประสิทธิภาพ 86.13/82.00 ชุดที่ 2 มีประสิทธิภาพ 83.75/81.56 ชุดที่ 3 มีประสิทธิภาพ 85.33/84.44 และชุดที่ 4 มีประสิทธิภาพ 84.39/83.33
2. ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเฉลี่ยรวมเท่ากับ 85.11/82.66 โดยชุดที่ 1 มีประสิทธิภาพ 86.13/82.00 ชุดที่ 2 มีประสิทธิภาพ 83.75/81.56 ชุดที่ 3 มีประสิทธิภาพ 85.33/84.44 และชุดที่ 4 มีประสิทธิภาพ 84.39/83.33 ทั้งนี้เนื่องจากจากการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การศึกษากระบวนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาเนื้อหาสาระมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของบทเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วนำข้อมูลมาสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับระดับชั้นและสอดคล้องกับหลักสูตร โดยได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นมา 4 ชุดที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย ชุดที่ 1 ให้นักเรียนทำกิจกรรมโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ 2 ให้นักเรียนได้ไปศึกษาจากสถานที่จริง ศึกษาจากการชมภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ และทำกิจกรรมโดยใช้เส้นเวลา เรียงลำดับเหตุการณ์ตามลำดับเวลา ชุดที่ 3 ให้นักเรียนทำกิจกรรมโดยการแสดงบทบาทสมมติ และชุดที่ 4 ให้นักเรียนทำกิจกรรมสืบค้นประวัติศาสตร์และจัดทำป้ายนิเทศ อีกทั้งยังได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 3 ครั้ง ได้แก่ การทดลองใช้แบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อดูประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์และนำไปปรับปรุงแก้ไข จนได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์

ที่กำหนด ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532ก, หน้า 119) ได้อธิบายขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบดังนี้ กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหาและประสบการณ์ กำหนดหน่วยการสอน กำหนดหัวข้อเรื่อง กำหนดมโนทัศน์และหลักการ หรือความคิดรวบยอด กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนด กระบวนการประเมินผล การเลือกและผลิตสื่อการสอน การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยยศ โพธิ์ศรี (2554, หน้า 88) ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองจันทน์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการใช้ กระบวนการทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชุดมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 โดยชุดที่ 1 มีประสิทธิภาพ 79.00/76.00 ชุดที่ 2 มีประสิทธิภาพ 78.00/75.60 ชุดที่ 3 มีประสิทธิภาพ 79.60/72.20 และ ชุดที่ 4 มีประสิทธิภาพ 77.60/76.60 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญาภรณ์ พานเงิน (2559, หน้า 95) ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิต แบบพอเพียงอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ชุมชนริมน้ำจันทบูร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ ผลการวิจัย พบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ 81.59/87.91 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน และสร้างความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ได้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนที่เก่งและอ่อนภายใต้ กิจกรรมที่หลากหลาย มีการจัดบรรยากาศการเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในการทำกิจกรรมมีการ ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน พร้อมทั้งมีแบบทดสอบท้ายชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียน ทราบระดับความสามารถของตนเองและสามารถพัฒนาความสามารถของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ บริบูรณ์ ชอบทำดี (2559, หน้า 66-67) ที่กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อ และนวัตกรรมที่สามารถช่วยในการจัดการเรียนรู้ทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ซึ่งผู้เรียน สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เกิดการ ยอมรับในความรู้ของผู้เรียนซึ่งกันและกัน กล่าวแสดงความคิดเห็น กล่าวแสดงออก สอดคล้องกับ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนส่งผลให้เกิดการเรียนรู้

ที่ดี และทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างจับพลัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เลิศศิริ เต็มเปี่ยม (2554, หน้า 92) ได้ทำการพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะภูมิศาสตร์ ด้วยการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะภูมิศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรพันธ์ ขุนทอง (2560, หน้า 84) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรัญประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมในการจัดเรียนการสอนนักเรียนได้ปฏิบัติ ได้แสดงบทบาทสมมติ ได้คิดวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณค่าของประวัติศาสตร์จังหวัดสิงห์บุรี ทำให้นักเรียนเกิดสำนึกรัก เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี นักเรียนได้รู้ว่าบรรพบุรุษของตนได้ร่วมกันปกป้องชาติบ้านเมืองให้คงอยู่และมีวัฒนธรรมประเพณี ที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่มีคุณค่า ควรรักษาและปฏิบัติ สืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัณฑิตา ลิขสิทธิ์ (2553, หน้า 97) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ไทยและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จากการสอนสาระประวัติศาสตร์ไทยที่ใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติรวมกับการใช้สื่อรับรู้ทางสายตา ผลการวิจัยพบว่า ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หลังการสอนสาระประวัติศาสตร์ไทยที่ใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ รวมกับการใช้สื่อรับรู้ทางสายตา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลิมศรี ไชยบุตดี (2554, หน้า 133-134) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอืดดอนหวายขมิ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภาคภูมิใจในความเป็นไทยสูงขึ้น และมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์ คือ การเข้าค่ายปฏิบัติธรรม กลยุทธ์การสอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลยุทธ์พบพระธรรมในวันธรรมสวนะระหว่างเข้าพรรษา และกลยุทธ์ส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาวิตรี ม่วงพรวน (2557, หน้า 86) ได้ทำการวิจัย เรื่อง

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ไปใช้ ครูควรศึกษาคู่มือ พร้อมวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างละเอียด จัดเตรียมเอกสาร และอุปกรณ์ต่างๆ ให้กับนักเรียน คอยให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ ให้กับนักเรียนเมื่อเกิดปัญหา คอยกระตุ้น คอยให้กำลังใจ สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ให้อิสระกับนักเรียนในการศึกษา ค้นคว้า และคอยอำนวยความสะดวก ในการเรียน

1.2 การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ไปใช้ ครูควรวางแผนเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการสอน เนื่องจากนักเรียนต้องทำกิจกรรมกลุ่ม การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูผู้สอนควรได้ฝึกให้นักเรียนมีความพร้อมเพื่อให้การเรียนเกิดความราบรื่น รวดเร็ว และสัมพันธ์กับเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้การเรียนด้วยชุดกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี จะใช้เวลาในการเรียนการสอน และปฏิบัติกิจกรรมค่อนข้างมาก ครูควรบริหารเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

1.4 ในการจัดการเรียนการสอนอาจแทรกกิจกรรมนันทนาการ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ในรูปแบบอื่นๆ เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนการ์ตูนแอนิเมชัน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษา และติดตามผลความคงทนของความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.3 ควรมีการศึกษา และติดตามผลความคงทนของความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). **คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางคัดกรอง.
- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2554). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กัญญาภรณ์ พานเงิน. (2559). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องชุมชนหรือหมู่บ้านของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2542). **วิธีการสอนทั่วไปและทักษะการสอน**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- กิจจา จริยะประดับ. (2545). **การพัฒนาเครื่องมือวัดการเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- กิดานันท์ มะลิทอง. (2540). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ: ชวนชม.
- เกริก ท่วมกลาง, และจินตนา ท่วมกลาง. (2555). **การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บุ๊คส์.
- เกษม วัฒนชัย. (2544, พฤษภาคม). **นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. *Thailand Education*, 2(11), 39-40.
- จรรยา คุณมี. (2520). **การสอนวิชาสังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ประสานการพิมพ์.
- จิรนนท์ ชุนทอง. (2560). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ในอัญประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอัญประเทศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จิราพร ธารแก้ว. (2545). **การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องสารเคมีที่ใช้ในชีวิตประจำวัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- เฉลิมศรี ไชยบุตดี. (2554). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความภูมิใจในความ
เป็นไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอืดออดหนองหวายขมิ้น
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชม ภูมิภาค. (2524). เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชวาล แพร่ตกุล. (2552). เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ: วิชชุรย์การปก.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). ชุดกิจกรรม. ใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เอกสารการ
สอนวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. นนทบุรี: เทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2532ก). ชุดการสอนระดับประถมศึกษา เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนระดับ
ประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2532ข). เทคโนโลยีการสอนการออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2539). ชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วย 8-15 เอกสารการสอน
ชุดวิชาการสอนระดับประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 16). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2540). การทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน เอกสารการสอนชุดวิชา
การสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1-5
(พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยศ ไพรีศรี. (2554). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองจันทน์ด้วย
วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถ
ในการใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. (ม.ป.ป.). การเห็นคุณค่าในตนเอง. สืบค้น กุมภาพันธ์ 14, 2561, จาก
<http://ns2.ph.mahidol.ac.th/phk1b/knowledgefiles/Selfteem.pdf>.
- ชุตินา ศิริวงศ์. (2551). การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทาง
ประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ณรงค์ พ่วงพิศ, และวุฒิชัย มูลศิลป์. (2558). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์
(พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: ไทยร่มเกล้า.

- ดวงกมล อ่ามอินทอน. (2557). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แผนผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ดวงตา สารศรี. (2554). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทีศนา แหมมณี. (2543). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนา ฐศิริวรรณ, และบุษบง พุฒพรหม. (ม.ป.ป.). โครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทยตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ การเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย. สืบค้น กันยายน 28, 2559, จาก <http://www.obec.go.th/news/74105>.
- นภาพร พุ่มพุกษ์. (2529). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม. (2519). บุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอุดรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บริบูรณ์ ชอบทำดี. (2559). การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บัณฑิตา ลิขสิทธิ์. (2553). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ไทยและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มี ความบกพร่องทางการได้ยิน จากการสอนสาระประวัติศาสตร์ไทยที่ใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติร่วมกับการใช้สื่อรับรู้ทางสายตา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเกื้อ ควรรหาเวช. (2543). นวัตกรรมทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เอสอาร์พริ้นติ้ง.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- _____. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: B & B Publishing.
- _____. (2542). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: B & B Publishing.
- บุญศรี พรหมมาพันธุ์, และนวลเสนต์ วงศ์เชิดธรรม. (2545). “แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา หน่วยที่ 5. นนทบุรี: บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปราโมช เวชกิจ. (2554). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุริมาพร แสงพยับ. (2553). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อการตระหนักรู้และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พุกษา สิ้นลีโอนาม. (ม.ป.ป.). ขอให้เห็นคุณค่าในตนเอง. สืบค้น กุมภาพันธ์ 15, 2561, จาก <http://www.slideshare.net/Oumangel/self-esteem-59405600>.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ์. (2551). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เข้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- _____. (2554). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: เข้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- เพ็ญศรี สร้อยเพชร. (2542). ชุดการเรียนการสอน. นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2538). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ: อักษรภาพิพัฒน์.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2548). การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระพินทร์ โพธิ์ศรี. (2545). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้. อุดรดิตถ์: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.

- รัฐภูมิ สมสมัย. (2558). การวิเคราะห์คะแนนจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้
ขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557. เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 เชียงใหม่ เขต 3.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. (2560). กรุงเทพฯ:
 สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ:
 นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- _____. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554** (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- โรงเรียนบางระจันวิทยา. (2553). **หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบางระจันวิทยา**
พุทธศักราช 2553. สิงห์บุรี: ผู้แต่ง.
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2536). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3).
 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- _____. (2543). **การวัดด้านจิตพิสัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เลิศศิริ เต็มเปี่ยม. (2554). **การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะภูมิศาสตร์ ด้วยการสอน**
โดยใช้ชุดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสิทธิ์
พิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). **พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
 สุวีริยาสาส์น.
- วีรวิชัย บุญสง. (2552). **ผลการปลูกฝังความสำนึกในความเป็นไทยโดยใช้กิจกรรม**
สถานการณ์จำลองแก่นักเรียนชนกลุ่มน้อยในโรงเรียนแม่ระมาดวิทยาคม
จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริชัย จิรจิรังชัย. (2545). **การพัฒนาชุดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ว203 เรื่อง อาหาร**
สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). **การวัดผลการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (ม.ป.ป.). **การวัดคุณลักษณะทางด้านจิตพิสัย**. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบ
 ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมบูรณ์ ตันยะ. (2545). **การประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2544). **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

- สาธิต ต้วงคำภา. (2538). การสร้างแบบวัดบุคลิกภาพความภาคภูมิใจในตนเองสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สาวิตรี ม่วงพรวน. (2557). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะ
ทางสังคมและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับ
นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เทพสตรี.
- สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี. (2554). เมืองสิงห์. สิงห์บุรี: หลอแอนด์เล้งพับลิชชิง.
_____. (ม.ป.ป.). ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสิงห์บุรี. สืบค้น
พฤษภาคม 8, 2561, จาก http://www.singburi.go.th/_2017/content/history
- _____. (ม.ป.ป.). ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดสิงห์บุรี. สืบค้น พฤษภาคม 8, 2561, จาก
http://www.singburi.go.th/_2017/content/general
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2554). เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2557). แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อสร้างสำนึกความเป็นไทย.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2558). สิงห์บุรี : วีรชนคนกล้า สายธาราวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
องค์การคำของ สกสค. ลาดพร้าว.
- สิริวิฑู ภูน้อย. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กรณีตัวอย่าง
เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ธุรกิจในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). วัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน.
กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2547). การผลิตชุดการสอน. ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. (2546). ชุดกิจกรรมสำหรับครูเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.

- สุพิชชา ทะแพงพันธ์. (2550). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยประวัติศาสตร์
อยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุภาพรณ โคตรจรัส. (2527). สุขภาพจิต : จิตวิทยาในการดำรงชีวิต เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี คระนันท์. (2553). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย
สมัยสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อรนุช ลิมตศิริ. (2546). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 3).
พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อรรถ นันทจักร์. (ม.ป.ป.). ประวัติศาสตร์ภาคกลาง. มหาสารคาม: หยกศึกษาภัณฑ์
และการพิมพ์.
- อัจฉรา วงศ์โสธร. (2544). การทดสอบและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- American Heritage. (2003). **Dictionary of the English Language** (4th ed.). America :
Houghton Mifflin.
- Bloom, B.S. (1976). **Human Characteristics and School Learning**. New York :
McGraw-Hill.
- Collins Essential English Dictionary**. (2006). London : Harper Collins.
- Coopersmith, S. (1984). **Coopersmith Self-Esteem Inventory**. Palo Alto, CA :
Consulting Psychologists Press.
- Farkas, R.D. (2005, October). Effect (s) of Traditional Versus Learning-styles
Instructional Methods on Seventh-Grade Student Achievement, Attitudes,
Empathy, and Transfer of Skills Through a Study of the Holocausts.
Dissertation Abstracts International, 63(4), 73-A, 1243-A.
- Gronlund, N.E. (1993). **How to Make Achievement Tests and Assessment**
(5th Edition.). Boston: Allyn and Bacon.
- Johnson, Paul Fanklin. (1992). "**Afer Macintype : A Critical Assessment of the
Historical Method of value Inquiry (Macintype Alasclair, Political
Discourse)**" [CD-ROM] (PH.D.) Philosophy at a Distance, University of Illinois
at Urbana-Champaign 1992. Abstract available : Proquest File : Dissertation
Abstracts Ondisc 1991-1995. [Accessed February 14, 2002].

Maslow, A.M. (1970). **Motivation and Personality**. New York : Harper and Row Publishers.

Meek, E.B. (2007, February). Learning packages versus conventional method of Instruction. **Dissertation Abstracts International**, **33(10)**, 4295-4296.

Orton – Flynn, Susan Jane. (2006). The Design of a Multimedia Calculator and its Use in Teaching Numeracy to those with Learning Difficulties. **Dissertation Abstracts Online**, 59-A.

Oxford University Press. (2008). **Compact Oxford English Dictionary**. Retrieved November 2, 2017, from <https://www.oxforddictionaries.com>.

Phyllis, et al. (2011). **Teaching American History Evaluation : Final Report**. Calif: Menlo Park.

Sasse, C.R. (1978). **Person to Person**. Peoria, Illinois : Benefit Publishing.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง	คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่	ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉวียงหงส์	รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ	รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๒๒/๖๒

วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทรงศรี ตุ่นทอง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. ชุดกิจกรรม เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๒. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๓. แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๔. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยมี ผศ.ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.ดร.วิไล ทองแม่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัย ได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๗๗ /๖๖

วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิไล ทองแผ่

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. ชุดกิจกรรม เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๒. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๓. แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๔. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยมี ผศ.ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.ดร.วิไล ทองแผ่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัย ได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๗๑ /๖๒

วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉวียงหงส์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. ชุดกิจกรรม เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๒. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๓. แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๔. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยมี ผศ.ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.ดร.วิไล ทองแม่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัย ได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๒๔/๖๒

วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. ชุดกิจกรรม เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๒. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๓. แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๔. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยมี ผศ.ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.ดร.วิไล ทองแผ่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัย ได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๒๕/๖๒

วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. ชุดกิจกรรม เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๒. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๓. แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี
  ๔. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยมี ผศ.ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.ดร.วิไล ทองแม่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัย ได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์
ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2
- แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์
เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์
ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดย นางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คู่มือครู สำหรับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำแนะนำของคู่มือครู สำหรับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

คู่มือครู สำหรับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี มีข้อควรปฏิบัติและทำความเข้าใจดังต่อไปนี้

1. คู่มือครู สำหรับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี มีจุดประสงค์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนที่จะนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี นำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. คู่มือครู สำหรับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการประกอบการเรียนการสอน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบ่งออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้

3.1 ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

3.2 วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

3.3 วีรชนค่ายบางระจัน

3.4 สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

4.3 สาระสำคัญ

4.4 สาระการเรียนรู้

4.5 กิจกรรมการเรียนรู้

4.6 สื่อการเรียนรู้

4.7 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

5. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

5.1 คำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

5.2 คำแนะนำสำหรับครู

5.3 คำแนะนำสำหรับนักเรียน

5.4 ใบคำสั่ง

5.5 ใบความรู้

5.6 ใบกิจกรรม

5.7 เฉลยใบกิจกรรม

5.8 แบบทดสอบ

5.9 เฉลยแบบทดสอบ

6. ก่อนที่จะเริ่มสอน ผู้สอนจะแจกชุดทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ก่อนเรียน ซึ่งมีทั้งหมด 30 ข้อ โดยให้นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบ ใช้เวลา 30 นาที

7. ผู้สอนควรดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเรียงลำดับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 1 - ชุดที่ 4 ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทาง

วัฒนธรรม

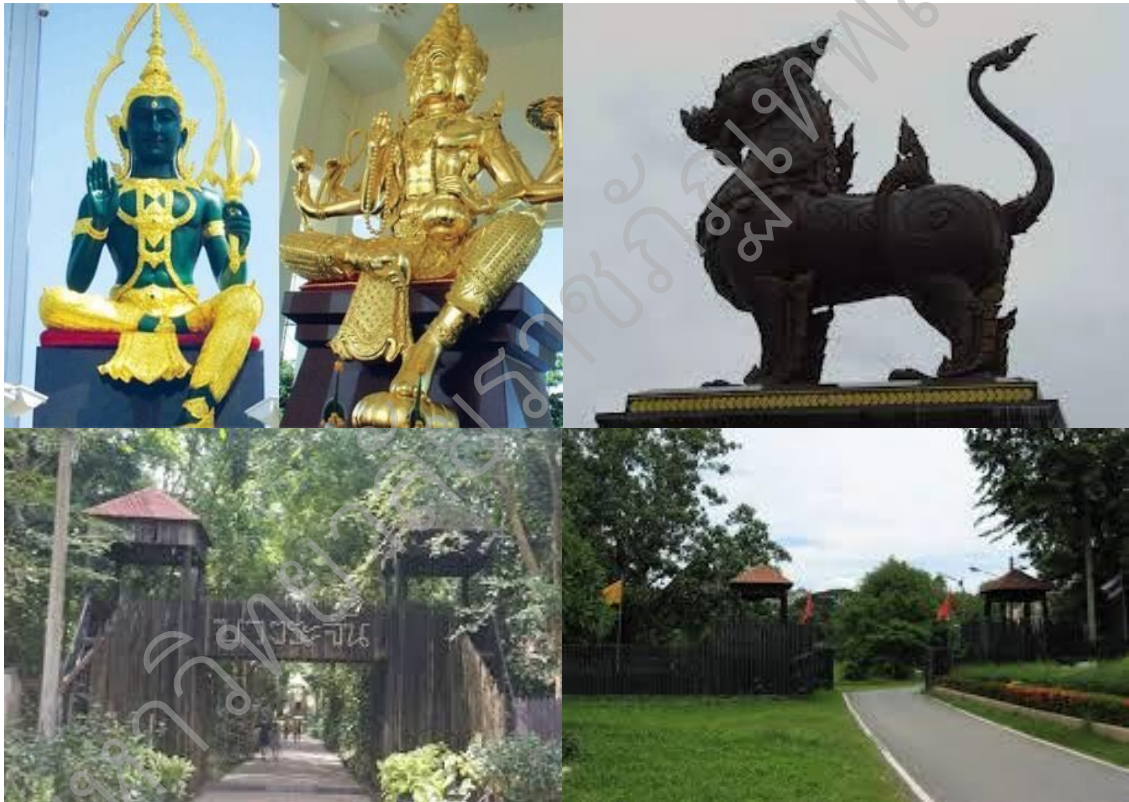
8. เมื่อดำเนินการสอนทุกชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้นแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ หลังเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที และให้นักเรียนประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน โดยการตอบแบบสอบถามความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที

การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

แผน การจัดการเรียนรู้ ที่	ชื่อเรื่อง	ชุดกิจกรรม	เวลา (ชั่วโมง)
1	ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรี ในสมัยอยุธยา	ชุดที่ 1 ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรี ในสมัยอยุธยา	2
2	วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน	ชุดที่ 2 วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน	3
3	วีรชนค่ายบางระจัน	ชุดที่ 3 วีรชนค่ายบางระจัน	2
4	สิงห์บุรีดินแดนแห่งความ หลากหลายทางวัฒนธรรม (1)	ชุดที่ 4 สิงห์บุรีดินแดนแห่ง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม	2
5	สิงห์บุรีดินแดนแห่งความ หลากหลายทางวัฒนธรรม (2)	ชุดที่ 4 สิงห์บุรีดินแดนแห่ง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม	1
รวม			10

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดย นางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำนำ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นี้ จัดทำขึ้นจากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม ฝึกการเรียนรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน และรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยเน้นที่กระบวนการ ในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม และให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา ชุดนี้ จะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สารบัญ

	หน้า
แผนการจัดการเรียนรู้	1
คำชี้แจง	4
คำแนะนำสำหรับครู	6
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	7
ใบคำสั่ง	8
ใบความรู้ เรื่อง เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา	9
ใบกิจกรรมที่ 1	22
เฉลยใบกิจกรรมที่ 1	26
แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	29
เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	30

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 วิชา ประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด

มฐ. ส 4.3 ม.2/1 วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีในด้านต่างๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

1. นักเรียนสามารถบอกสถานะของเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยาได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายรูปแบบการปกครองในสมัยอยุธยาได้
3. นักเรียนสามารถวิเคราะห์การปกครองของอยุธยาสมัยตอนต้น ตอนกลางและตอนปลายได้
4. นักเรียนสามารถอธิบายการทำสงครามกับพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีในสมัยอยุธยาได้
5. นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม

ด้านเจตคติ

นักเรียนเห็นความสำคัญของจังหวัดสิงห์บุรีและเกิดความภาคภูมิใจในจังหวัดสิงห์บุรี

สาระสำคัญ

จากหลักฐานการจัดการปกครองในสมัยอยุธยา เมืองพรหม เมืองอินทร์ เมืองสิงห์ ถูกจัดให้เป็นหัวเมืองชั้นใน ในสมัยอยุธยา เป็นเมืองที่มีแต่ความสงบสุข ซึ่งการทำสงครามระหว่างไทยกับพม่าส่วนมากจะเกิดขึ้นทางภาคเหนือและภาคตะวันตก ส่วนการทำสงครามในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี มีเกิดขึ้นเพียง 2 ครั้ง ในปี พ.ศ.2127-2129 และปี พ.ศ. 2307-2309 เท่านั้น

สาระการเรียนรู้

1. สถานะของเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา
2. รูปแบบการปกครองในสมัยอยุธยา
3. การทำสงครามกับพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

กิจกรรมการเรียนรู้

คาบที่ 1

ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา
2. นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ก่อนเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
3. ครูนำภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเมืองสิงห์บุรี เช่น ภาพโบราณสถานและโบราณวัตถุ มาให้นักเรียนดู แล้วสนทนาเกี่ยวกับสถานะของเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา ดังนี้
  - นักเรียนคิดว่าเมืองสิงห์บุรีเกิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อใด
  - นักเรียนคิดว่าเมืองสิงห์บุรีกับอาณาจักรอยุธยา อะไรเกิดก่อนกัน
  - นักเรียนคิดว่าเมืองสิงห์บุรีมีความสำคัญต่ออาณาจักรอยุธยาหรือไม่ อย่างไร

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

คาบที่ 1-2

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ให้ตัวแทนออกมารับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 1 ตามจำนวนนักเรียนในกลุ่ม
2. ศึกษาคำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา และคำแนะนำสำหรับนักเรียน
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับใบกิจกรรมที่ 1 และแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับครูหรือกล่องเอกสารที่ครูจัดเตรียมให้
4. ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้
5. ครูให้นักเรียนในกลุ่มร่วมกันสืบค้นข้อมูลของเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์จากหนังสือเรียน ใบความรู้ หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม และแหล่งข้อมูลสารสนเทศ
6. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันสืบค้นหน้าชั้นเรียน
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1 เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ในส่วนของเนื้อหา

ขั้นสรุป

1. ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปและเฉลยคำตอบในใบกิจกรรมที่ 1
2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ม.2
  2. หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม
    - สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี. (2554). เมืองสิงห์. สิงห์บุรี : หลอแอนด์เล้งพับลิชชิ่ง
    - สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). สิงห์บุรี วีรชนคนกล้า สายธาราวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสศ. ลาดพร้าว.
    - อรรถ นันทจักร. (ม.ป.ป.). ประวัติศาสตร์ภาคกลาง. มหาสารคาม : หยกศึกษา ภัณฑ์และการพิมพ์.
  3. ภาพโบราณสถานและโบราณวัตถุของเมืองสิงห์บุรี
  4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา
  5. ใบความรู้ เรื่อง บทบาทเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา
  6. ใบกิจกรรมที่ 1
- แหล่งการเรียนรู้
- <http://www.singburi.go.th>

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การตัดสิน
ตรวจแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจก่อนเรียน	แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจก่อนเรียน	
ตรวจแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 1	แบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 1	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์
ตรวจการทำใบกิจกรรมที่ 1	ใบกิจกรรมที่ 1	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์

คำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กำหนดระยะเวลาในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียดและส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. สารระการเรียนรู้

- 1.1 สถานะของเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา
- 1.2 รูปแบบการปกครองในสมัยอยุธยา
- 1.3 การทำสงครามกับพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย
 ตัวชี้วัด ม.2/1 วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีในด้านต่างๆ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 ด้านความรู้

- 3.1.1 นักเรียนสามารถบอกสถานะของเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยาได้
- 3.1.2 นักเรียนสามารถอธิบายรูปแบบการปกครองในสมัยอยุธยาได้
- 3.1.3 นักเรียนสามารถวิเคราะห์การปกครองของอยุธยาสมัยตอนต้น ตอนกลางและตอนปลายได้
- 3.1.4 นักเรียนสามารถอธิบายการทำสงครามกับพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีในสมัยอยุธยาได้
- 3.1.5 นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม

3.2 ด้านเจตคติ

นักเรียนเห็นความสำคัญของจังหวัดสิงห์บุรีและเกิดความภาคภูมิใจในจังหวัดสิงห์บุรี

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา ประกอบด้วย
  - 4.1 ใบคำสั่ง
  - 4.2 ใบความรู้ เรื่อง เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา
  - 4.3 ใบกิจกรรมที่ 1
  - 4.4 เฉลยใบกิจกรรมที่ 1
  - 4.5 แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 4.6 เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำแนะนำสำหรับครู

จุดประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเอง ดังนั้น บทบาทของครูในการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปลี่ยนจาก “ผู้สอน” โดยตรงมาเป็น “ผู้ดูแลและช่วยเหลือนักเรียน” แทน บทบาทครูผู้สอน มีดังนี้

1. เตรียมเอกสารสำหรับนักเรียนในการจัดกิจกรรมดังนี้
  - 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน
  - 1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน
  - 1.3 ใบกิจกรรมที่ 1 เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน เพื่อแจกให้นักเรียนทำ (เพราะไม่อนุญาตให้นักเรียนตอบคำถามลงในใบกิจกรรมในเล่มชุดกิจกรรมการเรียนรู้)
  - 1.4 แบบทดสอบก่อน-หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน
2. แจกชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมกับใบกิจกรรมที่ 1 และแบบทดสอบก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนทุกคน พร้อมทั้งชี้แจงวิธีเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เช่น ต้องศึกษาด้วยตนเอง และปฏิบัติตามขั้นตอนหรือคำชี้แจงที่ระบุไว้ในบทเรียนแต่ละตอนอย่างเคร่งครัด
3. ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ยังไม่เข้าใจบทเรียนศึกษาซ้ำอีกจนกว่าจะเข้าใจ
4. ครูคอยช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยในบทเรียนได้ตลอดเวลา เพื่อสร้างความมั่นใจและความเข้าใจในบทเรียนให้แก่ นักเรียนได้ดียิ่งขึ้น
5. หลังจากนักเรียนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เล่มนี้จบลงทุกคน ครูอาจช่วยสรุปซักถาม หรือทบทวนอีกครั้งหนึ่งตามความจำเป็น เพื่อช่วยเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

ก่อนการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้นักเรียนทำความเข้าใจในวิธีการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำที่แจ้งไว้อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. ไม่ควรขีด/เขียน ข้อความหรือสัญลักษณ์ใดๆ ลงในชุดกิจกรรมการเรียนรู้
2. นักเรียนต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง ห้าม เปิดดูเฉลยก่อน
3. ให้ศึกษาเนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในใบความรู้ เรียงตามลำดับไปที่ละหน้า ไม่ควรศึกษาข้ามหน้า เนื่องจากได้มีการกำหนดบทเรียนไว้ เรียงตามลำดับเนื้อหาและความยาก-ง่ายไว้
4. เมื่อศึกษาจบในแต่ละใบความรู้ ให้นักเรียนทำงานตามคำสั่งของใบกิจกรรมนั้นๆ
5. นักเรียนสามารถตรวจคำตอบของใบกิจกรรมในหน้าถัดไป หากคำตอบของนักเรียนไม่ตรงกับเฉลย ให้นักเรียนกลับไปศึกษาเนื้อหาในใบความรู้เดิมอีกครั้งจนเข้าใจเนื้อหาและตอบคำตอบได้ถูกต้องโดยไม่ต้องแก้ไขคำตอบเดิม ศึกษาเช่นนี้ไปจนครบทุกหน้าและตอบคำถามทุกคำถาม
6. ทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม จำนวน 20 ข้อ ตรวจคำตอบจากเฉลยพร้อมทั้งบันทึกคะแนนที่ได้
7. ตรวจสอบความก้าวหน้า พร้อมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะที่แจ้งให้ทราบ
8. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้และใบกิจกรรมทุกชิ้นส่งครูหลังเสร็จการศึกษาโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง

ใบคำสั่ง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

คำสั่ง อ่านใบคำสั่งให้เข้าใจ แล้วปฏิบัติให้ครบทุกขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. แบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ศึกษาคำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา และคำแนะนำสำหรับนักเรียน

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับใบกิจกรรมที่ 1 และแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับครูหรือกล่องเอกสารที่ครูจัดเตรียมให้

3. ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

5. นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมที่ระบุไว้ในใบกิจกรรมที่ 1 เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ในส่วนเนื้อหา

6. ขณะปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนสามารถปรึกษากันในกลุ่ม และสามารถขอคำแนะนำจากครูได้

7. ตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1 และนักเรียนสามารถตรวจสอบคำตอบได้จากเฉลยใบกิจกรรม

8. ทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม จำนวน 20 ข้อ โดยทำลงในแบบทดสอบที่ครูแจกให้ซึ่งมีเหมือนกับในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

9. ตรวจสอบคำตอบจากเฉลยพร้อมทั้งบันทึกคะแนนที่ได้

10. ตรวจสอบความก้าวหน้า พร้อมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะที่แจ้งให้ทราบ

ใบความรู้

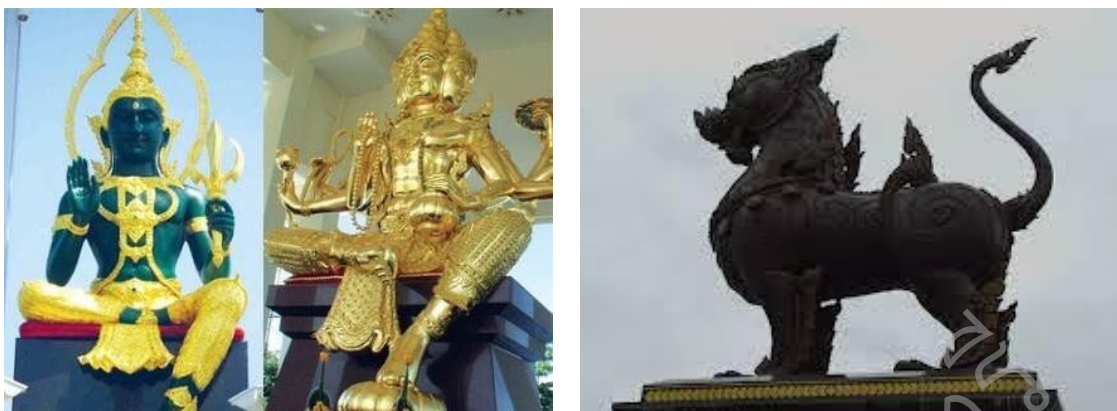
เรื่อง เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

1. สถานะเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

จากร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่าเมืองต่างๆ ในจังหวัดสิงห์บุรีมีพัฒนาการจากชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์มาช้านาน ชุมชนสามารถผลิตปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของชุมชน แม้ไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเมืองต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีก่อตั้งขึ้นเมื่อใด แต่เมื่อ กรุงศรีอยุธยาได้สถาปนาขึ้นใน พ.ศ. 1893 ที่หนองโสน หรือบึงพระราม เพราะอยู่ในทำเลที่เหมาะสม มีลำน้ำล้อมรอบเป็นคูเมือง มีชัยภูมิที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่ตั้งมั่นรับข้าศึก ทำให้เมืองที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ เมืองอินทร์บุรี เมืองพรหมบุรี และเมืองสิงห์บุรี กลายเป็นเมืองที่มีความสำคัญต่ออาณาจักรอยุธยา ดังปรากฏในกฎมณเฑียรบาลอันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติในราชสำนัก ซึ่งมีบัญญัติขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1903 ในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ปฐมกษัตริย์ของอยุธยาได้ระบุฐานะของเมืองสิงห์บุรีว่าเป็นเมืองลูกหลวง ซึ่งหมายถึง เมืองที่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้พระราชโอรสไปปกครอง ส่วนเมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี มีฐานะเป็นเมืองหลานหลวง หรือเมืองที่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้พระราชนัดดาไปปกครอง เรียกว่า กินเมือง

และหากพิจารณาถึงนามของเมืองทั้งสาม ทั้งสิงห์บุรี อินทร์บุรีและพรหมบุรี ล้วนเป็นนามที่แสดงถึงอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูที่มีต่ออาณาจักรอยุธยา โดยเฉพาะในราชสำนักและการปกครอง กล่าวคือ พระอินทร์ เป็นประมุขของเหล่าเทวดาทั้งปวง ทำหน้าที่ปกครองสวรรค์และอภิมหาโลก พระพรหม เป็นเทพเจ้าสูงสุด เป็นเทพเจ้าแห่งการสร้างสวรรค์และความเมตตา ส่วนสิงห์ หรือราชสีห์ เป็นสัตว์ที่สง่าผ่าเผย มีปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับจากอินเดีย จากนามดังกล่าวจึงสะท้อนถึงความสำคัญของเมืองทั้งสามในสมัยอยุธยาอย่างชัดเจน

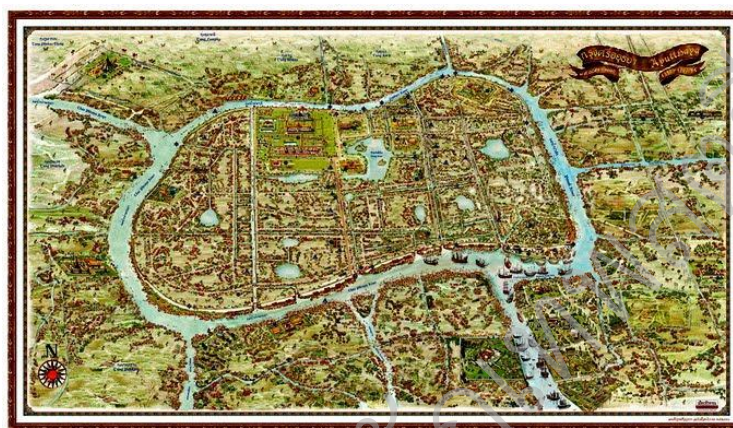

อย่างไรก็ตามฐานะของเมืองดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้โปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงการปกครองทั้งส่วนกลางและส่วนหัวเมืองของอาณาจักรอยุธยา โดยทรงแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน เพิ่มเติมจากกรมจตุสดมภ์ ทั้งสี่ และทรงแต่งตั้งอัครมหาเสนาบดี คือ สมุหพระกลาโหมควบคุมดูแลฝ่ายทหาร สมุหนายกควบคุมดูแลฝ่ายพลเมือง หัวเมืองต่างๆ แบ่งออกเป็น เมืองเอก เมืองโท เมืองตรี และเมืองจัตวา การแบ่งฐานะเมืองดังกล่าวนี้ใช้มาตลอดสมัยอยุธยา ซึ่งเมืองในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี ทั้งเมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี มีสถานะเป็นเมืองจัตวา ดังปรากฏในพระราชกำหนดเก่าที่ตราขึ้นใน พ.ศ.2302 สมัยอยุธยาตอนปลายว่า มีเมืองเอก 2 เมือง คือ เมืองพิษณุโลก และเมืองนครศรีธรรมราช เมืองโท 6 เมือง เมืองตรี 7 เมือง และเมืองจัตวา 30 เมือง เช่น เมืองมโนรม เมืองสรรคบุรี เมืองสิงคบุรี เมืองอินทบุรี เมืองพรหมบุรี เมืองวิเสดไชซาน (สะกดคำตามกฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 หน้า 1002)

ในกฎหมาย นาทหารหัวเมือง ซึ่งประกาศใช้ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถกำหนดศักดินาเจ้าเมืองของเมืองจัตวาว่า เจ้าเมืองถือศักดินา 3,000 ปลัดเมืองถือศักดินา 600 หัวเมืองทั้งสามคงเป็นเมืองขนาดเล็กที่มีขุนนางบรรดาศักดิ์เป็น พระ หรือ หลวง ปกครอง แต่เนื่องจากเมืองสิงห์บุรี เมืองพรหมบุรี และเมืองอินทร์บุรี เป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งข่าวนปลาอาหารสำคัญของราชอาณาจักรอยุธยา ตั้งอยู่ใกล้เมืองหลวงหรือพระนครศรีอยุธยาสามารถเดินทางติดต่อได้สะดวกและรวดเร็ว เรียกว่า หัวเมืองชั้นใน ซึ่งส่วนใหญ่

พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งราชวงศ์ หรือขุนนางที่ไว้วางพระราชหฤทัยไปทำหน้าที่เจ้าเมือง และอยู่ภายใต้การควบคุมของราชธานีอย่างใกล้ชิด หากมีศึกสงครามหรือข้าศึกยกทัพมาโจมตี กรุงศรีอยุธยา หัวเมืองชั้นในทั้งหลายจะถูกกำหนดให้เจ้าเมืองเกณฑ์ไพร่พลเมืองในสังกัดมา ช่วยรักษาป้องกัน ราชธานีที่กรุงศรีอยุธยา

2. รูปแบบการปกครองในสมัยอยุธยา

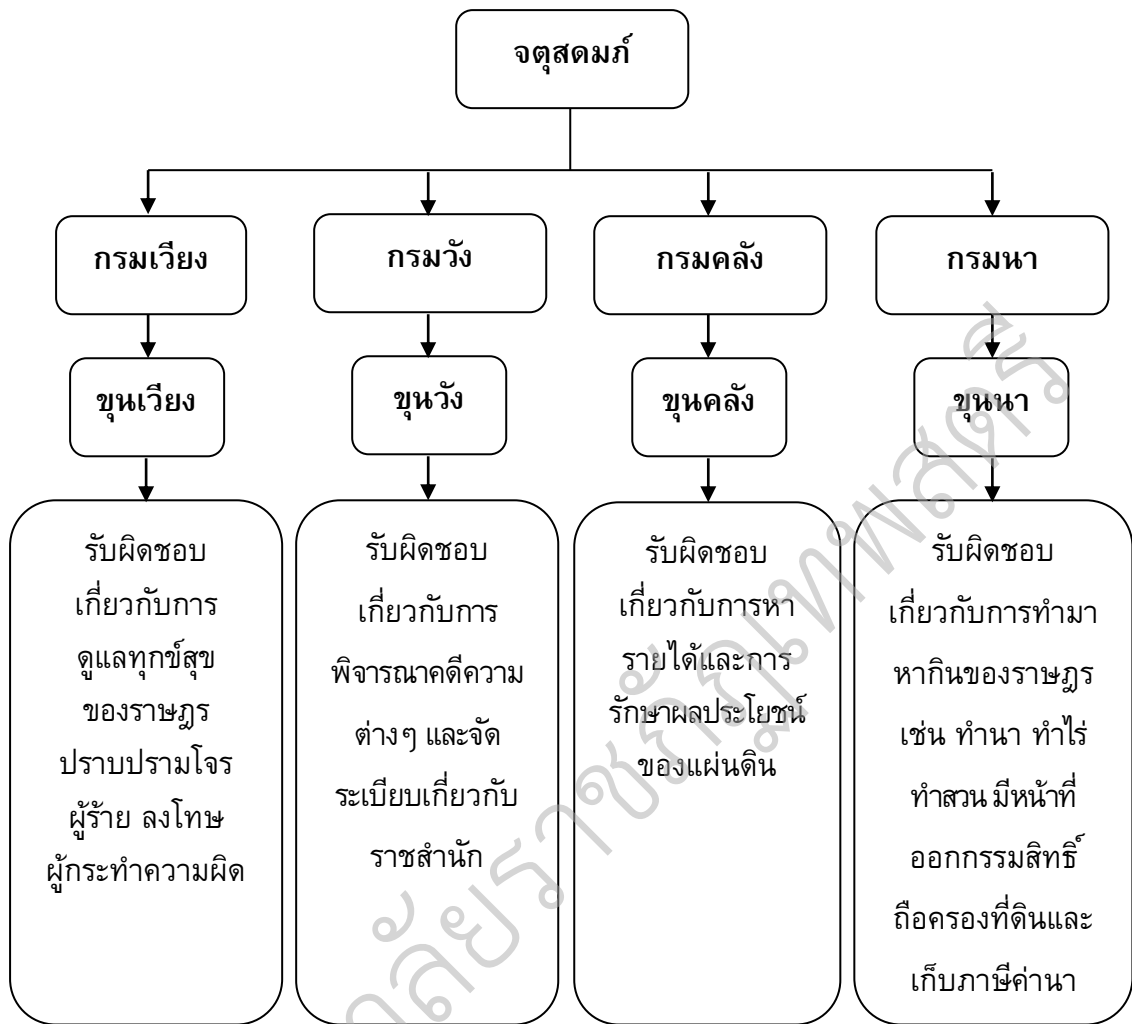
ในสมัยอยุธยาได้มีการจัดรูปแบบการปกครองเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังนี้

2.1 สมัยอยุธยาตอนต้น (พ.ศ. 1893-1991)

เริ่มตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) จนถึงสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) มีรูปแบบในการปกครองดังนี้

2.1.1 การปกครองส่วนกลาง ได้นำการปกครองตามแบบสุโขทัยและเขมรมาผสมกัน เรียกว่า จตุสดมภ์ คือ แบ่งหน่วยงานออกเป็น 4 หน่วย แต่ละหน่วยมีเสนาบดีเป็นผู้ควบคุมดูแล บริหารราชการ ได้แก่ กรมเวียง (เมือง) กรมวัง กรมคลัง กรมนา

2.1.2 การปกครองส่วนภูมิภาค เป็นการปกครองหัวเมืองที่อยู่ภายนอกเขตราชธานี และมีเมืองหน้าด่านและเมืองลูกหลวง เปิดโอกาสให้สามารถปกครองตนเองได้ แต่ต้องสวามิภักดิ์ต่อกษัตริย์อยุธยา แบ่งได้เป็น หัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองประเทศราช

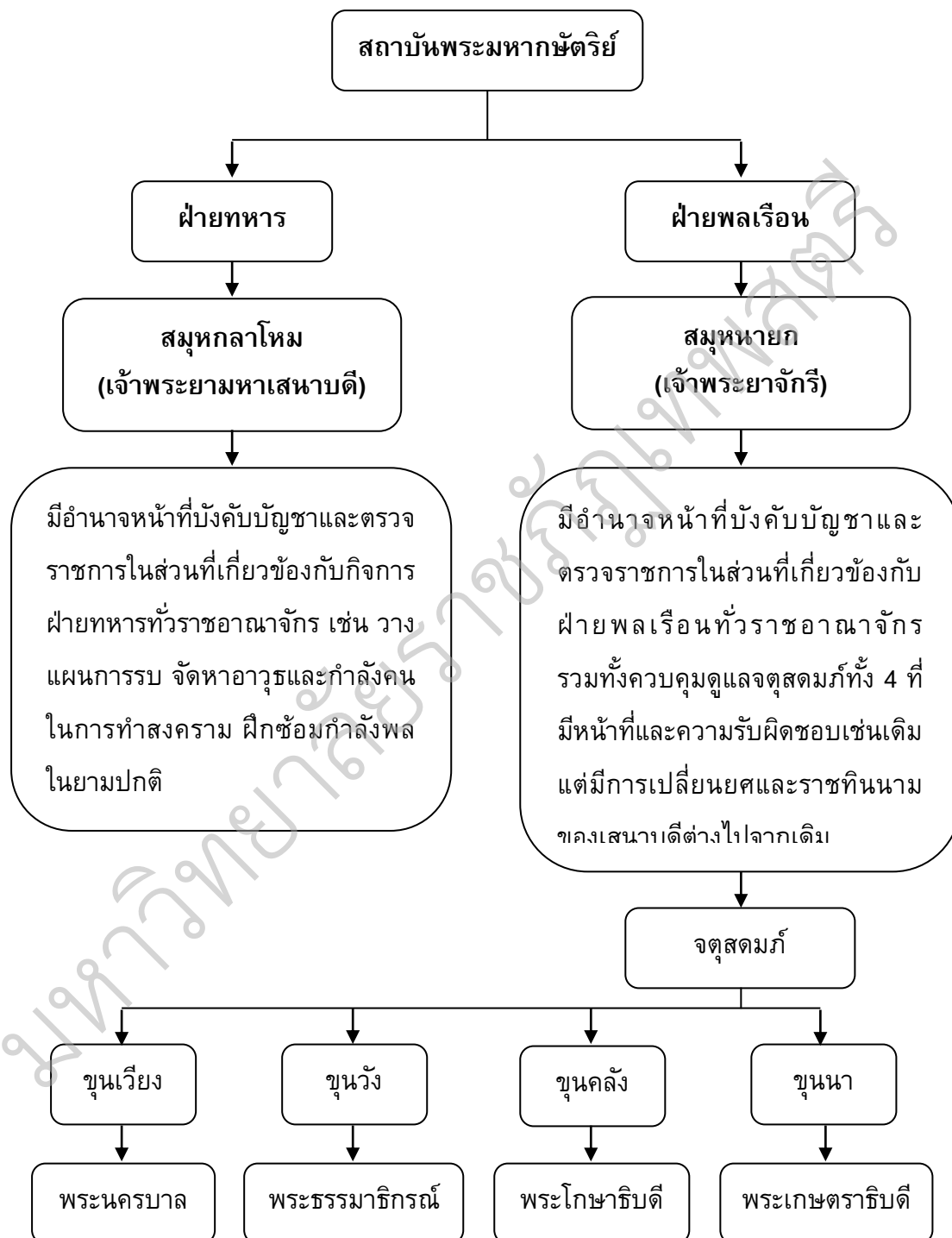

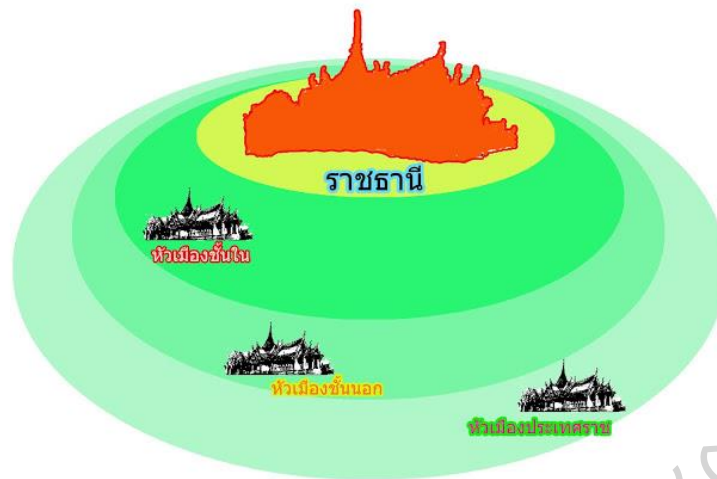
จากหลักฐานการจัดการปกครองที่ทรงจัดให้เมืองพรหม เมืองอินทร์ เมืองสิงห์ เมืองสรรค์ เป็นหัวเมืองชั้นในหน้าด่านรายทางสำหรับทางทิศเหนือ โดยมีเมืองลพบุรีเป็นเมืองหน้าด่านหลักนั้น แสดงให้เห็นว่า เมืองพรหม เมืองสิงห์ เมืองอินทร์ ได้มีอยู่แล้วในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยถูกจัดให้เป็นหัวเมืองชั้นใน

2.2 สมัยอยุธยาตอนกลาง (พ.ศ.1991-2072)

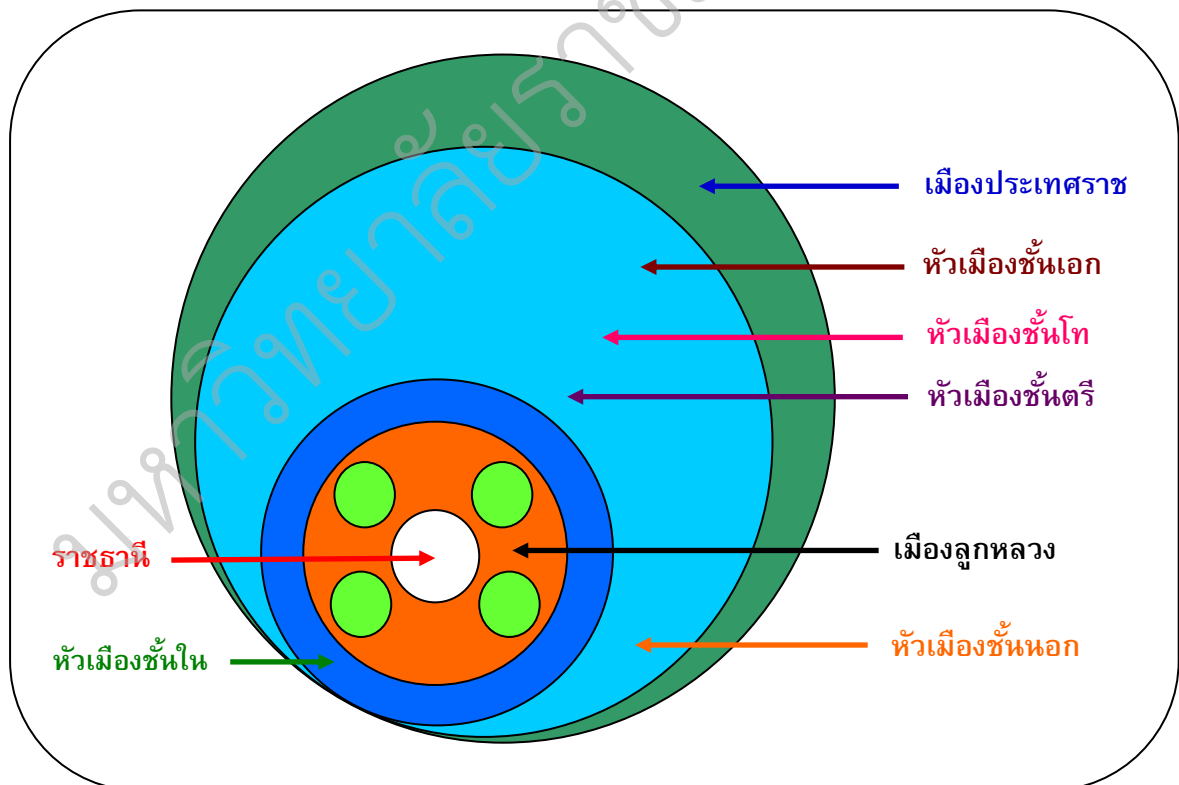
เป็นช่วงการปฏิรูปการปกครองครั้งสำคัญ เริ่มตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ จนถึงสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของอาณาจักรอยุธยาที่ขยายกว้างออกไป มีรูปแบบในการปกครองดังนี้

2.2.1 การปกครองส่วนกลาง มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายทหาร และ ฝ่ายพลเรือน

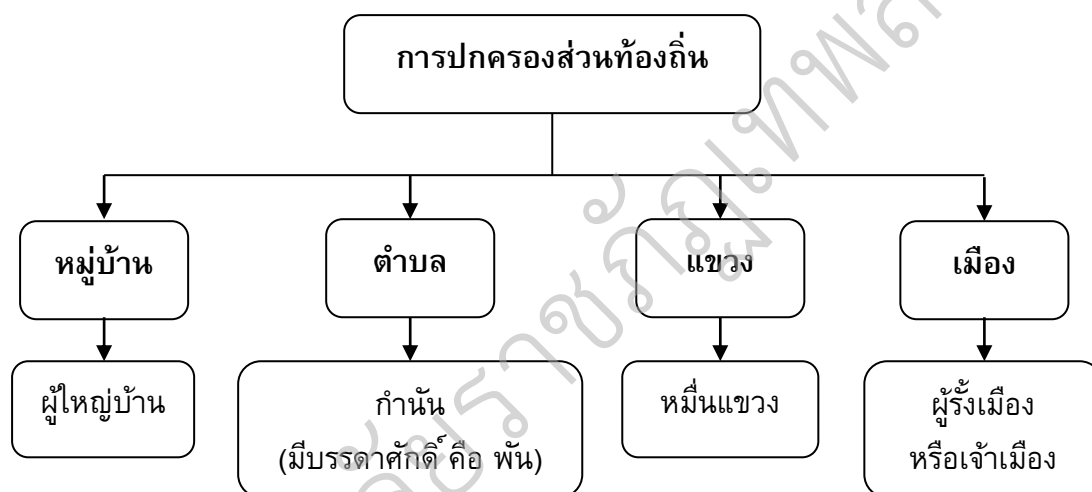

2.2.2 การปกครองส่วนภูมิภาค ใช้การปกครองแบบเดียวกับราชธานี โดยให้แต่ละเมืองใช้วิธีการปกครองฝ่ายพลเรือน คือ จตุสดมภ์ มีการกำหนดหัวเมืองชั้นในเป็นเมืองจัตวา หัวเมืองชั้นนอกกำหนดฐานะเป็นหัวเมืองชั้นเอก โท และตรี โดยลำดับกันตามขนาดและความสำคัญของเมือง

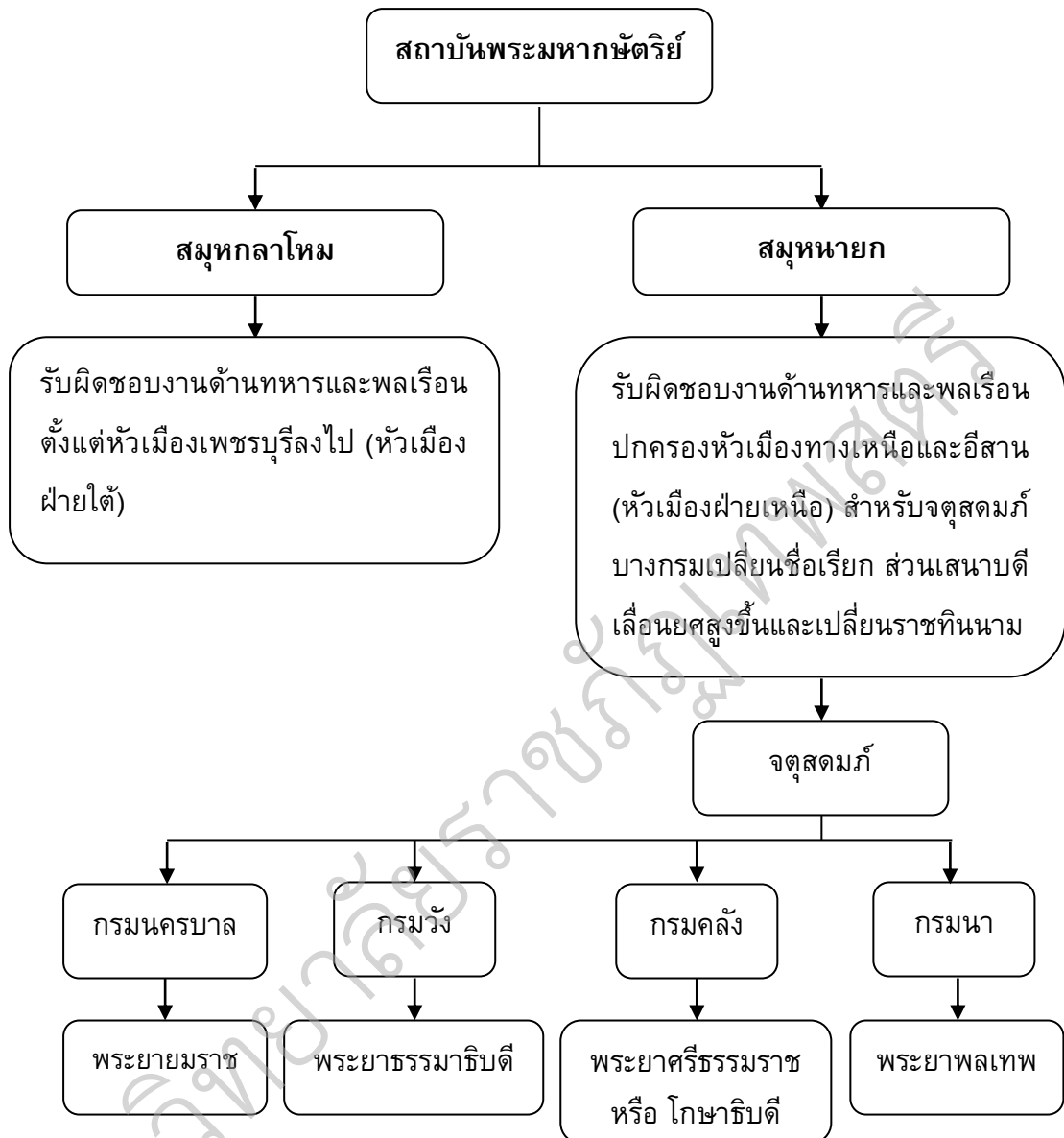
ในยุคสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เมืองอินทร์ เมืองพรหม เมืองสิงห์ ซึ่งก่อนหน้านี้เป็นหัวเมืองชั้นในก็ได้มีการปรับการปกครองให้เป็นไปตามรูปแบบที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถวางไว้ด้วย นั่นคือ ได้มีสภาพฐานะเป็นเมืองจัตวา ผู้ว่าราชการเมือง เรียกว่า ผู้รั้ง ไม่เรียกเจ้าเมือง เพราะไม่มีอำนาจเด็ดขาดอย่างเจ้าเมือง ต้องปฏิบัติตามคำสั่งเจ้ากระทรวงในราชธานี พระมหากษัตริย์มักจะทรงแต่งตั้งขุนนางในอยุธยาทำหน้าที่ดังกล่าว จึงอยู่ภายใต้การควบคุมของราชธานีอย่างใกล้ชิด

2.2.3 การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการแบ่งอาณาเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็นหน่วยๆ คือ หมู่บ้าน ตำบล แขวง เมือง

2.3 สมัยอยุธยาตอนปลาย (พ.ศ.2072-2310)

เริ่มตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4 (หน่อพุทธางกูร) จนถึงสมัยของสมเด็จพระที่นั่งสุริยamarinทร์ (พระเจ้าเอกทัศ) รูปแบบการปกครองยังคงรูปแบบตามสมัยอยุธยาตอนกลางแต่เปลี่ยนแปลงบางส่วนในสมัยสมเด็จพระเพทราชา เพื่อให้ส่วนกลางมีการบังคับบัญชาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การทำสงครามกับพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

ประวัติของเมืองอินทร์ เมืองพรหม เมืองสิงห์ ในสมัยอยุธยา มีเรื่องราวเกี่ยวกับการทำศึกสงครามน้อยมาก สามารถกล่าวได้ว่าเป็นเมืองที่มีแต่ความสงบสุข สงครามที่เกิดขึ้นแทบจะทั้งหมดมีการรบกันที่อื่น มีการทำสงครามในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีเพียง 2 ครั้งเท่านั้น

3.1 สงครามครั้งที่ 1

ในปี พ.ศ.2127 ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นระยะที่ไทยประกาศอิสรภาพใหม่ ๆ พระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรงไตยกกองทัพมาตีไทยหวังให้ยอมอยู่ภายใต้อำนาจต่อไปอีก เพราะเห็นว่าไทยเสียบ้านเมืองมาก่อน กำลังที่จะต่อสู้อย่อมมีน้อยกว่าแต่ก่อน จึงไม่จำเป็นต้องยกทัพหลวงเข้ามาเหมือนอย่างครั้งพระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองก็คงจะตีอยุธยาได้ พอถึงฤดูแล้งปลายปีนั้นจึงให้จัดทัพยกมาเป็น 2 ทางพร้อมกัน ประสงค์จะให้ไทยละลายล้างในการที่จะต่อสู้ในครั้งนั้น ให้เจ้าเมืองพสิมซึ่งเป็นพระเจ้าอาคุมกองทัพ จำนวน 30,000 คน ยกเข้ามาทางด้านพระเจดีย์สามองค์ อีกทัพให้พระเจ้าเชียงใหม่ซึ่งเป็นพระอนุชากองทัพบก กองทัพเรือจากเชียงใหม่ จำนวน 100,000 คน ลงมาทางเมืองเหนืออีกทางเพื่อให้มาสมทบกันตีอยุธยา

ฝ่ายข้างอยุธยา นั้น สมเด็จพระนเรศวรทรงเตรียมการคอยทำศึกอยู่แล้ว ให้กองสอดแนมออกไปคอยสืบสวนอยู่ทุกทางที่ข้าศึกจะยกมา ครั้นทรงทราบว่าข้าศึกจะยกมาเป็น 2 ทางจึงให้ตรเตรียมการต่อสู้ให้จัดพลอาสาชาวหัวเมืองเหนือเป็นทัพบกแต่ละทัพมีจำนวน 10,000 คน ให้เจ้าพระยาสุโขทัยเป็นนายทัพ แล้วจัดพลอาสาชาวกรุงฯ เป็นกองทัพเรืออีกหนึ่งทัพ ให้พระยาจักรีเป็นนายทัพ พระยาพระคลังเป็นยกกระบัตร และสั่งให้ขนย้ายเสบียงอาหารและพาหนะให้พ้นมือข้าศึกทั้ง 2 ทาง แล้วให้ต้อนคนเข้าอยู่ในพระนคร เตรียมรักษาป้อมปราการ

กองทัพหงสาวดียกเข้ามาครั้งนี้มาถึงไม่พร้อมกัน ไม่พอถึงเดือนอ้ายกองทัพเจ้าเมืองพสิมยกเข้ามาในแดนไทยทางเมืองกาญจนบุรีเพียงทัพเดียว สมเด็จพระนเรศวรทรงทราบก็เห็นได้ที จึงมีรับสั่งให้พระยาจักรียกกองทัพเรือออกไปรักษาเมืองสุพรรณบุรีด้านข้าศึกไว้พลางก่อน กองทัพเจ้าเมืองพสิมยกเข้ามาหมายจะเอาเมืองสุพรรณบุรีเป็นที่มั่น จึงถูกกองทัพเรือพระยาจักรีเอาปืนใหญ่ยิง ทนอยู่ไม่ไหวจึงถอยกลับไปตั้งอยู่บนดอนที่เขาพระยาแมนคอยฟังข่าว กองทัพพระเจ้าเชียงใหม่อยู่ที่นั่น ครั้นถึงเดือนยี่ ขึ้น 2 ค่ำ สมเด็จพระนเรศวรกับสมเด็จพระเอกาทศรถก็เสด็จด้วยกระบวนเรือจากอยุธยาไปทำพิธีเหยียบชิงชัยภูมิ ฟันไม้ข่มนามที่

ตำบลลุมพินี แล้วเสด็จไปประทับที่ตำบลป่าโมก แขวงเมืองวิเศษชัยชาญอันเป็นที่ประชุมพลโปรดให้เจ้าพระยาสุโขทัยคุมกองทัพบกเมืองเหนือยกเป็นกองหน้าไปตีกองทัพเจ้าเมืองพลิม แล้วเสด็จยกกองทัพหลวงตามไปตั้งอยู่ที่ตำบลสามখনอน แขวงเมืองสุพรรณบุรี เจ้าพระยาสุโขทัยคุมกองทัพบกยกไปรบกับกองทัพหน้าของเจ้าเมืองพลิมตีจนแตกพ่ายไป ฝ่ายเจ้าเมืองพลิมก็ไม่ได้ข่าวจากกองทัพพระเจ้าเชียงใหม่ พอรู้ว่ากองทัพหน้าแตกก็รีบถอยหนี กลับไปเจ้าพระยาสุโขทัยได้ทีก็รีบติดตามตีพม่าไปจนปลายแดนเมืองกาญจนบุรี จับนายกองชื่อ ฉางชวี และช้างม้ามาถวายได้เป็นอันมาก

กองทัพเจ้าเมืองพลิมหนีไปได้สัก 15 วัน กองทัพพระเจ้าเชียงใหม่ก็ยกลงมาถึงปากน้ำโพในเดือนยี่นั้น ด้วยหัวเมืองเหนือเวลานั้นร้างอยู่ทุกเมือง ไม่มีผู้ใดต่อสู้ก็ยกลงมาได้โดยสะดวกทั้งทัพบกทัพเรือ พระเจ้าเชียงใหม่มาตั้งอยู่ที่เมืองชัยนาทไม่รู้ว่ากองทัพเจ้าเมืองพลิมถอยหนีไปเสียแล้ว จึงให้ไชยะกยอสู และนันทกยอ ยกกองทัพหน้า จำนวน 15,000 บาท ลงมาตั้งที่ปากน้ำบางพุทรา แขวงเมืองพรหม ให้มาสืบสวนนัดกำหนดกับเจ้าเมืองพลิมที่จะยกเข้าอยุธยาให้พร้อมกัน

สมเด็จพระนเรศวรทรงทราบข่าวกองทัพพระเจ้าเชียงใหม่ยกลงมาทางเหนือ ก็เสด็จยกกองทัพหลวงไปกับสมเด็จพระเอกาทศรถตั้งทัพหลวงที่บ้านชะไว แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ แล้วให้พระราชมนูเป็นนายทัพ ขุนรามเดชะเป็นยกกระบัตรคุมกองทัพหน้า มีจำนวนทหารม้า 200 พลราบ 3,000 คน ยกขึ้นไปตีกองทัพหน้าของข้าศึกที่ปากน้ำบางพุทรา พระราชมนูกับขุนรามเดชะยกขึ้นไปถึงเห็นจำนวนพลในกองทัพของตนมีน้อยกว่าข้าศึกมากนัก จึงคิดกลอุบายซุ่มกองทัพ ไว้ในป่าแล้วแต่งกองโจรให้แยกย้ายกันดักฆ่าฟันข้าศึกที่เที่ยวลาดตระเวนหาเสบียงอาหาร และ คอยแย่งช้างม้าพาหนะมิให้เอาไปเลี้ยงห่านค่ายใหญ่ได้ คอยปล้นทัพมิให้ข้าศึกอยู่เป็นปกติได้ ทัพหน้าของข้าศึกอยู่ไม่ได้ต้องถอยกลับไปเมืองชัยนาท พระเจ้าเชียงใหม่ได้ข่าวว่า

กองทัพเจ้าเมืองพลิมได้เสียที่ไทยถอนทัพหนีกลับไปแล้ว จึงเห็นว่าจะต้อยูรยาไม่สำเร็จก็เลิกทัพกลับไป

ปัจจุบันบริเวณที่พม่าได้มาตั้งค่ายอยู่ที่เมืองพรหมนั้น ยังมีร่องรอยเป็นคูคันดินปรากฏอยู่ที่ตำบลบ้านแบ็ง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ส่วนหนึ่งของคูนี้ถนนสายเอเชียได้ตัดผ่าน คูค่ายพม่ามีลักษณะเป็นคันดินยาวเป็นรูปปีกกา สูง 4.50 เมตร ฐานกว้างประมาณ 5 เมตร ยาวประมาณ 300 เมตร

3.2 สงครามครั้งที่ 2

ในปี พ.ศ.2308 พระเจ้ามังระได้ให้มังฆานรชากทัพเข้ามาทางเมืองมะริด ส่วนทางเหนือให้เนเมียวสีหบดีเคลื่อนกองทัพออกจากเชียงใหม่ตีหัวเมืองต่างๆ เรื่อยมา เมื่อไทยได้ทราบข่าวจึงได้จัดเตรียมการป้องกันพระนครและเตรียมสู้รบพม่า โดยจัดแบ่งออกเป็นกองย่อยๆ แยกไปตั้งตามจุดต่างๆ แต่พม่ายกมาเพียง 2 ทางเท่านั้น ทำให้กองทัพของไทยหลายจุดไม่ได้ร่วมสู้รบกับพม่า เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ไทยต้องเสียกรุงเป็นครั้งที่ 2

ในขณะที่พม่าตั้งค่ายล้อมอยุธยา โดยมีกองทัพของเนเมียวสีหบดีตั้งค่ายทางเหนือของอยุธยาแถบบ้านประสบ (พระประสบ) เนเมียวสีหบดีได้ให้ทหารพม่าจำนวนหนึ่งไปเที่ยวค้นทรัพย์จับผู้คนทางเมืองวิเศษชัยชาญ และได้ตั้งค่ายอยู่ที่เมืองวิเศษชัยชาญได้เกลี้ยกล่อมให้พวกราษฎรยอมอยู่ในอำนาจเป็นพวกของพม่า ขณะนั้นราษฎรในเขตเมืองวิเศษชัยชาญ เมืองสิงห์บุรี เมืองสรรคบุรี และเมืองสุพรรณบุรี ได้อพยพไปพึ่งอาจารย์ธรรมโชติ ที่บ้านบางระจัน ซึ่งอยู่ในท้องที่เมืองสิงห์บุรี พม่าได้ส่งคนไปเกลี้ยกล่อมให้เข้าเป็นพวกของพม่า แต่ชาวไทยกลุ่มนี้มีความรักชาติไม่ยอมเข้ากับพม่า ได้รวมกำลังกันต่อสู้กับพม่า และสามารถเอาชนะกองทัพพม่าถึง 7 ครั้ง ในการรบครั้งที่ 8 ชาวบ้านบางระจันจึงพ่ายแพ้ เพราะไม่ได้รับกำลังช่วยเหลือจากทางอยุธยา แม้ทางชาวบ้านบางระจันจะส่งคนมาขอปืนใหญ่จากอยุธยา 2 กระบอก แต่ทางอยุธยาไม่ให้ เพราะเสนาบดีกราบทูลสมเด็จพระเจ้าเอกทัศว่า "...ถ้าค่ายบ้านบางระจันเสียแก่พม่า

พม่าก็จะเอาปืนเข้ามาบกรุง จะให้ไปนั้นมิบังควร...” พระเจ้าแผ่นดินทรงเชื่อตามคำกราบทูลจึงไม่ทรงให้ปืนใหญ่แก่ชาวบ้านบางระจัน แต่ได้ให้พระยารัตนาธิเบศร์ออกไปหล่อปืนที่บ้านบางระจัน การหล่อปืนใหญ่จะต้องใช้เวลา นานพอสมควร ชาวบ้านบางระจันจึงถูกพม่าซึ่งนำโดยนายกองดีแตก ชาวบ้านบางระจันได้ยืนหยัดต่อสู้พม่าเป็นเวลานานถึง 5 เดือนเศษ จึงเสียทีแก่พม่า ชาวบ้านที่มีชีวิตอยู่รวมทั้งเด็กและสตรีถูกพม่าจับไปเป็นเชลย ชาวบ้านบางระจันจึงเป็นตัวอย่างอันดีในการแสดงออกซึ่งความรักชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าสิ่งใด

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันสนทนา และตอบคำถามในประเด็นดังต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 จึงตั้งราชธานีขึ้นที่กรุงศรีอยุธยา

.....

.....

.....

.....

.....

2. การปกครองในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แบ่งออกเป็นกี่ส่วน อะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. ในการปกครองส่วนภูมิภาค ราชธานีจะแต่งตั้งผู้ใดไปปกครองหัวเมืองชั้นใน ได้แก่เมืองใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. อยุธยา มีการปฏิรูปการปกครองครั้งใหญ่ในสมัยใด และมีการแบ่งการปกครองออกเป็นกี่ส่วน อะไรบ้าง

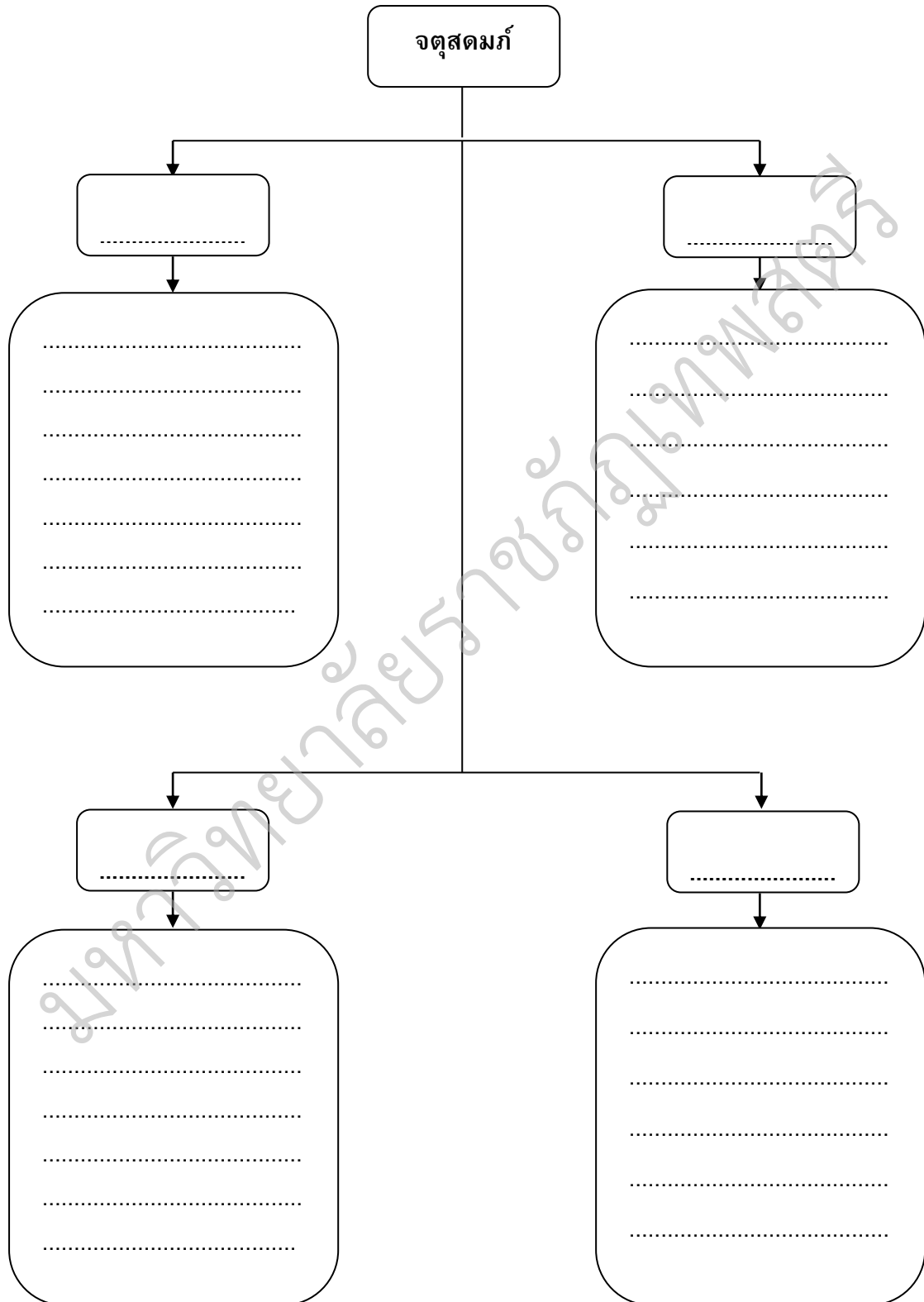
.....

.....

.....

.....

5. จตุสดมภ์ แบ่งหน่วยงานออกเป็น 4 หน่วย และแต่ละหน่วยมีหน้าที่ความรับผิดชอบอะไรบ้าง

6. เปรียบเทียบลักษณะการจัดการปกครองของอยุธยาทั้ง 3 สมัย

6.1 การปกครองในสมัยอยุธยาตอนต้น (ตั้งแต่ .....

6.1.1 ผู้จัดระบบการปกครอง คือ .....

6.1.2 ลักษณะการปกครอง .....

.....

.....

.....

.....

.....

6.2 การปกครองในสมัยอยุธยาตอนกลาง (ตั้งแต่ .....

6.2.1 ผู้จัดระบบการปกครอง คือ .....

6.2.2 ลักษณะการปกครอง .....

.....

.....

.....

.....

.....

6.3 การปกครองในสมัยอยุธยาตอนปลาย (ตั้งแต่ .....

6.3.1 ผู้จัดระบบการปกครอง คือ .....

6.3.2 ลักษณะการปกครอง .....

.....

.....

.....

.....

.....

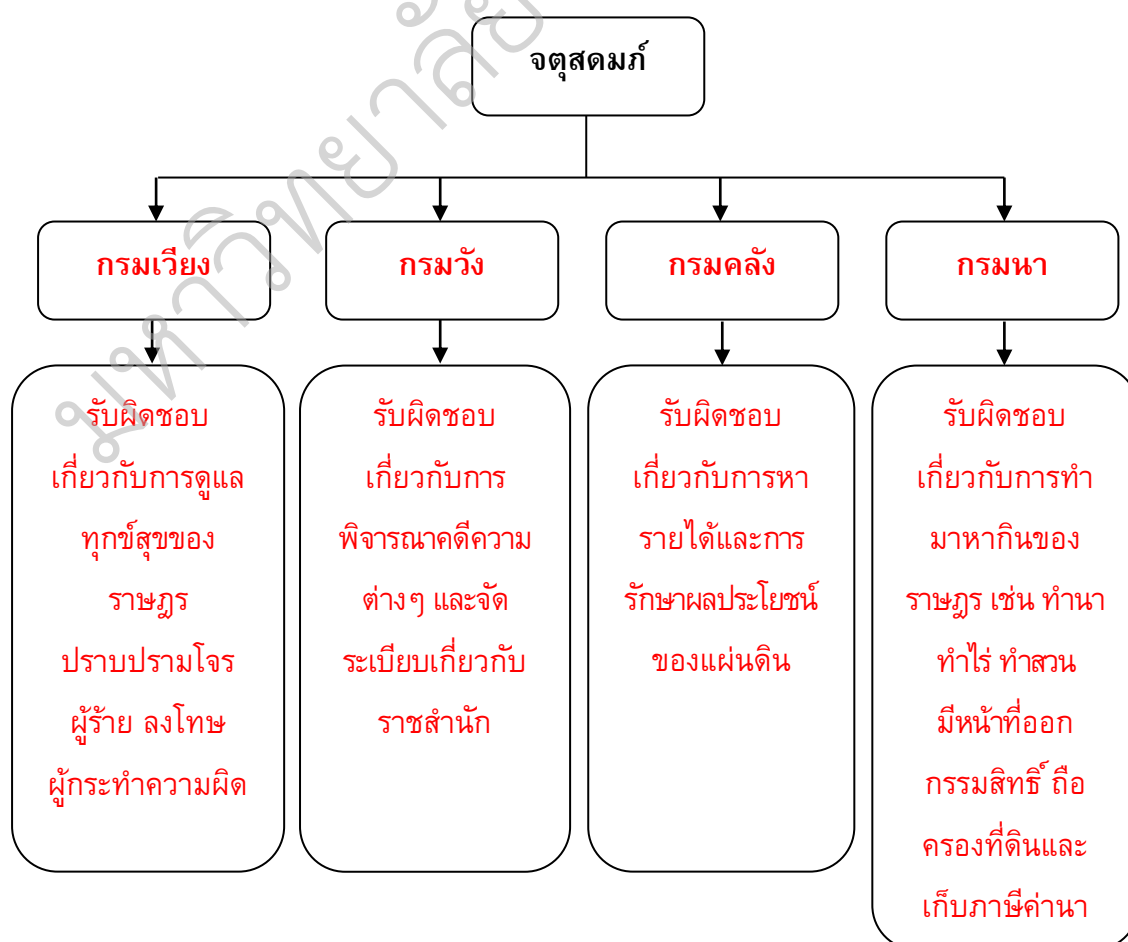
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันสนทนา และตอบคำถามในประเด็นดังต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 จึงตั้งราชธานีขึ้นที่กรุงศรีอยุธยา
(เฉลย เพราะ เห็นว่าอยู่ในทำเลที่เหมาะสมเป็นราชธานี มีลำน้ำล้อมอยู่เป็นคูเมือง ลักษณะชัยภูมิดังกล่าวเหมาะสำหรับเป็นที่ตั้งมั่นรับข้าศึก)
2. ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 มีการแบ่งรูปแบบการปกครองออกเป็นกี่ส่วน อะไรบ้าง
(เฉลย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การปกครองส่วนกลาง และการปกครองส่วนภูมิภาค)
3. การปกครองส่วนภูมิภาค ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ราชธานีจะแต่งตั้งผู้ใดไปปกครองหัวเมืองชั้นใน ได้แก่เมืองใดบ้าง
(เฉลย แต่งตั้งผู้รั้งไปปกครอง ได้แก่ เมืองพรหมบุรี เมืองอินทร์บุรี เมืองสิงห์บุรี เมืองชัยนาท เมืองเพชรบุรี เมืองปราจีนบุรี และเมืองราชบุรี)
4. ยุครยามีการปฏิรูปการปกครองครั้งใหญ่ในสมัยใด และมีการแบ่งการปกครองออกเป็นกี่ส่วน อะไรบ้าง
(เฉลย ปฏิรูปการปกครองในสมัยอยุธยาตอนกลาง มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น)
5. จตุสดมภ์ แบ่งหน่วยงานออกเป็น 4 หน่วย และแต่ละหน่วยมีหน้าที่ความรับผิดชอบอะไรบ้าง

6. เปรียบเทียบลักษณะการจัดการปกครองของอยุธยาทั้ง 3 สมัย

6.1 การปกครองในสมัยอยุธยาตอนต้น (ตั้งแต่ พ.ศ.1893-1991)

6.1.1 ผู้จัดระบบการปกครอง คือ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง)

6.1.2 ลักษณะการปกครอง แบ่งการปกครองออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การปกครองส่วนกลาง ใช้การปกครองแบบจตุสดมภ์ แต่ละหน่วยมีเสนาบดีเป็นผู้ควบคุมดูแลบริหารราชการ ได้แก่ กรมเวียง (เมือง) กรมวัง กรมคลัง กรมนา

2) การปกครองส่วนภูมิภาค เป็นการปกครองหัวเมืองที่อยู่ภายนอกเขตราชธานี ซึ่งเปิดโอกาสให้สามารถปกครองตนเองได้แต่ต้องสวามิภักดิ์ต่อกษัตริย์อยุธยา แบ่งได้เป็น หัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองประเทศราช

6.2 การปกครองในสมัยอยุธยาตอนกลาง (ตั้งแต่ พ.ศ.1991-2072)

6.2.1 ผู้จัดระบบการปกครอง คือ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

6.2.2 ลักษณะการปกครอง แบ่งการปกครองออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) การปกครองส่วนกลาง มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่

- ฝ่ายทหาร มีสมุหกลาโหมเป็นหัวหน้าดูแลราชการฝ่ายทหาร

- ฝ่ายพลเรือน มีสมุหนายกเป็นหัวหน้าดูแลการทำงานของเสนาบดีจตุสดมภ์

เดิม

2) การปกครองส่วนภูมิภาค ใช้วิธีการปกครองฝ่ายพลเรือน คือ จตุสดมภ์ มีการกำหนดหัวเมืองชั้นในเป็นเมืองจัตวา หัวเมืองชั้นนอกกำหนดฐานะเป็นหัวเมืองชั้นเอก โท และตรี

3) การปกครองส่วนท้องถิ่น การแบ่งอาณาเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็นหน่วยๆ คือ หมู่บ้าน ตำบล แขวง เมือง

6.3 การปกครองในสมัยอยุธยาตอนปลาย (ตั้งแต่ พ.ศ.2072-2310)

6.3.1 ผู้จัดระบบการปกครอง คือ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4 (หน่อพุทธางกูร)

6.3.2 ลักษณะการปกครอง แบ่งการปกครองออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) สมุหกลาโหม รับผิดชอบงานด้านทหารและพลเรือนตั้งแต่หัวเมืองเพชรบุรีลงไป (หัวเมืองทางใต้)

2) สมุหนายก รับผิดชอบงานด้านทหารและพลเรือนปกครองหัวเมืองทางเหนือและอีสาน (หัวเมืองทางเหนือ)

7. ให้นักเรียนพิจารณาเหตุการณ์การทำสงครามในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีในสมัยอยุธยาที่กำหนดให้ แล้วเลือกใส่ลงในตารางให้ถูกต้อง

- สมเด็จพระนเรศวรเสด็จไปทำพิธีเหยียบชิงชัยภูมิ พันไม้ข่มนามที่ตำบลลุมพลี
- ราษฎรในเขตเมืองวิเศษชัยชาญ เมืองสิงห์บุรี เมืองสรรคบุรี และเมืองสุพรรณบุรี ได้อพยพไปพึ่งอาจารย์ธรรมโชติ
- ไทยเสียกรุงครั้งที่ 2
- เนเมียวสีหบดียกทัพออกจากเชียงใหม่มาตีอยุธยา
- พระเจ้าหงสาวดีนั้นทัพบุเรงได้ยกกองทัพมาตีอยุธยา
- ชาวบ้านบางระจันจะส่งคนมาขอปืนใหญ่จากอยุธยา 2 กระบอก
- เจ้าพระยาสุโขทัยคุมกองทัพยกไปรบกับกองทัพหน้าของเจ้าเมืองพริมนต์จนแตกพ่าย
- ชาวบ้านบางระจันได้รวมกำลังกันต่อสู้กับพม่า และสามารถเอาชนะกองทหารพม่าถึง 7 ครั้ง
- ไชยะกยอสู และนันทกยอ ยกกองทัพหน้าลงมาตั้งที่ปากน้ำบางพุทรา แขวงเมืองพรหม
- คู่ค้ายพม่า เป็นคู่กันดินที่มีปรากฏอยู่ที่ตำบลบ้านแแบ้ง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

เหตุการณ์ในสงคราม ครั้งที่ 1	เหตุการณ์ในสงคราม ครั้งที่ 2
- พระเจ้าหงสาวดีนั้นทัพบุเรงได้ยกกองทัพมาตีอยุธยา - สมเด็จพระนเรศวรเสด็จไปทำพิธีเหยียบชิงชัยภูมิ พันไม้ข่มนามที่ตำบลลุมพลี - เจ้าพระยาสุโขทัยคุมกองทัพยกไปรบกับกองทัพหน้าของเจ้าเมืองพริมนต์จนแตกพ่าย - คู่ค้ายพม่า เป็นคู่กันดินที่มีปรากฏอยู่ที่ตำบลบ้านแแบ้ง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี - ไชยะกยอสู และนันทกยอ ยกกองทัพหน้าลงมาตั้งที่ปากน้ำบางพุทรา แขวงเมืองพรหม	- เนเมียวสีหบดียกทัพออกจากเชียงใหม่มาตีอยุธยา - ไทยเสียกรุงครั้งที่ 2 - ชาวบ้านบางระจันจะส่งคนมาขอปืนใหญ่จากอยุธยา 2 กระบอก - ชาวบ้านบางระจันได้รวมกำลังกันต่อสู้กับพม่า และสามารถเอาชนะกองทหารพม่าถึง 7 ครั้ง - ราษฎรในเขตเมืองวิเศษชัยชาญ เมืองสิงห์บุรี เมืองสรรคบุรี และเมืองสุพรรณบุรี ได้อพยพไปพึ่งอาจารย์ธรรมโชติ

แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม ชุดที่ 1

เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำตัวอักษรหน้าข้อความด้านขวามือ มาใส่หน้าข้อความด้านซ้ายมือให้ถูกต้องและสัมพันธ์กัน

..... 1. เมืองที่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้พระราชโอรสไปปกครอง	ก. พระยาพลเทพ
..... 2. ศักดินาของเจ้าเมืองจัตวา	ข. หัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และ หัวเมืองประเทศราช
..... 3. ผู้สถาปนากรุงศรีอยุธยา	ค. การแบ่งส่วนราชการบริหารแผ่นดิน
..... 4. พระราเมศวร	ง. ยกทัพมาทางเมืองมะริด
..... 5. พระยารัตนาธิเบศร์	จ. เมืองหน้าด่านทางด้านทิศตะวันตก
..... 6. ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน	ฉ. เมืองหน้าด่านทางด้านทิศเหนือ
..... 7. จตุสดมภ์	ช. พระเจ้าอยู่ทอง (สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1)
..... 8. พระโกษาธิบดี	ฅ. กรมนครบาล
..... 9. คู่ค้าพม่า	ฉ. กรมเวียง
..... 10. กัมพูชา	ฎ. เมืองลพบุรี
..... 11. ปฏิรูปการปกครอง	ฏ. เวียง วัง คลัง นา
..... 12. เมืองลพบุรี	ฐ. ถือศักดินา 3,000
..... 13. การปกครองส่วนภูมิภาค	ฑ. เมืองลูกหลวง
..... 14. หัวเมืองชั้นใน	ฒ. เจ้าพระยาจักรี
..... 15. พระยายมราช	ณ. กรมคลัง
..... 16. กรมนา	ด. หัวเมืองประเทศราช
..... 17. ดูแลทุกข์สุขของราษฎร ปราบปรามโจรผู้ร้าย ลงโทษผู้กระทำความผิด	ต. อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี
..... 18. เมืองสุพรรณบุรี	ถ. หล่อปืนใหญ่ที่หมู่บ้านบางระจัน
..... 19. มังมหานรธา	ท. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
..... 20. สมุหนายก	ธ. เมืองพรหมบุรี อินทร์บุรี สิงห์บุรี ชัยนาท เพชรบุรี ปราจินบุรี และราชบุรี

เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยา

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำตัวอักษรหน้าข้อความด้านขวามือ มาใส่หน้าข้อความด้านซ้ายมือให้
ถูกต้องและสัมพันธ์กัน

.....ท..... 1. เมืองที่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้พระราชโอรสไปปกครอง	ก. พระยาพลเทพ
.....ฐ..... 2. ศักดินาของเจ้าเมืองจัตวา	ข. หัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และ หัวเมืองประเทศราช
.....ช..... 3. ผู้สถาปนากรุงศรีอยุธยา	ค. การแบ่งส่วนราชการบริหารแผ่นดิน
.....ฎ..... 4. พระราเมศวร	ง. ยกทัพมาทางเมืองมะริด
.....ถ..... 5. พระยารัตนาธิเบศร์	จ. เมืองหน้าด่านทางด้านทิศตะวันตก
.....ค..... 6. ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน	ฉ. เมืองหน้าด่านทางด้านทิศเหนือ
.....ฎ..... 7. จตุสดมภ์	ช. พระเจ้าอยู่ทอง (สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1)
.....ณ..... 8. พระโกษาธิบดี	ฅ. กรมนครบาล
.....ด..... 9. คู่ค้าพม่า	ญ. กรมเวียง
.....ด..... 10. กัมพูชา	ฎ. เมืองลพบุรี
.....ท..... 11. ปฏิรูปการปกครอง	ฏ. เวียง วัง คลัง นา
.....ฉ..... 12. เมืองลพบุรี	ฐ. ถี่อศักดินา 3,000
.....บ..... 13. การปกครองส่วนภูมิภาค	ฑ. เมืองลูกหลวง
.....ธ..... 14. หัวเมืองชั้นใน	ฒ. เจ้าพระยาจักรี
.....ฒ..... 15. พระยายมราช	ณ. กรมคลัง
.....ก..... 16. กรมนา	ด. หัวเมืองประเทศราช
.....ญ..... 17. ดูแลทุกข์สุขของราษฎร ปราบปราม โจรผู้ร้าย ลงโทษผู้กระทำความผิด	ต. อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี
.....จ..... 18. เมืองสุพรรณบุรี	ถ. หล่อปืนใหญ่ที่หมู่บ้านบางระจัน
.....ง..... 19. มังมหานรธา	ท. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
.....ฅ..... 20. สมุหนายก	ธ. เมืองพรหมบุรี อินทร์บุรี สิงห์บุรี ชัยนาท เพชรบุรี ปราจีนบุรี และ ราชบุรี

แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ก่อนเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชาประวัติศาสตร์
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

คำชี้แจง แบบทดสอบก่อนเรียนมีทั้งหมด 30 ข้อ มี 30 คะแนน ใช้เวลา 30 นาที
 คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้อง

1. การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยาตอนต้น เมืองสิงห์บุรีถูกจัดให้อยู่ในเขตการปกครองใด

ก. เมืองลูกหลวง	ข. หัวเมืองชั้นใน
ค. หัวเมืองชั้นนอก	ง. หัวเมืองประเทศราช
2. ในสมัยอยุธยาตอนกลาง เมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี ได้ถูกจัดสถานะเป็นเมืองใดในการปกครองส่วนภูมิภาค

ก. หัวเมืองเอก	ข. หัวเมืองโท
ค. หัวเมืองตรี	ง. หัวเมืองจัตวา
3. ในสมัยอยุธยา หน่วยงานใดในจตุสดมภ์เป็นผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในราชธานี

ก. กรมนา	ข. กรมวัง
ค. กรมเวียง	ง. กรมคลัง
4. สมุหนายกมีหน้าที่หลักสำคัญคือข้อใด

ก. การให้คำปรึกษาแก่เสนาบดี	ข. การดูแลรักษาความปลอดภัย
ค. การวางแผนด้านการรบกับข้าศึก	ง. การดูแลฝ่ายพลเรือนและจตุสดมภ์
5. “เป็นเมืองที่อยู่ห่างไกลจากราชอาณาเขตของอยุธยา ชาวเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติต่างภาษา ราชธานีจะแต่งตั้งเจ้านายเชื้อสายเดิมเป็นผู้ปกครองอย่างอิสระตามประเพณีการปกครองของแต่ละเมือง” เมืองดังกล่าวตรงกับข้อใด

ก. หัวเมืองประเทศราช	ข. หัวเมืองชั้นนอก
ค. หัวเมืองชั้นใน	ง. เมืองลูกหลวง

6. การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยาตอนกลาง มีความรัดกุม สะดวกในการควบคุมกำลังคน หลักการดังกล่าวคือข้อใด
- รวมหัวเมืองเป็นมณฑลและภาค ตั้งอุปราชดูแล
  - แบ่งหัวเมืองเป็นเทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนต่างๆ
  - แบ่งหัวเมืองเป็นหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองประเทศราช
  - จัดระเบียบหัวเมืองขนาดใหญ่และขนาดเล็กเป็นหัวเมืองเอก โท ตรี และจัตวา
7. การปฏิรูปการปกครองครั้งสำคัญของอาณาจักรอยุธยา ที่มีการแบ่งอัครมหาเสนาบดี 2 ตำแหน่ง คือตำแหน่งใดและเกิดขึ้นในสมัยใด
- กรมเวียง และกรมวัง ในสมัยอยุธยาตอนต้น
  - สมุหกลาโหม และสมุหนายก ในสมัยอยุธยาตอนกลาง
  - สมุหกลาโหม และสมุหนายก ในสมัยอยุธยาตอนปลาย
  - เจ้าพระยาพระคลัง และเจ้าพระยาจักรี ในสมัยอยุธยาตอนปลาย
8. เพราะเหตุใดการเข้ามาทำสงครามครั้งที่ 1 ของกองทัพพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีจึงไม่ได้รับชัยชนะ
- เกิดอุทกภัย
  - เกิดโรคระบาด
  - พระนเรศวรทรงมีพระอัจฉริยภาพในการรบ
  - กองทัพพม่ามีไพร่พลน้อยกว่ากองทัพอยุธยา
9. สงครามครั้งแรกที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี พระเจ้าเชียงใหม่ได้ให้กองทัพหน้ามาตั้งค่าย ณ บริเวณใดของเมืองสิงห์บุรี
- ปากน้ำโพ
  - ปากน้ำป่าสัก
  - ปากน้ำบางพุทรา
  - ปากน้ำเจ้าพระยา
10. เพราะเหตุใดชาวบ้านบางระจันจึงได้สร้างค่ายขึ้นที่บริเวณวัดโพธิ์เก้าต้น
- อยู่ห่างไกลจากกรุงศรีอยุธยา
  - กองทัพพม่าไม่กล้าเข้ามาทำร้ายในเขตวัด
  - มีชัยภูมิที่เหมาะสม มีคลองธรรมชาติและป่าไผ่ล้อมรอบ
  - กรุงศรีอยุธยาได้จัดหาที่สร้างค่ายให้กับชาวบ้านบางระจัน

11. ในการรบครั้งที่ 1 ระหว่างกองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจันเกิดขึ้นเพราะสาเหตุใด
- คนไทยไปบุกปล้นค่ายทหารพม่า
  - ทหารพม่าต้องการตั้งค่ายที่บ้านบางระจัน
  - ทหารพม่าต้องการจับชาวบ้านไปเป็นเชลย
  - คนไทยที่ไม่ยอมอยู่ใต้พม่า ได้ลวงกองทัพพม่าไปฆ่า
12. ในการรบกับกองทัพพม่าครั้งใด ที่ถึงแม้ชาวบ้านบางระจันจะรบชนะกองทัพพม่า แต่ก็มีความเสียหายเป็นจำนวนมาก
- ครั้งที่ 2
  - ครั้งที่ 4
  - ครั้งที่ 6
  - ครั้งที่ 8
13. ในการสู้รบระหว่างกองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจัน ข้อใดคือแม่ทัพใหญ่ของกองทัพพม่า และแม่ทัพของชาวบ้านบางระจัน
- เนเมียวสีหบดี และนายแท่น
  - เนเมียวสีหบดี และขุนสรรค์
  - สุกี้พระนายกอง และนายแท่น
  - สุกี้พระนายกอง และขุนสรรค์
14. รูปแบบการจัดกำลังพลในการรบ ครั้งที่ 7 ของชาวบ้านบางระจัน คือข้อใด
- นายแท่นเป็นแม่ทัพ นายทองเหม็นเป็นปีกขวา นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
  - นายจันทน์หวัดเขียวเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
  - นายทองเหม็นเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
  - นายแท่นเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
15. ชาวบ้านบางระจันได้เปรียบกองทัพพม่าในเรื่องใด
- มีความชำนาญในภูมิประเทศมากกว่า
  - มีกำลังคน และอาวุธยุทโธปกรณ์มากกว่า
  - มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกมากกว่า
  - มีการสร้างค่ายที่แข็งแรงและมั่นคงมากกว่า

16. การสู้รบระหว่างชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าเริ่มและสิ้นสุดเมื่อใด
 ก. ตั้งแต่เดือน 4 ปีกอ พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีระกา พ.ศ.2309
 ข. ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีระกา พ.ศ.2309
 ค. ตั้งแต่เดือน 4 ปีกอ พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีกอ พ.ศ.2309
 ง. ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีกอ พ.ศ.2309
17. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านบางระจันต้องพ่ายแพ้แก่กองทัพพม่าคือข้อใด
 ก. ทางอยุธยาไม่ให้เป็นใหญ่มาสู้รบกับกองทัพพม่า
 ข. เสบียงอาหารหมด ขาดกำลังในการสู้รบกับกองทัพพม่า
 ค. กองทัพพม่ามีความเชี่ยวชาญด้านการศึกมากกว่า
 ง. เกิดการแตกความสามัคคีกันในหมู่ชาวบ้านบางระจัน
18. ชาวบ้านบางระจันต่อสู้กับกองทัพพม่าจนสิ้นกำลังและเสียค่ายแก่ข้าศึก จนทำให้ไทยต้องเสียกรุงให้แก่พม่านั้น ผลของการเสียกรุงในครั้งนี้สร้างความตระหนักให้คนในปัจจุบันต้องสำนึกถึงความสำคัญในเรื่องใดมากที่สุด
 ก. ความสมัครสมานสามัคคีค้ำนี้ถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
 ข. ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมและความเข้มแข็งของกองทัพ
 ค. ความรู้ในยุทธวิธีของการสู้รบตามตำราพิชัยสงคราม
 ง. ความรับผิดชอบของข้าราชการทหารและพลเรือน
19. ข้อใดคือผู้ที่มีฝีมือในการวางแผนการรบ
 ก. ขุนสรรค์
 ข. นายแท่น
 ค. นายพันเรือง
 ง. นายทองเหม็น
20. นายจันทนวดเชี่ยวชาญท่านเป็นผู้ที่มีฝีมือในด้านใด
 ก. การยิงปืน
 ข. การต่อสู้ป้องกันตัว
 ค. การวางแผนการรบ
 ง. การหล่อปืนใหญ่
21. ผู้ใดเป็นตัวแทนชาวบ้านไปนิมนต์พระอาจารย์ธรรมโชติ จากแขวงเมืองสุพรรณบุรี ให้มาจำวัดอยู่ที่วัดโพธิ์เก้าต้น ค่ายบางระจัน
 ก. นายเมือง
 ข. นายพันเรือง
 ค. นายทองแก้ว
 ง. นายทองแสงใหญ่
22. ขุนสรรค์มีความเชี่ยวชาญในการใช้อาวุธใด
 ก. ปืน
 ข. ขวาน
 ค. ดาบคู่
 ง. มีดพร้า
23. คุณธรรมข้อใดที่ทำให้ชาวบ้านบางระจันสามารถรบชนะกองทัพพม่าได้ถึง 7 ครั้ง
 ก. ความใฝ่รู้
 ข. ความมีวินัย
 ค. ความสามัคคี
 ง. ความกตัญญู

24. ประเพณีปารุปะนังเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่ออะไร
 ก. เพื่อทำพิธีอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ
 ข. เพื่อทำพิธีถวายผ้าห่มองค์พระนอนจักรสีห์
 ค. เพื่อทำพิธีบูชาพระแม่โพสพเมื่อข้าวตั้งท้อง
 ง. เพื่อทำพิธีทำบุญทำทาน และฟังเทศน์ ในวันเทศน์มหาชาติ
25. ประเพณีตักบาตรดอกไม้ของชาวลาวเวียงในสิงห์บุรี ในอดีตมีวิธีปฏิบัติอย่างไร
 ก. มัดดอกไม้รวมกันเป็นช่อวางลงในถาด
 ข. มัดดอกไม้รวมกันเป็นช่อใส่ลงในบาตรพระสงฆ์
 ค. เสียบดอกไม้ในกระทงใบตองแล้วใส่ลงในบาตรพระสงฆ์
 ง. ใช้กระทงใบตองใส่ข้าวตอกดอกไม้สีขาว แล้วหยิบโปรยลงในบาตรพระสงฆ์
26. ประเพณีใดเกี่ยวข้องกับ การชดเชลาจิตใจของชาวพุทธที่เป็นชาย
 ก. ประเพณีห่มองผ้า
 ข. ประเพณีแข่งเรือยาว
 ค. ประเพณีปารุปะนัง
 ง. ประเพณีประดับประดิดิน
27. การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวสิงห์บุรี มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีใด
 ก. ประเพณีกำฟ้า
 ข. ประเพณีปารุปะนัง
 ค. ประเพณีแข่งเรือยาว
 ง. ประเพณีรับขวัญข้าว
28. การทำข้าวบิณฑ์ในพิธีตีข้าวบิณฑ์มีวิธีการทำอย่างไร
 ก. นำข้าวสวยมาหุงพอสุก ใส่ในกระทงใบตอง แล้วจัดวางในพาน
 ข. นำข้าวสวยมาหุงพอสุก ใส่ในใบตองพันเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์
 ค. นำข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวแดงมานึ่งพอสุก ใส่ในใบตองพันเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์
 ง. นำข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวแดงมานึ่งพอสุก ปั้นเป็นก้อนใส่ในกระทงใบตอง แล้วจัดวางในพาน
29. ข้อใดเป็นประเพณีที่ชาวลาวแฉ่งในจังหวัดสิงห์บุรี ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ
 ก. ประเพณีกำฟ้า
 ข. ประเพณีตีข้าวบิณฑ์
 ค. ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน
 ง. ประเพณีตักบาตรดอกไม้
30. ประเพณีตีข้าวบิณฑ์เป็นประเพณีของชนชาติใดที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสิงห์บุรี
 ก. ลาวแฉ่ง
 ข. ลาวพวน
 ค. ลาวเวียง
 ง. ไทยพื้นถิ่น

เฉลยแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ก่อนเรียน

ข้อ	ตอบ	ข้อ	ตอบ
1.	ข	16.	ง
2.	ง	17.	ก
3.	ค	18.	ก
4.	ง	19.	ข
5.	ก	20.	ข
6.	ง	21.	ก
7.	ข	22.	ก
8.	ค	23.	ค
9.	ค	24.	ข
10.	ค	25.	ง
11.	ง	26.	ก
12.	ข	27.	ง
13.	ก	28.	ค
14.	ข	29.	ค
15.	ก	30.	ง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดย นางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำนำ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นี้ จัดทำขึ้นจากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียน การสอนประวัติศาสตร์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฝึกการเรียนรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน และรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยเน้นที่กระบวนการ ในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม และให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน ชุดนี้ จะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สารบัญ

	หน้า
แผนการจัดการเรียนรู้	1
คำชี้แจง	5
คำแนะนำสำหรับครู	7
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	8
ใบคำสั่ง	9
ใบความรู้ เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน	10
ใบกิจกรรมที่ 1	15
เฉลยใบกิจกรรมที่ 1	16
ใบกิจกรรมที่ 2	17
เฉลยใบกิจกรรมที่ 2	18
แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	19
เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	20

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
วิชา ประวัติศาสตร์ เรื่อง วิถีกรรมชาวบ้านบางระจัน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
เวลาเรียน 3 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก
ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด

มฐ. ส 4.3 ม.2/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของ
อาณาจักรอยุธยา

จุดประสงค์การเรียนรู้**ด้านความรู้**

1. นักเรียนสามารถอธิบายเหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าได้
2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าได้
3. นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม

ด้านเจตคติ

นักเรียนเกิดความรู้สึกเห็นความสำคัญและมีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษที่ร่วมปกป้อง
ชาติ

สาระสำคัญ

ชาวบ้านบางระจันได้รวมตัวกันตั้งค่ายป้องกันข้าศึกและสามารถต่อสู้กับกองทัพพม่าจน
ได้รับชัยชนะถึง 7 ครั้ง ต้านทานข้าศึกไม่ให้เข้าตีกรุงศรีอยุธยาได้นานถึง 5 เดือน จึงได้พ่ายแพ้
แก่พม่าในการรบครั้งที่ 8

สาระการเรียนรู้

การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าทั้ง 8 ครั้ง

กิจกรรมการเรียนรู้

ครูพานักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรี ณ พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน และอุทยานประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน

คาบที่ 1-2

ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

2. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันสนทนาว่า ชาวบ้านบางระจันมีบทบาทอย่างไรในการปกป้องกรุงศรีอยุธยา

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูให้นักเรียนชมภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ เรื่อง บางระจัน

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ให้ตัวแทนออกมารับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 2 ตามจำนวนนักเรียนในกลุ่ม

3. ศึกษาคำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถึงวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน และคำแนะนำสำหรับนักเรียน

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับใบกิจกรรมที่ 1 ใบกิจกรรมที่ 2 และแบบทดสอบหลัง ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับครูหรือกล่องเอกสารที่ครูจัดเตรียมให้

5. ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

6. ครูให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเล่าความรู้สึกหลังจากได้ชมภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ เรื่อง บางระจัน จบแล้ว

7. นักเรียนทุกกลุ่มปฏิบัติตามใบกิจกรรมที่ 1 โดยครูให้นักเรียนฟังเพลง “บางระจันวันเพ็ญ” ซึ่งเป็นเพลงประกอบภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ เรื่อง บางระจัน และพิจารณาเนื้อเพลง จากนั้นนักเรียนร่วมกันตอบคำถาม ดังนี้

7.1 เพราะเหตุใดชาวบ้านบางระจันจึงสามารถเอาชนะทหารพม่าได้

7.2 ค่ายบางระจันแตกเป็นเพราะสาเหตุใด

7.3 เมื่อได้ฟังเพลงนี้ นักเรียนรู้สึกอย่างไร

8. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเพื่อนำเสนอผลงานการตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1 โดยมีครูเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง

คาบที่ 3

9. ครูทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนได้รับจากการดูจากภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ เรื่อง บางระจัน

10. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมในใบความรู้ เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แล้วตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 2 โดยครูใช้คำถาม ดังนี้

10.1 เพราะเหตุใดชาวบ้านจึงมารวมตัวกันที่บ้านบางระจันและสร้างค่ายบางระจันขึ้น

10.2 จากเหตุการณ์การรบของชาวบ้านบางระจันที่ชนะพม่าทั้ง 7 ครั้ง นักเรียนคิดว่าชาวบ้านบางระจันได้เปรียบทหารพม่าในเรื่องใด

10.3 เพราะเหตุใดทางกรุงศรีอยุธยาจึงไม่ให้ปืนใหญ่แก่ชาวบ้านบางระจัน และทางกรุงศรีอยุธยาให้ความช่วยเหลืออย่างไร

10.4 กองทัพพม่าใช้วิธีการใดจึงสามารถทำลายค่ายบางระจันให้แตกได้

10.5 จากเหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันนี้ นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและเหตุการณ์บ้านเมืองปัจจุบันอย่างไร

11. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเพื่อนำเสนอผลงานการตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 2 โดยมีครูเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้โดยเขียนเป็นเส้นเวลา (time line)

2. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

2. ภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ เรื่อง บางระจัน

3. เพลง บางระจันวันเพ็ญ

4. ใบความรู้ เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

5. หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม

- สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี. (2554). เมืองสิงห์. สิงห์บุรี : หลอแอนด์แล้งพับลิชชิง

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). สิงห์บุรี วีรชนคนกล้า สายธารวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสศ. ลาดพร้าว.

- อรรถ นันทจักร. (ม.ป.ป.). ประวัติศาสตร์ภาคกลาง. มหาสารคาม : หยกศึกษาภัณฑ์และการพิมพ์.

6. ใบกิจกรรมที่ 1

7. ใบกิจกรรมที่ 2

แหล่งการเรียนรู้

- <http://www.singburi.go.th>

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การตัดสิน
ตรวจแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 2	แบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 2	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์
ตรวจการทำใบกิจกรรมที่ 1	ใบกิจกรรมที่ 1	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์
ตรวจการทำใบกิจกรรมที่ 2	ใบกิจกรรมที่ 2	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์

คำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กำหนดระยะเวลาในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเวลา 3 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียดและส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. สาระการเรียนรู้

การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าทั้ง 8 ครั้ง

2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด ม.2/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 ด้านความรู้

3.1.1 นักเรียนสามารถอธิบายเหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าได้

3.1.2 นักเรียนสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าได้

3.1.3 นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม

3.2 ด้านเจตคติ

นักเรียนเกิดความรู้สึกเห็นความสำคัญและมีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษที่ร่วมปกป้องชาติ

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 2 เรื่อง วรรณกรรมชาวบ้านบางระจัน ประกอบด้วย

- 4.1 ใบคำสั่ง
- 4.2 ใบความรู้ เรื่อง วรรณกรรมชาวบ้านบางระจัน
- 4.3 ใบกิจกรรมที่ 1
- 4.4 เฉลยใบกิจกรรมที่ 1
- 4.5 ใบกิจกรรมที่ 2
- 4.6 เฉลยใบกิจกรรมที่ 2
- 4.7 แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- 4.8 เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำแนะนำสำหรับครู

จุดประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น บทบาทของครูในการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปลี่ยนจาก “ผู้สอน” โดยตรงมาเป็น “ผู้ดูแลและช่วยเหลือนักเรียน” แทน บทบาทครูผู้สอน มีดังนี้

1. เตรียมเอกสารสำหรับนักเรียนในการจัดกิจกรรมดังนี้
  - 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับใช้ชุดกิจกรรม จำนวน 1 แผน
  - 1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน.
  - 1.3 ใบกิจกรรมที่ 1 และ 2 เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน เพื่อแจกให้นักเรียนทำ (เพราะไม่อนุญาตให้นักเรียนตอบคำถามลงในใบกิจกรรมในเล่มชุดกิจกรรมการเรียนรู้)
  - 1.4 แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน
2. แจกชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมกับใบกิจกรรมที่ 1 และ 2 และแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนทุกคน พร้อมทั้งชี้แจงวิธีเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เช่น ต้องศึกษาด้วยตนเอง และปฏิบัติตามขั้นตอนหรือคำชี้แจงที่ระบุไว้ในบทเรียนแต่ละตอนอย่างเคร่งครัด
3. ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ยังไม่เข้าใจบทเรียนศึกษาซ้ำอีกจนกว่าจะเข้าใจ
4. ครูคอยช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยในบทเรียนได้ตลอดเวลา เพื่อสร้างความมั่นใจและความเข้าใจในบทเรียนให้แก่ นักเรียนได้ดียิ่งขึ้น
5. หลังจากนักเรียนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เล่มนี้จบลงทุกคน ครูอาจช่วยสรุปซักถาม หรือทบทวนอีกครั้งหนึ่งตามความจำเป็น เพื่อช่วยเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

ก่อนการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 2 เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้นักเรียนทำความเข้าใจในวิธีการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำที่แจ้งไว้อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. ไม่ควรขีด/เขียน ข้อความหรือสัญลักษณ์ใดๆ ลงในชุดกิจกรรมการเรียนรู้
2. นักเรียนต้องชื่อสัตย์ต่อตนเอง ห้าม เปิดดูเฉลยก่อน
3. ให้ศึกษาเนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในใบความรู้ เรียงตามลำดับไปที่ละหน้า ไม่ควรศึกษาข้ามหน้า เนื่องจากได้มีการกำหนดบทเรียนไว้ เรียงตามลำดับเนื้อหาและความยาก-ง่ายไว้
4. เมื่อศึกษาจบในแต่ละใบความรู้ ให้นักเรียนทำงานตามคำสั่งของใบกิจกรรมนั้นๆ
5. นักเรียนสามารถตรวจคำตอบของใบกิจกรรมในหน้าถัดไป หากคำตอบของนักเรียนไม่ตรงกับเฉลย ให้นักเรียนกลับไปศึกษาเนื้อหาในใบความรู้เดิมอีกครั้งจนเข้าใจเนื้อหาและตอบคำตอบได้ถูกต้องโดยไม่ต้องแก้ไขคำตอบเดิม ศึกษาเช่นนี้ไปจนครบทุกหน้าและตอบคำถามทุกคำถาม
6. ทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 15 ข้อ ตรวจคำตอบจากเฉลยพร้อมทั้งบันทึกคะแนนที่ได้
7. ตรวจสอบความก้าวหน้า พร้อมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะที่แจ้งให้ทราบ
8. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้และใบกิจกรรมทุกชิ้นส่งครูหลังเสร็จการศึกษาโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง

ใบคำสั่ง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วิศวกรรมชาวบ้านบางระจัน

คำสั่ง อ่านใบคำสั่งให้เข้าใจ แล้วปฏิบัติให้ครบทุกขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. แบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ศึกษาคำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 2 เรื่อง วิศวกรรมชาวบ้านบางระจัน และคำแนะนำสำหรับนักเรียน

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับใบกิจกรรมที่ 1 และใบกิจกรรมที่ 2 และแบบทดสอบ หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับครูหรือกล่องเอกสารที่ครูจัดเตรียมให้

3. ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่อง วิศวกรรมชาวบ้านบางระจัน

5. นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมที่ระบุไว้ในใบกิจกรรมที่ 1 และใบกิจกรรมที่ 2 เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ในส่วนเนื้อหา

6. ขณะปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนสามารถปรึกษากันในกลุ่ม และสามารถขอคำแนะนำจากครูได้

7. ตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1 และใบกิจกรรมที่ 2 และนักเรียนสามารถตรวจสอบคำตอบได้จากเฉลยใบกิจกรรม

8. ทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 15 ข้อ โดยทำลงในแบบทดสอบที่ครูแจกให้ซึ่งมีเหมือนกับในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

9. ตรวจสอบคำตอบจากเฉลยพร้อมทั้งบันทึกคะแนนที่ได้

10. ตรวจสอบความก้าวหน้า พร้อมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะที่แจ้งให้ทราบ

ใบความรู้ เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

พื้นที่ในค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นสมรภูมิสู้รบระหว่างชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่า ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีจอ พ.ศ.2309 ยืนหยัดต่อสู้เป็นเวลานานถึง 5 เดือนอย่างต่อเนื่อง การสู้รบของชาวบ้านบางระจันกลุ่มนี้เป็นวีรกรรมที่แสดงถึงความกล้าหาญ ความรักชาติ รักแผ่นดินถิ่นเกิด และความเสียสละอันยิ่งใหญ่ของคนไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความสามัคคี นึกถึงชาติบ้านเมือง รวมตัวกันตั้งค่ายป้องกันข้าศึกและสามารถต่อสู้กับกองทัพพม่าได้รับชัยชนะ ถึง 7 ครั้ง ต้านทานข้าศึกไม่ให้เข้าตีกรุงศรีอยุธยาได้นานถึง 5 เดือน จนถึงการรบครั้งที่ 8 จึงได้พ่ายแพ้แก่พม่า

ครั้งที่ 1

ปี พ.ศ.2308 พม่ายกทัพมาตีไทยและได้ตั้งค่ายอยู่ที่เมืองวิเศษชัยชาญ เทียบปล้นทรัพย์ราษฎร ฆาตกรรมลูกสาว ช่มเหล่งรังแกราษฎร สร้างความเจ็บแค้นให้ราษฎรยิ่งนัก คนไทยที่ไม่ยอมอยู่ใต้พม่าจึงรวมตัวกันหลบหนีเข้าป่าและคิดแก้แค้นต่อพม่าตามกำลังและอาวุธที่มีอยู่ จึงได้ลวงกองทัพพม่าไปฆ่า จากนั้นได้หลบหนีไปยังบ้านบางระจัน เมื่อพม่ารู้ว่าคนไทยที่ฆ่าพม่าหนีไปอยู่ที่บ้านบางระจัน ก็นำกองทัพกว่า 100 คน หมายไปจับคนไทยที่หาญสู้พม่าดังกล่าว ชาวบ้านบางระจันรู้ข่าวก็เตรียมรักษาค่าย และจัดการกองรบให้นายแท่นเป็นผู้นำ พมมาทหารพม่าไปถึง คลองบางระจัน นายแท่นก็คุมกองรบฆ่าพม่าตายเกือบทั้งหมด เหลือเพียงนายทหารพม่าไม่กี่คนควมม้าหนีกลับไปได้ ชัยชนะครั้งนี้สร้างขวัญกำลังใจให้ชาวบ้านบางระจันมาก

กิตติศัพท์ชัยชนะของชาวบ้านบางระจันรบชนะพม่าเลื่องลือไปทั่ว ราษฎรที่ซุกซ่อนอยู่ในป่าและแขวงหัวเมืองใกล้เคียงก็พากันเข้ามาอยู่ในค่ายบางระจันมากขึ้น จนรวมกำลังเกือบ 1,000 คน พวกเขาหัวหน้าได้จัดหมวดหมู่ควบคุมกันอย่างกองทัพ ใช้อาวุธเท่าที่หาได้ แต่ราษฎรมี

ขวัญกำลังใจเพราะนับถือพระอาจารย์ธรรมโชติ ได้รับเครื่องรางของขลัง เช่น ผ้าประเจียด และ ตะกรุด ทำให้มีใจกล้าหาญสามารถต่อสู้กับพม่าจนได้ชัยชนะ

ครั้งที่ 2

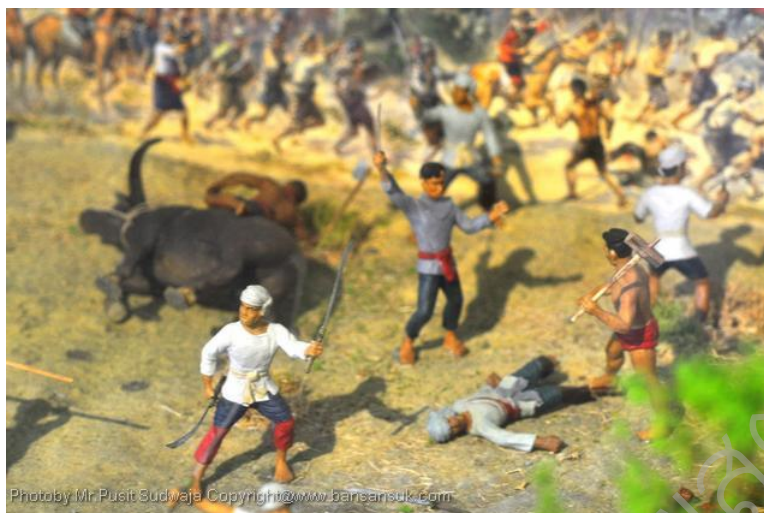
กองทหารพม่าที่ตั้งอยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เห็นว่ากองกำลังที่มีอยู่ไม่สามารถปราบปรามชาวบ้านบางระจันได้ จึงมีใบบอกแจ้งเนเมียวสีหบดี แม่ทัพใหญ่ ซึ่งให้นายทหารมีฝีมือคุมกำลังกว่า 500 คนไปปราบปรามชาวบ้านบางระจัน แต่ชาวบ้านบางระจันยกกองกำลังไปรับที่บ้านหัวไผ่ โจมตีกองทัพพม่าแตกไปได้

ครั้งที่ 3

เนเมียวสีหบดีส่งกองกำลังเพิ่มเติมให้นายทหารคุมไปปราบชาวบ้านบางระจันอีก ครั้งนี้ชาวบ้านบางระจันออกศึกโดยใช้วิธีซุ่มโจมตี เมื่อพม่าเข้ามาถึงทุ่งขุนโลก (ปัจจุบันคือวัดประดับ) ชาวบ้านบางระจันโจมตีพม่าโดยไม่ทันรู้ตัว กองทหารพม่าต้องแตกพ่ายอีกครั้ง

ครั้งที่ 4

กองทหารพม่ากว่า 1,000 คน ยกพลมาตั้งค่ายอยู่ที่บ้านหัวไผ่ (ทุ่งหัวไผ่) แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ใกล้ค่ายบางระจัน ชาวบ้านบางระจันเห็นทัพพม่ายกมาตั้งค่ายใหญ่ จึงจัดกองกำลังเป็น 4 กอง คือ นายแท่นเป็นแม่ทัพใหญ่คุมกองกลางคุมไพร่พลประมาณ 200 คน นายทองเหม็นเป็นปีกขวา คุมไพร่พลประมาณ 200 คน นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย คุมไพร่พลประมาณ 200 คน ให้ขุนสรรค์เป็นกองหน้าคุมไพร่พลประมาณ 100 คน ใช้ปืนของชาวบ้านบ้าง ปืนของพม่าที่เก็บได้บ้าง ส่วนใหญ่ใช้อาวุธสั้นเป็นพื้นโจมตีค่ายพม่า พวกพม่ามีกำลังมากกว่า จึงระดมยิงเพื่อให้ไทยถอย แต่เนื่องจากชาวบ้านชำนาญภูมิประเทศมากกว่าจึงสามารถโจมตีพม่าได้สำเร็จ แต่ต้องสูญเสียชีวิตของชาวบ้านบางระจันจำนวนมาก นายแท่น ผู้นำทัพไทยถูกปืนที่เข้าล้มลง ชาวบ้านหามพาตัวกลับมา การรบรุนแรงตั้งแต่เช้าจนเที่ยง และตั้งแต่บ่ายจนค่ำมืด ต่างสู้รบจนอ่อนแรงทั้งสองฝ่าย ในระหว่างการสู้รบนั้นกองกำลังของชาวบ้านโพธิ์ทองคำหยาด แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ รวม 30 คน ได้ผ่านมาและเข้าช่วยชาวบ้านบางระจันโจมตีกองทหารพม่าแตกพ่ายยับเยิน

ครั้งที่ 5

ศึกครั้งนี้เนเมียวสีหบดีแม่ทัพพม่าจัดทหารฝีมือดีคุมทหารพม่าราว 1,200 คน เข้ามาปราบชาวบ้านบางระจัน ชาวบ้านใช้ชีวิตดักข่มระหว่างทาง ทหารพม่าไม่เชื่อความเก่งกล้าของชาวบ้านจึงหลงกลเข้าสู่วังล้อมที่บ้านขุนโลก จึงถูกชาวบ้านโจมตี ทหารพม่าบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก

ครั้งที่ 6

เนเมียวสีหบดีจัดกองทัพพม่ามาโจมตีอีก กองทัพทั้งสองฝ่ายปะทะกันที่ชายทุ่งบ้านกระท่อมรายและวัดบ้านสร้าง ชาวบ้านสามารถโจมตีกองทัพพม่าแตกพ่ายไป

ครั้งที่ 7

เนเมียวสีหบดีจัดทหารพม่ากว่า 1,500 คน ทั้งทหารม้า ทหารราบ และอาวุธยุทโธปกรณ์ครบครัน มาโจมตีชาวบ้านบางระจัน ด้วยการตั้งค่ายเป็นระยะๆ จนมาตั้งค่ายที่ชายป่าบ้านขุนโลก ครั้งนี้ชาวบ้านบางระจันมีไพร่พลเพิ่มขึ้นมาก แต่นายแท่นผู้เป็นแม่ทัพยังป่วยอยู่จากการศึกครั้งที่ 4 ชาวบ้านบางระจันจึงจัดแบ่งกองกำลังให้นายจันหนวดเขี้ยวเป็นแม่ทัพคุมไพร่พล 300 คน นายโชติเป็นปีกขวาคุมไพร่พล 200 คน นายทองแก้วเป็นปีกซ้ายคุมไพร่พล 300 คน ขุนสรรค์ซึ่งยิงปืนแม่นคุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน 120 คน ยกเข้าโจมตีกองทัพพม่าพร้อมกันสามารถโจมตีค่ายพม่าแตกพ่ายได้สำเร็จ

ครั้งที่ 8

การศึกครั้งนี้เนเมียวสีหบดีเห็นว่าชาวบ้านบางระจันมีกำลังมากขึ้น ท้าพม่าที่ส่งไปปราบตั้งแต่ปี 2308-2309 ถึง 7 ครั้งด้วยกันก็แตกพ่ายทุกครั้ง ขณะนั้นมีมอญในกองทัพพม่าที่อาศัยอยู่ในดินแดนไทยมาช้านานได้อาศัยคุ้มทัพไปตีค่ายบางระจัน เนเมียวสีหบดีจึงแต่งตั้งให้เป็นสุกี้ พระนายกองคุมไพร่พล 2,000 คนเศษ พร้อมอาวุธยุทโธปกรณ์ไปปราบบ้านบางระจัน

สุกี้พระนายกองรู้ว่าทางชาวบ้านบางระจันรู้ชำนาญทางมากกว่าและมีใจกล้าหาญ ถ้ารบกันในที่แจ้งจะสู้คนไทยไม่ได้ จึงเดินทัพอย่างระมัดระวัง เมื่อถึงที่เหมาะสมจะตั้งค่ายทุกแห่ง แต่ละแห่งจะตั้งค่ายเป็น 3 ค่ายด้วยกัน แล้วใช้วิธีเคลื่อนทัพด้วยการรื้อค่ายหลังไปตั้งค่ายข้างหน้าตลอดระยะทางจนถึงบ้านขุนโลกไถ่เขตบ้านบางระจัน ครั้งคนไทยออกมาสู้รบสุกี้จะรบป้องกันอยู่แต่ในค่าย ชาวบ้านบางระจันพยายามโจมตีค่ายพม่าหลายครั้งก็ตีไม่ได้ เพราะค่ายตั้งอย่างมั่นคงเข้าโจมตีครั้งใดก็ถูกพม่ายิงปืนเข้าใส่บาดเจ็บล้มตายเพิ่มขึ้นทุกที

ครั้งหนึ่งนายทองเหม็นกำลังเมาสุรา ขึ้นขี่กระบือพาไพร่พลเข้าไปรื้อค่ายพม่า จึงถูกพม่าทูปตีจนตาย ไพร่พลต้องแตกพ่ายหนีกลับมา นับเป็นครั้งแรกที่ชาวบ้านบางระจันแพ้วพม่า

ชาวบ้านบางระจันจึงหวังพึ่งเมืองหลวงเพื่อขอปืนใหญ่กับกระสุนดินดำไปยังค่ายพม่า โดยให้นายโชติ นายเมือง นายทัพ และนายธง นำไปบอกซึ่งลงนามโดยพระธรรมโชติและพันเรื่องไปยังกรุงศรีอยุธยา แต่ทางกรุงศรีอยุธยาไม่ยอมให้ปืนใหญ่ไปเพราะเกรงว่าข้าศึกจะชิงเอาไปเสียระหว่างทาง มีแต่ให้พระยารัตนาธิเบศร์ ออกไปบ้านบางระจัน แล้วเรียกรือเครื่องภาชนะทองเหลือง ทองแดง ตลอดจนโลหะจากชาวบ้าน ช่วยกันหล่อปืนใหญ่ขึ้นที่บ้านบางระจันได้ 2 กระบอก แต่ การหล่อด้วยความรีบร้อนปืนใหญ่จึงรั่วใช้การไม่ได้

พม่าทำศึกกับบ้านบางระจันอย่างต่อเนื่องด้วยการขุดอุโมงค์ประชิดค่ายบ้านบางระจัน แล้วเอาปืนใหญ่ระดมยิงค่าย จนผู้คนระส่ำระสาย ทหารพม่าจึงกรุเข้าปล้นค่าย ชาวบ้านบางระจันต่อสู้จนสิ้นกำลัง เสียค่ายแก่ข้าศึกเมื่อวันที่วันจันทร์ เดือน 8 แรม 2 ค่ำ ปีจอ พ.ศ.2309

รวมเวลาต่อสู้พม่าได้ 5 เดือน พวกชาวบ้านบางระจันส่วนใหญ่ได้พลีชีพเพื่อปกป้องแผ่นดิน บ้างสามารถหลบหนีพม่าไปได้บ้างถูกจับเป็นเชลย

หลังจากที่พม่าล้อมกรุงศรีอยุธยาได้ 1 ปี กับ 2 เดือน จนถึงวันอังคาร เดือน 5 ขึ้น 9 ค่ำ ปีกุน พ.ศ.2310 ไทยจึงเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า

ภายหลังที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกอบกู้เอกราช รวบรวมหัวเมืองที่แตกแยกให้เป็นปึกแผ่นและฟื้นฟูบ้านเมืองให้มั่นคงแล้ว เมืองอินทร์บุรี เมืองพรหมบุรี และเมืองสิงห์บุรี ยังคงมีฐานะและหน้าที่เช่นเดิม คือ เป็นเมืองชั้นจัตวาที่ขึ้นตรงต่อราชธานีสืบต่อมาจนถึงรัตนโกสินทร์ แต่คงไม่ได้เป็นสมรภูมิตรบในสงครามไทยกับพม่าเหมือนที่ผ่านมา เพราะไทยเปลี่ยนยุทธวิธีทำการศึกษา ด้วยการแต่งตั้งแม่ทัพให้นำกำลังไพร่พลไปป้องกันหัวเมืองและต่อสู้ขับไล่กองทัพพม่าให้แตกพ่ายได้ทุกครั้ง พื้นที่ใกล้ราชธานี รวมทั้งเมืองสิงห์บุรี เมืองพรหมบุรี และเมืองอินทร์บุรี จึงมีความสงบสุขสืบต่อมา

ใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง ครูให้นักเรียนฟังเพลง “บางระจันวันเพ็ญ” ซึ่งเป็นเพลงประกอบภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ เรื่อง บางระจัน โดยให้นักเรียนพิจารณาเนื้อเพลง จากนั้นนักเรียนร่วมกันตอบคำถาม และส่งตัวแทนนำเสนอ

เนื้อเพลงบางระจันวันเพ็ญ

บางระจัน คือนพระจันทร์งามเด่น
มีนายจัน หนวดเขี้ยวระบือนาม
นิมนต์ พระอาจารย์ธรรมโชติ
หวังต่อกร ทักพม่าทั้งน้อยใหญ่
บางระจัน เขารวมกันเป็นหนึ่ง
ทั้งเจ็ดครั้ง รบพม่าจนล้มกลิ้ง
เอาปืนใหญ่ ยิงใส่กันตุมตาม
ก็กรุงศรี มิให้เขาหุบยืมปืน
บางระจัน บางระจัน บางระจัน
เพื่อผองเพื่อน กูจะสู้ หลังชนฝา
เพื่อพี่น้อง กูจะสู้ สุดแรงกล้า
เป็นปี่จ้อ คืบเดือนเจ็ด เผด็จศึก
เกิดมาสู้ สมศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย
อีกแปดเดือนต่อมา ยิงนำศร่า
อยุธยา อันเป็นราชธานี

ฝนพร่างพรำจำเริญ เยี่ยมยุทธภูมิสงคราม
ชวนพวกขึ้นทวงถาม หาคความเป็นไท
สละละทิ้งโบสถ์ เป็นมิ่งขวัญกำลังใจ
ที่ซุ่มแหงหน้าใจ ปล้นฆ่าเด็ก ผู้หญิง
มีตนเป็นที่พึ่ง ยอดนักสู้เมืองสิงห์
บางระจันเก่งจริง จึงต้องยิงด้วยปืน
ปืนไทยแตกเหลือแต่ด้าม เพราะฟังหลอเมื่อวานชื่น
จึงมีอาจหยุดยั้ง รักษาค่ายบางระจัน
มีอาจยืนอยู่ถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง
เพื่อลูกเมีย กูจะสู้ สุดใจกล้า
เพื่อบ้านเมือง กูจะสู้ จนสิ้นเลือด หยดสุดท้าย
ในหัวใจส่วนลึก ถึงต้องตาย ไม่เสียใจ
แม้รักษาไว้ไม่ได้ แผ่นดินไทย หนนี้
พอมดสิ้นลมหนาว ไทยต้องเสียกรุงศรี
ในการศึกครั้งนี้ มีอุทาหรณ์สอนใจ

1. เพราะเหตุใดชาวบ้านบางระจันจึงสามารถเอาชนะทหารพม่าได้

.....

.....

2. ค่ายบางระจันแตกเป็นเพราะสาเหตุใด

.....

.....

3. เมื่อได้ฟังเพลงนี้ นักเรียนรู้สึกอย่างไร

.....

.....

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง ครูให้นักเรียนฟังเพลง “บางระจันวันเพ็ญ” ซึ่งเป็นเพลงประกอบภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ เรื่อง บางระจัน โดยให้นักเรียนพิจารณาเนื้อเพลง จากนั้นนักเรียนร่วมกันตอบคำถาม และส่งตัวแทนนำเสนอ

เนื้อเพลงบางระจันวันเพ็ญ

บางระจัน คีนพระจันทร์งามเด่น	ฝนพร่างพรำจำเริญ เยี่ยมยุทธภูมิสงคราม
มีนายจัน หนวดเขี้ยวระบือนาม	ชวนพวกขึ้นทวงถาม หากความเป็นไท
นิมนต์ พระอาจารย์ธรรมโชติ	สละละทิ้งโบสถ์ เป็นมิ่งขวัญกำลังใจ
หวังต่อกร ทัพพมาทั้งน้อยใหญ่	ที่ข่มเหงน้ำใจ ปล้นฆ่าเด็ก ผู้หญิง
บางระจัน เขารวมกันเป็นหนึ่ง	มีตนเป็นที่พึ่ง ยอดนักสู้เมืองสิงห์
ทั้งเจ็ดครั้ง รบพม่าจนล้มกลิ้ง	บางระจันเก่งจริง จึงต้องยิงด้วยปืน
เอาปืนใหญ่ ยิงใส่กันตุมตาม	ปืนไทยแตกเหลือแต่ด้าม เพราะฟุ้งหลอเมื่อวานขึ้น
ก็กรุงศรี มิให้เขาหยิบยืมปืน	จึงมีอาจหยุดยั้ง รักษาค่ายบางระจัน
บางระจัน บางระจัน บางระจัน	มีอาจยืนอยู่ถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง
เพื่อผองเพื่อน กูจะสู้ หลังชนฝา	เพื่อลูกเมีย กูจะสู้ สุดใจกล้า
เพื่อพี่น้อง กูจะสู้ สุดแรงกล้า	เพื่อบ้านเมือง กูจะสู้ จนสิ้นเลือด หยดสุดท้าย
เป็นปีจอ คีนเดือนเจ็ด เผด็จศึก	ในหัวใจส่วนลึก ถึงต้องตาย ไม่เสียใจ
เกิดมาสู้ สมศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย	แม้รักษาไว้ไม่ได้ แผ่นดินไทย หนนี้
อีกแปดเดือนต่อมา ยิงนำศร่า	พอมดสิ้นลมหนาว ไทยต้องเสียกรุงศรี
อยุธยา อันเป็นราชธานี	ในการศึกครั้งนี้ มีอุทาหรณ์สอนใจ

1. เพราะเหตุใดชาวบ้านบางระจันจึงสามารถเอาชนะทหารพม่าได้

แนวตอบ เพราะ ชาวบ้านบางระจันมีความสามัคคีกัน สู้เพื่อปกป้องบ้านเมือง ปกป้องแผ่นดินไทย

2. ค่ายบางระจันแตกเป็นเพราะสาเหตุใด

แนวตอบ เพราะ ค่ายบางระจันไม่มีปืนใหญ่ไปยิงต่อสู้กับพม่า จึงถูกพม่าระดมยิงปืนใหญ่ใส่ค่ายบางระจันจนค่ายแตก

3. เมื่อได้ฟังเพลงนี้ นักเรียนรู้สึกอย่างไร

แนวตอบ รู้สึกฮึกเหิม ตระหนักถึงความรักชาติของบรรพบุรุษที่แลกชีวิตเพื่อปกป้องแผ่นดินไทย เกิดความรักและภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและความเป็นไทย

ใบกิจกรรมที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้ เรื่อง วิศวกรรมชาวบ้านบางระจัน จากนั้นนักเรียนร่วมกันสนทนาในประเด็นดังนี้

1. เพราะเหตุใดชาวบ้านจึงมารวมตัวกันที่บ้านบางระจันและสร้างค่ายบางระจันขึ้น
.....
.....
.....
2. จากเหตุการณ์การรบของชาวบ้านบางระจันที่ชนะพม่าทั้ง 7 ครั้ง นักเรียนคิดว่าชาวบ้านบางระจันได้เปรียบทหารพม่าในเรื่องใด
.....
.....
.....
3. เพราะเหตุใดกรุงศรีอยุธยาจึงไม่ให้ปืนใหญ่แก่ชาวบ้านบางระจัน และทางกรุงศรีอยุธยาให้ความช่วยเหลืออย่างไร
.....
.....
.....
4. กองทัพพม่าใช้วิธีการใดจึงสามารถทำลายค่ายบางระจันให้แตกได้
.....
.....
.....
5. จากเหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันนี้ นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและเหตุการณ์บ้านเมืองปัจจุบันอย่างไร
.....
.....
.....

เฉลยใบกิจกรรมที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้ เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน จากนั้นนักเรียนร่วมกันสนทนาในประเด็นดังนี้

1. เพราะเหตุใดชาวบ้านจึงมารวมตัวกันที่บ้านบางระจันและสร้างค่ายบางระจันขึ้น
แนวตอบ เพราะชาวบ้านถูกทหารพม่าปล้นทรัพย์ ฆาตกรรมลูกสาว ช่มเหลงรังแก สร้างความเจ็บแค้นให้ยิ่งนัก คนไทยที่ไม่ยอมอยู่ใต้พม่าจึงรวมตัวกันหลบหนีเข้าป่าและคิดแก้แค้นต่อสุพม่าตามกำลังและอาวุธที่มีอยู่ จึงได้ลวงกองทหารพม่าไปฆ่า จากนั้นได้หลบหนีไปยังบ้านบางระจัน
2. จากเหตุการณ์การรบของชาวบ้านบางระจันที่ชนะพม่าทั้ง 7 ครั้ง นักเรียนคิดว่าชาวบ้านบางระจันได้เปรียบทหารพม่าในเรื่องใด
แนวตอบ เนื่องจากชาวบ้านชำนาญภูมิประเทศมากกว่าทหารพม่า และมีใจกล้าหาญ
3. เพราะเหตุใดกรุงศรีอยุธยาจึงไม่ให้เป็นใหญ่แก่ชาวบ้านบางระจัน และทางกรุงศรีอยุธยาให้ความช่วยเหลืออย่างไร
แนวตอบ เพราะเกรงว่าทหารพม่าจะชิงเอาไประหว่างทาง ทางกรุงศรีอยุธยาจึงส่งพระยารัตนาธิเบศร์มาหล่อปืนใหญ่ให้ที่บ้านบางระจัน
4. กองทัพพม่าใช้วิธีการใดจึงสามารถทำลายค่ายบางระจันให้แตกได้
แนวตอบ พม่าทำศึกกับบ้านบางระจันอย่างต่อเนื่องด้วยการขุดอุโมงค์ประชิดค่ายบ้านบางระจันแล้วเอาปืนใหญ่ระดมยิงค่ายจนผู้คนกระส่ำระสาย ทหารพม่าจึงบุกเข้าปล้นค่าย
5. จากเหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันนี้ นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและเหตุการณ์บ้านเมืองปัจจุบันอย่างไร
แนวตอบ มีความรัก ความสามัคคี ประองตอง ร่วมมือร่วมใจ รักษาบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น ไม่สร้างความแตกแยกซึ่งกันและกัน เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม ชุดที่ 2

เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ แล้วเรียงลำดับเหตุการณ์ให้ถูกต้อง

- ..... ชาวบ้านบางระจันออกศึกโดยใช้วิธีซุ่มโจมตีพม่าที่ทุ่งขุนโลก กองทหารพม่าต้องแตกพ่ายอีกครั้ง
- ..... ชาวบ้านบางระจันได้ทำการหล่อปืนใหญ่ขึ้น 2 กระบอก แต่การหล่อด้วยความรีบร้อนจึงทำให้ปืนใหญ่รั่วใช้การไม่ได้
- ..... นายแท่น ผู้นำทัพชาวบ้านบางระจัน ถูกปืนยิงเข้าที่ขาได้รับบาดเจ็บ
- ..... ทหารพม่าจะไปปราบปรามชาวบ้านบางระจัน แต่ชาวบ้านบางระจันยกกองกำลังไปรับที่บ้านหัวไผ่ โจมตีกองทัพพม่าแตกไปได้
- ..... กองกำลังของชาวบ้านโพธิ์ทองคำหยาด แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ รวม 30 คน ได้เข้าช่วยชาวบ้านบางระจันโจมตีกองทัพพม่าแตกพ่ายยับเยิน
- ..... ในวันจันทร์ เดือน 8 แรม 2 ค่ำ ปีจอ พ.ศ.2309 ชาวบ้านบางระจันต่อสู้จนสิ้นกำลัง เสียค่ายแก่พม่า
- ..... ทหารพม่าหลงกลเข้าสู่วงล้อมของชาวบ้านบางระจันและถูกโจมตีที่บ้านขุนโลก
- ..... ชาวมอญในกองทัพพม่าที่อาศัยอยู่ในดินแดนไทยมานานได้อาสาคุมทัพไปตีค่ายบางระจัน เนเมียวสีหบดีจึงแต่งตั้งให้เป็นสุกี้พระนายกองคุมไพร่พลพร้อมอาวุธยุทธภัณฑ์ไปปราบชาวบ้านบางระจัน
- ..... กองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจันปะทะกันที่ชายทุ่งบ้านกระทุ่มรายและวัดบ้านสร้าง
- ..... คนไทยที่ฆ่าพม่าหนีไปอยู่ที่บ้านบางระจัน ชาวบ้านบางระจันจัดการกองรบให้นายแท่นเป็นผู้นำ
- ..... นายทองเหม็นขี่กระบือพาไพร่พลเข้าไปรีดค่ายพม่าจึงถูกพม่าทูปตีจนตาย
- ..... ชาวบ้านบางระจันขอปืนใหญ่กับกระสุนดินดำจากกรุงศรีอยุธยา แต่ทางกรุงศรีอยุธยาไม่ยอมให้เพราะเกรงว่าข้าศึกจะชิงเอาไปเสียระหว่างทาง
- ..... กองทหารพม่ายกพลมาตั้งค่ายอยู่ที่บ้านหัวไผ่ แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ใกล้ค่ายบางระจัน
- ..... พม่าทำศึกกับบ้านบางระจันอย่างต่อเนื่องด้วยการขุดอุโมงค์ประชิดค่ายบ้านบางระจันแล้วเอาปืนใหญ่ระดมยิงค่าย
- ..... นายจันหนวดเขี้ยวเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรรค์ซึ่งยิงปืนแม่นคุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน เข้าโจมตีค่ายพม่าแตกพ่าย

เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม ชุดที่ 2

เรื่อง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ แล้วเรียงลำดับเหตุการณ์ให้ถูกต้อง

- .....3..... ชาวบ้านบางระจันออกศึกโดยใช้วิธีซุ่มโจมตีพม่าที่ทุ่งขุนโลก กองทหารพม่าต้องแตกพ่ายอีกครั้ง
- ....13.... ชาวบ้านบางระจันได้ทำการหล่อปืนใหญ่ขึ้น 2 กระบอก แต่การหล่อด้วยความรีบร้อนจึงทำให้ปืนใหญ่รั่วใช้การไม่ได้
- .....5..... นายแท่น ผู้นำทัพชาวบ้านบางระจัน ถูกปืนยิงเข้าที่ขาได้รับบาดเจ็บ
- .....2..... ทหารพม่าจะไปปราบปรามชาวบ้านบางระจัน แต่ชาวบ้านบางระจันยกกองกำลังไปรับที่บ้านหัวไผ่ โจมตีกองทัพพม่าแตกไปได้
- .....6..... กองกำลังของชาวบ้านโพธิ์ทองคำหยาด แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ รวม 30 คน ได้เข้าช่วยชาวบ้านบางระจันโจมตีกองทัพพม่าแตกพ่ายยับเยิน
- ....15.... ในวันจันทร์ เดือน 8 แรม 2 ค่ำ ปีจอ พ.ศ.2309 ชาวบ้านบางระจันต่อสู้จนสิ้นกำลังเสียค่ายแก่พม่า
- .....7..... ทหารพม่าหลงกลเข้าสู่วงล้อมของชาวบ้านบางระจันและถูกโจมตีที่บ้านขุนโลก
- ....10.... ชาวมอญในกองทัพพม่าที่อาศัยอยู่ในดินแดนไทยมานานได้อาสาคุมทัพไปตีค่ายบางระจัน เมื่อยึดตีตั้งตั้งให้เป็นสุกี้พระนายกองคุมไพร่พลพร้อมอาวุธยุทโธปกรณ์ไปปราบบ้านบางระจัน
- .....8..... กองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจันปะทะกันที่ชายทุ่งบ้านกระท่อมรายและวัดบ้านสร้าง
- .....1.... คนไทยที่ฆ่าพม่าหนีไปอยู่ที่บ้านบางระจัน ชาวบ้านบางระจันจัดการกองรบให้นายแท่นเป็นผู้นำ
- ....11.... นายทองเหม็นขี่กระบือพาไพร่พลเข้าไปรีดค่ายพม่าจึงถูกพม่าทูปตีจนตาย
- ....12.... ชาวบ้านบางระจันขอปืนใหญ่กับกระสุนดินดำจากกรุงศรีอยุธยา แต่ทางกรุงศรีอยุธยาไม่ยอมให้เพราะเกรงว่าข้าศึกจะชิงเอาไปเสียระหว่างทาง
- .....4.... กองทหารพม่ายกพลมาตั้งค่ายอยู่ที่บ้านหัวไผ่ แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ใกล้ค่ายบางระจัน
- ....14.... พม่าทำศึกกับบ้านบางระจันอย่างต่อเนื่องด้วยการขุดอุโมงค์ประชิดค่ายบ้านบางระจันแล้วเอาปืนใหญ่ระดมยิงค่าย
- .....9.... นายจันหนวดเขี้ยวเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์ซึ่งยิงปืนแม่คนุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน เข้าโจมตีค่ายพม่าแตกพ่าย

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดย นางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำนำ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นี้ จัดทำขึ้นจากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฝึกการเรียนรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน และรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยเน้นที่กระบวนการในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม และให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน ชุดนี้ จะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สารบัญ

	หน้า
แผนการจัดการเรียนรู้	1
คำชี้แจง	5
คำแนะนำสำหรับครู	7
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	8
ใบคำสั่ง	9
ใบความรู้ เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน	10
ใบกิจกรรมที่ 1	20
เฉลยใบกิจกรรมที่ 1	22
แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม	23
เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม	25

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
วิชา ประวัติศาสตร์

เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก
ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด

มฐ. ส 4.3 ม.2/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของ
อาณาจักรอยุธยา

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

1. นักเรียนรู้จัก และสามารถเล่าประวัติของวีรชนทั้ง 11 คนและพระอาจารย์ธรรมโชติ
ได้
2. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรมของวีรชนทั้ง 11 คนที่สามารถนำไปเป็น
แบบอย่างได้
3. นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม

ด้านเจตคติ

นักเรียนสนใจ รู้สึกชื่นชมและภาคภูมิใจในบรรพบุรุษที่มีส่วนร่วมในการปกป้องชาติ

สาระสำคัญ

วีรชนทั้ง 11 คน เป็นหัวหน้ารวบรวมชาวบ้านตั้งค่ายขึ้นที่บ้านบางระจันต่อสู้กับพม่า
ด้วยความ กล้าหาญ ด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความรัก ความสามัคคี ความเสียสละ ความตระหนัก
ในหน้าที่ของชาวบ้านบางระจันที่มีต่อชาติ ยอมสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อรักษาแผ่นดินไทย
แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

สาระการเรียนรู้

วีรชนคนกล้าของบ้านบางระจัน จำนวน 11 คน ได้แก่

1. นายแท่น	2. นายโชติ	3. นายอิน
4. นายเมือง	5. ขุนสรรค์	6. พันเรือง
7. นายทองเหม็น	8. นายจันหนวดเขี้ยว	9. นายทองแสงใหญ่
10. นายดอก	11. นายทองแก้ว	

และมีพระอาจารย์ธรรมโชติเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

กิจกรรมการเรียนรู้

คาบที่ 1

ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่าชอบฟังเพลงหรือไม่ ให้บอกชื่อเพลงที่ชอบ
2. ครูบอกนักเรียนว่ามีเพลงที่ครูชอบอยู่เพลงหนึ่ง วันนี้จะชวนให้นักเรียนฟังเพลงนี้ และให้นักเรียนลองทายชื่อเพลงที่ครูชอบ
3. ครูนำภาพอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน ภาพวีรชนทั้ง 11 คน และภาพพระอาจารย์ธรรมโชติ ให้นักเรียนดู และสนทนาเกี่ยวกับวีรชน โดยครูตั้งคำถามกระตุ้นความคิดดังนี้
  - 3.1 นักเรียนรู้จักและเคยไปสถานที่ในภาพนี้หรือไม่
  - 3.2 กลุ่มคนเหล่านี้คือใคร ได้สร้างวีรกรรมอะไรไว้ และทำไมต้องสร้างอนุสาวรีย์ให้

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูแจกชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน ให้นักเรียนศึกษาคำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และคำแนะนำสำหรับนักเรียน
2. นักเรียนส่งตัวแทนมารับใบกิจกรรมที่ 1 และแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับครูหรือกล่องเอกสารที่ครูจัดเตรียมให้
3. ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้
4. ให้นักเรียนปฏิบัติตามใบกิจกรรมที่ 1 จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน โดยครูให้นักเรียนฟังเพลง “เราสู้” และพิจารณาเนื้อเพลง จากนั้นนักเรียนร่วมกันตอบคำถาม ดังนี้
  - 4.1 จากเนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ “เราสู้” บรรพบุรุษของเราทำอย่างไรในการปกป้องบ้านเมือง
  - 4.2 เกิดอะไรขึ้นจากการกระทำดังกล่าว
  - 4.3 การกระทำของบรรพบุรุษทำให้นักเรียนได้ประโยชน์อะไรบ้าง

4.4 เมื่อได้ฟังเพลงนี้ นักเรียนรู้สึกอย่างไร

4.5 ให้นักเรียนเลือกวีรชนที่นักเรียนชื่นชอบมา 1 ท่าน และเขียนเหตุผลว่าทำไมถึงชอบและนักเรียนจะนำคุณธรรมใดของท่านมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

5. ให้ตัวแทนออกมานำเสนองานหน้าชั้นเรียน

6. แบ่งกลุ่มนักเรียน ออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาในใบความรู้ เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

7. ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนและดำเนินการแสดงบทบาทสมมติในเหตุการณ์ศึกบางระจัน โดยให้นักเรียนกำหนดตัวผู้แสดง ผู้บรรยายเนื้อหาประกอบการแสดง และดำเนินการฝึกซ้อม

คาบที่ 2

1. ครูชี้แจงการปฏิบัติในการแสดงบทบาทสมมติของแต่ละกลุ่ม โดยกำหนดเวลาในการแสดงกลุ่มละ 15 นาที และกลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงจะเป็นผู้สังเกตการณ์

2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายผลการแสดงในประเด็นดังนี้

2.1 ให้ผู้แสดง แสดงความรู้สึกของตนเองต่อตัวละครที่ตนเองแสดง

2.2 ให้ผู้แสดง แสดงความรู้สึกของตนเองต่อการแสดงของกลุ่มตนเอง

2.3 ผู้สังเกตการณ์ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการแสดงและเหตุการณ์ที่แสดง

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับวีรชนชาวบ้านบางระจัน

2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน ภาพวีรชนทั้ง 11 คน และภาพพระอาจารย์ธรรมโชติ

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

3. เพลง เราสู้

4. ใบความรู้ เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

5. หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). สิงห์บุรี วีรชนคนกล้า สายธาราวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค. ลาดพร้าว.

6. ใบกิจกรรมที่ 1

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การตัดสิน
ตรวจแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 3	แบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 3	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์
ตรวจการทำใบกิจกรรมที่ 1	ใบกิจกรรมที่ 1	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กำหนดระยะเวลาในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียดและส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. สารการเรียนรู้

วีรชนคนกล้าของบ้านบางระจัน จำนวน 11 คน ได้แก่

1. นายแท่น	2. นายโชติ	3. นายอิน
4. นายเมือง	5. ขุนสรรค์	6. พันเรือง
7. นายทองเหม็น	8. นายจันทนวดเขี้ยว	9. นายทองแสงใหญ่
10. นายดอก	11. นายทองแก้ว	

และมีพระอาจารย์ธรรมโชติเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด ม.2/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 ด้านความรู้

3.1.1 นักเรียนรู้จัก และสามารถเล่าประวัติของวีรชนทั้ง 11 คนและพระอาจารย์ธรรมโชติได้

3.1.2 นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรมของวีรชนทั้ง 11 คนที่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้

3.1.3 นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม

3.2 ด้านเจตคติ

นักเรียนสนใจ รู้สึกชื่นชมและภาคภูมิใจในบรรพบุรุษที่มีส่วนร่วมในการปกป้องชาติ

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน ประกอบด้วย

4.1 ใบคำสั่ง

4.2 ใบความรู้ เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

4.3 ใบกิจกรรมที่ 1

4.4 เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

4.5 แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4.6 เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำแนะนำสำหรับครู

จุดประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น บทบาทของครูในการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปลี่ยนจาก “ผู้สอน” โดยตรงมาเป็น “ผู้ดูแลและช่วยเหลือนักเรียน” แทน บทบาทครูผู้สอน มีดังนี้

1. เตรียมเอกสารสำหรับนักเรียนในการจัดกิจกรรมดังนี้
  - 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน
  - 1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน.
  - 1.3 ใบกิจกรรมที่ 1 เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน เพื่อแจกให้นักเรียนทำ (เพราะไม่อนุญาตให้นักเรียนตอบคำถามลงในใบกิจกรรมในเล่มชุดกิจกรรมการเรียนรู้)
  - 1.4 แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน
2. แจกชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมกับใบกิจกรรมที่ 1 และแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนทุกคน พร้อมทั้งชี้แจงวิธีเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เช่น ต้องศึกษาด้วยตนเอง และปฏิบัติตามขั้นตอนหรือคำชี้แจงที่ระบุไว้ในบทเรียนแต่ละตอนอย่างเคร่งครัด
3. ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ยังไม่เข้าใจบทเรียนศึกษาซ้ำอีกจนกว่าจะเข้าใจ
4. ครูคอยช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยในบทเรียนได้ตลอดเวลา เพื่อสร้างความมั่นใจและความเข้าใจในบทเรียนให้แก่ นักเรียนได้ดียิ่งขึ้น
5. หลังจากนักเรียนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เล่มนี้จบลงทุกคน ครูอาจช่วยสรุปซักถาม หรือทบทวนอีกครั้งหนึ่งตามความจำเป็น เพื่อช่วยเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

ก่อนการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 3 เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้นักเรียนทำความเข้าใจ ในวิธีการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำที่แจ้งไว้อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. ไม่ควรขีด/เขียน ข้อความหรือสัญลักษณ์ใดๆ ลงในชุดกิจกรรมการเรียนรู้
2. นักเรียนต้องชื่อสัตย์ต่อตนเอง ห้าม เปิดดูเฉลยก่อน
3. ให้ศึกษาเนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในใบความรู้ เรียงตามลำดับไปที่ละหน้า ไม่ควรศึกษาข้ามหน้า เนื่องจากได้มีการกำหนดบทเรียนไว้ เรียงตามลำดับเนื้อหาและความยาก-ง่ายไว้
4. เมื่อศึกษาจบในแต่ละใบความรู้ ให้นักเรียนทำงานตามคำสั่งของใบกิจกรรมนั้นๆ
5. นักเรียนสามารถตรวจคำตอบของใบกิจกรรมในหน้าถัดไป หากคำตอบของนักเรียนไม่ตรงกับเฉลย ให้นักเรียนกลับไปศึกษาเนื้อหาในใบความรู้เดิมอีกครั้งจนเข้าใจเนื้อหาและตอบคำตอบได้ถูกต้องโดยไม่ต้องแก้ไขคำตอบเดิม ศึกษาเช่นนี้ไปจนครบทุกหน้าและตอบคำถามทุกคำถาม
6. ทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม จำนวน 12 ข้อ ตรวจคำตอบจากเฉลยพร้อมทั้งบันทึกคะแนนที่ได้
7. ตรวจสอบความก้าวหน้า พร้อมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะที่แจ้งให้ทราบ
8. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้และใบกิจกรรมทุกชิ้นส่งครูหลังเสร็จการศึกษาโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง

ใบคำสั่ง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วิรชนค้ายบางระจัน

คำสั่ง อ่านใบคำสั่งให้เข้าใจ แล้วปฏิบัติให้ครบทุกขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. แบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ศึกษาคำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 3 เรื่อง วิรชนค้ายบางระจัน และคำแนะนำสำหรับนักเรียน

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับใบกิจกรรมที่ 1 และแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับครูหรือกล่องเอกสารที่ครูจัดเตรียมให้

3. ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่อง วิรชนค้ายบางระจัน

5. นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมที่ระบุไว้ในใบกิจกรรมที่ 1 เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ในส่วนเนื้อหา

6. ขณะปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนสามารถปรึกษากันในกลุ่ม และสามารถขอคำแนะนำจากครูได้

7. ตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1 และนักเรียนสามารถตรวจสอบคำตอบได้จากเฉลยใบกิจกรรม

8. ทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม จำนวน 12 ข้อ โดยทำลงในแบบทดสอบที่ครูแจกให้ซึ่งมีเหมือนกับในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

9. ตรวจสอบคำตอบจากเฉลยพร้อมทั้งบันทึกคะแนนที่ได้

10. ตรวจสอบความก้าวหน้า พร้อมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะที่แจ้งให้ทราบ

ใบความรู้ เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

ในปี พ.ศ.2308 พม่ายกทัพมาตีไทยและได้ตั้งค่ายอยู่ที่เมืองวิเศษชัยชาญ เทียบปล้นทรัพย์ราษฎร จูดคร่าลูกสาว ข่มเหงรังแกราษฎร สร้างความเจ็บแค้นให้ราษฎรยิ่งนัก คนไทยที่ไม่ยอมอยู่ใต้พม่าจึงรวมตัวกันหลบหนีเข้าป่าและคิดแก้แค้นต่อสู้อำนาจพม่าตามกำลังและอาวุธที่มีอยู่เริ่มด้วยชาวบ้านศรีบัวทอง แขวงเมืองสิงห์บุรี 4 คน ได้แก่ **นายแท่น นายโชติ นายอิน และนายเมือง** ชาวเมืองวิเศษชัยชาญ 2 คน คือ **นายดอกบ้านกรับ และนายทองแก้วบ้านโพธิ์ทะเล** ทั้ง 6 คนนี้ได้ลวงกองทัพพม่าไปค้นหาลูกสาวชาวบ้านที่บ้านป่าแห่งหนึ่ง บริเวณชายคลองปากดง แขวงเมืองสิงห์บุรี แล้วทั้ง 6 คนได้ร่วมมือกันใช้อาวุธเท่าที่หาได้ฆ่าพม่าตายทั้งสิ้น 20 คน จากนั้นได้หลบหนีไปยังบ้านบางระจัน ชาวความสามารถของคนไทยกลุ่มนี้ทำให้อำนาจพม่าไทย แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ เมืองสิงห์ เมืองสรรคร์ และพื้นที่อื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงพากันมารวมที่บ้านบางระจันเพิ่มขึ้น

ในขณะนั้น **ขุนสรรค์สรรพกิจ** กรมการเมืองสรรคบุรี ได้ข่าวว่ากองทัพพม่าจะยกทัพมาทางเมืองสรรคบุรี และเห็นว่ากำลังที่มีอยู่ไม่สามารถต่อสู้ออกสู้พม่าได้ จึงอพยพครอบครัวและราษฎรประมาณ 200 คน มาพึ่งบารมี**พระอาจารย์ธรรมโชติ** วัดเขานางบวช แขวงเมืองสุพรรณบุรี ซึ่งชาวบ้านนับถือว่ามีวิทยาคม ชำนาญเพลงอาวุธและตำราพิชัยสงครามที่ได้รับการถ่ายทอดจากขุนวารีสีห์สุรเดชซึ่งเป็นคุณตาของท่าน ทั้งนี้ขุนสรรค์สรรพกิจมีศักดิ์เป็นหลานและลูกศิษย์พระอาจารย์ธรรมโชติ

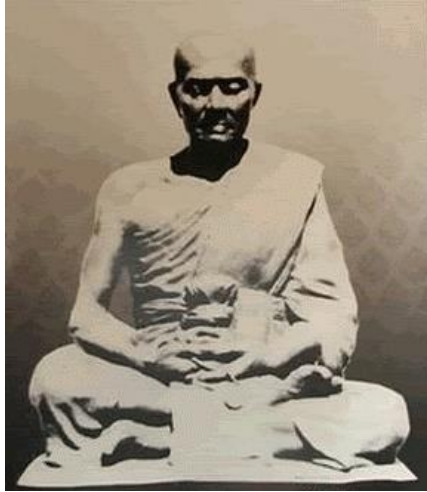
กลุ่มชาวเมืองสิงห์บุรีขณะนั้น รวมตัวกันฝึกอาวุธอยู่บริเวณเหนือวัดโพธิ์ทะเล มีผู้นำ 4 คน คือ **นายพันเรือง** กำนันตำบลบางระจัน **นายจันทนวดเขี้ยว** นายบ้านโพธิ์ทะเล **นายทองเหม็น** ผู้ใหญ่บ้านกล้วย และ**นายทองแสงใหญ่** ผู้ช่วยกำนันตำบลบางระจัน รู้ข่าวการรวมตัวของราษฎรจึงพากันไปถวายตัวเป็นศิษย์พระอาจารย์ธรรมโชติด้วย

พระอาจารย์ธรรมโชติได้หาทำเลที่ตั้งค่ายให้กับกลุ่มชาวบ้านทั้งชายและหญิงที่รักษาดี ปกป้องแผ่นดินกลุ่มนี้ ที่วัดโพธิ์เก้าต้น ตำบลบ้านบางระจัน แขวงเมืองสิงห์บุรี เนื่องจากมีชัยภูมิเหมาะสม เพราะเป็นที่ดอนคล้ายเป็นเกาะ มีเสบียงอาหารอุดมสมบูรณ์ ตั้งอยู่พรมแดนระหว่างเมืองวิเศษชัยชาญ เมืองสุพรรณบุรี และเมืองสิงห์ มีคูคลองธรรมชาติและป่าไผ่ล้อมรอบเข้าศึกเข้าไปถึงได้ยากพม่าไม่สะดวกในการเข้าโจมตีค่ายบางระจันจึงเป็นแหล่งรวมราษฎรจากแขวงเมืองสิงห์บุรี เมืองวิเศษชัยชาญ เมืองสรรคบุรี และเมืองสุพรรณบุรี ภายใต้การนำของผู้กล้า 11 คน คือ **นายแท่น นายพันเรือง ขุนสรรค์ นายทองเหม็น นายจันทนวดเขี้ยว นายเมือง นายทองแสงใหญ่ นายอิน นายโชติ นายดอก และนายทองแก้ว** ได้นิมนต์พระอาจารย์ธรรมโชติให้มาอยู่คุ้มครองเป็นขวัญกำลังใจให้ชาวบ้าน ณ วัดโพธิ์เก้าต้น ในบ้านบางระจัน แล้วช่วยกันสร้างค่าย

รอบบ้านบางระจัน จัดถ่ายเป็น 2 ค่าย ค่ายใหญ่อยู่บริเวณวัดโพธิ์เก้าต้น ค่ายเล็กอยู่บริเวณวัด
ประโยชน์ (วัดยวด) ขุดสระตรงหน้าวิหารเพื่อนำน้ำมาปลูกเสกเป็นเครื่องรางของขลังเพื่อการ
ศึก จัดตั้งหมวดหมู่ จัดเตรียมเครื่องศัสตราวุธที่หาได้ในตำบลนั้น รวมทั้งวางกองสอดแนมทัพ
พม่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประวัติวีรชนบ้านบางระจัน

พระอาจารย์ธรรมโชติ

เดิมชื่อโชติ ขณะบวชได้ฉายาทางพระว่า ธรรมโชติรังษี พื้นเพเป็นชาวเมืองสุพรรณ บวชเรียนแล้วจำพรรษาเป็นเจ้าอาวาสอยู่ ณ วัดเขานางบวช แขวงเมืองสุพรรณ เป็นผู้มีความรู้เรื่องวิทยาคมต่างๆ และเรื่องยาสมุนไพรไทยโบราณเป็นอย่างดี จึงเป็นที่รู้จักเคารพนับถือมาก ของประชาชนทั่วไป ในเมื่อภัยสงครามเกิดขึ้นในบ้านเมือง ท่านก็ยังเป็นขวัญกำลังใจให้กับชาวบ้านต่อสู้กับข้าศึก

โดยมีนายเมือง ชาวบ้านศรีบัวทองเป็นผู้นิมนต์ท่านมาอยู่ ณ วัดโพธิ์เก้าต้น ชาวบ้านหนีทหารพม่ามาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก โรคภัยไข้เจ็บก็มีเกิดขึ้น ความต้องการยาสมุนไพรและน้ำมนต์ก็มีมากขึ้น พระอาจารย์ธรรมโชติไม่มีภาชนะที่ใหญ่พอกับความต้องการของชาวบ้าน โดยเฉพาะนักรบชาวบ้านที่ต้องการความเป็นสิริมงคลในการออกรบ พระอาจารย์ธรรมโชติจึงทำน้ำมนต์ใส่สระ น้ำในสระจึงมีความศักดิ์สิทธิ์ถึงปัจจุบัน และท่านยังได้ลงวิทยาอาคมกับผ้าประเจียด ตะกรุดพิสมร แจกจ่ายให้กับนักรบค่ายบางระจัน

นายแทน

เป็นคนบ้านศรีบัวทอง แขวงเมืองสิงห์บุรี เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญและมีฝีมือในการวางแผนการรบ จัดได้ว่าเป็นแม่ทัพใหญ่อีกท่านหนึ่ง นายแทนคุมพลเข้ารบกับทหารพม่าหลายครั้งได้รับชัยชนะในการรบครั้งที่ 4 ท่านคุมพล 200 คน และให้ทัพปีกขวาและปีกซ้ายเข้าตีโอบหลังสนามรบคือฝั่งคลองทุ่งห้วยไผ่สะตือสี่ต้น ในการรบครั้งนั้นท่านได้รับชัยชนะ และสามารถฆ่าแม่ทัพพม่าได้คือ สุรินจ่อช่อง แต่ท่านก็ได้รับบาดเจ็บที่เข่า ท่านรักษาตัวอยู่ในค่ายได้ไม่นานก็เสียชีวิต

นายพันเรื่อง

เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน เมื่อถูกพม่าเข้าปล้นหมู่บ้านหาข้าวปลาอาหาร ชาวบ้านถูกทหารพม่ารังแกข่มเหงจึงได้รับความเดือดร้อน นายพันเรื่อง นายทองแสงใหญ่ นายจันทร์หมวดเขียว ปรีक्षाกันให้ชาวบ้านบางระจันทั้งหมดไปอยู่ในวัดโพธิ์เก้าต้นเพื่อหลบทหารพม่าเพราะมีคลองธรรมชาติล้อมรอบถึง 2 ชั้น และรวมชายฉกรรจ์ในหมู่บ้านจำนวนหนึ่งแบ่งกลุ่มกันออกลาดตระเวน หลอกล่อทหารพม่าให้หลงทางเข้าตีไม่ถูก และนายพันเรื่องยังเป็นผู้ออกความคิดหล่อบินใหญ่ เพื่อยิง

ทำลายค่ายพม่า จึงชักชวนชาวบ้านช่วยกันเสียสละทองเหลือง ทองแดง หล่อบินขึ้น 2 กระบอก แต่ใช้การไม่ได้ อาจเป็นเพราะโลหะไม่เป็นชนิดเดียวกันหรือไม่มีความชำนาญ ชาวบ้านต้องอยู่ในสภาพเสียขวัญกำลังใจ และท่านได้หลบหนีทหารพม่าในคราวค่ายแตก ไปเสียชีวิตริมฝั่งคลองหน้าวัดขุนสงฆ์ ห่างจากค่ายประมาณ 2.5 กิโลเมตร

ขุนสรรค์

จากเมืองสรรค์บุรี ท่านได้รวบรวมชาวบ้านต่อสู้กับทหารพม่าที่ยกทัพมาทางเมืองอุทัยธานี ท่านมีฝีมือในการยิงปืน เมื่อท่านกับชาวบ้านต่อต้านทหารพม่าไม่ไหวจึงชักชวนชาวบ้านรวมกันที่บางระจัน และได้ร่วมรบกับชาวบ้านศรีบัวทอง ชาวเมืองวิเศษชัยชาญ ชาวบ้านที่รวมตัวกันอยู่ ณ วัดโพธิ์เก้าต้น ค่ายบางระจัน ท่านได้ให้ชาวบ้านรวบรวมอาวุธต่างๆ ที่ยึดได้จากทหารพม่าในการรบครั้งก่อนๆ ที่ได้รับชัยชนะ ครั้งหนึ่งท่านได้ร่วมกับนายจันทร์หมวดเขียว

คุมพล 100 คน ตีทัพของอาคานันคณัฏ์แตกพ่าย ท่านได้ร่วมรบอยู่ในค่ายจนกระทั่งเสียชีวิตในสนามรบ

นายทองแสงใหญ่

ท่านเป็น 1 ใน 11 ท่าน ที่เป็นผู้นำระดับแนวหน้า และท่านเป็นผู้ที่คิดตั้งค่ายน้อยเพื่อลวงทหารพม่า ท่านคัดชายฉกรรจ์จำนวนหนึ่งตั้งค่ายขึ้นอีกค่ายหนึ่ง ซึ่งห่างจากค่ายใหญ่ออกไป ในค่ายใหญ่ซึ่งเต็มไปด้วยคนแก่ ทั้งหญิงชาย เด็กเล็ก และผู้ป่วยที่บาดเจ็บจากการสู้รบ และมีการเสียชีวิตทุกวัน ท่านต่อสู้กับทหารพม่าด้วยกำลังที่มีอยู่ทั้งหมดจนวาระสุดท้ายท่านก็ได้เสียชีวิตในสนามรบ

นายจันหนวดเขี้ยว

ท่านเป็นคนบางระจัน เดิมชื่อจัน เป็นคนชอบไว้หนวด และแต่งหนวดให้งอนดูเหมือนเขี้ยว ชาวบ้านทั่วไปจึงเรียกท่านว่า นายจันหนวดเขี้ยว ท่านเป็นผู้กล้าหาญ มีฝีมือในการต่อสู้ป้องกันตัวเอง ท่านเป็นเหมือนครูฝึกประจำหมู่บ้านให้เด็กหนุ่มสาวใครชอบอาวุธอะไรท่านก็ฝึกให้ในยามว่างงาน ในเมื่อทหารพมามาช่มเหงชาวบ้าน ท่านจึงออกช่วยชาวบ้านจึงเกิดการต่อสู้ เด็กหนุ่มที่ท่านฝึกให้รวมพลกันสู้รบทหารพม่า

ได้รับชัยชนะ ท่านจึงให้ชาวบ้านไปรวมกันอยู่ในค่าย วัดโพธิ์เก้าต้น เพื่อความปลอดภัย ครั้งหนึ่งกองทัพพม่ายกกำลังพลมามาก ท่านให้กองสอดแนมในค่ายออกไปดูกำลังพลพม่าที่ยกมา เมื่อท่านทราบว่ากำลังพลไล่เสียกัน ท่านคุมกำลังพล 1,000 คน ให้แบ่งออกเป็น 2 พวก เข้าตีกองทัพพม่าแตกพ่าย อาคาบันคฤเป็นแม่ทัพพม่าเสียชีวิตในสนามรบ ในครั้งสุดท้ายพม่าเปลี่ยนวิธีการรบ คือ พม่าสร้างค่ายเป็น 3 ค่าย มาเรื่อยๆ และยิงปืนใหญ่ออกมา ไม่ออกมารบแบบตะลุมบอนเหมือนครั้งก่อนๆ จึงสร้างความกดดันให้ชาวบ้านบางระจันเป็นอย่างมาก นายจันหนวดเขี้ยวพร้อมกับชาวบ้านเข้าตีค่ายพม่า ในค่ายพมามีสก็๊เป็นแม่ทัพ ท่านถกพม่าฆ่าตายในสนามรบ

นายทองเหม็น

ท่านเป็นชาวบางระจัน เข้าร่วมในค่ายบางระจัน และเป็นอีกท่านหนึ่งที่มีร่วมวางแผนในการรบ ในการรบครั้งที่ 4 ท่านทำหน้าที่เป็นปีกขวาร่วมกับนายโชติ นายดอก นายทองแก้ว คุ่มพล 200 คน ไปข้ามคลองบ้านขุนโลกดีโอบหลังข้าศึก ผลทำให้พม่าแตกพ่าย และได้ฆ่าแม่ทัพพม่า คือ สุรินจ่อข่อง ครั้งสุดท้าย ทำการรบแต่ในค่ายโดยยิงปืนใหญ่ออกมา แต่สุดท้ายจะทนจึงร่วมกับพวกชาวบ้านจำนวนหนึ่ง โดยนายทองเหม็นขี่กระบือเผือกตะลุยฝ่าค่ายพม่า จึงเสียทีพม่าและถูกพม่าจับฆ่าตายในที่นั้น

นายอิน

เป็นคนบ้านศรีบัวทอง ที่มาอยู่กับนายแท่น นายโชติ และนายเมือง เป็นคนหนึ่งที่ร่วมกันฆ่าทหารพม่าในครั้งแรก แล้วมารบรวมกำลังตั้งค่ายบางระจันขึ้น ณ วัดโพธิ์เก้าต้น ท่านเป็น 1 ใน 11 ผู้นำชาวบ้านที่ออกต่อสู้กับทหารพม่าด้วยความกล้าหาญ จนตัวตายในสนามรบ

นายเมือง

เป็นคนบ้านศรีบัวทอง เมืองสิงห์บุรี ร่วมกับ นายอิน นายโชติ นายแท่น และชาวบ้านอีก จำนวนหนึ่งลวงทหารพม่าไปฆ่า และท่านเป็นคนไปนิมนต์พระอาจารย์ธรรมโชติ จากแขวงเมืองสุพรรณบุรี มาอยู่วัดโพธิ์เก้าต้น ค่ายบางระจัน นายเมืองเป็น 1 ใน 11 ผู้นำชาวบ้านในค่ายที่คุมคนออกต่อสู้กับพม่า จนกระทั่งเสียชีวิตในสนามรบ

นายโชติ

เป็นคนบ้านศรีบัวทอง เมืองสิงห์บุรี ติดต่อเมืองสุพรรณบุรี นายโชติได้รวบรวมชาวบ้านที่ถูกกองลาดตระเวนของทหารพม่าข่มเหงและให้ส่งหญิงสาวให้ ในครั้งนั้นท่านกับพรรคพวกได้ลวงทหารพม่าไปฆ่าได้กว่า 20 คน จากนั้นท่านและชาวบ้านจึงมาอยู่ร่วมกัน ณ บางระจัน ท่านได้ต่อสู้กับทหารพม่าจนเสียชีวิตในสนามรบ

นายดอก

ท่านอยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เมื่อกองทัพพม่ายกมาล้อมกรุงศรีอยุธยา แม่ทัพพม่าสั่งให้กองทัพออกตีหัวเมืองต่างๆ เมืองวิเศษชัยชาญจึงอยู่ในกลุ่มเป้าหมาย เมื่อกองทัพพม่าเข้าตีเมืองวิเศษชัยชาญแตก นายดอกจึงชักชวนชาวบ้านไปอยู่บ้านตลับ คือบ้านกล้วยในปัจจุบัน กองทัพพม่าเที่ยวออกลาดตระเวนเป็นบริเวณกว้าง ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน เพราะถูกทหารพม่าข่มเหงจึงชักชวนชาวบ้านหนีกันมาอยู่ที่วัดโพธิ์เก้าต้นค่ายบางระจัน นายดอกเป็นผู้นำชาวบ้าน ท่านได้ร่วมรบกับชาวบ้านบางระจัน กองทัพพม่าบุกเข้าตีค่าย ทำให้ท่านเสียชีวิตในสนามรบ

นายทองแก้ว

อยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เมื่อถูกกองทัพพม่าตีเมืองวิเศษชัยชาญแตกและยึดเมืองได้ นายทองแก้วจึงรวบรวมชาวบ้านหลบหนีไปอยู่บ้านโพธิ์ทะเล ท่านหนีออกมาคราวเดียวกับนายดอก แต่ต้องแยกกันอยู่เพราะมีชาวบ้านจำนวนมากที่เห็นด้วยกับอุดมการณ์ของท่าน และขอติดตามมาเป็นจำนวนมาก ต่อมากองทัพพม่าทางเหนือยกลงมาปล้นข่มเหงชาวบ้านมากขึ้น จึงชักชวนกันมาอยู่วัดโพธิ์เก้าต้น บ้านบางระจันท่านเป็นบุคคลสำคัญอีกคนหนึ่งในการออกรบและร่วมวางแผนในการรบด้วย ท่านได้ทำการต่อสู้กับกองทัพพม่าจนเสียชีวิตในสนามรบ

การสู้รบของชาวบ้านบางระจันกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญ ความรักชาติ รักแผ่นดินถิ่นเกิด และความเสียสละอันยิ่งใหญ่ของคนไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความสามัคคี นึกถึงชาติบ้านเมือง เพื่อให้ปวงชนชาวไทยน้อมรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญดังกล่าว จึงได้มีการสร้างอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจันขึ้น โดยวีรบุรุษทั้ง 11 ท่านนี้เป็นผู้นำศึกในสงครามกับพม่าที่บ้านบางระจัน ถืออาวุธต่างๆ กัน ขนาดเท่าจริง ตั้งอยู่บนแท่นสี่เหลี่ยม

อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน

จารึกอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิด ณ วันที่ 3 เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2519

เมื่อเดือนสาม ปีกะกา พุทธศักราช 2308 นายจันหนวดเขี้ยว นายโชติ นายดอก นายทองแก้ว นายทองเหม็น นายทองแสงใหญ่ นายแท่น นายเมือง พันเรื่อง ขุนสรรค์ และนายอินได้เป็นหัวหน้า รวบรวมชาวบ้านตั้งค่ายต่อสู้พม่าที่บ้านบางระจัน มีอาจารย์ธรรมโชติเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาคม บำรุงขวัญ ตั้งแต่เดือนสี่ ปีกะกา พุทธศักราช 2308 จนถึงเดือนเจ็ด ปีก้อ พุทธศักราช 2309 วีรชนค่ายบางระจันได้ต่อสู้พม่าด้วยความกล้าหาญ และด้วยกำลังใจเด็ดเดี่ยว ยอมสละแม่เลือดเนื้อและชีวิต เพื่อรักษาแผ่นดินไทย รบชนะพม่าถึงเจ็ดครั้ง จนพม่าครั่นคร้ามในฝีมือ

รัฐบาลและประชาชนชาวไทยจึงพร้อมใจกันสร้างอนุสาวรีย์เพื่อประกาศเกียรติคุณของวีรชนค่ายบางระจันให้ยั่งยืนชั่วนาน

วีรชนคนกล้าแห่งศึกบางระจัน

1. นายแท่น	7. นายโชติ
2. นายเมือง	8. นายทองเหม็น
3. นายทองแก้ว	9. นายดอก
4. พันเรือง	10. ขุนสรรค์
5. นายทองแสงใหญ่	11. นายจันหนวดเขี้ยว
6. นายอิน	

ใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง ครูให้นักเรียนฟังเพลงและพิจารณาเนื้อเพลง จากนั้นนักเรียนร่วมกันตอบคำถาม

เนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ “เราสู้”

บรรพบุรุษของไทยแต่โบราณ	ปกบ้านป้องเมืองคุ้มเหย้า
เสียเลือดเสียเนื้อมิใช่เบา	หน้าที่เรารักษาสืบไป
ลูกหลานเหลนโหลนภายหน้า	จะได้มีพสุธาอาศัย
อนาคตจะต้องมีประเทศไทย	มียอมให้ผู้ใดมาทำลาย
ถึงฆ่าล้างโคตรก็ไม่หวั่น	จะสู้กันไม่หลบหนีหาย
สู้ตรงนี้ สู้ที่นี้ สู้จนตาย	ถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู
บ้านเมืองเราเราต้องรักษา	อยากทำลายเชิญมาเราสู้
เกียรติศักดิ์ของเราเราเชิดชู	เราสู้ไม่ถอยจนก้าวเดียว

2.1 จากเนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ “เราสู้” บรรพบุรุษของเราทำอย่างไรในการปกป้องบ้านเมือง

.....

.....

.....

2.2 เกิดอะไรขึ้นจากการกระทำดังกล่าว

.....

.....

2.3 การกระทำของบรรพบุรุษทำให้นักเรียนได้ประโยชน์อะไรบ้าง

.....

.....

2.4 เมื่อได้ฟังเพลงนี้นักเรียนรู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง ครูให้นักเรียนฟังเพลงและพิจารณาเนื้อเพลง จากนั้นนักเรียนร่วมกันตอบคำถาม

เนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ “เราสู้”

บรรพบุรุษของไทยแต่โบราณ	ปกบ้านป้องเมืองคุ้มเหย้า
เสียเลือดเสียเนื้อมิใช่เบา	หน้าที่เรารักษาสืบไป
ลูกหลานเหลนโหลนภายหน้า	จะได้มีพสุธาอาศัย
อนาคตจะต้องมีประเทศไทย	มียอมให้ผู้ใดมาทำลาย
ถึงฆ่าล้างโคตรก็ไม่หวั่น	จะสู้กันไม่หลบหนีหาย
สู้ตรงนี้ สู้ที่นี้ สู้จนตาย	ถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู
บ้านเมืองเราเราต้องรักษา	อยากทำลายเชิญมาเราสู้
เกียรติศักดิ์ของเราเราเชิดชู	เราสู้ไม่ถอยจนก้าวเดียว

2.1 จากเนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ “เราสู้” บรรพบุรุษของเราทำอย่างไรในการปกป้องบ้านเมือง

แนวตอบ สู้รบกับข้าศึกศัตรูที่เข้ามารุกรานโดยใช้ชีวิตเข้าเสี่ยง

2.2 เกิดอะไรขึ้นจากการกระทำดังกล่าว

แนวตอบ การสูญเสียชีวิตเลือดเนื้อของเหล่าบรรพบุรุษ

2.3 การกระทำของบรรพบุรุษทำให้นักเรียนได้ประโยชน์อะไรบ้าง

แนวตอบ ได้มีผืนแผ่นดินที่เรียกว่าประเทศไทย และได้ใช้ผืนแผ่นดินนี้ในการอยู่อาศัย ทำมาหากินอย่างมีความสุข โดยไม่มีใครมาขบไล่

2.4 เมื่อได้ฟังเพลงนี้นักเรียนรู้สึกอย่างไร

แนวตอบ รู้สึกฮึกเหิม ตระหนักถึงคุณค่าของบรรพบุรุษไทยที่สละชีวิตเข้าแลกเพื่อปกป้องประเทศชาติ

2.5 ให้นักเรียนเลือกวีรชนที่นักเรียนชื่นชอบมา 1 ท่าน พร้อมบอกเหตุผลว่าทำไมถึงชอบและนักเรียนจะนำคุณธรรมใดของท่านมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

แนวตอบ ตามความคิดเห็นของนักเรียน

แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม ชุดที่ 3

เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกชื่อของวีรชนชาวบ้านบางระจันในกรอบสี่เหลี่ยม เติมลงในช่องว่างของแต่ละข้อให้ถูกต้องสัมพันธ์กัน

พระอาจารย์ธรรมโชติ

นายแท่น

นายอิน

นายโชติ

นายเมือง

นายดอก

นายทองแสงใหญ่

นายจันทนวดเขียว

นายทองแก้ว

ขุนสรรค์

นายพันเรือง

นายทองเหม็น

- ..... 1. ท่านได้รวบรวมชาวบ้านต่อสู้กับทหารพม่าที่ยกทัพมาทางเมืองอุทัยธานี ท่านมีฝีมือในการยิงปืน
- ..... 2. ท่านอยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เมื่อกองทัพพม่าเข้าตีเมืองวิเศษชัยชาญแตก ท่านจึงชักชวนชาวบ้านไปอยู่บ้านตลับ คือบ้านกลับในปัจจุบัน
- ..... 3. ท่านเป็นผู้ที่คิดตั้งค่ายน้อยเพื่อลวงทหารพม่า ท่านคัดชายฉกรรจ์จำนวนหนึ่ง ตั้งค่ายขึ้นอีกค่ายหนึ่ง ซึ่งห่างจากค่ายใหญ่ออกไป
- ..... 4. ท่านเป็นคนชอบไว้วางใจ และแต่งหมวดให้องคตเหมือนเขียว ท่านเป็นผู้กล้าหาญมีฝีมือในการต่อสู้ป้องกันตัวเอง ท่านเป็นเหมือนครูฝึกประจำหมู่บ้านให้เด็กหนุ่มสาว ใครชอบอาวุธอะไรท่านก็ฝึกให้ในยามว่างงาน
- ..... 5. เป็นผู้มีความรู้เรื่องวิทยาคมต่างๆ และเรื่องยาสมุนไพรไทยโบราณ เป็นอย่างดี จึงเป็นที่รู้จักเคารพนับถือมากของประชาชนทั่วไป เมื่อภัยสงครามเกิดขึ้นในบ้านเมืองท่านก็ยังเป็นขวัญกำลังใจให้กับชาวบ้านต่อสู้กับข้าศึก
- ..... 6. ท่านเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน และเป็นผู้ออกความคิดหล่อบินใหญ่ เพื่อยิงทำลายค่ายพม่า จึงชักชวนชาวบ้านช่วยกันเสียดสละทองเหลืองทองแดง หล่อบินขึ้น 2 กระบอก แต่ใช้การไม่ได้

- ..... 7. ท่านเป็นชาวบางระจัน และเป็นอีกท่านหนึ่งที่ย่อมวางแผนในการรบ
ครั้งสุดท้าย ทำการรบโดยขี่กระบือเผือกทะลุฝ่าค่ายพม่า จึงเสียชีวิต
พม่าและถูกพม่าจับฆ่าตาย
- ..... 8. เป็นคนบ้านศรีบัวทอง แขวงเมืองสิงห์บุรี เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ
และมีฝีมือในการวางแผนการรบ ท่านสามารถฆ่าแม่ทัพพม่า
สุรินจ่อข่องได้ แต่ท่านก็ได้รับบาดเจ็บที่เข่า ท่านรักษาตัวอยู่ใน
ค่ายได้ไม่นานก็เสียชีวิต
- ..... 9. ท่านเป็นคนบ้านศรีบัวทอง ที่มากับนายแท่น นายโชติ และนายเมือง
เป็นคนหนึ่งที่ร่วมกันฆ่าทหารพม่าในครั้งแรก แล้วมารวบรวมกำลัง
ตั้งค่ายบางระจัน
- ..... 10. ท่านเป็นคนบ้านศรีบัวทอง และเป็นคนไปนิมนต์พระอาจารย์
ธรรมโชติ จากแขวงเมืองสุพรรณบุรี มาอยู่วัดโพธิ์เก้าต้น
ค่ายบางระจัน
- ..... 11. ท่านเป็นคนบ้านศรีบัวทอง ได้รวบรวมชาวบ้านที่ถูกกองลาดตระเวน
ของทหารพม่าข่มเหงและให้ส่งหญิงสาวให้ ท่านกับพรรคพวกได้
ลวงทหารพม่าไปฆ่าได้กว่า 20 คน
- ..... 12. อยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เมื่อถูกกองทัพพม่าตีเมืองวิเศษชัยชาญ
แตกและยึดเมืองได้ ท่านจึงรวบรวมชาวบ้านหลบหนีไปอยู่บ้าน
โพธิ์ทะเล ท่านหนีออกมาคราวเดียวกับนายดอก

เฉลยแบบทดสอบก่อนใช้ชุดกิจกรรม ชุดที่ 3

เรื่อง วีรชนค่ายบางระจัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกชื่อของวีรชนชาวบ้านบางระจันในกรอบสี่เหลี่ยม เติมลงในช่องว่างของแต่ละข้อให้ถูกต้องสัมพันธ์กัน

พระอาจารย์ธรรมโชติ

นายแท่น

นายอิน

นายโชติ

นายเมือง

นายดอก

นายทองแสงใหญ่

นายจันทนวดเขี้ยว

นายทองแก้ว

ขุนสรรค์

นายพันเรื่อง

นายทองเหม็น

- .....ขุนสรรค์..... 1. ท่านได้รวบรวมชาวบ้านต่อสู้กับทหารพม่าที่ยกทัพมาทางเมืองอุทัยธานี ท่านมีฝีมือในการยิงปืน
- .....นายดอก..... 2. ท่านอยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เมื่อกองทัพพม่าเข้าตีเมืองวิเศษชัยชาญแตก ท่านจึงชักชวนชาวบ้านไปอยู่บ้านตลับ คือบ้านกลับในปัจจุบัน
- .....นายทองแสงใหญ่..... 3. ท่านเป็นผู้ที่คิดตั้งค่ายน้อยเพื่อลวงทหารพม่า ท่านคัดชายฉกรรจ์จำนวนหนึ่งตั้งค่ายขึ้นอีกค่ายหนึ่ง ซึ่งห่างจากค่ายใหญ่ออกไป
- .....นายจันทนวดเขี้ยว..... 4. ท่านเป็นคนชอบไว้หนวด และแต่งหนวดให้งอนดูเหมือนเขี้ยว ท่านเป็นผู้กล้าหาญมีฝีมือในการต่อสู้ป้องกันตัวเอง ท่านเป็นเหมือนครูฝึกประจำหมู่บ้านให้เด็กหนุ่มสาว ใครชอบอาวุธอะไร ท่านก็ฝึกให้ในยามว่างงาน
- ..พระอาจารย์ธรรมโชติ... 5. เป็นผู้มีความรู้เรื่องวิทยาคมต่างๆ และเรื่องยาสมุนไพรไทยโบราณเป็นอย่างดี จึงเป็นที่รู้จักเคารพนับถือมากของประชาชนทั่วไป เมื่อภัยสงครามเกิดขึ้นในบ้านเมืองท่านก็ยังเป็นขวัญกำลังใจให้กับชาวบ้านต่อสู้กับข้าศึก
- .....พันเรื่อง..... 6. ท่านเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน และเป็นผู้ออกความคิดหล่อปืนใหญ่ เพื่อยิงทำลายค่ายพม่า จึงชักชวนชาวบ้านช่วยกันเสียดสละทองเหลืองทองแดง หล่อปืนขึ้น 2 กระบอก แต่ใช้การไม่ได้

- .....นายทองเหม็น..... 7. ท่านเป็นชาวบางระจัน และเป็นอีกท่านหนึ่งที่ยังร่วมวางแผนในการรบครั้งสุดท้ายทำการรบโดยขี่กระบือเผือกตะลุยฝ่าค่ายพม่า จึงเสียชีวิตพม่าและถูกพม่าจับฆ่าตาย
- .....นายแท่น..... 8. เป็นคนบ้านศรีบัวทอง แขวงเมืองสิงห์บุรี เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญและมีฝีมือในการวางแผนการรบ ท่านสามารถฆ่าแม่ทัพพม่าสุรินจ่อข่องได้ แต่ท่านก็ได้รับบาดเจ็บที่เข่า ท่านรักษาตัวอยู่ในค่ายได้ไม่นานก็เสียชีวิต
- .....นายอิน..... 9. ท่านเป็นคนบ้านศรีบัวทอง ที่มากับนายแท่น นายโชติ และนายเมือง เป็นคนหนึ่ง ที่ร่วมกันฆ่าทหารพม่าในครั้งแรก แล้วมารวบรวมกำลังตั้งค่ายบางระจัน
- .....นายเมือง..... 10. ท่านเป็นคนบ้านศรีบัวทอง และเป็นคนไปนิมนต์พระอาจารย์ธรรมโชติ จากแขวงเมืองสุพรรณบุรี มาอยู่วัดโพธิ์เก้าต้นค่ายบางระจัน
- .....นายโชติ..... 11. ท่านเป็นคนบ้านศรีบัวทอง ได้รวบรวมชาวบ้านที่ถูกกองลาดตระเวนของทหารพม่า ช่มเหงและให้ส่งหญิงสาวให้ ท่านกับพรรคพวกได้ลวงทหารพม่าไปฆ่าได้กว่า 20 คน
- .....นายทองแก้ว..... 12. อยู่เมืองวิเศษชัยชาญ เมื่อถูกกองทัพพม่าตีเมืองวิเศษชัยชาญแตกและยึดเมืองได้ ท่านจึงรวบรวมชาวบ้านหลบหนีไปอยู่บ้านโพธิ์ทะเล ท่านหนีออกมาคราวเดียวกับนายดอก

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดย นางสาวเบญจรัตน์ ขุนศิริ
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำนำ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นี้ จัดทำขึ้นจากการศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฝึกการเรียนรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาาร่วมกัน และรู้จักการเป็น ผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยเน้นที่กระบวนการในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนและการทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม และให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ในการแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชุดนี้ จะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สารบัญ

	หน้า
แผนการจัดการเรียนรู้	1
คำชี้แจง	9
คำแนะนำสำหรับครู	11
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	12
ใบคำสั่ง	13
ใบความรู้ เรื่อง สิทธิบุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม	14
ใบกิจกรรมที่ 1	32
เฉลยใบกิจกรรมที่ 1	35
แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	38
เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	39

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิชา ประวัติศาสตร์ เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม (1)

เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด

มฐ. ส 4.3 ม.2/3 ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรีและอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

1. นักเรียนรู้จัก และสามารถอธิบายวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีที่สืบทอดกันมาได้
2. นักเรียนสามารถจำแนกวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีที่สืบทอดกันมาได้
3. นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม

ด้านเจตคติ

นักเรียนให้ความสนใจ และเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรี

สาระสำคัญ

สิงห์บุรี เป็นจังหวัดที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรดินและน้ำ ทำให้ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวไทยพื้นถิ่น ชาวไทยจีน ชาวยุโรป ลาว ชาวไทยญวน รวมทั้งชาวไทยมุสลิมจากจังหวัดใกล้เคียง และจากจังหวัดอื่นๆ พากันมาตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยกันมาช้านาน กระจุกกระจายตามบริเวณลุ่มน้ำสำคัญ ได้แก่ ลุ่มแม่น้ำน้อย ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลำน้ำแม่ลา ลำน้ำการ้อง และแม่น้ำลพบุรี ทำให้มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม และยังคงรักษาขนบประเพณีและวัฒนธรรมถิ่นเดิมของตนไว้ จึงเกิดความหลากหลายทางประเพณีวัฒนธรรม

สาระการเรียนรู้

วัฒนธรรมและประเพณีของชาวจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่

- ประเพณีกำฟ้า
- ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา
- ประเพณีรับขวัญข้าว
- ประเพณีประดับประดา
- ประเพณีหม่องผ้า
- ประเพณีตีข้าวบิณฑ์
- ประเพณีประพวง
- ประเพณีตักบาตรดอกไม้ม
- ประเพณีแห่ข้าวเหนียวพันก้อน
- ประเพณีแข่งเรือยาว
- ประเพณีการเล่นเพลงเรือ
- ประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน

กิจกรรมการเรียนรู้

คาบที่ 1-2

ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำภาพวัฒนธรรมประเพณีที่มีในจังหวัดสิงห์บุรีให้นักเรียนดู และสนทนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีนั้น โดยครูตั้งคำถามกระตุ้นความคิดดังนี้

- 1.1 นักเรียนเคยเห็นหรือเคยเข้าร่วมในวัฒนธรรมประเพณีเหล่านี้หรือไม่
- 1.2 วัฒนธรรมประเพณีเหล่านี้ได้สะท้อนถึงวิถีชีวิตของเราอย่างไร

2. ครูเปิดคลิปวิดีโอการเล่นเพลงเรือให้นักเรียนดู และให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่า เพลงเรือเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวสิงห์บุรีอย่างไร

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 6 คน จากนั้นให้ตัวแทนออกมารับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 4 ตามจำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2. ศึกษาคำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม และคำแนะนำ สำหรับนักเรียน

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับไปกิจกรรมที่ 1 และแบบทดสอบ หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับครูหรือกล่องเอกสารที่ครูจัดเตรียมให้

4. ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูให้สมาชิกในกลุ่มนับหมายเลข 1-6 เพื่อแบ่งกันศึกษาข้อมูลของวัฒนธรรมประเพณี ที่มีในจังหวัดสิงห์บุรี คนละ 2 เรื่องไม่ให้ซ้ำกัน จากใบความรู้ เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนี้

- หมายเลข 1 สืบค้นเรื่อง ประเพณีกำฟ้า และประเพณีประทุษนัง
- หมายเลข 2 สืบค้นเรื่อง ประเพณีกวนข้าวทิพย์ และประเพณีตักบาตรดอกไม้ม
- หมายเลข 3 สืบค้นเรื่อง ประเพณีรับขวัญข้าว และประเพณีแห่ข้าวเหนียวพันก้อน
- หมายเลข 4 สืบค้นเรื่อง ประเพณีประดับประดิดิน และประเพณีแข่งเรือยาว
- หมายเลข 5 สืบค้นเรื่อง ประเพณีหมองผ้า และประเพณีการเล่นเพลงเรือ
- หมายเลข 6 สืบค้นเรื่อง ประเพณีตีข้าวบิณฑ์ และประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน

6. นักเรียนเล่าเรื่องที่ตนสืบค้นมาให้สมาชิกในกลุ่มฟังทีละคน โดยให้เวลาในการเล่าเรื่องคนละ 5 นาที และบันทึกลงในใบกิจกรรมที่ 1

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยใบกิจกรรมที่ 1 และช่วยกันสรุปว่าวัฒนธรรม ประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีนั้นสืบทอดมาจากคนเชื้อชาติใดบ้าง และสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนสิงห์บุรีอย่างไร

2. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มใหม่ โดยให้คนที่นับหมายเลขเดียวกันมารวมกลุ่มกัน ได้ 6 กลุ่มๆ ละ 5 คน

3. ครูมอบหมายให้แต่ละกลุ่มไปค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณีที่ตนเองเคยศึกษามาทั้ง 2 เรื่อง จากหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม และแหล่งข้อมูลสารสนเทศ โดยให้เตรียมข้อมูลแผ่นฟิวเจอร์บอร์ด สี กาว กรรไกร สำหรับทำจัดทำป้ายนิเทศในชั่วโมงหน้า

สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพวัฒนธรรม ประเพณี ในจังหวัดสิงห์บุรี
  2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม
  3. หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม
    - สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี. (2554). เมืองสิงห์. สิงห์บุรี : หลอแอนด์เล้งพับลิชชิง
    - สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). สิงห์บุรี วีรชนคนกล้า สายธาราวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค. ลาดพร้าว.
  4. ใบความรู้ เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม
  5. ใบกิจกรรมที่ 1
- #### แหล่งการเรียนรู้
- <http://www.singburi.go.th>

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การตัดสิน
ตรวจการทำใบกิจกรรมที่ 1	ใบกิจกรรมที่ 1	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิชา ประวัติศาสตร์ เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม (2)

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด

มฐ. ส 4.3 ม.2/3 ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรีและอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

1. นักเรียนรู้จัก และสามารถอธิบายวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีที่สืบทอดกันมาได้
2. นักเรียนสามารถจำแนกวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีที่สืบทอดกันมาได้
3. นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม

ด้านเจตคติ

นักเรียนให้ความสนใจ และเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรี

สาระสำคัญ

สิงห์บุรี เป็นจังหวัดที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรดินและน้ำ ทำให้ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวไทยพื้นถิ่น ชาวไทยจีน ชาวไทยลาว ชาวไทยญวน รวมทั้งชาวไทยมุสลิมจากจังหวัดใกล้เคียง และจากจังหวัดอื่นๆ พากันมาตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยกันมาช้านาน กระจัดกระจายตามบริเวณลุ่มน้ำสำคัญ ได้แก่ ลุ่มแม่น้ำน้อย ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลำน้ำแม่ลา ลำน้ำการ้อง และแม่น้ำลพบุรี ทำให้มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ

สาระการเรียนรู้

วัฒนธรรมและประเพณีของชาวจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่

- ประเพณีกำฟ้า
- ประเพณีประทุษณะ
- ประเพณีกวนข้าวทิพย์
- ประเพณีตักบาตรดอกไม้ม
- ประเพณีรับขวัญข้าว
- ประเพณีแห่ข้าวเหนียวพันก้อน
- ประเพณีประดับประดิดิน
- ประเพณีแข่งเรือยาว
- ประเพณีหม่องผ้า
- ประเพณีการเล่นเพลงเรือ
- ประเพณีตีข้าวบิณฑ์
- ประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มเดิมของตนเอง เตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับจัดทำป้ายนิเทศ

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันออกแบบและจัดทำป้ายนิเทศในหัวข้อที่กลุ่มตนเองได้รับจนเสร็จพร้อมที่จะนำเสนอในชั่วโมง
2. ครูช่วยให้คำชี้แนะในการใช้ข้อมูลและเพิ่มเติมข้อมูลต่างๆ ให้แก่กลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และงานมีความสมบูรณ์ถูกต้อง
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีที่นักเรียนนำเสนอ นั้น สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวสิงห์บุรีอย่างไร และมีวัฒนธรรมประเพณีใดบ้างที่ได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน
2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม
3. นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจหลังเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
4. นักเรียนตอบแบบสอบถามความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. ใบความรู้ เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3. หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม

- สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี. (2554). เมืองสิงห์. สิงห์บุรี : หลอแอนด์เล็งพับลิชชิ่ง

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). สิงห์บุรี วีรชนคนกล้า สายธารา วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสศ. ลาดพร้าว.

แหล่งการเรียนรู้

- <http://www.singburi.go.th>

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การตัดสิน
ประเมินการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์
ตรวจแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 4	แบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 4	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์
ตรวจแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ หลังเรียน	แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจหลังเรียน	ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์

แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

คำชี้แจง : ให้ ผู้สอน สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน
แล้วขีด ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1	เนื้อหาละเอียดชัดเจน				
2	ความถูกต้องของเนื้อหา				
3	วิธีการนำเสนอผลงาน				
4	ประโยชน์ที่ได้จากการนำเสนอ				
5	การตรงต่อเวลา				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ผลงานหรือพฤติกรรมสมบูรณ์ชัดเจน	ให้	4	คะแนน
ผลงานหรือพฤติกรรมมีข้อบกพร่องบางส่วน	ให้	3	คะแนน
ผลงานหรือพฤติกรรมมีข้อบกพร่องเป็นส่วนใหญ่	ให้	2	คะแนน
ผลงานหรือพฤติกรรมมีข้อบกพร่องมาก	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
18 - 20	ดีมาก
14 - 17	ดี
10 - 13	พอใช้
ต่ำกว่า 10	ปรับปรุง

คำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กำหนดระยะเวลาในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเวลา 3 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียดและส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. สารการเรียนรู้

วัฒนธรรมและประเพณีของชาวจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่

- ประเพณีกำฟ้า	- ประเพณีประพวง
- ประเพณีกวนข้าวทิพย์	- ประเพณีตักบาตรดอกไม้มะลิ
- ประเพณีรับขวัญข้าว	- ประเพณีแห่ข้าวเหนียวพันก้อน
- ประเพณีประดับประดา	- ประเพณีแข่งเรือยาว
- ประเพณีหมองผ้า	- ประเพณีการเล่นเพลงเรือ
- ประเพณีตีข้าวบิณฑ์	- ประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน

2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด ม.2/3 ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรีและอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 ด้านความรู้

3.1.1 นักเรียนรู้จัก และสามารถอธิบายวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีที่ สืบทอดกันมาได้

3.1.2 นักเรียนสามารถจำแนกวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีที่สืบทอดกันมาได้

3.1.3 นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม

3.2 ด้านเจตคติ

นักเรียนให้ความสนใจ และเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรี

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม
ประกอบด้วย

4.1 ใบคำสั่ง

4.2 ใบความรู้ เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4.3 ใบกิจกรรมที่ 1

4.4 เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

4.5 แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4.6 เฉลยแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำแนะนำสำหรับครู

จุดประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น บทบาทของครูในการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปลี่ยนจาก “ผู้สอน” โดยตรงมาเป็น “ผู้ดูแลและช่วยเหลือนักเรียน” แทน บทบาทครูผู้สอน มีดังนี้

1. เตรียมเอกสารสำหรับนักเรียนในการจัดกิจกรรมดังนี้
  - 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับใช้ชุดกิจกรรม จำนวน 2 แผน
  - 1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน.
  - 1.3 ใบกิจกรรมที่ 1 เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน เพื่อแจกให้นักเรียนทำ (เพราะไม่อนุญาตให้นักเรียนตอบคำถามลงในใบกิจกรรมในเล่มชุดกิจกรรมการเรียนรู้)
  - 1.4 แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เตรียมเท่ากับจำนวนนักเรียน
2. แจกชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมกับใบกิจกรรมที่ 1 และแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมให้นักเรียนทุกคน พร้อมทั้งชี้แจงวิธีเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เช่น ต้องศึกษาด้วยตนเอง และปฏิบัติตามขั้นตอนหรือคำชี้แจงที่ระบุไว้ในบทเรียนแต่ละตอนอย่างเคร่งครัด
3. ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ยังไม่เข้าใจบทเรียนศึกษาซ้ำอีกจนกว่าจะเข้าใจ
4. ครูคอยช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยในบทเรียนได้ตลอดเวลา เพื่อสร้างความมั่นใจและความเข้าใจในบทเรียนให้แก่นักเรียนได้ดียิ่งขึ้น
5. หลังจากนักเรียนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เล่มนี้จบลงทุกคน ครูอาจช่วยสรุปซักถาม หรือทบทวนอีกครั้งหนึ่งตามความจำเป็น เพื่อช่วยเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

ก่อนการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้นักเรียนทำความเข้าใจในวิธีการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำที่แจ้งไว้อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. ไม่ควรขีด/เขียน ข้อความหรือสัญลักษณ์ใดๆ ลงในชุดกิจกรรมการเรียนรู้
2. นักเรียนต้องชื่อสัตย์ต่อตนเอง ห้าม เปิดดูเฉลยก่อน
3. ให้ศึกษาเนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในใบความรู้ เรียงตามลำดับไปที่ละหน้า ไม่ควรศึกษาข้ามหน้า เนื่องจากได้มีการกำหนดบทเรียนไว้ เรียงตามลำดับเนื้อหาและความยาก-ง่ายไว้
4. เมื่อศึกษาจบในแต่ละใบความรู้ ให้นักเรียนทำงานตามคำสั่งของใบกิจกรรมนั้นๆ
5. นักเรียนสามารถตรวจคำตอบของใบกิจกรรมในหน้าถัดไป หากคำตอบของนักเรียนไม่ตรงกับเฉลย ให้นักเรียนกลับไปศึกษาเนื้อหาในใบความรู้เดิมอีกครั้งจนเข้าใจเนื้อหาและตอบคำตอบได้ถูกต้องโดยไม่ต้องแก้ไขคำตอบเดิม ศึกษาเช่นนี้ไปจนครบทุกหน้าและตอบคำถามทุกคำถาม
6. ทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 12 ข้อ ตรวจคำตอบจากเฉลยพร้อมทั้งบันทึกคะแนนที่ได้
7. ตรวจสอบความก้าวหน้า พร้อมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะที่แจ้งให้ทราบ
8. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้และใบกิจกรรมทุกชิ้นส่งครูหลังเสร็จการศึกษาโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง

ใบคำสั่ง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

คำสั่ง อ่านใบคำสั่งให้เข้าใจ แล้วปฏิบัติให้ครบทุกขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. แบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ศึกษาคำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ชุดที่ 4 เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม และคำแนะนำสำหรับนักเรียน

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับใบกิจกรรมที่ 1 และแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับครูหรือกล่องเอกสารที่ครูจัดเตรียมให้

3. ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

5. นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมที่ระบุไว้ในใบกิจกรรมที่ 1 เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ในส่วนเนื้อหา

6. ขณะปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนสามารถปรึกษากันในกลุ่ม และสามารถขอคำแนะนำจากครูได้

7. ตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1 และนักเรียนสามารถตรวจสอบคำตอบได้จากเฉลยใบกิจกรรม

8. ทำแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 12 ข้อ โดยทำลงในแบบทดสอบที่ครูแจกให้ซึ่งมีเหมือนกับในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

9. ตรวจสอบคำตอบจากเฉลยพร้อมทั้งบันทึกคะแนนที่ได้

10. ตรวจสอบความก้าวหน้า พร้อมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะที่แจ้งให้ทราบ

ใบความรู้

เรื่อง สิงห์บุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

สิงห์บุรีเป็นเมืองเก่า ตั้งอยู่ริมน้ำเจ้าพระยาในภาคกลางของประเทศ มีคนไทยหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันในดินแดนนี้มาอย่างยาวนาน และได้หล่อหลอมความรัก ความผูกพัน และจิตวิญญาณแห่งความเป็นชาวสิงห์บุรี ผู้คนชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งลาวเวียง ลาวพวน ลาวเงี้ยว รวมทั้งคนไทยเชื้อสายจีน คนไทยเชื้อสายญวน และคนไทยมุสลิม ต่างยึดมั่นในศาสนาและวัฒนธรรม ดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนสืบต่อมา

สิงห์บุรีในปัจจุบันยังคงความเป็นเมืองชนบทที่มีวิถีชีวิตริมน้ำและสืบสานอาชีพเกษตรกรรม หรือค้าขายตามบรรพบุรุษ ความเป็นอยู่เรียบง่าย ผู้คนมีอัธยาศัยไมตรี มีน้ำใจช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน รวมทั้งผู้มาเยือน ความน่าสนใจของจังหวัดสิงห์บุรีจึงมิใช่เป็นเพียงดินแดนแห่งวีรชนคนกล้าที่ปกป้องรักษาแผ่นดินไทยไว้ให้ลูกหลานไทยเท่านั้น หากแต่ยังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณีอันงดงาม

ประเพณีกำฟ้า

เป็นประเพณีที่สำคัญที่ชาวไทยพวนทุกหมู่บ้านยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นงานนันทนาการประจำปีของหมู่บ้าน

คำว่า “กำ” หมายถึง การถือ การเคารพฟ้าหรือเทพยดา มีเรื่องเล่าสืบมาว่า สมัยหนึ่งเจ้าเมืองพวน หรือเมืองเชียงขวาง ไม่ยอมขึ้นกับนครเวียงจันทน์ เจ้านครเวียงจันทน์จึงให้ประหารด้วยหอก บังเอิญฟ้าผ่าถูกตำหอกหักสะบั้นลง ด้วยความเชื่อว่า ฟ้าย่อมปราณีผู้ไม่ประพฤติผิด เจ้านครเวียงจันทน์จึงให้กลับไปครองเมืองพวนตามเดิม จึงเป็นเหตุให้ชาวพวนถือฟ้าหรือเคารพฟ้าและเกิดประเพณีกำฟ้ามาจนถึงปัจจุบัน

การจัดพิธีกำฟ้า จะจัดทำ 2 ระยะเวลา คือ กำฟ้าเมื่อฟ้าร้องครั้งแรก และกำฟ้าในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือนสาม

1. พิธีกำฟ้าเมื่อฟ้าร้องครั้งแรก ทำกันเฉพาะครัวเรือนของตน โดยตอนกลางคืนผู้ใหญ่ในครัวเรือนจะเอาไม้ไปเคาะเตาไฟแล้วกล่าวคำที่เป็นมงคลเป็นภาษาลาวพวนว่า “กำปลอด กำดีเนื้อ ไซ่บ่หา นาบ่เอา ครกบ่ต้อ ช้องบ่ตัง กำปลอด กำดี กำเห่า กำเฮือน กำนา กำผู้ กำคน กำงัว กำควาย กำหมู หมาเปิดไก่น้อ” เป็นการประกาศให้ฟ้าหรือเทพยดารับทราบ

ทั้งนี้ มีตำนานทำนายเสียงฟ้าร้องเป็น 2 ทาง ดังนี้

- ฟ้าร้องทิศเหนือ ทางที่ 1 ทำนายว่า “ฝนจะดี ทำนาจะได้ข้าวบริบูรณ์ จะทำให้มีมั่งมีศรีสุข” ส่วนทางที่ 2 ทำนายว่า “จะอดข้าว”

- ฟ้าร้องทิศใต้ ทางที่ 1 ทำนายว่า “ฝนจะแล้ง น้ำทำไม่บริบูรณ์ การทำนาจะเสีย” ส่วนทางที่ 2 ทำนายว่า “จะอดเกลือ”

- ฟ้าร้องทิศตะวันออก ทางที่ 1 ทำนายว่า “ฝนตกปานกลาง นาที่ลุ่มดี นาที่ดอนจะเสียหาย” ส่วนทางที่ 2 ทำนายว่า “จะต้องเอาหอกทำจา (จอบ) คือจะอยู่เย็นเป็นสุข”

- ฟ้าร้องทิศตะวันตก ทางที่ 1 ทำนายว่า “จะเกิดแห้งแล้ง ฝนตกไม่แน่นอน ข้าวจะยากหมากจะแพง” ส่วนทางที่ 2 ทำนายว่า “จะต้องเอาจา (จอบ) ทำหอก คือจะรบราฆ่าฟันกัน”

2. พิธีกำฟ้าในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือนสาม ในวันขึ้น 2 ค่ำ เดือนสาม ก่อนพิธี 1 วัน จะมีการทำข้าวบูน (ขนมจีน) ไข่เลี้ยงดูกัน และทำข้าวจี (บั้งจี) เตรียมไว้ทำบุญตักบาตรในเช้าวันรุ่งขึ้น

บางท้องถิ่นเลิกทำข้าวปุ้น ด้วยเห็นว่ายุ่งยาก โดยทำข้าวหลามตามประเพณีบุญข้าวหลามในเดือนยี่แถน จึงทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนว่าประเพณีกำฟ้ามีการทำข้าวหลามด้วย ในวันนี้ตอนเย็นชาวบ้านจะนำข้าวสารเหนียว น้ำตาล ไข่ ไปรวมกันที่วัดในหมู่บ้าน เพื่อให้พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์และเก็บไว้ทำข้าวจี๋ในตอนกลางคืน ตกกลางคืนหนุ่มสาวจะพากันไปที่วัดมีการร่วมร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน เรียกตามประเพณีว่า “ไปงันข้าวจี๋” บางท้องถิ่นจัดเป็นงานใหญ่มีมหรสพ ตกตึกก็จะรวมกันนั่งข้าวเหนียวพอสุกก็เคล้ากับเกลือ แล้วชูดมะพร้าวทวนกับน้ำตาลปั้นเป็นไส้ (บางแห่งทำแปลกออกไปใช้ถั่วลิสงคั่วปนผสมน้ำตาลทวนเป็นไส้) ปั้นข้าวเหนียวเป็นก้อนสอดไส้ข้างใน เสียบในงามไม้ไผ่ บั้งไฟให้เหลืองกรอบ ทาด้วยไข่แดงแล้วบั้งอีกครั้งหนึ่ง บางแห่งต้องการความรวดเร็วก็นำข้าวเหนียวปั้นสอดไส้ชุบไข่ทอดให้เสร็จไปทีเดียว และในวันรุ่งขึ้นคือ วันขึ้น 3 ค่ำ เดือนสาม ชาวบ้านก็จะนำไทยทานและอาหารไปร่วมทำบุญกันที่วัด โดยเฉพาะข้าวจี๋ต้องใส่บาตรให้ครบตามจำนวนพระสงฆ์ที่อาราธนา

ในวันกำฟ้า ชาวไทยพวนทุกคนจะหยุดงาน โดยเชื่อกันว่าใครฝ่าฝืนจะถูกฟ้าผ่าตาย บางคนอาจมองว่าเป็นเรื่องเหลวไหล แต่หากพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าเป็นกุศโลบายของคนโบราณ ที่ต้องการให้กลับมาพบญาติพี่น้อง และไปร่วมงานด้วยความสามัคคีพร้อมเพรียงกันเป็นการลดความเห็นแก่ตัว ที่เคร่งครัดยิ่งกว่านี้ถึงกับห้ามส่งเสียงดัง อีกทั้งกรีกโครมในวันกำฟ้าเพราะเกรงว่าฟ้าจะผ่า จนกว่าจะเลยเวลาที่กำหนด ภาษาพื้นบ้าน เรียกว่า “มันกำฟ้า” คำว่า “มัน” แปลว่า ฟันเขต แต่ปัจจุบันความเชื่อนี้ลดลงจึงมีการจัดมหรสพกันอย่างสนุกสนาน เมื่อพ้นกำฟ้า 7 วันจะต้องกำฟ้าอีกครั้งวัน จากนั้นต่อไปอีก 5 วัน จะจัดอาหารไปถวายพระเสร็จแล้วนำไฟต้นหนึ่งไปลอยตามแม่น้ำ ลำคลอง ถือเป็นบุญและการระลึกถึงเทพดา

ปัจจุบันชาวไทยพวนที่บ้านบางน้ำเชี่ยว และบ้านดอนคา อำเภอพรหมบุรี ยังคงสืบทอดประเพณีเก่าแก่อันเป็นเอกลักษณ์ของตนไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแก่ลูกหลานชาวไทยพวนต่อไป

ประเพณีกวนข้าวทิพย์

การกวนข้าวทิพย์เป็นพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ ทั้งยังเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติที่ พระพุทธเจ้าทรงรับข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดาก่อนที่จะตรัสรู้ เมื่อศาสนาพราหมณ์และ พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่มายังดินแดนสุวรรณภูมิ ผู้คนในดินแดนแถบนี้จึงรับวัฒนธรรม ประเพณี ที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาปฏิบัติ

พิธีกวนข้าวทิพย์ของชาวสิงห์บุรี มุ่งหมายที่จะบำเพ็ญกัลยาณทานตามประเพณีเมื่อข้าว ตังต้องเป็นน้ำนม และเป็นการบูชาพระแม่โพสพที่เป็นเทพธิดาประจำท้องนา ให้ช่วยปกปักรักษา และป้องกันภัยมิให้เกิดแก่ข้าวกล้าในไร่นาที่กำลังตั้งท้อง

สำหรับส่วนผสมของข้าวทิพย์ก็จัดหาตามที่พอจะหาได้ในท้องถื่น โดยเลือกไว้ 9 อย่าง คือ ถั่ว งา มะพร้าว นม น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เนย และน้ำนมจากรวงข้าว

แต่เดิมพิธีกวนข้าวทิพย์ของชาวสิงห์บุรีจะทำกันทุกหมู่บ้านในอำเภอพรหมบุรี ซึ่งเป็น ชุมชนของชาวไทยพวน ปัจจุบันหมู่บ้านที่สืบทอดประเพณีนี้มี 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านโภคาภิวัดน้ หมู่บ้านวัดกุฎีทอง และหมู่บ้านวัดอุดมพิชัย จะมาร่วมพิธีอย่างพร้อมเพรียง

ในวันพิธี ชาวบ้านจะช่วยกันปลุกปะรำพิธี แล้วใช้ด้ายสายสิญจน์วนรอบปะรำพิธี นิมนต์ พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ แล้วให้สาวพรหมจารีนำเครื่องต่างๆ ที่เตรียมไว้ใส่ลงในกระทะ ขณะที่ใส่ของเหล่านี้ลงในกระทะพระสงฆ์จะสวดชัยมงคลคาถา ย่าม้อง ย่ากลอง สาวพรหมจารี จะเริ่มกวนข้าวทิพย์พอเป็นพิธี จากนั้นชาวบ้านจะช่วยกันกวนต่อไป ไม้พินที่ใช้คือไม้ชัยพฤกษ์ เมื่อกวนเสร็จแล้วจะตักใส่ภาชนะเตรียมไว้ถวายพระในวันรุ่งขึ้น

เช้าวันรุ่งขึ้น ชาวบ้านจะร่วมกันถวายข้าวทิพย์ และอาหารคาวหวานอื่นๆ แต่พระสงฆ์ ถือเป็นบุญใหญ่เช่นเดียวกับที่นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาสแด่พระพุทธเจ้าก่อนที่จะตรัสรู้ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อทำบุญแล้วก็จะแจกจ่ายข้าวทิพย์คนละเล็กคนละน้อยไปรับประทาน เพื่อความเป็นสิริมงคล

ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ซึ่งเป็นประเพณีงานบุญของชาวไทยพวน อำเภอพรหมบุรี จะ จัดขึ้นในเดือนสิบของทุกปี แต่ชุมชนวัดกุฎีทองชาวบ้านได้ตกลงกันจัดในวันที่ 4 ธันวาคม ของ ทุกปี เพราะเป็นช่วงเวลาที่รวงข้าวในนาเป็นน้ำนม

ประเพณีรับขวัญข้าว

ความเชื่อว่าแม่โพสพเป็นเทพธิดาแห่งความกรุณาปราณี เป็นเทพธิดาประจำท้องนาในประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีพิธีกรรมบูชาแม่โพสพตามฤดูกาล 5 ครั้ง เรียกว่า บุญพลีกรรม คือ

1. พิธีแรกนาขวัญ ก่อนเริ่มฤดูทำนา

ในส่วนของราชการจัดเป็นพระราชพิธี ณ ท้องสนามหลวง ในเดือนหกของทุกปี พระราชพิธีนี้กระทำสืบต่อกันมาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) โปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มอีก 1 พิธี เรียกว่า พิธีพืชมงคล เป็นพิธีสงฆ์ คู่กับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญซึ่งเป็นพิธีของศาสนาพราหมณ์

ในส่วนของชาวบ้าน พิธีแรกนาขวัญมักถือฤกษ์ของตนเอง บางคนทำตรงกับวันเกิด และท่องบทภาวนาระหว่างหว่านข้าวว่า “กุสลา รัมมา” ไปจนกว่าจะหว่านข้าวเสร็จ

2. พิธีรับขวัญข้าว เมื่อข้าวตั้งท้อง

ชาวนาทั่วไปถือกำหนดหลังจากออกพรรษาแล้วอันเป็นระยะที่ข้าวเริ่มตั้งท้อง ชาวบ้านจะเตรียมของพลีกรรมเป็นเครื่องตักแต่งให้แม่โพสพ เรียกว่า “ข้าวแตงตัว” เมื่อไปถึงท้องนาจะเลือกบริเวณกึ่งกลางนาที่มีข้าวงอกงามดี แล้วจับรวมมัดข้าวด้วยด้ายขาวและด้ายแดง อย่างละ 3 เส้นเป็นหุ่นเทพธิดาโพสพ ปักหลักเป็นแกนกลาง สาดน้ำ (อาบน้ำ) ให้เปียกชุ่ม ใช้หวีสาบใบข้าว (หวีผม) โรอยแปง (ประแป้ง) พรหมด้วยน้ำหอมและมัดชะลอมหรือภาชนะอื่นๆ ที่ใส่ผลไม้ไว้กับหลัก (ที่ชะลอมหรือภาชนะใส่ผลไม้จะปักธงกระดาษสี 1 อัน) ผลไม้และสิ่งของที่ใส่ในชะลอมที่นิยมใช้คือ ส้มหรือมะขามเปียก กล้วย อ้อย หนาก 3 ลูก เมื่อเสร็จพิธีพลีกรรม ผู้ประกอบพิธีจะไม่หันกลับไปอีก เป็นอันเสร็จพิธี

3. พิธีรับขวัญข้าว เมื่อนำข้าวเข้าลาน

นิยมทำกันเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว และขนข้าวเข้าสู่ลานข้าวที่เยวสุดท้าย ชาวนาจะเตรียมของพลีกรรม คือ บายศรีปากชาม ไข่ต้ม 1 ฟอง ขนมต้มแดงต้มขาวหรือขนมปลากุริม

ไข่เต่า หมาก 3 คำ ผ้าขาวและแดงอย่างละ 1 ผืน น้ำ 1 ขวด โดยนำของเหล่านี้ใส่ในกระบุง ใช้ไม้คั้นฉาดคอนแทนไม้คั้นเดินไปยังท้องนา และถือเป็นเคล็ดว่าผู้ไปพิธีกรรมเชิญแม่โพสพ จะต้องไม่พูดจาทักทายปราศรัยกับใครทั้งสิ้น เมื่อไปถึงนาก็จะมัดฟางข้าวเป็นหุ่นแม่โพสพตั้งไว้ในที่อันควร แล้วทำพิธีพลีกรรมด้วยสิ่งของที่เตรียมไป เมื่อเสร็จพิธีพลีกรรมก็จะนำของพลีกรรมใส่กระบุงข้างหนึ่งอีกข้างหนึ่งใส่หุ่นแม่โพสพหอบด้วยไม้คั้นฉาด ขณะเดินกลับไปทีลานข้าวผู้ประกอบพิธีต้องไม่พูดจากับผู้ใดเช่นเดียวกับตอนมาที่นาข้าว เมื่อมาถึงลานข้าวก็จะนำหอบไปวางไว้ ณ ที่ใดที่หนึ่งในลานข้าว ในปัจจุบันบางท้องถิ่นจะเชิญแม่โพสพขึ้นรถแทนการหอบและมีการแห่แหนเป็นที่สนุกสนาน

4. พิธีเชิญแม่โพสพเข้าสู่ยั้งฉาง

เป็นการเก็บข้าวเปลือกเข้ายั้ง นิยมทำในวันสุดท้ายของการเก็บข้าว เครื่องพลีกรรม ได้แก่ บายศรีปากชามสามเส้า ข้าวปากหม้อ ไข่ต้ม 1 ฟอง หมากพลู ขนมหุซัง และรูปเทียน การตั้งของพลีกรรมที่หน้ายั้งฉาง บางแห่งตั้งหน้าหุ่นแม่โพสพที่ลานข้าว ทำพิธีบูชาเชิญแม่โพสพเข้าประจำยั้งฉาง

5. พิธีบูชาเมื่อตักตวงข้าวเปลือกออกจากยั้งฉาง

ต้องทำในวันศุกร์แรกของเดือนสี่ ปัจจุบันไม่ค่อยได้ทำพิธีนี้ เพราะขายข้าวเปลือกไปหมด แต่บางแห่งที่ถือเคร่งครัดก็จะทำพิธีนี้เพื่อความ เป็นสิริมงคลและเป็นการรักษาประเพณี เครื่องพลีกรรมมีเพียงธงกระดาษสี 1 อัน กับต๋ายขาวและต๋ายแดงสำหรับผูกคันทง และภาชนะสำหรับตักข้าว เมื่อกล่าวถ้อยคำที่เป็นมงคลเสร็จก็อธิษฐานตักข้าวเปลือกออกพอบเป็นพิธี

ปัจจุบันนี้ ประเพณีพลีกรรมแม่โพสพทั้ง 5 ยังคงหลงเหลืออยู่บ้างแต่ก็น้อยเต็มที ยกเว้นพิธีรับขวัญแม่โพสพเข้าสู่ลานที่ยังทำกันทุกท้องที่ บางแห่งต่างคนต่างทำ บางแห่งทำรวมกันเป็นประเพณีของหมู่บ้าน โดยเฉพาะหมู่บ้าน “ศรีพรหมประสิทธิ์” อำเภอพรหมบุรี ได้มีการฟื้นฟูให้เป็นประเพณีประจำปีของหมู่บ้าน

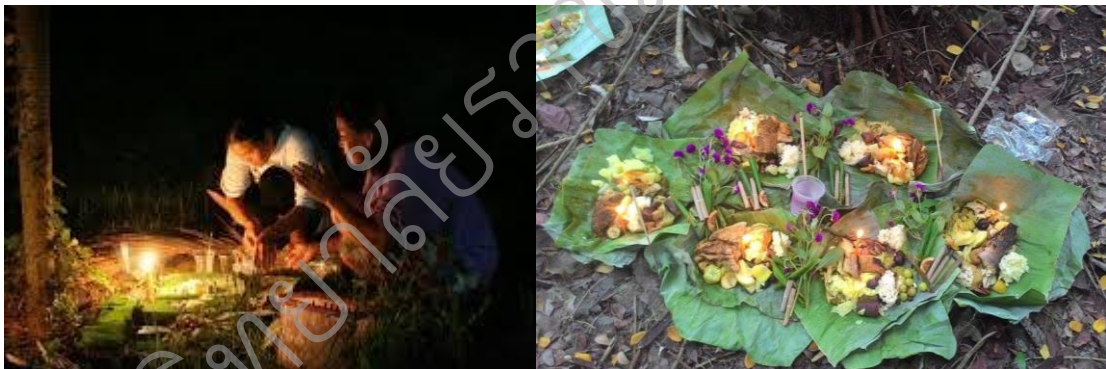

ประเพณีระดับประดิน

คำว่า “ระดับประดิน” มีผู้สันนิษฐานว่า “ระดับ” คือ การตกแต่ง มีคำว่า “ประ” เสริมข้างหน้าคำว่า “ดิน” จึงเป็น “ระดับประดิน” มีความหมายเกี่ยวข้องกับประเพณีที่ตกแต่งอาหาร แล้ววางไว้บนพื้นดิน เป็นประเพณีของไทยเวียงบ้านแแบ่งที่ปฏิบัติติดต่อกันมาทุกปี ประเพณีนี้ทำในวันสิ้นเดือนเก่า ปัจจุบันเรียกกันว่า ทำบุญวันสารทลาว เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการถือศีลบรรพบุรุษ และการบำเพ็ญกุศลทางศาสนา โบราณถือว่าที่สุนัขพากันเห่าหอนเพราะเห็นผีมาขอส่วนบุญ ด้วยความหิวโหย อดอยากจึงมาแสดงตัวให้ญาติพี่น้องเห็น ชาวบ้านจึงคิดหาวิธีการที่จะ ส่งอาหารและสิ่งของจำเป็นไปให้ผีทั้งหลายทั้งที่เป็นญาติและไม่ใช่ญาติ ด้วยการรวบรวมสิ่งของพร้อมทั้งอาหารคาวหวาน จัดบูชาเช่น ไห้วและบำเพ็ญกุศลไปให้

พิธีกรรมแต่เดิม มี 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนแรก เมื่อถึงวันสิ้นเดือนเก่า ตอนเช้าตรู่แต่ละบ้านจะเตรียมกระทงที่บรรจุอาหารคาวหวานนำไปวางไว้ตามทางสามแพร่ง ถนน ริมรั้ว ประตูบ้าน แล้วจุดธูปเทียนบอกกล่าวผีไม่มีญาติที่ผ่านไปมาจะได้กินของเช่น ไห้วเหล่านี้ และไม่มารบกวนคนในหมู่บ้าน เมื่อทำกันทุกบ้านแสงเทียนก็จะสว่างไสวทั่วไป ทั้งประตูบ้าน ริมรั้ว และถนนหนทาง

2. ขั้นตอนที่สอง เป็นการบำเพ็ญกุศลทางศาสนาเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษเดิมชาวไทยเวียงบ้านแแบ่งมีอาชีพปั้นภาชนะดินเผา เช่น หม้อ กระทะ เตาวง เมื่อถึงวันสารทก็จะเตรียมของกินของใช้ เช่น เผือก มัน กล้วย อ้อย ส้ม ข้าวสาร น้ำตาล น้ำอ้อย ไม้ขีดไฟ ธูป เทียน และสิ่ง ที่ขาดไม่ได้คือ กระจยาสารท และคันธงเสียบธนบัตร บรรจุลงในหม้อหรือกระทะดิน เรียกไทยทาน นี้ว่า “หม้อข้าวสารท” แต่ละบ้านจะจัดจำนวนมากหรือน้อยต่างกันตามจำนวนคนในครัวเรือนและญาติที่ตายไปแล้ว บางบ้านทำถึง 10-20 หม้อ จากนั้นนำสารทคาวหวานไปถวายพระภิกษุสงฆ์ พระภิกษุแต่ละรูปจะได้รับหม้อข้าวสารทเป็นจำนวนมาก ถือเป็นกุศลทานครั้งใหญ่ของหมู่บ้าน เป็นการอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติที่ล่วงลับไปแล้วและเป็นการส่งสมทานไว้สำหรับตนเอง วัตถุประสงค์จากการจำหน่ายหม้อดิน กระทะดิน ที่บรรทุกได้เป็นลำเรือ

ปัจจุบันมีการจัดไทยทานรวมทั้งกล้วย อ้อย เครื่องกระป๋อง บรรจุลงถาดเพียงบ้านละ 1 ถาด แทนใส่หม้อดิน กระทะดิน เหมือนแต่ก่อน เนื่องจากชาวบ้านส่วนมากเลิกทำอาชีพเครื่องปั้นดินเผาแล้ว ประเพณีนี้มีคุณค่าในการปลูกฝังคุณธรรมความกตัญญูทวดเวที่ต่อบรรพบุรุษผู้มีพระคุณ และการบำเพ็ญกุศลทางศาสนาก็เป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประเพณีหม่องผ้า

เป็นประเพณีเกี่ยวกับการบวชของไทยเวียงบ้านแบ่ง โดยพระพรหมโมลี วัดกลางชนรินทร์ อดีตเจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี ได้ฟื้นฟูจัดขึ้น เพราะเป็นปีกิ่งพุทธกาล ครบ 25 ศตวรรษ แต่ไม่มีใครปฏิบัติสืบต่อมา ปัจจุบันประเพณีนี้จึงสูญหายไป

คำว่า “หม่อง” เป็นสำเนียงของชาวลาวในคำว่า “โหม่ง” เป็นเสียงของฆ้องเล็กที่ใช้ตีกับวงกลองยาว ส่วน “ผ้า” ในที่นี้หมายถึง ผ้าไตรของผู้ที่จะบวช ประเพณีหม่องผ้าจึงเป็นประเพณีที่ผู้จะบวชนำผ้าไตรไปหาผู้ใหญ่หรือผู้ที่ตนเคารพนับถือ และที่ขาดไม่ได้คือ การไปขอขมา “กวานบ้าน” ซึ่งเป็นผู้ปกครองหมู่บ้าน ที่อาจเคยล่วงเกินด้วย กาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ให้ท่านเหล่านั้นขอโทษกรรมให้โดยใช้ฆ้องตีเป็นสัญญาณนำไป

พิธีกรรมของประเพณีนี้คือ เตรียมหาบหรือกระบุง ข้างหนึ่งใส่ผ้าไตรอีกข้างหนึ่งใส่เครื่องขมาโทษเป็นพานดอกไม้ รูป เทียน ให้หญิงสาวหรือหญิงผู้เป็นญาติหาบเดินไปตามลำดับหลังคาเรือน ส่วนนาคผู้จะบวชจะเดินตามและมีผู้ถือฆ้องเล็กตีนำหน้า เมื่อถึงบ้านใดก็หยุดให้นาคนำเครื่องขอขมาไปกล่าวขอขมาผู้ใหญ่ในบ้านนั้น แล้วส่งผ้าไตรให้ท่านร่วมอนุโมทนา พร้อมกับแจ้งเวลาบวชให้ทราบ เจ้าของบ้านที่มีศรัทธาก็จะนำเงินหรือสิ่งของมาร่วมทำบุญและอนุโมทนา

ประเพณีนี้เป็นการแจ้งงานบวชแบบง่าย ๆ และไปขอขมาลาโทษด้วยตนเอง ผู้ใหญ่ก็ให้อภัยด้วยความเมตตา เป็นการสร้างความรัก ความผูกพัน ความรักใคร่ปรองดอง ความสามัคคีในหมู่เครือญาติและเพื่อนบ้านที่อยู่ร่วมกันฉันญาติพี่น้อง

ประเพณีตีข้าวบิณฑ

เป็นประเพณีเก่าแก่ที่ชาวตำบลจักรสิทธิ์ อำเภอเมืองสิงห์บุรี ได้ร่วมกันฟื้นฟูรักษาไว้ ประเพณีนี้นิยมจัดในช่วงสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี ชาวบ้านจะเตรียมอาหารทั้งคาวหวานไปถวายพระนอนจักรสิทธิ์ และร่วมทำบุญตักบาตรที่วัด อาหารที่ต้องทำเป็นประเพณีคือ ข้าวเหนียว ที่เรียกว่า ข้าวบิณฑ

วิธีทำข้าวบิณฑ ชาวบ้านจะนำข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวแดงมาหุงหรือหนึ่งพอสุก แล้วใส่ในใบตองพันเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์ แบ่งทำบ้านละ 3 องค์ และมีองค์เล็กๆ อีกหลายองค์ เปรียบเสมือนพระองค์เล็กๆ ที่รายล้อมพระพุทธไสยาสน์ พระแก้ว และพระกาฬ ผู้เฒ่าบางคนเล่าว่าเดิมทำพานข้าวเหนียวรูปเจดีย์ 7 องค์ เพื่อถวายพุทธสาวกที่สำคัญ เช่น พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร ฯลฯ นอกจากข้าวเหนียวที่เป็นรูปเจดีย์และอาหารคาวหวานอื่นๆ แล้ว ยังมีบายศรีปากชาม 2 คู่ ดอกไม้ รูป และเทียน

การทำพิธีตีข้าวบิณฑ เมื่อชาวบ้านเตรียมอาหารและสิ่งต่างๆ ที่ต้องใช้ในพิธีเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านก็จะจัดขบวนแห่โดยมีผู้ถือบายศรีปากชาม 2 คู่ เดินนำหน้า ต่อด้วยผู้ถือพานเจดีย์ ข้าวเหนียวและอาหารคาวหวาน มีกลองยาวร่วมบรรเลงในขบวนแห่ ขบวนทั้งหมดจะเดินเข้าไปในพระวิหารพระพุทธไสยาสน์ นำของถวายทั้งหมดวางเรียงบนผ้าขาวหน้าองค์พระพุทธไสยาสน์ เมื่อถึงพิธีถวายข้าวเหนียวผู้เข้าพิธีจะจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธไสยาสน์ กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย

กล่าวคำถวายข้าวพระพุทธรูป จากนั้นสวดบทพุทธานุคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ ตามด้วยบทพาหุง เมื่อสวดจบแล้วจะมีการร้องรำทำเพลงถวายพระพุทธรูปไสยาสน์ มีเนื้อร้อง ดังนี้

ชักชวนสาวงาม	มาเล่นเพื่อนรำถวายหลวงพ่
อนิจจารูปหล่อ	หลวงพ่อยากดูเพื่อนรำ
ทุกษ์งามยามดี	วันนี้ลูกมาถวาย
เท่าที่บอกไว้	สมหมายจะมารำวง

เมื่อพระฉันเสร็จก็จะทำพิธีลาข้าวพระ ผู้ร่วมในพิธีจะแบ่งข้าวเหนียวจากกรวยเล็กน้อย ใส่กระต๋องนำมาวางนอกพระอุโบสถ ข้าวเหนียวที่เหลือก็จัดแบ่งเป็นวงๆ ทุกคนนั่งล้อมวงร่วมรับประทานอาหาร เพราะถือว่าเป็นข้าวบิณฑิ์ของพระนอนจักรสีห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประเพณีปารุปะนัง

คำว่า “ปารุปะนัง” เป็นภาษาบาลี มีความหมายว่า ห่มผ้า ประเพณีนี้เป็นพิธีถวายผ้าห่มองค์พระนอนจักรสีห์ เป็นประเพณีของชาวบ้านตำบลจักรสีห์ที่สืบทอดกันมานาน จัดในช่วงเทศกาลสงกรานต์ในวันที่ 13 เมษายน เวลา 19.09 น. ของทุกปี

ประเพณีปารุปะนังเกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาในองค์พระนอนจักรสีห์ ชาวบ้านจึงร่วมกันคิดทำกิจกรรมเพื่อบูชาจนเป็นแบบแผนประเพณีสืบทอดกันมา โดยเชื่อกันว่าผู้เข้าร่วมพิธีตั้งแต่การเย็บผ้าห่มจนถึงพิธีห่มผ้าพระนอนจะได้รับอานิสงส์ได้ไปเกิดเป็นเทวดา นางฟ้า

ก่อนวันงาน ชาวบ้านจะร่วมกันเย็บผ้าห่ม โดยใช้ผ้าแพรสีเหลืองมาเย็บติดกันเป็นผืนเดียว ให้มีขนาดกว้าง 10 เมตร ยาว 40 เมตร ในอดีตเย็บด้วยมือ แต่ปัจจุบันเย็บด้วยจักรช่างเย็บผ้าสตรีจะแต่งกายอย่างสวยงามเป็นนางฟ้า เมื่อถึงเวลา 21.00 น. เป็นพิธีห่มผ้าพระนอน ส่วนผ้าห่มผืนเก่าก็จะตัดแบ่งให้แก่ผู้เข้าร่วมพิธีเพื่อเป็นสิริมงคล

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ (ยายดอกไม้)

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ หรือที่เรียกกันว่า “ยายดอกไม้” เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวลาวเวียงที่อพยพมาตั้งรกรากอยู่ที่ตำบลบ้านแบ็ง ปัจจุบันประเพณีนี้ซบเซาไปมาก พระครูปริยัติกิจจานุกูล เจ้าอาวาสวัดจินตามณี เจ้าคณะตำบลบ้านแบ็ง ร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานท้องถิ่น จึงได้ฟื้นฟูประเพณีนี้ขึ้นมาใหม่ในปี พ.ศ.2554 โดยได้ปรับกิจกรรมบางอย่างให้เข้ากับยุคสมัย และจัดเป็นประเพณีประจำปีจวบจนปัจจุบัน

เล่ากันว่าประเพณี “ยายดอกไม้” นี้ เดิมชาวลาวเวียงใช้กระทงใบตองใส่ข้าวตอกดอกไม้สีขาว แล้วหยิบโปรยลงในบาตรพระสงฆ์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ขณะพระสงฆ์กำลังเดินเข้าพระอุโบสถ เพื่อทำพิธีอธิษฐานจำพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนแปดของทุกปี ในเทศกาลเข้าพรรษา คำว่า “ยาย” ของชาวลาวเวียง หมายถึง การโปรย การแผ่ การกระจาย ดังนั้นลักษณะการหยิบดอกไม้โปรยลงในบาตรจึงเรียกกันต่อๆ มาว่า “พิธียายดอกไม้”

แต่ในปัจจุบัน ประเพณียายดอกไม้ เริ่มจากชาวบ้านจะนำข้าวตอก (ข้าวเปลือกคั่วให้แตกเป็นดอกสีขาว) มาเสียบกับไม้ที่เหลาเป็นก้านแหลม ดอกบัว 1 ดอก ดอกมะลิ 1 ไม้ ดอกรัก 1 ไม้ ดอกข้าวโพด 3 ช่อ รูป 3 ดอก เทียน 1 เล่ม นำมามัดรวมกัน มีจำนวนเท่ากับพระสงฆ์ พระพุทธ 1 กำ และเจ้าที่อีก 1 กำ โดยพระสงฆ์จะใช้ถาดรับข้าวตอกดอกไม้จากพุทธศาสนิกชน แทนการใช้บาตรเพราะบาตรเล็กเกินไปที่จะรับดอกไม้

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ในจังหวัดสิงห์บุรี จะจัดที่วัดที่ชาวลาวเวียงอาศัยอยู่ ได้แก่ วัดคูวัดกลางชนรินทร์ วัดจินตามณี และวัดพุทธาราม

ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน

เป็นประเพณีที่ชาวลาวเงี้ยวสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นพิธีทำบุญทำทานและฟังเทศน์ ซึ่งมีจำนวนคาถา 1,000 คาถา ในวันเทศน์มหาชาติ ซึ่งถือเป็นประเพณีบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ ชาวบ้านจะถือว่าเป็นสิริมงคลแก่ผู้ร่วมงานให้พบความสุข ความสำเร็จและประกอบอาชีพรุ่งเรือง ในวันนี้จะมีการเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ผู้คนจะตื่นแต่เช้ามีดมาช่วยกัน นึ่งข้าวเหนียว แล้วนำมาปั้น พันด้วยมือ เรียกว่า พันก้อนข้าวเหนียว ข้าวเหนียวแต่ละก้อนมี ขนาดเท่าไข่ไก่ จากนั้นนำมาใส่ในกระทงใบตอง และมีเทียน 1 เล่ม

เมื่อถึงกำหนดเวลาก็จะตีกลอง ตีระฆัง เรียกชาวบ้านออกมาร่วมขบวนแห่ข้าวพันก้อน จากหมู่บ้านมาถึงศาลาโรงธรรม โดยจะจุดเทียนถือกระทงข้าวเหนียวเดินเวียนขวารอบ ธรรมมาสน์ เมื่อครบ 1 รอบก็จะ โห่ 3 ลา จนครบ 3 รอบ ในขบวนแห่อาจพ้อนรำอยู่หลังขบวน อย่างสนุกสนาน เสร็จแล้วนำกระทงข้าวเหนียวไปวางไว้หน้าธรรมมาสน์ ส่วนหน้าธรรมมาสน์จะมี เครื่องบูชา ประกอบด้วย ข้าวพันก้อน เมียงคำ ข้าวตอก และพุ่มดอกไม้สด

ประเพณีแข่งเรือยาวของชาวสิงห์บุรี

ประเพณีแข่งเรือยาวอันเป็นมรดกวัฒนธรรมแห่งสายน้ำ เป็นการละเล่นพื้นบ้านอันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันระหว่างสายน้ำกับวิถีชีวิต และความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ในสมัยก่อนเมื่อถึงเทศกาลออกพรรษาที่มีการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ราวเดือนสิบถึงเดือนสิบสอง ซึ่งเป็นช่วยฤดูน้ำมาก ชาวบ้านที่อยู่ริมน้ำจะใช้เรือเป็นพาหนะแห่แห่น้ำ องค์กฐิน องค์ผ้าป่า ไปยังวัด เมื่อเสร็จพิธีการทางศาสนาแล้วก็จะมีการเล่นแข่งเรือกัน ทุกหมู่บ้านจะส่งเรือเข้าร่วมแข่งขัน นอกจากนี้ บางท้องถิ่นจะจัดแข่งเรือในงานทำบุญไหว้พระประจำปีของวัด บางแห่งจัดแข่งเรือเพื่อบวงสรวงสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือ บางแห่งจัดในเทศกาลสนุกสนานรื่นเริงต่างๆ

ก่อนที่จะเอาเรือลงน้ำต้องทำพิธีบวงสรวงแม่ย่านางเรือ คือ จัดเครื่องสังเวยให้ถูกต้องตามแบบตำราโบราณเพื่อเชิญแม่ย่านางลงในเรือ ตามตำรากล่าวไว้ว่าจะต้องบูชาสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีเดชานุภาพแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย รวมทั้งพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ ตลอดถึงพระอริยสงฆ์พุทธสาวกและเทวดาทั่วทั้งจักรวาล ให้คุ้มครองผีพายและผู้ที่อยู่ในเรือ ให้ทุกคนมีความปลอดภัย โดยเครื่องสังเวยในพิธีบวงสรวงแม่ย่านางเรือ จะต้องมีบายศรี 1 คู่ ขนมทองหยอด ขนมฝอยทอง ขนมต้มแดงขนมต้มขาว ขนมหุข้าง ขนมเล็บมือนาง ขนมถั่วंगा ขนมเม็ดขนุน ข้าวตอก เผือกต้ม มันต้ม นอกจากนี้ยังมีกล้วย มะพร้าวอ่อน ทุ้ม กุ้งต้ม หัวหมู เป็ดต้ม ไก่ต้ม ปลาแป๊ะชะ น้ำ และดอกไม้

ในอดีตแต่ละคุ้มบ้าน คุ้มวัด ในทุกลุ่มน้ำ นิยมหาไม้ตะเคียนมาขุดเป็นเรือยาวส่งเข้าร่วมแข่งขัน แสดงให้เห็นถึงความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่ร่วมสืบสานประเพณีนี้ไว้ ปัจจุบันการแข่งเรือยาวได้วิวัฒนาการเป็นกีฬาระดับชาติ และนานาชาติ เป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นและประเทศ

จังหวัดสิงห์บุรีจัดประเพณีแข่งขันเรือยาวในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลายหน่วยงานจัดแข่งขันเรือยาวประเพณีตามที่ต่างๆ เช่น เทศบาลเมืองสิงห์บุรีจัดที่แม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดหลังเก่า เทศบาลตำบล

โพสังโฆ อ่าเภอค่ายบางระจัน จัดที่แม่่น้ำน้อย บริเวณวัดกลางท่าข้าม มีทั้งเรือยาวขนาดเล็ก (30 ฝีพาย) ขนาดกลาง (40 ฝีพาย) และขนาดใหญ่ (55 ฝีพาย) จากจังหวัดต่างๆ เข้าร่วมประลองฝีพายเพื่อชิงถ้วยรางวัลพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นงานประเพณีที่สนุกสนาน ตื่นเต้นเร้าใจ มีผู้คนหลังไหลไปชมและให้กำลังใจทีมที่ตนชื่นชอบ

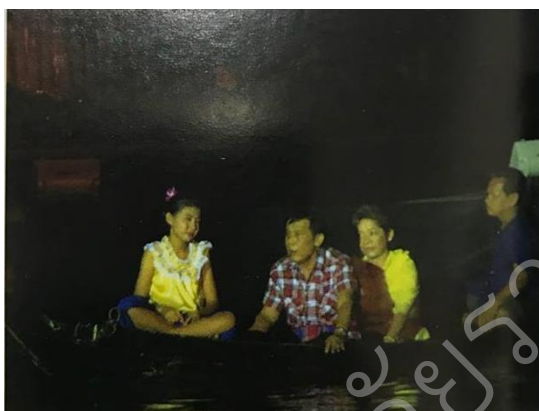
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

การเล่นเพลงเรือ

เพลงเรือ เป็นเพลงพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาช้านาน เป็นวิถีชีวิตของผู้คนที่มีชีวิตความเป็นอยู่ผูกพันอยู่กับสายน้ำ โดยใช้ในงานประเพณีต่างๆ เช่น ขบวนแห่ชักพระทางน้ำในวันพระเสด็จ คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือนสิบเอ็ด ซึ่งเป็นวันออกพรรษา และเป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ (เพื่อโปรดพระพุทธมารดา) สู่มนุษยโลก วันนี้จึงถือว่าเป็น “วันพระเสด็จ” รวมทั้งพิธีทอดกฐิน พิธีทอดผ้าป่า งานบุญและงานนักขัตฤกษ์ต่างๆ ผู้คนที่อยู่ริมน้ำซึ่งใช้เรือเป็นพาหนะก็จะตกแต่งเรืออย่างสวยงามร่วมในขบวนแห่ทางน้ำด้วย

ชาวสิงห์บุรีจะพากันมาเล่นเพลงเรือ โดยนำบทเพลงพื้นบ้านมาขับร้องกันอย่างสนุกสนาน สะท้อนถึงวิถีชีวิตแห่งลุ่มน้ำภาคกลางที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสายน้ำ ขนบประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมาช้านาน

เพลงเรือเล่นได้ทั้งชายและหญิง อาจเป็นเรือหญิงหรือเรือชายล้วนทั้งลำก็ได้ มีผู้ร้องนำ เรียกพ่อเพลง หรือแม่เพลง ส่วนผีพายทุกคนเป็นลูกคู่ โดยใช้ฉิ่งและกรับพวงเป็นเครื่องประกอบจังหวะ เวลาร้องต้องร้องให้ลงกับจังหวะพาย ก่อนการเล่นเพลงเรือจะต้องมีการกล่าวกลอนไหว้ครูก่อน ต่อจากนั้นจึงจะร้องแกกันเป็นคู่ๆ (คู่ลำเรือ) จะว่ากันคนละคราวหรือคนละบทก็ได้ตามความพอใจ พ่อเพลงหรือแม่เพลงต้องเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบที่มีคารมคมคาย เผ็ดร้อน หรือหยิบยกเหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมเข้ามาสอดแทรกให้สนุกสนาน เนื้อหาของบทเพลงอาจเป็นการยกย่อง เสียดสี กล่าวถึงรักหวานชื่น หรือโต้ตอบแข่งขัน ซึ่งทำให้ผู้ฟังสนุกไปด้วย การร้องเพลงเรือจะว่ากันสดๆ สลับกับเสียงโห่ฮาด้วยความสนุกสนานสำราญใจ

สถานที่เล่นเพลงเรือแต่เดิมจะเล่นกันในเรือ แต่ปัจจุบันจะต้องและเล่นกันบนเวที จัดเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ร้องเพลงแกกัน

ประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน

ประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน จัดเป็นประจำทุกปีช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน ประกอบด้วย พิธีสักการะรูปจำลองพระอาจารย์ธรรมโชติ พิธีวางพวงมาลาสักการะอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน และพิธีเจริญจิตภาวนา เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของวีรชนค่ายบางระจัน มีการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ ประกอบแสง สี เสียง มีมหรสพ รวมทั้งการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ

นอกจากนี้ยังได้จัดงานกตเวทิมหามงคลแด่วีรชนค่ายบางระจัน ในวันแรม 2 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี ซึ่งเป็นวันที่วีรชนค่ายบางระจันได้สละชีวิตในการรบ โดยมีพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณ และเจริญจิตภาวนาอุทิศส่วนกุศลให้แก่วีรชนค่ายบางระจันด้วย

ใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูรูปภาพประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีและเติมข้อความลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ภาพ	ชื่อประเพณี	ชนชาติ	จัดขึ้นที่ใด
	....	....	....
	....	....	....
	....	....	....
	....	....	....

ภาพ	ชื่อประเพณี	ชนชาติ	จัดขึ้นที่ใด
	....	.....	....
	....	.....	....
	....	.....	....
	....	.....	....

ภาพ	ชื่อประเพณี	ชนชาติ	จัดขึ้นที่ใด
	....	.....	....
	....	.....	....
	....	.....	....
	....	.....	....

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูรูปภาพประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีและเติมข้อความลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ภาพ	ชื่อประเพณี	ชนชาติ	จัดขึ้นที่ใด
	ประเพณี ประดับประดาประติณ	ลาวเวียง/ ไทเวียง	บ้านแปง อำเภอพรหมบุรี
	ประเพณี ตีข้าวบิณฑิ	ไทยพื้นถิ่น	ตำบลจักรสีห์ อำเภอเมืองสิงห์บุรี
	ประเพณี รับขวัญข้าว	ไทยพื้นถิ่น	ทำกันทุกที่มีมีการ ทำนา ที่หมู่บ้าน ศรีพรหมประสิทธิ์ อำเภอพรหมบุรี ทำเป็นประเพณี ของหมู่บ้าน
	ประเพณี ตักบาตรดอกไม	ลาวเวียง/ ไทเวียง	บ้านแปง อำเภอพรหมบุรี

ภาพ	ชื่อประเพณี	ชนชาติ	จัดขึ้นที่ใด
	ประเพณี แข่งเรือยาว	ไทยพื้นถิ่น	เทศบาลเมือง สิงห์บุรี เทศบาลตำบล โพสังโฆ
	ประเพณี กวนข้าวทิพย์	ลาวพวน/ ไทพวน	หมู่บ้านโกศากิวัฒน์ หมู่บ้านวัดกุฎีทอง และหมู่บ้านวัดอุดม พิชัย อำเภอก พรหมบุรี
	ประเพณี การเล่นเพลงเรือ	ไทยพื้นถิ่น	สมัยก่อนเล่นกันใน เรือเวลามีกิจกรรม สำคัญทางศาสนา ปัจจุบันจะร้องและ เล่นกันบนเวทีใน งานต่างๆ
	ประเพณีกำฟ้า	ลาวพวน/ ไทพวน	บ้านบางน้ำเชี่ยว และบ้านดอนคา อำเภอกพรหมบุรี

ภาพ	ชื่อประเพณี	ชนชาติ	จัดขึ้นที่ใด
	ประเพณี แห่ข้าวพันก้อน	ลาวแง้ว	ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี
	ประเพณี งานวีรชนค่าย บางระจัน	ไทยพื้นถิ่น	อุทยาน ประวัติศาสตร์วีรชน ค่ายบางระจัน อำเภอค่าย บางระจัน
	ประเพณีหมองผ้า	ลาวเวียง/ ไทเวียง	บ้านแปง อำเภอพรหมบุรี
	ประเพณีปาร์ ปะนั่ง	ไทยพื้นถิ่น	ตำบลจักรสีห์ อำเภอเมืองสิงห์บุรี

แบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรม ชุดที่ 4

เรื่อง สิ่งบุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่ประเพณีกับข้อความทางด้านขวามือให้ถูกต้องและสัมพันธ์กัน

1. ประเพณีแข่งเรือยาว	•	• การไปขอขมาผู้ใหญ่เพื่อลาบวช
2. ประเพณีประดับประดาดิน	•	• การถวายข้าวเหนียวแดงแก่พระนอนจักรสีห์
3. ประเพณีรับขวัญข้าว	•	• แสดงความกตัญญูทเวที่ต่อบรรพบุรุษ
4. ประเพณีกำฟ้า	•	• สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ
5. ประเพณีตีข้าวบิณฑ์	•	• เพื่อให้แม่โพสพปกป้องรักษาข้าวที่กำลังตั้งท้อง
6. ประเพณีหมองผ้า	•	• การทำบุญทำทาน ฟังเทศน์ในวันเทศน์มหาชาติ
7. ประเพณีกวนข้าวทิพย์	•	• พิธีกรรมบูชาแม่โพสพ 5 ครั้ง (ปัญญาพลีกรรม)
8. ประเพณีการเล่นเพลงเรือ	•	• พิธีถวายผ้าห่มองค์พระนอนจักรสีห์
9. ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน	•	• อุทิศส่วนกุศลให้กับดวงวิญญาณวีรชนค่ายบางระจัน
10. ประเพณีตักบาตรดอกไม้	•	• เพื่อแสดงการเคารพฟ้าหรือเทพยดา
11. ประเพณีปารุปะนัง	•	• การนำเพลงพื้นบ้านมาขับร้องกันอย่างสนุกสนาน
12. ประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน	•	• การนำข้าวตอกดอกไม้ไปรยลงในบาตรพระสงฆ์

เฉลยแบบทดสอบก่อน-หลังใช้ชุดกิจกรรม ชุดที่ 4
เรื่อง สิ่งบุรีดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่ประเพณีกับข้อความทางด้านขวามือให้ถูกต้องและสัมพันธ์กัน

1. ประเพณีแข่งเรือยาว	•	•	การไปขอขมาผู้ใหญ่เพื่อลาบวช
2. ประเพณีประดับประดาดิน	•	•	การถวายข้าวเหนียวแดงแก่พระนอนจักรสีห์
3. ประเพณีรับขวัญข้าว	•	•	แสดงความกตัญญูทวดเวที่ต่อบรรพบุรุษ
4. ประเพณีกำฟ้า	•	•	สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ
5. ประเพณีตีข้าวบิณฑ์	•	•	เพื่อให้แม่โพสพปกป้องรักษาข้าวที่กำลังตั้งท้อง
6. ประเพณีหมองผ้า	•	•	การทำบุญทำทาน ฟังเทศน์ในวันเทศน์มหาชาติ
7. ประเพณีกวนข้าวทิพย์	•	•	พิธีกรรมบูชาแม่โพสพ 5 ครั้ง (ปัญจพิธีกรรม)
8. ประเพณีการเล่นเพลงเรือ	•	•	พิธีถวายผ้าห่มองค์พระนอนจักรสีห์
9. ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน	•	•	อุทิศส่วนกุศลให้กับดวงวิญญาณวีรชนค่ายบางระจัน
10. ประเพณีตักบาตรดอกไม้	•	•	เพื่อแสดงการเคารพฟ้าหรือเทพยดา
11. ประเพณีปารุปะนัง	•	•	การนำเพลงพื้นบ้านมาขับร้องกันอย่างสนุกสนาน
12. ประเพณีงานวีรชนค่ายบางระจัน	•	•	การนำข้าวตอกดอกไม้ไปรยลงในบาตรพระสงฆ์

แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ หลังเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชาประวัติศาสตร์
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

คำชี้แจง แบบทดสอบก่อนเรียนมีทั้งหมด 30 ข้อ มี 30 คะแนน ใช้เวลา 30 นาที
คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้อง

1. การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยาตอนต้น เมืองสิงห์บุรีถูกจัดให้อยู่ในเขตการปกครองใด

ก. เมืองลูกหลวง	ข. หัวเมืองชั้นใน
ค. หัวเมืองชั้นนอก	ง. หัวเมืองประเทศราช
2. ในสมัยอยุธยาตอนกลาง เมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี ได้ถูกจัดสถานะเป็นเมืองใดในการปกครองส่วนภูมิภาค

ก. หัวเมืองเอก	ข. หัวเมืองโท
ค. หัวเมืองตรี	ง. หัวเมืองจัตวา
3. ในสมัยอยุธยา หน่วยงานใดในจตุสดมภ์เป็นผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในราชธานี

ก. กรมนา	ข. กรมวัง
ค. กรมเวียง	ง. กรมคลัง
4. สมุหนายกมีหน้าที่หลักสำคัญคือข้อใด

ก. การให้คำปรึกษาแก่เสนาบดี	ข. การดูแลรักษาความปลอดภัย
ค. การวางแผนด้านการรบกับข้าศึก	ง. การดูแลฝ่ายพลเรือนและจตุสดมภ์
5. “เป็นเมืองที่อยู่ห่างไกลจากราชอาณาเขตของอยุธยา ชาวเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติต่างภาษา ราชธานีจะแต่งตั้งเจ้านายเชื้อสายเดิมเป็นผู้ปกครองอย่างอิสระตามประเพณีการปกครองของแต่ละเมือง” เมืองดังกล่าวตรงกับข้อใด

ก. หัวเมืองประเทศราช	ข. หัวเมืองชั้นนอก
ค. หัวเมืองชั้นใน	ง. เมืองลูกหลวง

6. การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยาตอนกลาง มีความรัดกุม สะดวกในการควบคุมกำลังคน หลักการดังกล่าวคือข้อใด
- รวมหัวเมืองเป็นมณฑลและภาค ตั้งอุปราชดูแล
  - แบ่งหัวเมืองเป็นเทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนต่างๆ
  - แบ่งหัวเมืองเป็นหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองประเทศราช
  - จัดระเบียบหัวเมืองขนาดใหญ่และขนาดเล็กเป็นหัวเมืองเอก โท ตรี และจัตวา
7. การปฏิรูปการปกครองครั้งสำคัญของอาณาจักรอยุธยา ที่มีการแบ่งอัครมหาเสนาบดี 2 ตำแหน่ง คือตำแหน่งใดและเกิดขึ้นในสมัยใด
- กรมเวียง และกรมวัง ในสมัยอยุธยาตอนต้น
  - สมุหกลาโหม และสมุหนายก ในสมัยอยุธยาตอนกลาง
  - สมุหกลาโหม และสมุหนายก ในสมัยอยุธยาตอนปลาย
  - เจ้าพระยาพระคลัง และเจ้าพระยาจักรี ในสมัยอยุธยาตอนปลาย
8. เพราะเหตุใดการเข้ามาทำสงครามครั้งที่ 1 ของกองทัพพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีจึงไม่ได้รับชัยชนะ
- เกิดอุทกภัย
  - เกิดโรคระบาด
  - พระนเรศวรทรงมีพระอัจฉริยภาพในการรบ
  - กองทัพพม่ามีไพร่พลน้อยกว่ากองทัพอยุธยา
9. สงครามครั้งแรกที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี พระเจ้าเชียงใหม่ได้ให้กองทัพหน้ามาตั้งค่าย ณ บริเวณใดของเมืองสิงห์บุรี
- ปากน้ำโพ
  - ปากน้ำป่าสัก
  - ปากน้ำบางพุทรา
  - ปากน้ำเจ้าพระยา
10. เพราะเหตุใดชาวบ้านบางระจันจึงได้สร้างค่ายขึ้นที่บริเวณวัดโพธิ์เก้าต้น
- อยู่ห่างไกลจากกรุงศรีอยุธยา
  - กองทัพพม่าไม่กล้าเข้ามาทำร้ายในเขตวัด
  - มีชัยภูมิที่เหมาะสม มีคลองธรรมชาติและป่าไผ่ล้อมรอบ
  - กรุงศรีอยุธยาได้จัดหาที่สร้างค่ายให้กับชาวบ้านบางระจัน

11. ในการรบครั้งที่ 1 ระหว่างกองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจันเกิดขึ้นเพราะสาเหตุใด
- คนไทยไปบุกปล้นค่ายทหารพม่า
  - ทหารพม่าต้องการตั้งค่ายที่บ้านบางระจัน
  - ทหารพม่าต้องการจับชาวบ้านไปเป็นเชลย
  - คนไทยที่ไม่ยอมอยู่ใต้พม่า ได้ลวงกองทัพพม่าไปฆ่า
12. ในการรบกับกองทัพพม่าครั้งใด ที่ถึงแม้ชาวบ้านบางระจันจะรบชนะกองทัพพม่า แต่ก็มีความเสียหายเป็นจำนวนมาก
- ครั้งที่ 2
  - ครั้งที่ 4
  - ครั้งที่ 6
  - ครั้งที่ 8
13. ในการสู้รบระหว่างกองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจัน ข้อใดคือแม่ทัพใหญ่ของกองทัพพม่า และแม่ทัพของชาวบ้านบางระจัน
- เนเมียวสีหบดี และนายแท่น
  - เนเมียวสีหบดี และขุนสรรค์
  - สุกี้พระนายกอง และนายแท่น
  - สุกี้พระนายกอง และขุนสรรค์
14. รูปแบบการจัดกำลังพลในการรบ ครั้งที่ 7 ของชาวบ้านบางระจัน คือข้อใด
- นายแท่นเป็นแม่ทัพ นายทองเหม็นเป็นปีกขวา นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
  - นายจันทหวัดเขียวเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
  - นายทองเหม็นเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
  - นายแท่นเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
15. ชาวบ้านบางระจันได้เปรียบกองทัพพม่าในเรื่องใด
- มีความชำนาญในภูมิประเทศมากกว่า
  - มีกำลังคน และอาวุธยุทโธปกรณ์มากกว่า
  - มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกมากกว่า
  - มีการสร้างค่ายที่แข็งแรงและมั่นคงมากกว่า

16. การสู้รบระหว่างชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าเริ่มและสิ้นสุดเมื่อใด
 ก. ตั้งแต่เดือน 4 ปีกอ พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีระกา พ.ศ.2309
 ข. ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีระกา พ.ศ.2309
 ค. ตั้งแต่เดือน 4 ปีกอ พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีกอ พ.ศ.2309
 ง. ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีกอ พ.ศ.2309
17. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านบางระจันต้องพ่ายแพ้แก่กองทัพพม่าคือข้อใด
 ก. ทางอยุธยาไม่ให้เป็นใหญ่มาสู้รบกับกองทัพพม่า
 ข. เสบียงอาหารหมด ขาดกำลังในการสู้รบกับกองทัพพม่า
 ค. กองทัพพม่ามีความเชี่ยวชาญด้านการศึกมากกว่า
 ง. เกิดการแตกความสามัคคีกันในหมู่ชาวบ้านบางระจัน
18. ชาวบ้านบางระจันต่อสู้กับกองทัพพม่าจนสิ้นกำลังและเสียค่ายแก่ข้าศึก จนทำให้ไทยต้องเสียกรุงให้แก่พม่านั้น ผลของการเสียกรุงในครั้งนี้สร้างความตระหนักให้คนในปัจจุบันต้องสำนึกถึงความสำคัญในเรื่องใดมากที่สุด
 ก. ความสมัคสมานสามัคคีค้ำนี้ถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
 ข. ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมและความเข้มแข็งของกองทัพ
 ค. ความรู้ในยุทธวิธีของการสู้รบตามตำราพิชัยสงคราม
 ง. ความรับผิดชอบของข้าราชการทหารและพลเรือน
19. ข้อใดคือผู้ที่มีฝีมือในการวางแผนการรบ
 ก. ขุนสรรค์
 ข. นายแท่น
 ค. นายพันเรือง
 ง. นายทองเหม็น
20. นายจันทนวดเชี่ยวชาญท่านเป็นผู้ที่มีฝีมือในด้านใด
 ก. การยิงปืน
 ข. การต่อสู้ป้องกันตัว
 ค. การวางแผนการรบ
 ง. การหล่อปืนใหญ่
21. ผู้ใดเป็นตัวแทนชาวบ้านไปนิมนต์พระอาจารย์ธรรมโชติ จากแขวงเมืองสุพรรณบุรี ให้มาจำวัดอยู่ที่วัดโพธิ์เก้าต้น ค่ายบางระจัน
 ก. นายเมือง
 ข. นายพันเรือง
 ค. นายทองแก้ว
 ง. นายทองแสงใหญ่
22. ขุนสรรค์มีความเชี่ยวชาญในการใช้อาวุธใด
 ก. ปืน
 ข. ขวาน
 ค. ดาบคู่
 ง. มีดพร้า
23. คุณธรรมข้อใดที่ทำให้ชาวบ้านบางระจันสามารถรบชนะกองทัพพม่าได้ถึง 7 ครั้ง
 ก. ความใฝ่รู้
 ข. ความมีวินัย
 ค. ความสามัคคี
 ง. ความกตัญญู

24. ประเพณีปารุปะนังเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่ออะไร
 ก. เพื่อทำพิธีอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ
 ข. เพื่อทำพิธีถวายผ้าห่มองค์พระนอนจักรสีห์
 ค. เพื่อทำพิธีบูชาพระแม่โพสพเมื่อข้าวตั้งท้อง
 ง. เพื่อทำพิธีทำบุญทำทาน และฟังเทศน์ ในวันเทศน์มหาชาติ
25. ประเพณีตักบาตรดอกไม้ของชาวลาวเวียงในสิงห์บุรี ในอดีตมีวิธีปฏิบัติอย่างไร
 ก. มัดดอกไม้รวมกันเป็นช่อวางลงในถาด
 ข. มัดดอกไม้รวมกันเป็นช่อใส่ลงในบาตรพระสงฆ์
 ค. เสียบดอกไม้ในกระทงใบตองแล้วใส่ลงในบาตรพระสงฆ์
 ง. ใช้กระทงใบตองใส่ข้าวตอกดอกไม้สีขาว แล้วหยิบโปรยลงในบาตรพระสงฆ์
26. ประเพณีใดเกี่ยวข้องกับ การขัดเกลาจิตใจของชาวพุทธที่เป็นชาย
 ก. ประเพณีห่มองผ้า
 ข. ประเพณีแข่งเรือยาว
 ค. ประเพณีปารุปะนัง
 ง. ประเพณีประดับประดา
27. การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวสิงห์บุรี มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีใด
 ก. ประเพณีกำฟ้า
 ข. ประเพณีปารุปะนัง
 ค. ประเพณีแข่งเรือยาว
 ง. ประเพณีรับขวัญข้าว
28. การทำข้าวบิณฑ์ในพิธีตีข้าวบิณฑ์มีวิธีการทำอย่างไร
 ก. นำข้าวสวยมาหุงพอสุก ใส่ในกระทงใบตอง แล้วจัดวางในพาน
 ข. นำข้าวสวยมาหุงพอสุก ใส่ในใบตองพันเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์
 ค. นำข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวแดงมานึ่งพอสุก ใส่ในใบตองพันเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์
 ง. นำข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวแดงมานึ่งพอสุก ปั้นเป็นก้อนใส่ในกระทงใบตอง แล้วจัดวางในพาน
29. ข้อใดเป็นประเพณีที่ชาวลาวแฉ่งในจังหวัดสิงห์บุรี ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ
 ก. ประเพณีกำฟ้า
 ข. ประเพณีตีข้าวบิณฑ์
 ค. ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน
 ง. ประเพณีตักบาตรดอกไม้
30. ประเพณีตีข้าวบิณฑ์เป็นประเพณีของชนชาติใดที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสิงห์บุรี
 ก. ลาวแฉ่ง
 ข. ลาวพวน
 ค. ลาวเวียง
 ง. ไทยพื้นถิ่น

เฉลยแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ หลังเรียน

ข้อ	ตอบ	ข้อ	ตอบ
1.	ข	16.	ง
2.	ง	17.	ก
3.	ค	18.	ก
4.	ง	19.	ข
5.	ก	20.	ข
6.	ง	21.	ก
7.	ข	22.	ก
8.	ค	23.	ค
9.	ค	24.	ข
10.	ค	25.	ง
11.	ง	26.	ก
12.	ข	27.	ง
13.	ก	28.	ค
14.	ข	29.	ค
15.	ก	30.	ง

**แบบประเมินความภาคภูมิใจ
ในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นหรือการปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

2. ให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียน และเลือกวงเพียงระดับเดียว โดยที่

มากที่สุด หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น มากที่สุด

มาก หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น มาก

ปานกลาง หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น ปานกลาง

น้อย หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น น้อย

น้อยที่สุด หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น น้อยที่สุด

3. ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติจริงที่นักเรียนตอบในแต่ละข้อนั้นไม่มีระดับใด ถูก หรือ ผิด และไม่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใด คำตอบของนักเรียนจะใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น ซึ่งผลการวิเคราะห์จะใช้การวิเคราะห์โดยรวม ดังนั้นจึงขอให้นักเรียนตอบตามความรู้สึกหรือสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติตามความเป็นจริงมากที่สุด

4. ขอให้นักเรียนทำให้ครบทุกข้อ

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี					
2. นักเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ไปยังคนรุ่นหลังต่อไป					
3. นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนจังหวัดสิงห์บุรี					
4. เมื่อนักเรียนได้ยินเพลงชาติ นักเรียนจะหยุดยืนตรง เพื่อแสดงความเคารพด้วยความภาคภูมิใจในเอกราชและความเสียสละของบรรพบุรุษไทย					
5. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย					
6. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของไทยที่ได้ร่วมกันปกป้องชาติไทยไว้					
7. นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานวีรชนค่ายบางระจันที่ได้ร่วมกันปกป้องชาติไทยไว้					
8. สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรีเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ ควรให้ความเคารพและรักษาไว้					
9. นักเรียนเห็นด้วยกับการแต่งกายสุภาพเข้าเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรี					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. นักเรียนมักหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ เพื่อจะได้เข้าร่วมประเพณีนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง					
11. วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ควรจะรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป					
12. นักเรียนจะสนับสนุนการสืบสานประเพณีไทยและประเพณีท้องถิ่นของสิงห์บุรีให้คงอยู่ต่อไป					
13. นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในประเพณีไทยและประเพณีท้องถิ่นของสิงห์บุรี					
14. นักเรียนเข้าร่วมงานประเพณีของสิงห์บุรี ทุกครั้งที่มีโอกาส					
15. นักเรียนมักจะชักชวนพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ ของจังหวัดสิงห์บุรี					
16. นักเรียนชักชวนให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรีซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์					
17. นักเรียนมักจะชักชวนพ่อแม่หรือผู้ปกครองไปร่วมงานวีรชนค่ายบางระจันที่จัดขึ้นทุกปี					
18. นักเรียนรู้สึกอายนที่ต้องแต่งกายด้วยชุดไทย					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19. นักเรียนชอบอ่านหนังสือ ดูละคร และภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์					
20. นักเรียนรู้สึกชื่นชมคนไทยที่สร้างละครและภาพยนตร์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไม่แพ้ต่างชาติ					

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง แบบทดสอบก่อนเรียนมีทั้งหมด 30 ข้อ มี 30 คะแนน ใช้เวลา 30 นาที
คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้อง

1. การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยาตอนต้น เมืองสิงห์บุรีถูกจัดให้อยู่ในเขตการปกครองใด

ก. เมืองลูกหลวง	ข. หัวเมืองชั้นใน
ค. หัวเมืองชั้นนอก	ง. หัวเมืองประเทศราช
2. ในสมัยอยุธยาตอนกลาง เมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี ได้ถูกจัดสถานะเป็นเมืองใดในการปกครองส่วนภูมิภาค

ก. หัวเมืองเอก	ข. หัวเมืองโท
ค. หัวเมืองตรี	ง. หัวเมืองจัตวา
3. ในสมัยอยุธยา หน่วยงานใดในจตุสดมภ์เป็นผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในราชธานี

ก. กรมนา	ข. กรมวัง
ค. กรมเวียง	ง. กรมคลัง
4. สมุหนายกมีหน้าที่หลักสำคัญคือข้อใด

ก. การให้คำปรึกษาแก่เสนาบดี	ข. การดูแลรักษาความปลอดภัย
ค. การวางแผนด้านการรบกับข้าศึก	ง. การดูแลฝ่ายพลเรือนและจตุสดมภ์
5. “เป็นเมืองที่อยู่ห่างไกลจากราชอาณาเขตของอยุธยา ชาวเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติต่างภาษา ราชธานีจะแต่งตั้งเจ้านายเชื้อสายเดิมเป็นผู้ปกครองอย่างอิสระตามประเพณีการปกครองของแต่ละเมือง” เมืองดังกล่าวตรงกับข้อใด

ก. หัวเมืองประเทศราช	ข. หัวเมืองชั้นนอก
ค. หัวเมืองชั้นใน	ง. เมืองลูกหลวง

6. การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยาตอนกลาง มีความรัดกุม สะดวกในการควบคุมกำลังคน หลักการดังกล่าวคือข้อใด
- รวมหัวเมืองเป็นมณฑลและภาค ตั้งอุปราชดูแล
  - แบ่งหัวเมืองเป็นเทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนต่างๆ
  - แบ่งหัวเมืองเป็นหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองประเทศราช
  - จัดระเบียบหัวเมืองขนาดใหญ่และขนาดเล็กเป็นหัวเมืองเอก โท ตรี และจัตวา
7. การปฏิรูปการปกครองครั้งสำคัญของอาณาจักรอยุธยา ที่มีการแบ่งอัครมหาเสนาบดี 2 ตำแหน่ง คือตำแหน่งใดและเกิดขึ้นในสมัยใด
- กรมเวียง และกรมวัง ในสมัยอยุธยาตอนต้น
  - สมุหกลาโหม และสมุหนายก ในสมัยอยุธยาตอนกลาง
  - สมุหกลาโหม และสมุหนายก ในสมัยอยุธยาตอนปลาย
  - เจ้าพระยาพระคลัง และเจ้าพระยาจักรี ในสมัยอยุธยาตอนปลาย
8. เพราะเหตุใดการเข้ามาทำสงครามครั้งที่ 1 ของกองทัพพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีจึงไม่ได้รับชัยชนะ
- เกิดอุทกภัย
  - เกิดโรคระบาด
  - พระนเรศวรทรงมีพระอัจฉริยภาพในการรบ
  - กองทัพพม่ามีไพร่พลน้อยกว่ากองทัพอยุธยา
9. สงครามครั้งแรกที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี พระเจ้าเชียงใหม่ได้ให้กองทัพหน้ามาตั้งค่าย ณ บริเวณใดของเมืองสิงห์บุรี
- ปากน้ำโพ
  - ปากน้ำป่าสัก
  - ปากน้ำบางพุทรา
  - ปากน้ำเจ้าพระยา
10. เพราะเหตุใดชาวบ้านบางระจันจึงได้สร้างค่ายขึ้นที่บริเวณวัดโพธิ์เก้าต้น
- อยู่ห่างไกลจากกรุงศรีอยุธยา
  - กองทัพพม่าไม่กล้าเข้ามาทำร้ายในเขตวัด
  - มีชัยภูมิที่เหมาะสม มีคลองธรรมชาติและป่าไผ่ล้อมรอบ
  - กรุงศรีอยุธยาได้จัดหาที่สร้างค่ายให้กับชาวบ้านบางระจัน

11. ในการรบครั้งที่ 1 ระหว่างกองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจันเกิดขึ้นเพราะสาเหตุใด
- คนไทยไปบุกปล้นค่ายทหารพม่า
  - ทหารพม่าต้องการตั้งค่ายที่บ้านบางระจัน
  - ทหารพม่าต้องการจับชาวบ้านไปเป็นเชลย
  - คนไทยที่ไม่ยอมอยู่ใต้พม่า ได้ลวงกองทัพพม่าไปฆ่า
12. ในการรบกับกองทัพพม่าครั้งใด ที่ถึงแม้ชาวบ้านบางระจันจะรบชนะกองทัพพม่า แต่ก็มีความเสียหายเป็นจำนวนมาก
- ครั้งที่ 2
  - ครั้งที่ 4
  - ครั้งที่ 6
  - ครั้งที่ 8
13. ในการสู้รบระหว่างกองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจัน ข้อใดคือแม่ทัพใหญ่ของกองทัพพม่า และแม่ทัพของชาวบ้านบางระจัน
- เนเมียวสีหบดี และนายแท่น
  - เนเมียวสีหบดี และขุนสรรค์
  - สุกี้พระนายกอง และนายแท่น
  - สุกี้พระนายกอง และขุนสรรค์
14. รูปแบบการจัดกำลังพลในการรบ ครั้งที่ 7 ของชาวบ้านบางระจัน คือข้อใด
- นายแท่นเป็นแม่ทัพ นายทองเหม็นเป็นปีกขวา นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
  - นายจันทหวัดเขียวเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
  - นายทองเหม็นเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
  - นายแท่นเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน
15. ชาวบ้านบางระจันได้เปรียบกองทัพพม่าในเรื่องใด
- มีความชำนาญในภูมิประเทศมากกว่า
  - มีกำลังคน และอาวุธยุทโธปกรณ์มากกว่า
  - มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกมากกว่า
  - มีการสร้างค่ายที่แข็งแรงและมั่นคงมากกว่า

16. การสู้รบระหว่างชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าเริ่มและสิ้นสุดเมื่อใด
 ก. ตั้งแต่เดือน 4 ปีกอ พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีระกา พ.ศ.2309
 ข. ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีระกา พ.ศ.2309
 ค. ตั้งแต่เดือน 4 ปีกอ พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีกอ พ.ศ.2309
 ง. ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีกอ พ.ศ.2309
17. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านบางระจันต้องพ่ายแพ้แก่กองทัพพม่าคือข้อใด
 ก. ทางอยุธยาไม่ให้เป็นใหญ่มาสู้รบกับกองทัพพม่า
 ข. เสบียงอาหารหมด ขาดกำลังในการสู้รบกับกองทัพพม่า
 ค. กองทัพพม่ามีความเชี่ยวชาญด้านการศึกมากกว่า
 ง. เกิดการแตกความสามัคคีกันในหมู่ชาวบ้านบางระจัน
18. ชาวบ้านบางระจันต่อสู้กับกองทัพพม่าจนสิ้นกำลังและเสียค่ายแก่ข้าศึก จนทำให้ไทยต้องเสียกรุงให้แก่พม่านั้น ผลของการเสียกรุงในครั้งนี้สร้างความตระหนักให้คนในปัจจุบันต้องสำนึกถึงความสำคัญในเรื่องใดมากที่สุด
 ก. ความสมัครสมานสามัคคีค้ำนี้ถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
 ข. ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมและความเข้มแข็งของกองทัพ
 ค. ความรู้ในยุทธวิธีของการสู้รบตามตำราพิชัยสงคราม
 ง. ความรับผิดชอบของข้าราชการทหารและพลเรือน
19. ข้อใดคือผู้ที่มีฝีมือในการวางแผนการรบ
 ก. ขุนสรรค์
 ข. นายแท่น
 ค. นายพันเรือง
 ง. นายทองเหม็น
20. นายจันทนวดเชี่ยวชาญท่านเป็นผู้ที่มีฝีมือในด้านใด
 ก. การยิงปืน
 ข. การต่อสู้ป้องกันตัว
 ค. การวางแผนการรบ
 ง. การหล่อปืนใหญ่
21. ผู้ใดเป็นตัวแทนชาวบ้านไปนิมนต์พระอาจารย์ธรรมโชติ จากแขวงเมืองสุพรรณบุรี ให้มาจำวัดอยู่ที่วัดโพธิ์เก้าต้น ค่ายบางระจัน
 ก. นายเมือง
 ข. นายพันเรือง
 ค. นายทองแก้ว
 ง. นายทองแสงใหญ่
22. ขุนสรรค์มีความเชี่ยวชาญในการใช้อาวุธใด
 ก. ปืน
 ข. ขวาน
 ค. ดาบคู่
 ง. มีดพร้า
23. คุณธรรมข้อใดที่ทำให้ชาวบ้านบางระจันสามารถรบชนะกองทัพพม่าได้ถึง 7 ครั้ง
 ก. ความใฝ่รู้
 ข. ความมีวินัย
 ค. ความสามัคคี
 ง. ความกตัญญู

24. ประเพณีปารุปะนั่งเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่ออะไร
 ก. เพื่อทำพิธีอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ
 ข. เพื่อทำพิธีถวายผ้าห่มองค์พระนอนจักรสีห์
 ค. เพื่อทำพิธีบูชาพระแม่โพสพเมื่อข้าวตั้งท้อง
 ง. เพื่อทำพิธีทำบุญทำทาน และฟังเทศน์ ในวันเทศน์มหาชาติ
25. ประเพณีตักบาตรดอกไม้ของชาวลาวเวียงในสิงห์บุรี ในอดีตมีวิธีปฏิบัติอย่างไร
 ก. มัดดอกไม้รวมกันเป็นช่อวางลงในถาด
 ข. มัดดอกไม้รวมกันเป็นช่อใส่ลงในบาตรพระสงฆ์
 ค. เสียบดอกไม้ในกระทงใบตองแล้วใส่ลงในบาตรพระสงฆ์
 ง. ใช้กระทงใบตองใส่ข้าวตอกดอกไม้สีขาว แล้วหยิบโปรยลงในบาตรพระสงฆ์
26. ประเพณีใดเกี่ยวข้องกับ การชดเชลาจิตใจของชาวพุทธที่เป็นชาย
 ก. ประเพณีห่มองผ้า
 ข. ประเพณีแข่งเรือยาว
 ค. ประเพณีปารุปะนั่ง
 ง. ประเพณีประดับประดิดิน
27. การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวสิงห์บุรี มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีใด
 ก. ประเพณีกำฟ้า
 ข. ประเพณีปารุปะนั่ง
 ค. ประเพณีแข่งเรือยาว
 ง. ประเพณีรับขวัญข้าว
28. การทำข้าวบิณฑ์ในพิธีตีข้าวบิณฑ์มีวิธีการทำอย่างไร
 ก. นำข้าวสวยมาหุงพอสุก ใส่ในกระทงใบตอง แล้วจัดวางในพาน
 ข. นำข้าวสวยมาหุงพอสุก ใส่ในใบตองพันเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์
 ค. นำข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวแดงมานึ่งพอสุก ใส่ในใบตองพันเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์
 ง. นำข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวแดงมานึ่งพอสุก ปั้นเป็นก้อนใส่ในกระทงใบตอง แล้วจัดวางในพาน
29. ข้อใดเป็นประเพณีที่ชาวลาวแฉ่งในจังหวัดสิงห์บุรี ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ
 ก. ประเพณีกำฟ้า
 ข. ประเพณีตีข้าวบิณฑ์
 ค. ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน
 ง. ประเพณีตักบาตรดอกไม้
30. ประเพณีตีข้าวบิณฑ์เป็นประเพณีของชนชาติใดที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสิงห์บุรี
 ก. ลาวแฉ่ง
 ข. ลาวพวน
 ค. ลาวเวียง
 ง. ไทยพื้นถิ่น

เฉลยแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ

ข้อ	ตอบ	ข้อ	ตอบ
1.	ข	16.	ง
2.	ง	17.	ก
3.	ค	18.	ก
4.	ง	19.	ข
5.	ก	20.	ข
6.	ง	21.	ก
7.	ข	22.	ก
8.	ค	23.	ค
9.	ค	24.	ข
10.	ค	25.	ง
11.	ง	26.	ก
12.	ข	27.	ง
13.	ก	28.	ค
14.	ข	29.	ค
15.	ก	30.	ง

**แบบประเมินความภาคภูมิใจ
ในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นหรือการปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

2. ให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียน และเลือกวงเพียงระดับเดียว โดยที่

มากที่สุด หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น มากที่สุด

มาก หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น มาก

ปานกลาง หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น ปานกลาง

น้อย หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น น้อย

น้อยที่สุด หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้น น้อยที่สุด

3. ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติจริงที่นักเรียนตอบในแต่ละข้อนั้นไม่มีระดับใด ถูกหรือ ผิด และไม่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใด คำตอบของนักเรียนจะใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น ซึ่งผลการวิเคราะห์จะใช้การวิเคราะห์โดยรวม ดังนั้นจึงขอให้นักเรียนตอบตามความรู้สึกหรือสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติตามความเป็นจริงมากที่สุด

4. ขอให้นักเรียนทำให้ครบทุกข้อ

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี					
2. นักเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ไปยังคนรุ่นหลังต่อไป					
3. นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนจังหวัดสิงห์บุรี					
4. เมื่อนักเรียนได้ยินเพลงชาติ นักเรียนจะหยุดยืนตรง เพื่อแสดงความเคารพด้วยความภาคภูมิใจในเอกราชและความเสียสละของบรรพบุรุษไทย					
5. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย					
6. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของไทยที่ได้ร่วมกันปกป้องชาติไทยไว้					
7. นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานวีรชนค่ายบางระจันที่ได้ร่วมกันปกป้องชาติไทยไว้					
8. สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรีเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ ควรให้ความเคารพและรักษาไว้					
9. นักเรียนเห็นด้วยกับการแต่งกายสุภาพเข้าเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรี					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. นักเรียนมักหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ เพื่อจะได้เข้าร่วมประเพณีนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง					
11. วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ควรจะรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป					
12. นักเรียนจะสนับสนุนการสืบสานประเพณีไทยและประเพณีท้องถิ่นของสิงห์บุรีให้คงอยู่ต่อไป					
13. นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในประเพณีไทยและประเพณีท้องถิ่นของสิงห์บุรี					
14. นักเรียนเข้าร่วมงานประเพณีของสิงห์บุรี ทุกครั้งที่มีโอกาส					
15. นักเรียนมักจะชักชวนพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ ของจังหวัดสิงห์บุรี					
16. นักเรียนชักชวนให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรีซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์					
17. นักเรียนมักจะชักชวนพ่อแม่หรือผู้ปกครองไปร่วมงานวีรชนค่ายบางระจันที่จัดขึ้นทุกปี					
18. นักเรียนรู้สึกอายนที่ต้องแต่งกายด้วยชุดไทย					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19. นักเรียนชอบอ่านหนังสือ ดูละคร และภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์					
20. นักเรียนรู้สึกชื่นชมคนไทยที่สร้างละครและภาพยนตร์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไม่แพ้ต่างชาติ					

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ง

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง

- แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
- แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

**แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้**

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้และให้คะแนนความสอดคล้อง โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของแบบประเมินและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

- + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อที่	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
คำชี้แจงของคู่มือครู				
1. ขั้นตอนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วน				
2. แนวทางการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความชัดเจน				
จุดประสงค์การเรียนรู้ของแผน				
1. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้				
2. มีความชัดเจนและครบถ้วน				
3. สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน				
4. มีบูรณาการระหว่างกลุ่มการเรียนรู้				
กระบวนการจัดการเรียนรู้				
1. มีขั้นตอนของวิธีสอน				
2. พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
3. มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย				
4. สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน				
5. เน้นการลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง				
เนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้				
1. สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร				
2. การนำเสนอเนื้อหาเป็นไปตามลำดับ				
3. เหมาะสมและสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร				
การใช้ภาษาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้				
1. สื่อความหมาย อ่านเข้าใจง่าย ถูกต้อง ชัดเจน				
2. ใช้ภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน				
กิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน				
1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน				
2. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในบทเรียน และนำไปปฏิบัติได้				
3. คำชี้แจง คำสั่งชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ				
4. ใช้คำถามที่ท้าทาย และกระตุ้นความคิด				
5. จัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม				
ภาพประกอบ สื่อ				
1. มีความถูกต้อง ชัดเจน				
2. มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา				
3. มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ				
4. ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น				

ข้อที่	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
การวัดและประเมินผล				
1. ประเมินตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
2. มีแบบของการประเมินปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้				
3. แบบของการประเมินมีความหลากหลาย				
4. มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินชัดเจน				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี).....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
 (.....)
 ...../...../.....

**แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)**

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแบบทดสอบและให้คะแนนความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน เพื่อนำผลที่ได้จากความคิดเห็น ที่เกี่ยวข้องไปปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปเป็นแบบทดสอบวัด ความรู้ ความเข้าใจต่อไป โดยให้ผู้เชี่ยวชาญใส่เครื่องหมาย ✓ ลงช่องคะแนนของ แบบประเมินในแต่ละข้อ ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

- + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

มาตรฐาน ตัวชี้วัด และจุดประสงค์ของข้อสอบ
มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและ ชำรงความเป็นไทย
ตัวชี้วัด ม.2/1 วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และธนบุรีในด้านต่างๆ สาระการเรียนรู้แกนกลาง 1. การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา 2. พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุดประสงค์ 1. นักเรียนสามารถบอกสถานะของเมืองสิงห์บุรีในสมัยอยุธยาได้ 2. นักเรียนสามารถอธิบายรูปแบบการปกครองในสมัยอยุธยาได้ 3. นักเรียนสามารถวิเคราะห์การปกครองของอยุธยาสมัยตอนต้น ตอนกลางและตอนปลายได้ 4. นักเรียนสามารถอธิบายการทำสงครามกับพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีในสมัยอยุธยาได้

มาตรฐาน ตัวชี้วัด และจุดประสงค์ของข้อสอบ
ตัวชี้วัด   ม.2/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา   สาระการเรียนรู้แกนกลาง   1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา   2. การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 การก่อกบฏ และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี   3. วิถีกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย   จุดประสงค์   5. นักเรียนสามารถอธิบายเหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าได้   6. นักเรียนสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าได้   7. นักเรียนรู้จัก และสามารถเล่าประวัติของวีรชนทั้ง 11 คนและพระอาจารย์ธรรมโชติได้   8. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรมของวีรชนทั้ง 11 คนที่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้
ตัวชี้วัด   ม.2/3 ระบุนโยบายและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญา   ดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา   สาระการเรียนรู้แกนกลาง   1. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา   2. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี   จุดประสงค์   9. นักเรียนรู้จักและสามารถอธิบายวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีที่สืบทอดกันมาได้   10. นักเรียนสามารถจำแนกวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดสิงห์บุรีที่สืบทอดกันมาได้

ข้อที่	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1.(1) การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยาตอนต้น เมืองสิงห์บุรีถูกจัดให้อยู่ในเขตการปกครองใด ก. เมืองลูกหลวง ข. หัวเมืองชั้นใน ค. หัวเมืองชั้นนอก ง. หัวเมืองประเทศราช				
2.(1) ในสมัยอยุธยาตอนกลาง เมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี และเมืองพรหมบุรี ได้ถูกจัดสถานะ เป็นเมืองใดในการปกครองส่วนภูมิภาค ก. หัวเมืองเอก ข. หัวเมืองโท ค. หัวเมืองตรี ง. หัวเมืองจัตวา				
3.(2) ในสมัยอยุธยา หน่วยงานใดในจตุสดมภ์เป็น ผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในราชธานี ก. กรมนา ข. กรมวัง ค. กรมเวียง ง. กรมคลัง				
4.(2) สมุหนายกมีหน้าที่หลักสำคัญคือข้อใด ก. การให้คำปรึกษาแก่เสนาบดี ข. การดูแลรักษาความปลอดภัย ค. การวางแผนด้านการรบกับข้าศึก ง. การดูแลฝ่ายพลเรือนและจตุสดมภ์				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
5.(2) “เป็นเมืองที่อยู่ห่างไกลจากราชอาณาเขต ของ อยุธยา ชาวเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ ต่างภาษา ราชธานีจะแต่งตั้งเจ้านายเชื้อสายเดิม เป็นผู้ปกครองอย่างอิสระตามประเพณีการปกครอง ของแต่ละเมือง” เมืองดังกล่าวตรงกับข้อใด ก. หัวเมืองประเทศราช ข. หัวเมืองชั้นนอก ค. หัวเมืองชั้นใน ง. เมืองลูกหลวง				
6.(3) การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยา ตอนกลาง มีความรัดกุม สะดวกในการควบคุม กำลังคน หลักการดังกล่าวคือข้อใด ก. รวมหัวเมืองเป็นมณฑลและภาค ตั้งอุปราชดูแล ข. แบ่งหัวเมืองเป็นเทศบาล สุขาภิบาล และ องค์การบริหารส่วนต่างๆ ค. แบ่งหัวเมืองเป็นหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองประเทศราช ง. จัดระเบียบหัวเมืองขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เป็นหัวเมืองเอก โท ตรี และจัตวา				
7.(3) ข้อใดเป็นสาเหตุสำคัญที่นำมาสู่การปฏิรูป ระบบการปกครองในส่วนของหัวเมืองในสมัยอยุธยา ตอนกลาง ก. ขุนนางมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงมาก ข. จำเป็นต้องเตรียมการรับศึกสงครามจากพม่า ค. หัวเมืองบางเมืองมีอิสระและมีอำนาจมากเกินไป ง. อาณาจักรมีขนาดกว้างใหญ่ไพศาล ควบคุมได้ ยาก				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
8.(3) การปฏิรูปการปกครองครั้งสำคัญของอาณาจักรอยุธยา ที่มีการแบ่งอัครมหาเสนาบดี 2 ตำแหน่ง คือ ตำแหน่งใดและเกิดขึ้นในสมัยใด ก. กรมเวียง และกรมวัง ในสมัยอยุธยาตอนต้น ข. สมุหกลาโหม และสมุหนายก ในสมัยอยุธยาตอนกลาง ค. สมุหกลาโหม และสมุหนายก ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ง. เจ้าพระยาพระคลัง และเจ้าพระยาจักรี ในสมัยอยุธยาตอนปลาย				
9.(4) สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไทยต้องเสียกรุงในครั้งที่ 2 คือข้อใด ก. ไทยวางแผนการรบผิดพลาด ข. ไทยขาดแคลนเสบียงอาหาร ค. ไทยมีไพร่พลทหารน้อยกว่าพม่า ง. กองทัพพม่ายกทัพมาทำสงครามหลายเส้นทาง				
10.(4) พระมหากษัตริย์พระองค์ใด ได้ปกป้องอยุธยาจากการโจมตีของกองทัพพม่าที่ได้ยกทัพ มาทำสงครามในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี ก. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ข. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ค. สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ง. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
11.(4) เพราะเหตุใดการเข้ามาทำสงครามครั้งที่ 1 ของ กองทัพพม่าในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีจึงไม่ได้รับชัยชนะ ก. เกิดอุทกภัย ข. เกิดโรคระบาด ค. พระนเรศวรทรงมีพระอัจฉริยภาพในการรบ ง. กองทัพพม่ามีไพร่พลน้อยกว่ากองทัพอยุธยา				
12.(4) สงครามครั้งแรกที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัด สิงห์บุรี พระเจ้าเชียงใหม่ได้ให้กองทัพหน้ามาตั้งค่าย ณ บริเวณใดของเมืองสิงห์บุรี ก. ปากน้ำโพ ข. ปากน้ำป่าสัก ค. ปากน้ำบางพุทรา ง. ปากน้ำเจ้าพระยา				
13.(5) เพราะเหตุใดชาวบ้านบางระจันจึงได้สร้างค่าย ขึ้นที่บริเวณวัดโพธิ์เก้าต้น ก. อยู่ห่างไกลจากกรุงศรีอยุธยา ข. กองทัพพม่าไม่กล้าเข้ามาทำร้ายในเขตวัด ค. มีชัยภูมิที่เหมาะสม มีคลองธรรมชาติและป่าไผ่ ล้อมรอบ ง. กรุงศรีอยุธยาได้จัดหาที่สร้างค่ายให้กับ ชาวบ้านบางระจัน				
14.(5) ในการรบกับกองทัพพม่าครั้งใด ที่ถึงแม้ ชาวบ้านบางระจันจะรบชนะกองทัพพม่า แต่ก็มี ชาวบ้านบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ก. ครั้งที่ 2 ข. ครั้งที่ 4 ค. ครั้งที่ 6 ง. ครั้งที่ 8				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
15.(5) ในการสู้รบระหว่างกองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจัน ข้อใดคือแม่ทัพใหญ่ของกองทัพพม่า และแม่ทัพของชาวบ้านบางระจัน ก. เนเมียวสีหบดี และนายแท่น ข. เนเมียวสีหบดี และขุนสรรค์ ค. สุกี่พระนายกอง และนายแท่น ง. สุกี่พระนายกอง และขุนสรรค์				
16.(5) รูปแบบการจัดกำลังพลในการรบ ครั้งที่ 7 ของชาวบ้านบางระจัน คือข้อใด ก. นายแท่นเป็นแม่ทัพ นายทองเหม็นเป็นปีกขวา นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน ข. นายจันหนวดเขี้ยวเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน ค. นายทองเหม็นเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายพันเรืองเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน ง. นายแท่นเป็นแม่ทัพ นายโชติเป็นปีกขวา นายทองแก้วเป็นปีกซ้าย ขุนสรรค์คุมไพร่พลที่มีฝีมือยิงปืน				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
17.(5) ชาวบ้านบางระจันทำอย่างไร เมื่อทางอยุธยาไม่ยอมมอบปืนใหญ่ให้ ก. ยอมแพ้แก่กองทัพพม่า ข. ดักปล้นปืนใหญ่จากกองทัพพม่า ค. ชาวบ้านบางระจันร่วมกันหล่อปืนใหญ่กันเองที่บ้านบางระจัน ง. ชาวบ้านบางระจันหล่อปืนใหญ่กันเองที่อยุธยาแล้วขนมาที่บ้านบางระจัน				
18.(5) ในการรบครั้งที่ 8 กองทัพพม่าใช้วิธีการรบอย่างไร จึงได้รับชัยชนะ ก. กองทัพพม่าใช้วิธีดักซุ่มโจมตี ข. กองทัพพม่าใช้วิธีรบป้องกันอยู่แต่ในค่าย ค. กองทัพพม่าส่งทหารล้อมค่ายบางระจันไว้ ง. กองทัพพม่าส่งไส้ศึกเข้าไปในค่ายบางระจัน				
19.(5) ชาวบ้านบางระจันได้เปรียบกองทัพพม่าในเรื่องใด ก. มีความชำนาญในภูมิประเทศมากกว่า ข. มีกำลังคน และอาวุธยุทธภัณฑ์มากกว่า ค. มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกมากกว่า ง. มีการสร้างค่ายที่แข็งแรงและมั่นคงมากกว่า				

ข้อที่	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
20.(5) การสู้รบระหว่างชาวบ้านบางระจันกับกองทัพพม่าเริ่มและสิ้นสุดเมื่อใด ก. ตั้งแต่เดือน 4 ปีกอ พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีระกา พ.ศ.2309 ข. ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีระกา พ.ศ.2309 ค. ตั้งแต่เดือน 4 ปีกอ พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีกอ พ.ศ.2309 ง. ตั้งแต่เดือน 4 ปีระกา พ.ศ.2308 จนถึงเดือน 8 ปีกอ พ.ศ.2309				
21.(6) สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านบางระจันต้องพ่ายแพ้แก่กองทัพพม่าคือข้อใด ก. ทางอยุธยาไม่ให้ปืนใหญ่มาสู้รบกับกองทัพพม่า ข. เสบียงอาหารหมด ขาดกำลังในการสู้รบกับกองทัพพม่า ค. กองทัพพม่ามีความเชี่ยวชาญด้านการศึกมากกว่า ง. เกิดการแตกความสามัคคีกันในหมู่ชาวบ้านบางระจัน				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
22.(6) ชาวบ้านบางระจันต่อสู้กับกองทัพพม่าจนสิ้นกำลังและเสียค่ายแก่ข้าศึก จนทำให้ไทยต้องเสียกรุงให้แก่พม่านั้น ผลของการเสียกรุงในครั้งนี้สร้างความตระหนักให้คนในปัจจุบัน ต้องสำนึกถึงความสำคัญในเรื่องใดมากที่สุด ก. ความสมัครสมานสามัคคีค้ำถัดถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ข. ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมและความเข้มแข็งของกองทัพ ค. ความรู้ในยุทธวิธีของการสู้รบตามตำราพิชัยสงคราม ง. ความรับผิดชอบของข้าราชการทหารและพลเรือน				
23.(6) ในการรบครั้งที่ 1 ระหว่างกองทัพพม่าและชาวบ้านบางระจันเกิดขึ้นเพราะสาเหตุใด ก. คนไทยไปบุกปล้นค่ายทหารพม่า ข. ทหารพม่าต้องการตั้งค่ายที่บ้านบางระจัน ค. ทหารพม่าต้องการจับชาวบ้านไปเป็นเชลย ง. คนไทยที่ไม่ยอมอยู่ใต้พม่า ได้ลวงกองทัพพม่าไปฆ่า		1		

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
24.(6) เพราะเหตุใดอยุธยาจึงไม่ยอมให้ปืนใหญ่แก่ชาวบ้านบางระจัน ก. สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน ข. ปืนใหญ่มีไม่เพียงพอที่จะแบ่งให้ ค. เกรงว่ากองทัพพม่าจะปล้นชิงเอาไประหว่างทาง ง. กรุงศรีอยุธยาจำเป็นต้องใช้ปืนใหญ่จำนวนมากในการรบกับกองทัพพม่า				
25.(7) พระอาจารย์ธรรมโชติ มีบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องอยุธยาอย่างไร ก. เป็นผู้วางแผนการรบ ข. เป็นแม่ทัพควบคุมการรบ ค. เป็นผู้รวบรวมชาวบ้านให้มาอยู่ที่ค่ายบางระจัน ง. เป็นผู้สร้างขวัญกำลังใจ มีความเชี่ยวชาญในวิชาคมและยาสมุนไพร				
26.(7) ข้อใดคือผู้ที่มีฝีมือในการวางแผนการรบ ก. ขุนสรรค์ ข. นายแท่น ค. นายพันเรือง ง. นายทองเหม็น				
27.(7) นายจันทนัดเขี้ยวท่านเป็นผู้ที่มีฝีมือในด้านใด ก. การยิงปืน ข. การต่อสู้ป้องกันตัว ค. การวางแผนการรบ ง. การหล่อปืนใหญ่				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
28.(7) ผู้ใดเป็นตัวแทนชาวบ้านไปนิมนต์พระอาจารย์ ธรรมโชติ จากแขวงเมืองสุพรรณบุรี ให้มาจำวัดอยู่ที่ วัดโพธิ์เก้าต้น ค่าบงระจัน ก. นายเมือง ข. นายพันเรื่อง ค. นายทองแก้ว ง. นายทองแสงใหญ่				
29.(7) ขุนสรรค์มีความเชี่ยวชาญในการใช้อาวุธใด ก. ปืน ข. ขวาน ค. ดาบคู่ ง. มีดพร้า				
30.(8) ในเหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านบางระจันกับ กองทัพพม่า สะท้อนให้เห็นคุณธรรมข้อใด ก. ความกล้าหาญ ข. ความสามัคคี ค. ความเสียสละ ง. ถูกทุกข้อ				
31.(8) คุณธรรมข้อใดที่ทำให้ชาวบ้านบางระจัน สามารถรบชนะกองทัพพม่าได้ถึง 7 ครั้ง ก. ความใฝ่รู้ ข. ความมีวินัย ค. ความสามัคคี ง. ความกตัญญู				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอนี้
	+1	0	-1	
32.(8) จากข้อความ “ชาวบ้านบางระจันต่อสู้จนสิ้นกำลัง ส่วนใหญ่ได้พลีชีพเพื่อปกป้องแผ่นดิน” สะท้อนให้เห็นคุณธรรมข้อใด ก. ความเสียสละ ข. ความมีวินัย ข. ความเมตตา ค. ความรับผิดชอบ				
33.(9) ประเพณีปารุปะนังเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่ออะไร ก. เพื่อทำพิธีอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ ข. เพื่อทำพิธีถวายผ้าห่มองค์พระนอนจักรสีห์ ค. เพื่อทำพิธีบูชาพระแม่โพสพเมื่อข้าวตั้งท้อง ง. เพื่อทำพิธีทำบุญทำทาน และฟังเทศน์ ในวันเทศน์มหาชาติ				
34.(9) ในวันที่ทำพิธีก่าฟ้าของไทยพวน ทุกครัวเรือนจะต้องหยุดงานเพราะเหตุใด ก. เพื่อให้ญาติพี่น้องได้กลับมาพบปะกัน ข. เชื่อว่าใครทำงานจะถูกฟ้าผ่าเสียชีวิต ค. เป็นการแสดงความเคารพฟ้าและเทพยดา ง. เป็นการขอขมาที่ได้ล่วงเกินฟ้าและเทพยดา				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
35.(9) ประเพณีตัดบาตรดอกไม้ของชาวลาวเวียงใน สิงห์บุรี ในอดีตมีวิธีปฏิบัติอย่างไร ก. มัดดอกไม้รวมกันเป็นช่อวางลงในถาด ข. มัดดอกไม้รวมกันเป็นช่อใส่ลงในบาตรพระสงฆ์ ค. เสียบดอกไม้ในกระทงใบตองแล้วใส่ลงในบาตร พระสงฆ์ ง. ใช้กระทงใบตองใส่ข้าวตอกดอกไม้สีขาว แล้ว หยิบโปรยลงในบาตรพระสงฆ์				
36.(9) ประเพณีใดเกี่ยวข้องกับ การชดถেলাจิตใจของ ชาวพุทธที่เป็นชาย ก. ประเพณีหมองผ้า ข. ประเพณีแข่งเรือยาว ค. ประเพณีปารุปะนัง ง. ประเพณีประดับประดาดิน				
37.(9) การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวสิงห์บุรี มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีใด ก. ประเพณีกำฟ้า ข. ประเพณีปารุปะนัง ค. ประเพณีแข่งเรือยาว ง. ประเพณีรับขวัญข้าว				

ข้อที่	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
38.(9) การทำข้าวบิณฑ์ในพิธีข้าวบิณฑ์มีวิธีการทำอย่างไร ก. นำข้าวสวยมาหุงพอสุก ใส่ในกระทงใบตอง แล้วจัดวางในพาน ข. นำข้าวสวยมาหุงพอสุก ใส่ในใบตองพับเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์ ค. นำข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวแดงมาหุงพอสุก ใส่ในใบตองพับเป็นรูปกรวย แล้วจัดวางในพานเป็นรูปเจดีย์ ง. นำข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวแดงมาหุงพอสุก ปั้นเป็นก้อนใส่ในกระทงใบตอง แล้วจัดวางในพาน				
39.(10) ข้อใดเป็นประเพณีที่ชาวลาวแฉ่งในจังหวัดสิงห์บุรี ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ก. ประเพณีกำฟ้า ข. ประเพณีตีข้าวบิณฑ์ ค. ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน ง. ประเพณีตักบาตรดอกไม้อัน				
40.(10) ประเพณีตีข้าวบิณฑ์เป็นประเพณีของชนชาติใดที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสิงห์บุรี ก. ลาวแฉ่ง ข. ลาวพวน ค. ลาวเวียง ง. ไทยพื้นถิ่น				

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
(.....)

เฉลยแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ

ข้อ	ตอบ	ข้อ	ตอบ
1	ข	21	ก
2	ง	22	ก
3	ค	23	ง
4	ง	24	ค
5	ก	25	ง
6	ง	26	ข
7	ง	27	ข
8	ข	28	ก
9	ก	29	ก
10	ข	30	ง
11	ค	31	ค
12	ค	32	ก
13	ค	33	ข
14	ข	34	ก
15	ก	35	ง
16	ข	36	ก
17	ค	37	ง
18	ข	38	ค
19	ก	39	ค
20	ง	40	ง

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน
จังหวัดสิงห์บุรี
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และให้คะแนนความสอดคล้อง โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของแบบประเมินและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

- + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้น สอดคล้องกับนิยามศัพท์ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้น สอดคล้องกับนิยามศัพท์ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้น ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี				
2	นักเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรีไปยังคนรุ่นหลังต่อไป				
3	นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนจังหวัดสิงห์บุรี				
4	เมื่อนักเรียนได้ยินเพลงชาติ นักเรียนจะหยุดยืนตรง เพื่อแสดงความเคารพด้วยความภาคภูมิใจในเอกราชและความเสียสละของบรรพบุรุษไทย				

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
5	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย และแสดงความเคารพเมื่อเห็นรูปของท่าน				
6	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของไทยที่ได้ร่วมกันปกป้องชาติไทยไว้				
7	นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานวีรชนค่ายบางระจันที่ได้ร่วมกันปกป้องชาติไทยไว้				
8	สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรีเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ ควรให้ความเคารพและรักษาไว้				
9	นักเรียนเห็นด้วยกับการแต่งกายสุภาพเข้าเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรี				
10	นักเรียนมักหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ เพื่อจะได้เข้าร่วมประเพณีนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง				
11	วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ควรจะรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป				
12	นักเรียนจะสนับสนุนการสืบสานประเพณีไทยและประเพณีท้องถิ่นของสิงห์บุรีให้คงอยู่ต่อไป				
13	นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในประเพณีไทยและประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดสิงห์บุรี				
14	นักเรียนเข้าร่วมงานประเพณีของสิงห์บุรี ทุกครั้ง ที่มีโอกาส				
15	นักเรียนมักจะชักชวนพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เข้าร่วม งานประเพณีต่างๆ ของจังหวัดสิงห์บุรี				
16	นักเรียนชักชวนให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรีซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์				

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
17	นักเรียนมักจะชักชวนพ่อแม่ หรือผู้ปกครองไปร่วมงานวีรชนค่ายบางระจันที่จัดขึ้นทุกปี				
18	นักเรียนรู้สึกอายที่ต้องแต่งกายด้วยชุดไทย				
19	นักเรียนชอบอ่านหนังสือ ดูละคร และภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์				
20	นักเรียนรู้สึกชื่นชมคนไทยที่สร้างละครและภาพยนตร์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไม่แพ้ต่างชาติ				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม(ถ้ามี).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก จ

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเครื่องมือ

- การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถื่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ในการทดลองใช้แบบกลุ่ม (small group try out)
- การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถื่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ในการทดลองใช้แบบภาคสนาม (field group try out)
- การวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถื่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ
- การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถื่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ โดยใช้สูตร KR-20

ภาคผนวก จ (ต่อ)

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเครื่องมือ

- การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 20 ข้อ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2
 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
 ในการทดลองใช้แบบกลุ่ม (small group try out)

คนที่	ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์บุรี ในสมัยอยุธยา		วีรกรรม ชาวบ้านบางระจัน		วีรชน ค่ายบางระจัน		สิงห์บุรีดินแดนแห่ง ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม	
	คะแนน ระหว่าง เรียน (25)	คะแนน หลัง เรียน (20)	คะแนน ระหว่าง เรียน (8)	คะแนน หลัง เรียน (15)	คะแนน ระหว่าง เรียน (5)	คะแนน หลัง เรียน (12)	คะแนน ระหว่าง เรียน (22)	คะแนน หลัง เรียน (12)
1	19	16	7	12	4	10	19	8
2	20	16	6	11	3	8	18	10
3	23	18	7	14	5	12	19	10
4	20	16	6	9	3	8	17	10
5	22	17	6	12	4	10	18	8
6	21	15	7	10	4	10	18	8
7	21	17	7	14	4	8	19	10
8	20	17	6	13	5	10	18	12
9	23	18	7	14	5	12	20	12
เฉลี่ย ($\bar{X}$)	21.00	16.67	6.56	12.11	4.11	9.78	18.44	9.78
E_1/E_2	84.00	83.33	81.94	80.74	82.22	81.48	83.84	81.48

ที่	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี (ภาพรวม)	
	คะแนนระหว่างเรียน (60)	คะแนนหลังเรียน (59)
1	49	46
2	47	45
3	54	54
4	46	43
5	50	47
6	50	43
7	51	49
8	49	52
9	55	56
เฉลี่ย ($\bar{X}$)	50.11	48.33
E_1/E_2	83.52	81.92

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2
 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
 ในการทดลองใช้แบบภาคสนาม (field group try out)

คนที่	ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์บุรี ในสมัยอยุธยา		วีรกรรม ชาวบ้านบางระจัน		วีรชน ค่ายบางระจัน		สิงห์บุรีดินแดนแห่ง ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม	
	คะแนน ระหว่าง เรียน (25)	คะแนน หลัง เรียน (20)	คะแนน ระหว่าง เรียน (8)	คะแนน หลัง เรียน (15)	คะแนน ระหว่าง เรียน (5)	คะแนน หลัง เรียน (12)	คะแนน ระหว่าง เรียน (22)	คะแนน หลัง เรียน (12)
1	23	15	6	12	3	8	17	8
2	18	16	7	12	4	8	18	8
3	23	18	8	15	5	10	18	10
4	19	16	8	13	4	10	18	12
5	24	18	8	15	5	12	22	12
6	24	18	8	15	5	12	22	12
7	23	17	6	9	4	10	18	10
8	22	16	4	10	3	8	19	10
9	23	16	4	11	3	8	16	8
10	18	17	6	9	4	8	16	10
11	22	14	6	11	4	8	18	10
12	19	16	7	12	3	10	19	8
13	18	14	7	13	3	10	16	8
14	23	18	6	15	5	12	19	10
15	24	16	8	12	5	10	19	12

(ต่อ)

คนที่	ประวัติศาสตร์ เมืองสิงห์บุรี ในสมัยอยุธยา		วีรกรรม ชาวบ้านบางระจัน		วีรชน ค่ายบางระจัน		สิงห์บุรีดินแดนแห่ง ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม	
	คะแนน ระหว่าง เรียน (25)	คะแนน หลัง เรียน (20)	คะแนน ระหว่าง เรียน (8)	คะแนน หลัง เรียน (15)	คะแนน ระหว่าง เรียน (5)	คะแนน หลัง เรียน (12)	คะแนน ระหว่าง เรียน (22)	คะแนน หลัง เรียน (12)
16	21	17	5	13	4	10	17	8
17	23	18	7	15	5	12	18	10
18	23	18	8	15	5	12	22	10
19	23	15	8	12	5	10	19	10
20	23	16	8	10	4	12	19	12
21	18	15	6	12	4	8	17	8
22	21	18	5	13	5	12	18	12
23	23	15	8	13	5	10	17	8
24	11	17	5	13	5	10	18	10
25	22	15	7	10	4	12	19	12
26	23	18	8	11	5	10	21	12
27	23	16	7	13	4	10	18	10
28	24	16	8	10	4	12	19	12
29	22	16	7	10	5	12	22	10
30	23	17	5	13	4	8	18	8
เฉลี่ย ($\bar{X}$)	21.53	16.40	6.70	12.23	4.27	10.13	18.57	10.00
E_1/E_2	86.13	82.00	83.75	81.56	85.33	84.44	84.39	83.33

ที่	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี (ภาพรวม)	
	คะแนนระหว่างเรียน (60)	คะแนนหลังเรียน (59)
1	49	43
2	47	44
3	54	53
4	49	51
5	59	57
6	59	57
7	51	46
8	48	44
9	46	43
10	44	44
11	50	43
12	48	46
13	44	45
14	53	55
15	56	50
16	47	48
17	53	55
18	58	55
19	55	47
20	54	50
21	45	43
22	49	55
23	53	46
24	39	50
25	52	49

(ต่อ)

ที่	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี (ภาพรวม)	
	คะแนนระหว่างเรียน (60)	คะแนนหลังเรียน (59)
26	57	51
27	52	49
28	55	50
29	56	48
30	50	46
เฉลี่ย $\bar{X}$	51.07	48.77
E_1/E_2	85.11	82.66

การวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)
 ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ
 เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ์นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
 ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ

ข้อที่	ความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.56	0.38
2	0.56	0.38
3	0.50	0.50
4	0.44	0.38
5	0.56	0.38
6	0.38	0.50
7	0.44	0.38
8	0.38	0.50
9	0.25	0.50
10	0.63	0.50
11	0.38	0.50
12	0.50	0.50
13	0.38	0.50
14	0.44	0.38
15	0.69	0.38
16	0.31	0.38
17	0.75	0.50
18	0.69	0.38
19	0.63	0.50
20	0.69	0.38

(ต่อ)

ข้อที่	ความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
21	0.56	0.38
22	0.75	0.50
23	0.75	0.50
24	0.63	0.50
25	0.56	0.63
26	0.75	0.50
27	0.75	0.50
28	0.50	0.50
29	0.75	0.50
30	0.50	0.50

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น
ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ
โดยใช้สูตร KR-20

ผลจากคะแนนทดลองใช้แบบทดสอบ (Try Out) กับนักเรียน จำนวน 30 คน กับข้อสอบ
จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

$$\Sigma pq = 6.64, \Sigma X = 469, \Sigma X^2 = 8115$$

$$s^2 = \frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N^2}$$

$$s^2 = \frac{(30 \times 8115) - (469)^2}{30 \times 30}$$

$$s^2 = 26.10$$

คำนวณค่าความเชื่อมั่น ด้วย KR-20

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\Sigma pq}{s^2} \right]$$

$$= \frac{30}{30-1} \left[1 - \frac{6.64}{26.10} \right]$$

$$= 0.772$$

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น
ของแบบประเมินความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี
จำนวน 20 ข้อ
โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค

ผลจากคะแนนทดลองใช้แบบประเมินความภาคภูมิใจ (try out) กับนักเรียน จำนวน 30 คน กับแบบประเมิน จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

$$\Sigma X = 2573, \Sigma X^2 = 223951, \Sigma s_i^2 = 11.95$$

$$s_t^2 = \frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N^2}$$

$$S_t^2 = \frac{(30 \times 223951) - (2573)^2}{30 \times 30}$$

$$s^2 = 109.11$$

คำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\Sigma s_i^2}{S_t^2} \right]$$

$$= \frac{20}{20-1} \left[1 - \frac{11.95}{109.11} \right]$$

$$= 0.934$$

ภาคผนวก จ
การวิเคราะห์ข้อมูล

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ระหว่าง
ก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test)

แสดงการหาค่าสถิติทดสอบที

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	คะแนนผลต่าง	คะแนนผลต่าง
			D	D ²
1.	14	17	3	9
2.	12	18	6	36
3.	8	18	10	100
4.	16	21	5	25
5.	7	19	12	144
6.	15	15	0	0
7.	7	13	6	36
8.	12	16	4	16
9.	12	15	3	9
10.	15	14	-1	1
11.	11	17	6	36
12.	14	18	4	16
13.	10	20	10	100
14.	17	22	5	25
15.	5	14	9	81
16.	16	17	1	1
17.	15	13	-2	4
18.	10	23	13	169
19.	11	13	2	4
20.	13	16	3	9
21.	12	17	5	25
22.	11	15	4	16
23.	14	19	5	25
24.	9	15	6	36
25.	12	16	4	16

(ต่อ)

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	คะแนนผลต่าง	คะแนนผลต่าง
			D	D ²
26.	10	11	1	1
27.	15	18	3	9
28.	16	19	3	9
29.	18	24	6	36
30.	8	15	7	49
รวม	365	508	143	1,043
รวมเฉลี่ย	12.17	16.93	4.77	34.77

ทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. สมมติฐานการวิจัย : ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน

สมมติฐานทางสถิติ $H_0 : \mu_{\text{post}} = \mu_{\text{pre}}$

$H_1 : \mu_{\text{post}} > \mu_{\text{pre}}$

เมื่อ μ_{post} แทน คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้

เมื่อ μ_{pre} แทน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2. กำหนด $\alpha = .05$

3. เลือกใช้สถิติ t-test แบบกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเป็นอิสระต่อกัน

4. หาค่าวิกฤตโดยเปิดตาราง t ที่ $df = 30 - 1 = 29$, $\alpha = .05$ ทดสอบทางเดียว ได้ค่า $t = 1.69$

5. คำนวณค่าสถิติ ได้ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}}, df = n - 1$$

$$t = \frac{143}{\sqrt{\frac{30(1,043) - (143)^2}{30 - 1}}}$$

$$t = 7.40$$

6. ค่า t ที่คำนวณได้มากกว่าค่าวิกฤตที่ได้จากการเปิดตาราง จึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1 สรุปได้ว่า ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม การเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางสาวเบญจรัตน์ ชุนศิริ
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 17 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2525
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	199 หมู่ 9 ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2547 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิทยาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2553 ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2562 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี